

Riksdagens protokoll

2007/08:129

Måndagen den 16 juni

Kl. 10.00 – 19.01

Protokoll
2007/08:129

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 9 och 10 juni.

2 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2007/08:MJ17 och MJ18 till miljö- och jordbruksutskottet

2007/08:N22 till näringsutskottet

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Näringsutskottets betänkanden 2007/08:NU13 och NU15

Försvarsutskottets betänkande 2007/08:FöU14

Socialutskottets betänkanden 2007/08:SoU20 och SoU21

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande 2007/08:UFöU4

4 § En skogspolitik i takt med tiden

*En skogspolitik
i takt med tiden*

Föredrogs

miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08:MJU18

En skogspolitik i takt med tiden (prop. 2007/08:108).

Anf. 1 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s):

Herr talman! *En skogspolitik i takt med tiden* – det är en intressant titel på propositionen. Jag blev förvånad. För mig handlar det om en skogspolitik för framtiden. Det är ju långsiktighet det handlar om, som allt när det rör skogsfrågor.

Hur kan jordbruksministern och miljöministern låta 450 miljoner kronor rinna i väg från de skyddsvärda skogarna? Efter all massiv kritik försöker man sedan rätta till och få tillbaka 50 miljoner kronor i årets tilläggsbudget.

Det kanske inte är lika lätt att kommunicera vikten av att ha kvar mu-
staschfladdermusen eller vitryggig hackspett som det är att säga ökad
tillväxt. Men det är vår skyldighet som politiker att se till att vi gör allt vi
kan för att hejda förlusten av den biologiska mångfalden. Det brister re-
geringen i, och som vanligt överläter man åt marknadskrafterna att styra.
Skogsindustrin jublar, naturvården gråter.

Herr talman! Den moderna skogspolitik som Sverige behöver ska inte
hålla takt med tiden, den ska möta framtiden. Den ska möta framtiden
med ett helhetsperspektiv och långsiktighet när det gäller vad skogen
behöver och vad skogen kan ge i fråga om virke, pappersmassa, bio-
energi, kolsänkor, friluftsliv, rekreation, biologisk mångfald med mera.
Det har inte regeringen lyckats samla sig till. Förslagen är passiva och
saknar kraftfulla, konkreta åtgärder. Förslagen till ändringar i lagen är
små, och det ges en mängd utredningsuppdrag.

Herr talman! Drygt halva Sveriges yta är täckt av skog. Detta gör
Sverige till ett av EU:s största skogsländer. De svenska skogarna är de
mest välskötta i världen tack vare framsynt skogspolitik under historien.

Grunden för dagens skogspolitik, som beslutades av en enig riksdag
1993, bygger på principen om omsorg gentemot kommande generationer.
Skogen ska vårdas och nyttjas så att vi alla, våra barn, barnbarn och
barnbarnsbarn, får del av dess nyttigheter. Utgångspunkten är frihet un-
der ansvar.

Vi socialdemokrater menar att omsorgen om kommande generationer
är den självklara utgångspunkten när vi diskuterar en skogspolitik för
framtiden.

Herr talman! Skogsvården måste förbättras på ett mer konstruktivt
sätt än vad regeringens proposition föreslår för att ge hög och uthållig
avkastning.

Skogsstyrelsens arbete som expertmyndighet åt regeringen, som råd-
givare åt skogsnäringen och som främjare av skogsvårdslagen måste
stödjas. Avvägningen mellan de två jämförda skogspolitiska målen,
miljömålet och produktionsmålet, är en grundläggande uppgift. Och här
kan en svår avvägningsproblematik uppstå eftersom regeringen inte är
tydlig när det gäller balansen mellan målen. Man passar och säger att det
kommer till hösten. Var är helhetssynen?

Vi motsätter oss starkt förslaget till hur man avvecklar Skogsstyrel-
sens uppdragsverksamhet. Myndigheten behöver i stället ökade resurser
för att klara alla de nuvarande åtgärderna tillsammans med de tunga nya
uppgifter som ska genomföras: ökad rådgivning, utbildning, kontroll att
lagen efterföljs, ökad dialog och lokal förankring.

I fråga om viltförvaltning har Skogsstyrelsen en viktig uppgift. Myn-
digheten ska bland annat ansvara för rådgivningen om hur klövviltets
skadeverkningar på skogen kan minska. Vi vill betona att framtidens
viltförvaltning måste omfatta kombinationen av en stark älgstam och ett
hållbart skogsbruk.

Herr talman! Låt mig vara tydlig! En ökad tillväxt av skogen ser vi
som nödvändig och viktig. Den svenska skogs- och träindustrin har ett
stort och odiskutabelt behov av råvara, liksom av jämn tillgång. Efterfrå-
gan på pappersmassa och bioenergi ökar. Det gör också, vilket regering-
en tycks glömma, efterfrågan på sågtimmer av hög kvalitet. Vi ska bygga
mycket mer i trä, och det kräver bra råvaror.

Den skogliga tillväxten motverkar också klimatförändringarnas effekter genom upplagring av kol i växande skog och lagring i skogsprodukter.

Men ökad tillväxt innebär också att skogsbruket intensifieras. Denna intensifiering leder till ett flertal svåra avvägningar. Vad händer med djur och växter vid skogsgödsling? Påverkar stubbrytning de arter som är beroende av död ved? Hur kan vi dikesrensa utan att förstöra våra värdefulla våtmarker?

Vi vet att ett intensivare bruk kan påverka våra möjligheter att bevara den biologiska mångfalden. Därför måste varje förändring föregås av ytterst noggranna konsekvensanalyser, precis som Skogsstyrelsen nu gör där de kommer att ta fram nya riktlinjer.

Vi socialdemokrater hävdar att uttaget ur skogen kan expandera i samklang med miljömålen. Det är viktigt att denna avvägning mellan målen behålls, och bägge målen hör hemma i denna proposition, inte som regeringen gör väntar till hösten med en del.

När efterfrågan ökar och marknadskrafterna får råda fritt är det lätt att gasa på och glömma bort den så viktiga miljön. Det är då vi som politiker måste bli tydliga om helhet och balans, och det är inte regeringen. Man passar och väntar till hösten.

Herr talman! Ett av miljöpolitikens viktigaste mål är att bevara den biologiska mångfalden. Arterna och deras livsmiljöer måste värnas för att i slutändan ge mänskligheten en chans till överlevnad. Den utvärdering som Miljömålsrådet nyligen presenterade bekräftar att miljöarbetet i dag går för långsamt framåt.

Över hela världen arbetar regeringar för att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden till 2010, allt enligt FN- och EU-mål. Men vad gör den svenska regeringen? Jo, den väljer att skära ned på anslaget för den biologiska mångfalden som är så viktig för livet på jorden.

Nya och flera verktyg måste tas fram för att skydda skogen. Det är därför rapporten *Kompletterande metoder vid skydd av värdefull natur* från Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket tål att analyseras. Däri finns intressanta förslag och tankar. Man konstaterar att vi har bra koll på var värdekärnorna finns. Det trycks på delaktighet och ökad dialog med markägarna. Nya metoder vill man testa under fem år. Bland annat handlar det om samrådsförfarande och samarbetsnätverk, inte minst ökad utbildning och rådgivning.

Herr talman! Rönjning av skogen är en förutsättning för ett ekonomiskt hållbart skogsbruk. Det vet de flesta skogsägare. Ändå är rönjningen på en del håll kraftigt eftersatt. Det akuta rönjningsbehovet i Sverige uppgår till 1,2 miljoner hektar.

Skogsstyrelsen bör snarast ges resurser för utökad rådgivning, och effekterna av rönjningsplikt kontra rönjningsbidrag måste noggrant övervägas.

Den miljötekniska utvecklingen och en förbättrad skogsteknik kan i mångt och mycket komplettera en vikande arbetskraft. En utvecklad teknik för att ta till vara och sälja rönjningsrester kan också öka skogsägarnas drivkraft att röja.

Vad beträffar skogsbruksplanerna stöder vi Skogsutredningens förslag fullt ut om att låta dem ersätta dagens bestämmelser. Skogsbruksplaner är ett utomordentligt redskap för varje skogsägare som vill ha

överblick över de nödvändiga åtgärderna i den egna skogen. Planerna underlättar också den inte helt enkla avvägningen mellan miljö- och produktionsmålen i skogsbruket. Förslaget gynnar den generella hänsynen, som innebär hänsyn till natur- och kulturmiljövärdena vid föryngringsavverkning.

Bland annat har Södra skogsägarna och projektet Kraftsamling Skog konstaterat att skogsägare tjänar på att satsa på naturvård och områden med biologisk mångfald. Med gröna skogsbruksplaner får de mer betalt för skogen.

Varför vill inte regeringen införa skogsbruksplaner? Ni argumenterar kraftfullt för det i propositionen, men det blir inget av det.

Herr talman! De människor som arbetar i skogen löper 40 gånger högre risk att dödas på sin arbetsplats jämfört med andra arbetstagare. Det visar siffror från Arbetsmiljöverket. I det perspektivet är regeringens vision om ett säkrare skogsbruk genant kortfattat. Vi menar att av en skogspolitik för framtiden måste det krävas mer än en tillfällig utbildningsinsats. Det samarbete för ett säkrare skogsarbete som nu pågår mellan myndigheter, skogsägareföreningar, fack och tillverkare måste uppmuntras. Vi förutsätter att regeringen återkommer i någon form med ett kraftfullt arbetsmiljöprogram för skogen. Det är otroligt viktigt inte minst för att höja statusen på jobb i skogen. Det behövs bättre och säkrare arbetsmiljö och bättre villkor. Vem vill jobba i skogen i dag och i framtiden?

Herr talman! Kunskaperna om skogen måste fördjupas. Många frågor kräver kunniga svar: Hur kan vi få mer av allt? Hur kommer de globala klimatförändringarna att påverka svenskt skogsbruk? Ökar risken för utbrott av skadegörare? Vilka miljömässiga konsekvenser ger de nya, exotiska träslagen? En utvecklad skogsforskning bidrar till att stärka Sveriges internationella konkurrensförmåga.

Kunskaper och teorier behövs inte enbart från skogsvetenskaperna utan också från samhällsvetenskap, ekonomi, ekologi, sociologi med mera.

Från socialdemokratisk sida har vi länge markerat att vi vill bryta Sveriges oljeberoende till år 2020. Vi satsar 2 ½ miljard mer än regeringen på forskning och investeringar för att nå målet. I denna forskning och utveckling har skogsbrukarens omställning till energiproducent en given plats liksom behovet av klimatanpassade åtgärder.

Herr talman! Den svenska skogen förtjänar en övergripande helhetsyn över dagens möjligheter och problem samt en visionär satsning för framtiden.

Skogs- och tränäringens betydelse för utvecklingen av det framtida Sverige – för omställningen till ett långsiktigt hållbart samhälle – kan inte nog poängteras.

Med det yrkar jag bifall till reservationerna 5, 13 och 30, men vi står självklart bakom alla s-reservationer.

(Applåder)

Anf. 2 JACOB JOHNSON (v):

Herr talman! I dag ska vi debattera regeringens skogsproposition med det uppförande namnet *En skogspolitik i takt med tiden*. Propositionen pryds på sin framsida av en motljusbild där solen strålar genom lövverket

längs en grusväg genom skogen. Bilden ska väl symbolisera att regeringen vill leda oss till en hägrande framtid i och för den svenska skogen.

Vore det så väl. Tyvärr är det min åsikt att regeringen med sin ensidiga inriktning på tillväxt i skogspolitiken inte ser skogen för bara träd, eller med en annan liknelse som kommer väl till pass går regeringen med sin marknadsfundamentalistiska grundsyn vilse i skogen.

Vad är egentligen skog? Det är en fråga man bör ställa sig. Det finns naturligtvis olika definitioner. Jag gjorde det lätt för mig och googlade fram Wikipedias definition som bland annat säger att skog kallas ett trädbevuxet större område. Mer precist menas med skog såväl träden och undervegetationen som alla andra organismer som har anknytning till träden och marken.

Skogar föreställer mycket komplexa ekosystem. Tillsammans med oceanerna har de stort inflytande på jordens klimat. Bara skogar har förmåga att sänka andelen koldioxid i luften tydligt. Produktionen av syre är en viktig förutsättning för djurens existens.

Det är, menar jag, två huvudaspekter som måste beaktas i en framsynt skogspolitik: För det första skogen som ekosystem i enlighet med vad jag nämnde nyss, men även för det andra skogens sociala betydelse för oss människor.

Skogen som ekosystem förser oss med råvara för skogsindustrin, utgör biologisk mångfald och har en avgörande betydelse som syreproducent och koldioxidupptagare. Skogens sociala värden handlar om rekreation, hälsa och kultur, som alltid har haft och i en framtid, tror jag, kommer att få allt större betydelse för vi människors välfärd.

Annorlunda uttryckt måste en skogspolitik för framtiden vara tydlig när det gäller produktion, biologisk mångfald, klimataspekterna och skogens sociala och kulturella värden.

Herr talman! Eftersom regeringen inte klarar av att presentera en trovärdig helhetssyn på dessa frågor yrkar jag avslag på propositionen i enlighet med Vänsterpartiets reservation nr 1 med innebörden att regeringen ska återkomma med förslag som fullt ut beaktar den biologiska mångfalden samt de sociala värdena utöver vad som presenteras i propositionen.

Jag gör detta även om jag i dag välkomnar beskedet från Naturvårdsverket och Sveaskog att de kommit överens om att de så kallade SNUS-objekten ska få varaktigt skydd och därmed väsentligt bidra till att öka måluppfyllelsen när det gäller miljömålet Levande skogar. Detaljerna i uppgörelsen är dock inte kända, och då det i övrigt finns mycket att anföra mot regeringens politik kvarstår vi vid vårt avslagsyrkande trots dagens besked, som jag alltså välkomnar, och som ju i sak är i enlighet med en av våra reservationer till betänkandet. Uppgörelsen mellan Sveaskog och Naturvårdsverket kan ses som en delbetalning på vår ackumulerade miljöskuld som måste betalas, och det är bara att hålla med ekonomen Assar Lindbeck som för en tid sedan ifrågasatte regeringens fixering vid att minska statsskulden i stället för miljöskulden. Vänsterpartiet ser till helheten i politiken och vill hellre minska miljöskulden och öka den biologiska mångfalden än sänka skatter för samhällets välbeställda.

Regeringen kvarstår enligt sin proposition i två jämställda mål för skogspolitiken, nämligen produktion av skogsråvara och skydd av skogens miljövärden. Skogsutredningen föreslog därutöver att skogens soci-

ala och kulturella värden skulle lyftas fram och föreslog att det i huvudportalen ska framgå som ett mål att skogen ska bidra till människors välfärd. Regeringen har dock inte tagit med den formuleringen i sitt lagförslag utan hänvisar till portalparagrafens sista mening som handlar om att hänsyn ska tas vid skötsel av skog till andra allmänna intressen. Jag beklagar denna begränsning, och Vänsterpartiet har i reservation nr 34 ställt sig bakom Skogsutredningens förslag i detta avseende. Tyvärr framgår inte detta av reservationstexten men väl i bakomliggande motion, och jag passar på att förtydliga detta här. Jag avstår dock för tids vinnande från att yrka bifall till denna reservation.

En fråga som är nära förknippad med skogens sociala värden är de tätortsnära skogarna som ju är de skogar som jag och andra som trivs ute i skogen vardagligen nyttjar för promenader, bär- och svampplockning, rastning av hundar med mera. Dessa skogar är alltså särskilt viktiga för skogens sociala värden, och vi föreslår att Skogsstyrelsen får i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av dessa skogar samt föreslå åtgärder för skötseln av dessa. En kartläggning kan också vara underlag för en eventuell översyn av skogsvårdslagen för att tydliggöra begreppet tätortsnära skogar.

Skogen bör också i ökad utsträckning användas i integrationsarbetet. Regeringen uppmärksammar detta i sin proposition, men jag tycker att vi kan förtydliga ambitionerna genom att utfärda ett ägardirektiv till Sveaskog att främja arbetet med integration och jämställdhet. Regeringen avser att bjuda in representanter från skogsnäringen för att diskutera vad som kan göras för att öka jämställdheten inom skogsbruket. Vi tycker att även andra näringar kan bjudas in för att dela med sig av sina erfarenheter.

Herr talman! Regeringen delar Skogsutredningens bedömning att skogspolitikerna i högre grad bör beakta framtida klimatförändringar. Regeringen anser även att skogen och skogsbruket har en viktig roll för att begränsa klimatförändringarna, och här kommer diskussionen om kolsänka in. Den svenska skogen har under de senaste hundra åren varit en ganska stor kolsänka. I Naturvårdsverkets utmärkta bok *En ännu varmare värld* beskrivs detta. Alltsedan införandet av återplanteringsplikten vid förra sekelskiftet har skogen varit en stor kolsänka. Det är bra att regeringen har uppdragit åt SLU och Skogsstyrelsen att studera denna fråga ytterligare. Ett eventuellt kraftigt ökat uttag av biomassa från skogen för sedvanliga skogsprodukter samt för biobränsle kan komma att minska den hittillsvarande kolsänkan avsevärt. Skogsstyrelsens statistik på avverkningen 2007 visar att den uppgick till 95 miljoner kubikmeter, vilket är det högsta uttaget hittills med undantag av 2005 års rekorduttag efter stormen Gudrun. På tio år har avverkningen ökat med ungefär 30 procent och på längre sikt med upp till 50 procent. Här måste vi vara väldigt observanta så att vi inte överutnyttjar skogen.

Denna fråga är viktig att beakta med tanke på klimatdebatten och behovet av att hejda ökningen av halten koldioxid i atmosfären. Till denna problematik måste naturligtvis läggas den biologiska mångfalden, som också hotas av den ökade avverkning som regeringen förespråkar. Ja, vad vi egentligen behöver är en strategi för hur dessa tre avgörande aspekter på ett hållbart nyttjande av skogen kan samsas. I vår reservation nr 25

föreslår vi en nationell bioenergi strategi inom vilken en helhet på denna komplexa frågeställning kan utarbetas.

Herr talman! Låt oss se skogen i stället för bara träd! Jag yrkar bifall till reservation nr 25.

Jag inledde mitt anförande med att yrka avslag på regeringens proposition. Egentligen är mitt avslagsyrkande ett yrkande om en återremiss för att regeringen ska presentera en helhet som även redovisar mål, metoder och medelstilldelning vad gäller skyddet av biologisk mångfald. Jag vill utveckla vår syn på denna fråga.

Vi vet, som sagt, att såväl Skogsstyrelsen som Miljömålsrådet har bedömt att nuvarande mål vad gäller skydd av skog inte kommer att nås till 2010, även om läget nu har förändrats genom uppgörelsen om SNUS-objekten. Men dessa myndigheter är också överens om ett nytt, reviderat mål som innebär att ytterligare ca 350 000 hektar produktiv skogsmark nedanför gränsen för fjällnära skog bör ges ett formellt skydd. Ovan gränsen bör ytterligare ca 100 000 hektar få formellt skydd till 2020.

Nyligen – efter det att betänkandet justerades – kom Naturvårdsverkets och Skogsstyrelsens rapport *Kompletterande metoder vid skydd av värdefull natur*. Av rapporten, där bland annat den finska så kallade Metsomodellen studeras, framgår bland annat att en förbättrad måluppfyllelse och förbättrad kostnadseffektivitet har varit svårt att förena med ökad delaktighet hos markägaren eller, som det skrivs i rapporten, att ”markägarengagemang är kostsamt”.

Dock sägs i sammanfattningen att förslagen i rapporten leder till ett minskat anslagsbehov med 400 miljoner kronor per år. Hur är då detta möjligt? Jo, genom att utredarna har tagit med de förslag som Vänsterpartiet och Miljöpartiet lyft fram i reservationer till yrkandet i detta betänkande om att staten genom bland annat Sveaskog ska överföra identifierad skyddsvärd skog som naturreservat under Naturvårdsverket, och som nu åtminstone i stora delar verkar ha genomförts.

Regeringen har tydligen lyssnat på vårt förslag – det framkom både från miljöminister Andreas Carlgren i ett svar i kammaren i torsdags och i radion i morse. Vårt och Miljöpartiets förslag har dock avvisats av majoriteten i betänkandet. Sent ska syndaren vakna. Det skulle därför hedra den borgerliga majoriteten om de kunde frångå sitt reflexmässiga nejsägande till bra vänsterförslag och i dag ändra sig.

En sak oroar mig dock. Det verkar som om regeringen främst vill överföra SNUS-objekten från Sveaskog eftersom det kan göras utan anslagspåverkan, det vill säga som ett sätt att spara skattepengar. Jag menar att vår miljöskuld är så stor – precis som Assar Lindbeck påpekat – att dess avbetalning ska prioriteras, inte den så kallade statsskulden i penningekonomiska termer. Därför ska vi så klart inte sänka anslagen till biologisk mångfald utan öka takten så att vi kan nå den nya, föreslagna målnivån till 2020.

Men, herr talman, det är mer som behöver göras för att vi ska nå miljömålen och åstadkomma ett hållbart nyttjande av våra skogsresurser.

Regeringen föreslår liksom Skogsutredningen att den obligatoriska skogs- och miljöredovisningen ska upphöra då tillsynen av efterlevnaden haft låg prioritet från Skogsstyrelsens sida och då nyttan av insatserna anses begränsad relativt insatsen. Vi delar denna bedömning men anser liksom Skogsutredningen att det i stället bör införas ett krav på skogs-

bruksplaner. Regeringen skriver själv i propositionen att skogsbruksplaner är av högt värde, men man vill inte göra det obligatoriskt. Regeringen litat mer på marknaden, men jag tror att ett tydligt regelverk även är ett stöd för landets skogsföretag.

Vi anser även att regeringen bör se över möjligheterna att införa sanktionsavgifter för överträdelser mot skogsvårdslagens hänsynsparagraf 30.

De skogar som har höga skyddsvärden och som av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen klassas som värdekärnor, till exempel de så kallade gammelskogarna, bör inte avverkas, och därför bör ett omedelbart avverkningsstopp införas för dessa skogar. De frivilliga avsättningar som olika skogsägare gör för den biologiska mångfalden är av stor betydelse. Regeringen vill förstärka uppföljningen, men jag anser därutöver att Skogsutredningens förslag bör genomföras som innebär att de frivilliga avsättningarna måste vara målklassade som ”naturvård orörd” eller ”naturvård skötsel” i en skogsbruksplan för att få räknas som frivillig avsättning. Dessa båda yrkanden återfinns i vår reservation 31, som jag yrkar bifall till.

Herr talman! Vänsterpartiets andrahandsreservationer innehåller även förslag vad gäller den föreslagna översynen av gränsen för fjällnära skog, Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet, arbetsmiljöfrågor, regelverk för importstopp av illegalt avverkad skog med mera. Tiden medger inte utvecklad talan i dessa frågor, men jag får avsluta med att repetera mitt avslagsyrkande så att regeringen hinner hitta rätt i skogen och kan lyfta blicken och se hela skogen och inte bara träd.

Anf. 3 TINA EHN (mp):

Herr talman! Betänkandet har nr 18. Skogsutredningen, som överlämnades i maj 2005, kom att heta *Skog till nytta för alla?* och gjordes av Maggi Mikaelsson. I oktober 2006 överlämnades också slutbetänkandet *Mervärdesskog*. Flera av de framlagda förslagen finns i den skogspolitiska propositionen, som vi tar del av i dag, men inte alla och ibland inte heller något alternativ till förslag.

Miljöpartiet har med anledning av bristerna i den skogspolitiska propositionen väckt en motion där vi utvecklar vår syn på frågor om skogen.

Jag kan börja med det som är utgångspunkten i betänkandet, att öka skogsproduktionen. Det märkliga här är att man säger att produktionsmål och miljömål ska vara fortsatt jämförbara. Men samtidigt säger man att miljömålen ska hanteras senare.

Detta sätt att hantera frågan på är märkligt, tycker vi och många med oss. Två jämförbara mål kan knappast behandlas så olika. Men som vanligt är det väl miljön som får stå tillbaka – så är det i många fall.

Att man lyfter upp klimatfrågans betydelse i skogspolitiken är inte konstigt, och det är verkligen inte fel. Dock baseras klimatövervägandena på en mycket bräcklig grund.

Vi anser att om man ska ta till skogsgödsling, dikning och andra produktionshöjande åtgärder för att möta det ökade biobränslebehovet, med visshet om en klimatförändring, måste kunskapen vara säker om samspelet mellan markförhållanden, metoder och utsläpp. Det finns så mycket som pekar på att dikning, gödsling och bearbetning av vissa marker är

stora källor till utsläpp av växthusgaser och genererar läckage av näringsämnen. Därför behövs det ett försiktighetstänkande här.

Klimat- och sårbarhetsutredningen som kom 2007 visar på risker om vi inte tar med förändringen även för skogen. Granplanteringar är monokulturer. Monokulturer är i viss mån rationella, men de är också känsliga för skadedjur och angrepp. De är känsliga för stormar. Att granar välter i storm vet nu alla. Detta borde vi ha lärt oss. Ändå föreslås inte i propositionen att man mer ska ta hänsyn till att lövskogsinblandningar är stormtåligare. När man inte tar den erfarenheten på allvar ställer det stora krav på övriga samhället, som kan komma att få täcka upp skador efter stormar som föröder.

När Sverige drabbades av Gudrun och Per fick regeringen ge samhällsstöd i form av ett paket med åtgärder för att skynda på uppröjningsarbetet och för att täcka förluster för skogsägare och industri.

Klimat- och sårbarhetsutredningen bereds för närvarande utifrån frågor om klimatförändringar och deras effekter och ska behandlas i klimatpropositionen. Skogen, miljömålen och klimatförändringarna påverkar och integrerar varandra men behandlas inte tillsammans utan i tre olika propositioner, vilket vi tror är ganska olyckligt, eftersom viktiga insikter och möjligheter till förändringar minskar om man missar helheten.

Jämställdheten inom skogsnäringen är i sig ett intressant litet stycke, och förslaget om att inbjuda näringen till diskussion för att se vad näringen kan åstadkomma tycker jag verkar intressant. Men som i många andra sammanhang när det pratas om jämställdhet är det kvinnorna som är problematiserade, och det är kvinnorna som är problemet. Men låt oss se vad vi kan åstadkomma från näringens sida. Annars behövs kanske andra åtgärder.

Forskningen inom skogen är alltså viktig. Man återkommer i forskningspropositionen. Här kommer kanske en anpassning av skogsbruket till ett förändrat klimat att få en betydande roll. I dag pågår en hel del forskning i Umeå där man med genteknik förändrar och mixtrar med trädens blomningar, ligninhalt och skadedjursbeständighet. Allt går uppenbarligen att motivera. Nåväl, om det är genträd vi ska ha i framtiden hoppas jag på en öppen dialog med samhället före en eventuell introduktion av dessa förändrade arter i landskapet.

Att vara skogsägare bör i första hand innebära ett stort ansvar för fler – ett ansvar för kommande generationer och ett ansvar för att inte förstöra biologisk mångfald eller ekosystem. Förmodligen skär det i vissa öron att höra detta, men jag tror att det är så många har sett skogen i generationer. Man har fått i sin ägo en skog att förvalta. Ett sådant arbete skapar känslor och förhållande till skogen och naturen. Att den skogen betraktas som värdefull och av skyddsintresse är kanske inte så konstigt.

För att få acceptans krävs en dialog, och det krävs att man får ersättning för det som upplevs som ett intrång i ägandet. Vad som är konstigt med den borgerliga regeringens politik är att man håller med om detta samtidigt som man säger att målen om skyddad skog inte kommer att nås. Man tar också bort pengar till biologisk mångfald som tidigare aviserats. Man ger liksom upp.

Miljöpartiet tror att det kommer att kosta även om det finns utrymme för mer frivillighet. Detta har vi visat i våra budgetförslag, och vi kommer att visa det igen framöver. I morse fick vi reda på att det ska göras en

skogsavsättning på 70 000 hektar, som vi välkomnar och tror är väldigt bra.

En skog är boplats för tusentals djur och organismer. Det är också därför som vi i Miljöpartiet inte ser ändringen i portalparagrafen som något lyft för miljön och naturvärdena. Regeringen föreslår att portalparagrafen ändras genom tillägget att skogen är en förnybar resurs. Visst, virke från skogen är en förnybar resurs om skogen sköts rätt, på samma sätt som fisket är en förnybar resurs om bestånden inte plundras. Eftersom det redan står att skogen ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning tillför det tillägget inget. Möjligen ger det en större slagsida för produktionsmålet.

Skogen är mycket mer än en förnybar resurs. Skogen är ett ekosystem som vi behöver. Skogen är hemvist för djur och organismer, och skogen har sociala värden. Skogen är friskvård och så vidare.

Vi har hört talas om nya sätt och nya grepp när det gäller att skydda skogen. Vi har också hört om den finska modellen, ofta kallad Metsoavtal. Detta säger ofta våra ministrar både inom skogs- och naturvård. Visst, men avtalen måste likväl vara långsiktiga och kloka. Jag kan dem inte i detalj, men enligt vad jag har läst är det skogsägarna själva som ska välja vilken mark man anser sig vilja skydda och göra det under en tioårsperiod. Då blir det inte ett långsiktigt skydd. Vad händer efter de tio åren? Kan man avverka skogen då?

Skogsägandet är förändrat. Ganska naturligt påverkar det förmodligen också kunskapen om skogen och dess skötsel. Ungefär 36 procent av skogsfastigheterna ägs i dag av personer på annan ort. Om detta är huvudorsaken till en sämre generell hänsyn i skogsbruket ska jag låta vara osagt. Dock är det ett faktum att en fjärdedel av privatskogsbruken inte når upp till lagens krav om generell hänsyn, vilket är negativt för skogsvården. Det här har vi uppmärksammat, och vi föreslår skärpta styrmedel.

Ett annat viktigt problem är att direkta brott mot skogsvårdslagen i få fall leder till åtal. Det är inte bra, för det urholkar också skogsvårdslagen.

Skogens sociala värden har vi också diskuterat. I Skogsutredningen föreslog man att skogens sociala värden, hänsynsparagraf 30, skulle utvecklas. Detta avfärdar man nu lättvändigt, och man lämnar inga förslag på åtgärder för att förstärka dem. Omsorg om sociala värden har betydelse, och det går hand i hand med omsorg om natur och kultur. Därför föreslår vi att större hänsyn tas till dem.

När det gäller ökat uttag av biobränslen finns det alldeles säkert en potential. Men att föreslå stubbrytning och att grenar och kvistar ska samlas ihop utan att man har en värdering av vad som sker i förhållande till de miljömål som har satts upp blir svårsmält. Vi tror att det kan få större skadeeffekter än nyttoeffekter om det blir en väldigt stor verksamhet. Därför förordar vi i vår motion en dispens för den här verksamheten. Vi vet att det som ofta saknas är gammal, stor död ved. Tar man då bort stubbar blir det ännu mindre utrymme för vissa arter som är beroende av den här typen av ved.

Vi lever i en del av världen där rent vatten är en självklarhet. Vi ser inte vattenföroreningsproblemen dagligen. Samtidigt lever vi på ett sätt som gör anspråk på andra människors livsutrymme. Vi importerar en stor

del av våra produkter och mat, och vi utnyttjar andra människors ekosystem.

När klimatförändringarna börjar på allvar i stora delar av världen kommer vi med all sannolikhet att få det som vi i dag kallar klimatflyktingar till denna del av världen. Då behöver vi väl ha förvaltats det vatten som finns i omloppet. Vattendirektivet har tillkommit med tanke på ett övergripande skydd. Skyddet berör i allra högsta grad våra skogsmarker. Därför finns även detta med i Miljöpartiets motion, och det är angeläget att skogsnäringen tar sitt ansvar i detta arbete.

Flera studier har konstaterat att miljöhänsynen i skogsbruket har varit otillfredsställande. Också kulturhänsynen är eftersatt. Ett återkommande problem anser man är brister i kunskapen. Problemet befaras öka i takt med att andelen skogsägare som bor vid och lever av sin skog minskar.

Mot den bakgrunden är regeringens förslag om att avskaffa kravet på en redovisning av brukningsenhetens natur- och kulturvärden, förkortat SMÖR, kontraproduktivt. Syftet med SMÖR är ju att skogsägaren ska ha kunskap om natur- och kulturvärden som finns på fastigheten. I propositionen noteras att avskaffande av kravet skulle kunna leda till att markägarna får sämre kunskaper om sin fastighets produktionsmöjligheter. Här har regeringen en vag förhoppning om att information som tillhandahålls av Skogsstyrelsen med tiden kan ersätta detta.

Utredningen föreslår också krav på skogsbruksplaner. Där vill regeringen att myndigheterna genom rådgivning och andra åtgärder ska hjälpa skogsägarna att upprätta produktionsplaner. Här kommer man inte med vare sig det ena eller det andra förslaget, vilket känns både tunt och tveksamt.

Utöver det har vi också förslag från Miljöpartiets sida om miljöorganisationers talerätt, som vi ser som viktigt ur demokrati- och miljöhänsyn, och det ger en möjlighet för människor att uttrycka sig.

Sist men inte minst, herr talman, ställer jag mig bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men jag yrkar bifall till reservation 27 och reservation 32.

Anf. 4 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m):

Herr talman! Skog är en oerhört värdefull tillgång med fantastiskt många värden. Ni som någon gång har tagit er tid att stilla och tyst sitta i en skog vet vilka kvaliteter den kan ha.

Man kan se alla dessa fantastiska färgskiftningar, årets olika bidrag till att ändra färgen. Man kan höra suset i barren, prasslet från löven. Man kan ta på den. Den är fast. Jag tänker på granens sträva bark och björkens sammetslena näver, kvistarnas sprödhet och spänst.

Man kan känna doften av multnande löv, våta mossor och murknande stubbar. Man kan uppleva en rofylldhet som är i nivå med att i en storstad gå in i en domkyrka som omsluter en tystnad och en tillfredsställelse. Det är att vistas i naturens pelarsal.

Varför inleder jag så här? Jo, när man hör Vänsterns anförare kan man tro att vi skogsägare är kallhamrade exploatörer. Jag vill bara slå fast: Vi har väsentligt mycket mer och större engagemang i skogen än vad många över huvud taget anar.

Dessutom ger skogen en produktion i form av virke till våra hus, till broar, till konstruktioner över huvud taget. Den ger bränsle, viltkött, bär,

blommor, svampar etcetera. Alla berörs på något sätt. Jag påstår att alla dagligen använder produkter från skogen.

Mycket av vår välfärd vilar dessutom på den svenska skogen, inte minst genom ett nettoexportvärde som gör att vår handelsbalans kan hållas på en rimlig nivå. I Småland brukar vi säga att skogen är den fattiges överrock.

Herr talman! Betänkandet *En skogspolitik i takt med tiden* tycker jag är osedvanligt välfunnet, för det är precis vad det handlar om.

Jag vill inledningsvis yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det är en välkommen och efterlängtd proposition som nu lagts på bordet. Den har sin inriktning på att detta är långsiktig verksamhet med långsiktiga spelregler, 60–120 års omloppstider. Det gör att utrymmet för att göra dramatiska förändringar inte ska användas.

Äganderätten ligger i botten. Det ger en långsiktighet, en mångfald. I en fri marknad ger det dessutom en fantastiskt positiv utveckling.

Detta generationsövergripande arbete har historiskt skapat den svenska skogens kvaliteter. Just detta oegennyttiga arbete som har utförts decennier bakåt i tiden, århundraden tillbaka i tiden, har givit de kvaliteter som vi så hett eftertraktar.

Den här propositionen bygger vidare på den borgerliga regeringens proposition från 1993. Då gjordes det betydande avregleringar, och här fortsätter vi.

Det är justeringar i rätt riktning, mot en ytterligare frihet och ett ökat ansvar för skogsägarna. Sedan finns det en mängd uppdrag att utreda inom många olika områden, inom områden som den förra s-regeringen antingen inte ville eller kunde eller förstod att ta till sig.

Regeringens långsiktiga ansvarstagande och att man visar att man förstår mekanismerna bakom äganderätten lägger grunden för att göra ett bra skogsbruk ännu bättre.

Herr talman! Så till dessa diskuterade mål, produktion och miljö. De två jämställda målen ligger fast. Det är viktigt att ytterligare förstärka detta. Och jag säger att det är tur att vi inte införde ett tredje mål, som har varit ambitionen från vissa, nämligen sociala värden.

Alla som har suttit på en tvåbent stol vet att man då hela tiden får vara alert och hålla balansen. Får man dit det tredje benet blir det tryggt och stabilt, och då händer ingenting. Alltså är det en välsignelse att vi har undanröjt det tredje benet.

Balansen, herr talman, kommer att bli bättre med det förslag som nu ligger. Och det delade ansvaret mellan samhället och enskilda skogsägare bygger på en tydligt definierad och långsiktig äganderätt.

Sedan till ett av de kanske viktigaste stora hot som vi politiker står inför, nämligen klimathotet. Det är vår tids största utmaning, påstår jag. Då är det så roligt att med den här propositionen i botten kunna stå här och säga att detta är en del av lösningen på det problemet.

Den är förnybar, och den är koldioxidneutral och till och med koldioxidnegativ, för använder vi bränsle av skogen i stället för fossila bränslen så har vi en CO₂-neutralitet.

Kan vi öka skogsförrådet eller antalet träkonstruktioner bygger vi till och med in koldioxid och får en kolsänka. Detta har regeringen också uppmärksammat och kommer att framhålla i de kommande internationella förhandlingarna.

Så till produktionsmålet och den ökade tillväxten. Det är oerhört viktigt. Det är bra för jobben. Det är bra för klimatet, och det kan kombineras med bra miljöhänsyn. Vi har från moderat håll krävt – det gjorde vi redan under förra mandatperioden – att vi måste titta närmare på möjligheterna att öka skogsproduktionen.

Tillväxt, mina vänner, kan inte beslutas. Det kan bara uppmuntras. Det är därför som man pekar på en rad områden för att åstadkomma detta. Det handlar om ökad rådgivning till de enskilda skogsägarna, om att titta på nya plantmaterial, om en bättre balans mellan vilt och viltbete. Men visst vilt utgör också en arbetsmiljöfara. Då tänker jag på några av de stora rovdjuren. Det måste vi också beakta.

Det handlar om en bättre skogsvård, om att kunna använda gödsling på sina ställen, där detta passar och med rätt gödselmedel. Det passar definitivt inte överallt.

Det handlar om att man förtydligar regelverket när det gäller dikesrensning. Det finns nydikning. Det finns rensningsdikning. Det finns skyddsdikning. Det finns restaureringsdikning. Hur i herrans namn ska jag som enskild skogsägare kunna hålla reda på detta? Det måste till ett förtydligande, så att jag kan göra rätt. Grunden för oss skogsägare är nämligen att vi vill göra rätt, men då måste också regelverket var sådant att det är lätt att följa.

Det handlar också om att titta närmare på utländska träslag, och det handlar om att på marker med låga miljövärden kunna titta på möjligheten för en intensivodling.

Klimatförändringen kommer att driva på en ökad tillväxt, precis som kvävenedfallet tidigare har gjort det. Men den ökade biomassan ger oss också möjligheter, väsentligt mycket större möjligheter. Och, som jag sade inledningsvis, det är bra för klimatet. Det är bra för välfärden. Och det är bra för jobben i hela landet, därför att skogen utsträcker sig just i de områden där möjligheten till andra jobb inte alltid är lika välutvecklad.

Detta ska då paras med det andra målet, nämligen miljöhänsynen och den biologiska mångfalden.

Regeringen återlade ju 50 miljoner kronor under innevarande år till biologisk mångfald. Då ska jag bara deklarerat, för den som har hört de hittillsvarande anförandena kan tro att det inte läggs några pengar, att det är all-time-high när det gäller pengar till biologisk mångfald 2008. Det är sanningen.

Jag påstår dessutom att de generella hänsynen som omfattar allt skogsbrukande kanske är det viktigaste när det gäller miljöhänsynen, eftersom det dagligen och stundligen iakttas ett förhållandesätt gentemot hur man gör sitt skogsbrukande som är så betydelsefullt. När det gäller de formella skydden ligger de 900 000 hektaren fast.

Nu görs det dessutom en utvärdering av utförandet av de formella skydden, bland annat hur markägare har upplevt att det har fungerat. Vi vet att det är många som har kommit i kläm av skälet att det har varit för få verktyg, och de har använts fel många gånger. Väldigt många människor har mått utomordentligt dåligt. Det måste vi naturligtvis hantera på ett helt annat sätt i framtiden. Det behövs bättre vägledning också vid det fortsatta arbetet.

Därför är det speciellt roligt när man talar om nya former att vi i dagens radionyheter på morgonen blev informerade om att Sveaskog för skog som de redan har avsatt har gjort en överenskommelse med Naturvårdsverket om ett formellt skydd och att man ska få ersättning för att sköta detta på ett speciellt sätt. Dessa 70 000 hektar motsvarar 40 procent av det kvarvarande glappet till att nå målet. Det är oerhört välkommet, måste jag säga.

När det gäller de frivilliga avsättningar som annars görs är det nästan 1,2 miljoner hektar, och kravet var 700 000 hektar. Då säger man att de 1,2 miljonerna inte i alla delar uppfyller de kvalitetskrav som vi ställer, men man kan med gott samvete säga att målet är nått. Då tycker jag, herr talman, att skogsägarna tar sitt ansvar de facto både snabbare och bättre än staten själv.

Dessutom har man nu gett Naturvårdsverket i uppdrag att ta fram en nationell strategi för skogsskötseln i våra naturreservat och våra nationalparker. Det är välkommet. Det handlar ju inte bara om att avsätta och sedan låta det vara.

När det gäller skogens sociala värden var jag inne på det inledningsvis. Jag kan bara konstatera att allemansrätten ger rätt till alla. Den ska vi värna. Den måste hanteras på rätt sätt.

Det är också intressant att notera att regeringen har som mål att 2015 ha 150 000 hektar tätortsnära skog som har rekreativ inriktad skötsel. Därför har delar av vänsterkanten egentligen redan blivit tillgodosedda trots att man kräver nya tag i talarstolen i dag.

Herr talman! När det gäller uppdragsverksamheten, alltså där Skogsstyrelsen ägnar sig åt marknadsaktiviteter, är det för mig stötande när en myndighet gör sig ekonomiskt beroende av dem som man ska rikta sitt myndighetsutövande mot. Det finns en oerhört utvecklad risk för att myndighetsutövandet kan komma att ifrågasättas med hänvisning till att man är ekonomiskt beroende av dem man ska arbeta mot.

Därför föreslår regeringen att man från den 1 januari ska ta bort ett antal arbetsuppgifter som i dag utförs. Jag blev något förvånad när jag läste den listan. Jag trodde inte att det var så genomgripande. Det handlar om rotpoststämpling, markberedning, sådd och planteringsarbeten. Det handlar om avverkning inklusive gallring och röjning. Det handlar om rena skogsskötseluppdrag, alltså skogsbruksförvaltande uppdrag. Det handlar om att för annan part förhandla mot markägare, att för annan part upphandla entreprenörer, för annat part sköta ekonomiadministration, och det handlar om att för annan part förmedla och sälja virke.

Detta kommer att upphöra från den 1 januari 2009, och det ska göras ytterligare översyn för de kvarvarande uppdragen längre fram. Då är det anmärkningsvärt – det vill jag pränta in – att Socialdemokraterna står här och säger att de vill ha kvar denna illojala konkurrens mot en privat marknad med skattebetalarnas pengar i ryggen. Det är anmärkningsvärt.

Herr talman! Lite smått och gott som också inryms: Det så kallade skogs- och miljöredovisningskravet på skogsägarna upphör. Det är bra. Det har inte fungerat. I stället ger man ökat IT-stöd från Skogsstyrelsen till enskilda skogsägare. Skogsforsk har också verktyg till den enskilde skogsägarens tjänst.

Man överväger differentierade sanktionsavgifter. Inte minst är en översyn av gränsdragningar, framför allt i norra Sverige, mellan svårför-yngrad skog, fjällnära skog och skyddsskog oerhört välkommen. Den som har varit i området och sett linjerna som korsar varandra ser att det skapar en fullständigt ogenomträngbar möjlighet att förstå hur man ska hantera det som enskild skogsägare.

Man ska också titta närmare på skogens klimatkraft – det är viktigt – och vilken påverkan det har att man tar hand om grenar och toppar i större utsträckning. Ett nytt skogsmarksbegrepp införs, vilket innebär att väsentligt mycket mer mark kommer att kallas skogsmark. Varför är nu detta bra? Det är inte för att det blir fler hektar utan av det skälet att vi genom detta kommer att bli jämförbara med andra länder. Detta bygger på FN:s regelverk.

Dessutom slår man fast, ännu en gång: Ingen EU-gemensam skogspolitik. Det är viktigt. Däremot ska vi hela tiden bevaka de områden som tangerar skogen.

Avslutningsvis, herr talman, vad vill då oppositionen? Av betänkan-dets 45 reservationer är man överens om en. Det är inte mycket att bygga på.

Där man reserverar sig är det mer krångel och mer byråkrati för den enskilde och inskränkning. Det är en tydlig misstro mot 354 000 enskilda skogsägare. Tittar man på s-reservationerna handlar det om skogsbruks-planstväng, och man vill fortsatt konkurrera med rådgivningsverksamhet från Skogsstyrelsen mot enskilda, mot ekonomiska föreningar och mot enskilda företag.

Därför vore det intressant om oppositionen kunde lämna några svar här i dag. Kommer ni att införa en skogsvårdsavgift för att finansiera ert röjningsbidrag? Är det en skogsvårdsavgift vi ser framför oss? Kommer ni att avsätta mer än 900 000 hektar? Eller vad har ni för besked att lämna till oss och övriga lyssnare?

(Applåder)

Anf. 5 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna på Bengt-Anders Johans-son. Det var många vackra ord i en talarstol. Men med det krävs det handling också. Det efterlyser jag.

Bengt-Anders Johansson säger att det blir ytterligare frihet och mindre ansvar för skogsägarna. Han säger att tydligheten ökar i det här förslaget. Då vill jag veta: Vad är det för tydlighet som ökar?

Jag vill också veta hur Bengt-Anders Johansson ser på balansen mel-lan miljö- och produktionsmålet i propositionen. Han pratar om bägge delarna. Men var är de konkreta förslagen när det gäller miljömålen när man pratar om jämställda mål? Och är det viktigt att de är jämställda?

Tillväxt är bra. Det är vi överens om. Men då krävs det att miljön hänger med.

Så jag vill ha reda på av Bengt-Anders Johansson: Var är det kon-kreta i det här förslaget när det gäller jämställdheten och balansen mellan de två målen? Och hur ser du på tydligheten som du pratar så mycket om?

Anf. 6 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Tydligheten ligger i att man slår fast att vi nu har två jämförbara mål, att vi inte blandar in ett tredje, som jag vet att Ann-Kristine Johanssons parti har haft tankar på under tidigare mandatperiod. Det är ett fantastiskt tydligt klargörande i den delen.

Sedan kommer man i den ökade rådgivning som man från Skogsstyrelsen ska rikta till enskilda skogsägare att skapa en väsentligt mycket bättre tydlighet. Då tänker jag på det här med plantmaterial. Jag tänker på rådgivning när det gäller att kunna få upp löv, apropå miljöfrågan. Jag tänker på dikesrensningförtydligande och på utredning av gränserna mellan fjällnära skog och skyddsskog etcetera. Där kommer tydligheten att öka, men, precis som Ann-Kristine Johansson sade i sitt anförande, tycker jag att det är viktigt att konsekvensbeskriva dessa förändringar och inte bara ta ett beslut rakt upp och ned. Det är därför som det är en sådan bra balans och tydlighet i propositionen.

Jag har en fråga till Ann-Kristine Johansson: På vilket sätt ska man öka möjligheten för den enskilde skogsägaren? Det är faktiskt de enskilda skogsägarna som har bidragit med det mesta av miljövärden i den svenska skogen – detta alltså utan någon aktiv skogspolitik som har styrt dem. För dem som har följt de gamla råden kan jag säga att det inte finns mycket att hämta.

Jag frågade tidigare: Blir det en skogsvårdsavgift, Ann-Kristine Johansson? Ska ni spara mer än 900 000 hektar på det material som ligger till grund?

Anf. 7 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill klargöra för alla som lyssnar att det är Bengt-Anders Johanssons parti som sitter i regeringsställning, och det är deras förslag vi nu diskuterar.

När det gäller tydligheten blev jag intresserad, för Bengt-Anders Johansson pratar om att tydligheten är att vi har två jämförbara mål. Det är vi överens om. Det är inte tre mål i propositionen. Jag skulle efterlysa ännu mer tydlighet, måste jag säga.

När jag ställer frågan om konkreta förslag i propositionen när det gäller miljömålen räknar Bengt-Anders Johansson upp ett antal förslag som ökar tillväxten. Men var är förslagen när det gäller miljöhänsynen och miljömålen? Hur ska Skogsstyrelsen kunna tolka det som sägs i propositionen?

Oppositionens största kritik är att inte helheten finns i det här förslaget; vi ska vänta till hösten när det gäller miljömålen.

Jag efterlyser alltså än en gång: Vad finns det för konkreta förslag i denna proposition gällande de två jämförbara målen? Tillväxten har vi pratat om, men hur är det med miljömålen?

Anf. 8 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Jag hoppas att alla uppmärksammade att Ann-Kristine Johansson inte lyckades svara på mina två konkreta frågor. Om Socialdemokraterna hade suttit vid makten, hade det då blivit en skogsvårdsavgift för att finansiera röjningsbidraget ni talar om? Det svaret uteblev.

Ann-Kristine Johansson svarade inte heller på frågan om man ska spara mer än 900 000 hektar på det material vi har i dag. Det svaret uteblev också.

Det är lite synd att vi inte kan ha ett utbyte av tankar utan att det mer handlar om att försöka hitta varandras tillkortakommanden.

Jag återgår till de frågor Ann-Kristine Johansson ställde. Med de senaste tio årens skogspolitik anser alla som haft någonting med skog att göra att balansen inte har varit jämställd. Det finns ingen som säger något annat. Men med den här propositionen påstår jag att vi får två jämställda mål. Det är därför jag uppehöll mig ganska mycket just vid de tillväxtökande bitarna. Vi har alltså fått ett helt nytt ansvar, nämligen att försöka hålla tillbaka temperaturhöjningen. Detta gör vi enligt nu kända fakta genom att minska koldioxidutsläppen.

Därför är det så oändligt viktigt att vi får upp en ökad biomassa av flera skäl. Men detta har uppenbarligen inte Socialdemokraterna förstått. Uppenbarligen har ni inte förstått betydelsen av den ökade biomassatillväxten. Detta ger grunden för jobb i hela Sverige, och jag beklagar att det bara är alliansregeringen som står för de här värdena.

Anf. 9 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! Jag sade i mitt anförande att Vänsterpartiet anser att portalparagrafen borde kompletteras med den skrivning som Skogsutredningen föreslog om skogens sociala värden. Det var en formulering om att det bidrar till människors välfärd.

Bengt-Anders Johansson avvisar detta, men han hade en ganska poetisk inledning på sitt anförande om hur ljuvligt det var att sitta i skogen och ta in alla de värden som fanns i skogen. Jag delar den beskrivningen, även om vi kanske gör på lite olika sätt. Jag kan tänka mig att Johansson kanske är ute och skjuter rådjur och annat, medan jag går omkring helt fredligt i skogen och njuter av atmosfären.

Men jag skulle vilja fråga Bengt-Anders Johansson med anledning av hans avfärdande av de sociala värdena. Han säger att med tre ben blir det för stabilt. Är det inte bra med en stabil grund för ett hållbart nyttjande av skogen? Skulle inte de sociala värdena, om de betonades i portalparagrafen, vara helt logiska just med tanke på hållbarhetsbegreppet? Det har ju tre dimensioner: ekonomiska, miljömässiga/ekologiska och sociala. Vi skulle alltså få in det tredje benet i det hållbara nyttjandet av skogen om vi tog in de sociala värdena i portalparagrafen.

Vad säger du om det, Bengt-Anders Johansson?

Anf. 10 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Jacob Johnson, för dina frågor och synpunkter!

I propositionen och även i betänkandet lyfter man faktiskt fram skogens sociala värden. Jag försökte också beskriva det inledningsvis på mitt sätt. Men i betänkandet lyfter man alltså fram, för individens välfärd, vikten av de naturupplevelser man kan få, den kulturella förankringen som faktiskt är knuten till skogen, rekreativsmöjligheterna, folkhälsan; det är ju bevisat att exempelvis blodtrycket sjunker om man vistas i skog i jämförelse med om man vistas i en storstad.

Vi har inte minst estetiken och den meditativa möjlighet som skapas i en skogsmiljö. Vi har produktion av bär, svamp, blommor och örter, och vi har inte minst jakten. Det handlar inte fred eller krig i skogen, utan det handlar om att i samspel använda naturens överskott. Dessutom är viltet ett utomordentligt bra och nyttigt livsmedel med hög proteinhalt och låg fetthalt. Dessutom skapas arbetstillfällen.

Allt detta, Jacob Johnson, för individens välfärd finns med både i propositionen och i betänkandet.

Jag återgår till argumentet om att det skulle bli väldigt bra med tre ben. Nej – se det skulle inte det! Har du tre saker som du ständigt måste avväga blir det nämligen förlamande. Men har man två finns det ändå möjlighet att, okej, å ena sidan ska vi producera, vi ska avverka och vi ska öka produktionen. Å andra sidan ska vi göra det på ett sådant sätt att vi behåller den biologiska mångfalden och de miljöhänsyn i själva skogsbruket som erfordras. Det är det som är vitsen.

Anf. 11 JACOB JOHNSON (v) replik:

Herr talman! Det var svårt att hänga med i logiken i Bengt-Anders Johanssons argumentation. Vi ska ju ha en hållbar utveckling. Den innehåller åtminstone tre ben, och det borde också synas i portalparagrafen i skogsvårdslagen.

Men jag skulle vilja ställa en annan fråga till Bengt-Anders Johansson. Den gäller Moderaternas syn på det framtida behovet av att skydda skog i Sverige. Bengt-Anders Johansson har själv lyft upp detta och frågat oppositionen om vad vi har för åsikt, om vi vill ha mer skydd än 900 000 hektar. Ja, det vill Vänsterpartiet i enlighet med Miljömålsrådets förslag om ett nytt reviderat mål till 2020.

Men vad jag har förstått från olika moderata företrädare sägs det ibland att man inte ska skydda en enda hektar till utöver de 900 000. Hur kan ni gå fram och säga detta när frågan inte är processad till sitt slut ännu? Jag tycker att det är väldigt olyckliga uttalanden som kommer från olika moderata företrädare.

Vad är alltså egentligen er linje? Vi var bägge två på en resa till Brasilien och fick höra vilka stora avsättningar man gör där av naturvårds- och miljöskäl.

Då är det rimligt att vi i det rika landet Sverige som har ganska låga avsättningar ökar våra avsättningar för att åtminstone nå de mål som Skogsstyrelsen och Miljörådet står bakom.

Anf. 12 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Jag ska bara konstatera att det är bra att vi inom de fem stora partierna så här långt är överens om att vi inte ska ha det tredje benet i portalparagrafen. Jag uppfattade nämligen Ann-Kristine Johanssons anförande så att de är med. Då är det alltså Vänstern och Miljöpartiet kvar som vill ha det tredje benet.

Frågan var varför vi moderater så tydligt vill ha 900 000-hektarsmålet. Det är vi av det skälet att innan vi har nått 900 000 hektar och innan vi har kvalitetssäkrat dessa 900 000 hektar – det är precis det som pågår just nu – är det ett spel för galleriet att säga att vi ska avsätta ytterligare. Vi måste ta hem det som vi är överens om först och se till att det blir bra innan vi går vidare. Det är svaret på frågan.

Det är alldeles riktigt som Jacob Johnson sade att vi var i Brasilien. Nu glömde han att säga de har intensivskogsodling där. Det innebär att man på sju år driver upp eukalyptusträd som blir 25 meter höga och mellan 20 och 30 centimeter i omkrets. Då förstår var och en vilken fantastisk biomassaproduktion som man skapar där.

För att återskapa det som tidigare generationer har tagit i Brasilien, nämligen regnskog, tar delägare till de svenska företagen ansvar för att plantera ny regnskog som kompensation. Det tycker jag är väldigt positivt.

Det jag räknade upp tidigare vad gäller min upplevelse av skogen kan jag tänka mig som produktionsskog i Sverige, det behöver inte vara avsett som miljöskog.

Anf. 13 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i Bengt-Anders lyriska introduktion när det gäller skogen och dess otroliga betydelse för människor, djur, organismer och inte bara för skogsägare utan även för andra människor som behöver vistas i skogen. Den kan jag dela fullt ut.

Vad jag funderar lite grann på är att Bengt-Anders pratar väldigt mycket om frihet. Då kan jag tycka att friheten i sig inte kan vara ett självändamål, utan det måste vara en del av ansvaret när man har en skog. Äganderätten ger också en ägarskyldighet. Så har många tänkt när de brukat sin skog genom generationer, vilket gjort att vi har väldigt fina skogsområden och en väldigt dyrbar skog som hyser många betydelsefulla arter.

Därför är det viktigt att det finns medel till att skydda den här skogen. När Bengt-Anders pratade om miljömålen lät det som att ni minsann ska se till att ni kommer att leva upp till dem och tillgodose vänsterkantens krav. Men det handlar inte om vänsterkantens krav. Det handlar om miljömål som vi gemensamt har bestämt oss för att ställa oss bakom. Det handlar om vårt gemensamma ansvar. Det är inte vänsterkantens eller Miljöpartiets krav.

Därför blir man väldigt tveksam när man läser propositionen med en slagsida till produktionsmålen och ser också hur regeringen agerar när det gäller pengar till biologisk mångfald. Tycker Moderaterna att det är en bra miljöpolitik om man inte har pengar till den biologiska mångfalden?

Anf. 14 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Tack, Tina, för ditt instämmande i min beskrivning av skogens värde för oss människor! Jag tror att vi står varandra väldigt nära när det gäller den känslomässiga beskrivningen.

Det är alldeles riktigt att frihet inte är något självändamål. Men frihet är, precis som Tina Ehn säger, kombinerad med ansvar. De hänger ihop. Ger man ökad frihet skapar man också ett ökat ansvar. Det tycker jag att man har visat från Sveriges skogsägare genom tiderna. Det finns en ägarskyldighet – ja, helt rätt. Men det kanske inte i första hand har handlat om att tillgodose samhällets behov som sådant, utan det har varit känslan och drivkraften att nästa generation ska få det något bättre än vad jag hade. Det är därför det oegennyttiga arbete som jag nämnde, som du inte kan dra nytta av själv, har skapat den tillgång som vi i dag har av stenfria

åkrar, skogar som är välskötta och som överlämnas till nästa generation. Det är naturnödvändigt att den skog som jag själv planterar kommer jag själv aldrig att kunna avverka, och alltså skulle jag inte plantera över huvud taget. Jag påstår att där tar alla skogsägare ett väldigt stort ansvar.

Visst, vi har ett gemensamt ansvar för att vi ska uppnå både miljömålen och tillväxtmålen. Men när man lyssnar på vänsterkanten är det 80 procent miljö. Jag är inte säker på att Tina Ehn över huvud taget nämnde de tillväxtdrivande möjligheterna i skogen. I grund och botten är detta ingen pengafråga, det är ett förhållningssätt från skogsägarna. Det sade jag också. Det är där det stora arbetet görs, helt kostnadsfritt.

Anf. 15 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! I flera studier konstateras att miljöhänsynen i skogsbruket har varit otillfredsställande. Samtidigt vill man inte komma med några förslag på hur man ska kunna utveckla det. Man lägger en del av arbetet på myndigheterna som ska informera, och man ska ge ett ökat IT-stöd. Men man har inga förslag när det gäller någon typ av skogsbruksplan, en grön skötselplan, man ska ta bort skogs- och miljöredovisningar. Det blir väldigt svårt att förstå hur det ska hänga ihop.

Jag är väldigt mycket för fritid. Men om det finns fakta som säger att så här är det när det gäller miljöhänsynen måste man ta det i beaktande.

Apropå detta att vänstersidan skulle prata 80 procent miljö har vi en proposition som ligger på bordet där vi har två jämförbara mål. Men sedan pratar man i stort sett bara om det ena målet. Då får någon annan stå upp för miljömålen, så är det. Miljöpartiet uppstod en gång i tiden på grund av att det delvis fanns för lite kraft bakom det här. Vi ser att det gör nytta att det finns ett miljöparti. Många av allianspartierna vill vara nya, gröna, miljöpartier och allt vad det som man kallar sig ibland, men det är en helt annan diskussion.

Jag återkommer till frågan om pengarna och miljömålet. Hur ser Moderaterna på detta? Kommer man att driva på så att det finns pengar? Hur agerar man i fråga om möjlighet till ersättning till biologisk mångfald? Som det har varit hittills har vi sett att regeringen har bollat pengarna inom de olika miljömålen. Man har tagit från biologisk mångfald till havsmiljösatsningar. Sedan har man lagt tillbaka till biologisk mångfald, och så har man tagit från saneringen av förorenade områden. Det är inget långsiktigt miljömålsarbete, det håller inte i längden.

Anf. 16 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik:

Herr talman! Tina Ehn försvarade sig med att har man kommit in bara på miljöfrågan och heter Miljöpartiet ska man prata miljö. Nu ska jag inte vara så elak att jag påstår det, men det är väldigt mycket miljö. Men det här är så oändligt mycket större. Om vi inte ser till att vi har en produktion i botten har vi ingen miljö att ta hand om heller. Det hänger ihop. Det är just det som vi i de stora partierna måste ta ett helhetsansvar för.

Det finns naturligtvis inom skogsägarbranschen skogsägare som inte fullföljer vad som förväntas av dem. Varför skulle de vara annorlunda än någon annan? Det är så när det gäller deklaration, trafik och vad som helst. Det finns alltid de som inte följer regelverket. Men varför bara fokusera på dem och inte någon gång lyfta fram dem som faktiskt sköter sig? Det gör ju det absolut stora flertalet. Jag tycker att det är synd att

356 000 enskilda skogsägare ideligen ska bli utsatta för misstänksamhet och misskreditering.

Att man sedan tar bort skogs- och miljöredovisningen är i och för sig inget stort offer. Den har inte fungerat och har inte lyckats få genomslag. Då är det bara klokt att ta bort den, för annars skapar vi ännu mer byråkrati. I stället kan vi använda de pengarna, som Skogsstyrelsen naturligtvis har försökt att införa denna med, till att ge en bättre rådgivning både ur miljö- och produktionssynpunkt.

Har vi moderater förmågan att tillskjuta de pengar som behövs? Ja, när det finns ett verkligt och beskrivet behov kommer vi också att ha pengar. Alliansregeringen har genom sin ansvarsfulla ekonomiska politik visat att vi borde klara att sänka skatten och att vi kan öka välfärden. Dessutom får vi ett större överskott i statens finanser. Det är en treenighet som vänstern aldrig har lyckats med.

Vi kommer att ha pengar i väsentligt större utsträckning än ni på vänsterkanten.

Anf. 17 ERIK A ERIKSSON (c):

Herr talman! Ärade ledamöter av Sveriges riksdag, jordbruksministern, medborgare i detta gamla land och samtliga andra åhörare! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

Jag ska försöka anföra Centerpartiets och alliansens ståndpunkt brett, men ändå fördjupa mig i några frågor i propositionen som jag tycker är särskilt angelägna.

Att alliansregeringen fortsätter att arbeta för en stärkt äganderätt kan jag garantera, för om äganderätten stärks ökar det möjligheten för ett uthålligt skogsbruk. Detta går hand i hand. Det är vårt synsätt på detta.

Propositionens huvudsakliga innehåll är vissa ändringar i skogsvårdslagen. Många har frågat efter en proposition, och det har varit många fina inspel och funderingar från olika politiska håll. Jag tycker ändå att vi från alliansens sida har samlats kring ett bra förslag som utskottet ställer sig bakom.

Den övergripande bedömningen är att vi har framtida klimatförändringar som i hög grad måste beaktas och mer än tidigare. Skogen bör betonas som förnybar resurs. Vi behöver föreslå en definition vad gäller begreppet skogsmark, så att den stämmer överens med FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations, FAO, normer.

Regeringen betonar en ökad tillväxt i skogen, och det är viktigt. Varför är det då viktigt? Jo, vi har historiskt haft mycket glädje och nytta av vår kunskap om skogsbruk. Och Sverige tjänar i dag, och har gjort det även tidigare, mycket pengar på att vi är skickliga på att bedriva uthålligt skogsbruk.

Därför är det passande att propositionen kommer nu och att den kommer till hjälp för skogsbruket. Det är flera delar som jag vill gå in på. Jag börjar med klimatet. Det är betydelsefullt.

Det svenska skogsbruket kan bidra till minskad klimatpåverkan genom högt upptag av koldioxid i växande skog. Den svenska skogen tar i dag upp ca 110 miljoner ton koldioxid årligen. Skötseln för en högre tillväxt bör därför gynnas.

Prot. 2007/08:129
16 juni

*En skogspolitik
i takt med tiden*

Skogen är bland det klimatsmartaste vi har. Om vi använder mer av vår förnybara resurs, skog, minskar växthusgaserna i atmosfären. Skogens produkter fungerar alltså som koldioxidminskare under sin livstid. När produkterna inte längre kan återanvändas och materialåtervinnas kan man fortfarande producera energi genom förbränning och därmed ersätta användning av fossila bränslen, vilket är oerhört viktigt.

Skogsindustrin är av vital betydelse för att vi i Sverige ska ha en utveckling som möjliggör sysselsättning från norr till söder i landet. Skulle man översätta det i kronor och ören är exportnettot långt över 100 miljarder. 100 miljarder kronor kanske inte säger gemene man så mycket. Men vi kan räkna baklänges. Om vi gör avkall på exportnettot har vi råd med sjukvården i Region Skåne, i Västra Götaland samt även i Stockholm. Dessutom räcker pengarna till en försvarsbudget för dem som vill ha det – eller vi som vill ha det kanske jag ska säga – och lite till. Det är ganska mycket pengar. Och gör vi avkall på dessa medel kan vi, som jag sade, räkna baklänges. Vill vi ge upp vårt försvar? Några vill det. Vill vi ge upp sjukvården? Jag tror inte att det finns någon som vill det.

Skogsindustrin är alltså av kolossalt stor betydelse. Vår skogsindustri är i framkant tillsammans med Finland och några andra länder. Det är viktigt.

Naturens kretslopp skapar ny teknikutveckling. Med 56 procent yta av Sverige som är skogsklädd finns det nya möjligheter att använda skogen ännu smartare tekniskt och miljömässigt, att bli ännu mer klimatsmart, och ändå kunna dra nytta av den ökade tillväxt som vi ser i skogen.

En nyhet som kom häromdagen gällde diesel gjord av tall. Det ser vi som mycket spännande i norra Sverige och som ytterligare ett steg i rätt riktning från ett fossilberoende samhälle.

Mitt i allt det här ska vi ha en skogsvård som fungerar. Jag har lyssnat på de tidigare anförandena här och nästan fått intrycket att det inte skulle bedrivas någon skogsvård i Sverige i dag. Det gör mig förvånad, oerhört förvånad till och med, att man väljer att ha den ingången, för det är inte det skogsbruk som jag känner igen. Det är inte det Sverige jag befinner mig i när jag är i skogen.

Jag befinner mig oftast i så kallad bondeskog. Många generationer har bedrivit ett skogsbruk som har sett i stort sett likadant ut i många hundra år. Där finns stora, stora värden av så kallad biologisk mångfald, tack vare och på grund av det skogsbruk som har bedrivits.

Vi ska inte överdramatisera här. Jag förstår att oppositionen väljer att angripa på ett område som är ganska så svårt att mäta, för det privata bondeskogsbruket, som jag väljer att kalla det, har uppnått kravet som en gång fastställdes för att bevara skyddsvärda områden, biotoper. Mycket av det här sker genom frivilliga gröna skogsbruksplaner och certifiering. Det är det här som är bra, och det är det här som är äganderätt när den fungerar som bäst. Den oro som finns över att vi inte skulle klara miljömålen känner jag inte på samma sätt som tidigare debattörer.

Herr talman! Ca 90 000 personer arbetar inom skogsnäringen. Det är många arbetstillfällen. Frågan är hur det kommer att se ut om 10–20 år. Det vet vi ingenting om. Men vi vet att en stor del av vårt välstånd byggs på att skogsnäringen fungerar.

Låt mig ta ett exempel från den tid då industrialiseringen växte fram i Europa. Då var Sverige storeexportör av tjära för båttillverkning och träkol till England. Då högs stora områden av skogsmark ned, hundratals hektar. Granskogen var helt nedsopad. På dessa platser finns i dag den mest diversifierade skog ni kan tänka er. Det är biologisk mångfald så det står härliga till.

Är det inte fantastiskt att naturen, trots en sådan kalhuggning och förändring av landskapet, kan bibringa en biologisk mångfald? Verklighetsbilden är alltså inte självklar alla gånger. Den biologiska mångfalden uppstår igen, igen och igen, såvida vi inte väljer att asfaltera eller på annat sätt begå oss på marken, det vill säga jordmånen.

Jag ska gå över till motionerna lite grann här. Oppositionen har fått chansen att breda ut texten här. Jag konstaterar att det finns 45 reservationer, men det är bara en som oppositionen är överens om – en enda. Jag skulle vilja be er att slå upp s. 41 i betänkandet och läsa om det som oppositionen skulle vara överens om och regeringens och utskottets skrivning angående sanktionsavgifter. Alltså, det är väldigt tunt.

Jag saknar gamla socialdemokrater. Vart har de tagit vägen? En omvittnat klok och kunnig person inom skogsområdet, Göran Persson, gjorde mycket bra för skogen. Ulrica Messing gjorde fantastiskt fina insatser, särskilt efter stormen Gudrun. Det har kolleger till mig vittnat om. Hon visade förståelse och kunskap.

Varför försvinner det här? Jag hade förväntat mig mycket mer av Socialdemokraternas motioner här. Jag hade hoppats på mycket mer samsyn. Det finns för all del, men jag hade hoppats på mycket mer av det.

Nu sitter naturligtvis inte oppositionen vid makten. Man förlorade ju valet, därför att många skogsägare och många som var intresserade av skog valde att rösta på ett annat parti, ett alliansparti. Man var trött på översitteriet och på myndighetsutövare som kom ut till markägare och sade: Du har en skyddsvärd skog. Därför behöver vi ha ett naturreservat här. Snacka om att banka i skallbasen på människor sanningar som är självuppfyllande profetior! Det är så man skäms!

(Applåder)

Men ni ska få skämmas för er själva. Ni ska få chans att komma tillbaka med en bättre politik. Jag är övertygad om att det finns socialdemokrater som kan räta upp detta. Jag hade förväntat mig mycket mer. Jag kan bara beklaga.

Droppen är ändå när jag läser i motionerna att staten ska kräva skogsbruksplan av den fria markägaren. Det är som att slå spiken i kistan vad gäller den biologiska mångfalden. Det vore utomordentligt bedrövligt om detta skulle gå igenom. Nu gör det inte det; nu har alliansen majoritet i kammaren. Det är jag mycket tacksam över, herr talman.

Frivilligheten i skogsbruket är dessutom det som kan skapa intresse och få nya människor som vill arbeta inom skogsbruket att bli intresserade och känna för skogen. Det är en sak att sitta här och besluta om en proposition, men det är i verkligheten det händer; det är i skogen det händer, mina vänner. Det är där propositionen ska bli verklighet. Det får vara slut på uppifrånsperspektivet.

Jag är mycket nöjd, liksom Bengt-Anders Johansson, att Sveaskog och Naturvårdsverket äntligen tecknar ett avtal. Det hade Socialdemokraterna också kunnat göra tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet, men det hände inget. Jag är mycket glad, herr talman, att detta bli verklighet. Sammankopplat gör det vi fick höra på radion i morse, på Ekot, och propositionen mig väldigt nöjd och glad. Jag känner frimodighet. Nu kan jag kliva ut i verkligheten och vara nöjd. Jag hoppas att fler vill stötta äganderätten för framtiden.

(Applåder)

Anf. 18 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det var intressant att lyssna på Erik A Erikssons anförande. Jag kan meddela lite kort att Göran Persson, som Erik A Eriksson nämnde, finns i Sveaskog i dag. Det blir spännande att se hans arbete där framöver.

Det låter i Erik A Erikssons anförande som att Socialdemokraterna inte har någon skogspolitik i dag. Hade han lyssnat hade han hört att jag sade att jag tycker att det är en bra skogspolitik och att vi ska öka tillväxten. Men det jag saknar i ert förslag och i propositionen är de jämställda målen när det gäller miljömålet. Var är de konkreta förslagen? Jag ställde samma fråga till Bengt-Anders Johansson.

Erik A Eriksson var mycket negativ till vår tanke om skogsbruksplan. Samtidigt står det mycket om det i propositionen och att skogsbruksplan är bra. Varför sätter ni inte ned foten och säger att vi ska ha skogsbruksplan? Vi kan konstatera att det fortfarande fattas saker när det gäller skötsel av skog. Den generella hänsynen går det att göra mycket mer med i dag.

Jag har en fråga om arbetsmiljön. Jag besökte en kvinnlig skogsentreprenör i Värmland som har 40 anställda. Hon slåss mot ett stort skogsentreprenörsbolag med utländsk arbetskraft med sämre villkor och arbetsmiljö. Vi behöver fler som jobbar i skogen. Vi måste förbättra villkoren och arbetsmiljön. Varför görs det inte en större satsning från er sida när det gäller villkor och arbetsmiljö för att få fler svenska ungdomar att vilja jobba i skogen?

Anf. 19 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tackar Ann-Kristine Johansson för frågorna. Jag lyssnade noga på ditt anförande även om jag drack kaffe samtidigt. Jag har kapacitet att klara i alla fall de två sakerna samtidigt.

Vad gäller mål men inga pengar satte Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet upp fantastiska mål som skulle ha kostat staten 1 miljard per år om man hade fullföljt dem. Ni hade mål men inga pengar. Det är inte trovärdigt att möta landets medborgare och skogsägare på det sättet. Fina mål kan vem som helst rada upp, men det gäller att ha pengar till dem.

Jag är glad att det kommer. I och för sig kom det vid sidan av propositionen – i morse – men jag är glad att det kommer nu.

Det är ändå en marknadsfråga. Känner skogsbruket att man har nytta av certifiering, vilket man har i dag eftersom det finns virkeshandlare som inte köper skog som inte är certifierad; det gäller även svensk skog och inte bara så kallad regnskog och annat, är jag nöjd med att marknaden fixar detta. Redan i dag är det ett mervärde att ha en certifiering. Ibland är det ett mervärde att ha en grön skogsbruksplan med certifiering. Jag är trygg i att det fungerar i dag.

Din fråga om generell hänsyn förstod jag inte. Du får upprepa den.

Anf. 20 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja få preciserat vilka mål Erik A Eriksson talar om som vi i oppositionen har men inte har pengar till. Vi är väl alla överens om att ha 900 000 hektar i miljömålet, men vad är det för mål Erik A Eriksson talar om? Jag hänger inte med.

Han säger att marknadskrafterna ska styra. Det är just det som är problemet när det gäller miljöaspekterna. Marknadskrafterna är inte intresserade av miljöaspekterna.

Vi har certifieringsarbetet inom skogsbruket, och det är jättebra. Samtidigt krävs det att vi som politiker tar ansvar för miljöaspekterna i skogsbruket. Skogsindustrin jublar – naturvärden gråter. Vad säger Erik A Eriksson till de människor som jobbar inom naturvärden som är bekymrade över att miljömålet inte kommer i samband med detta förslag utan först till hösten – när ni samtidigt pratar om två jämställda mål?

Anf. 21 ERIK A ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Det finns gemensamma mål som vi är överens om. Men det gäller också att anslå pengar i budgeten till det. Det gör vi. Men vi ska inte utöka målen. Vi sänker för all del i första budgeten, men det är för att det är rätt. Man kan inte ha mål som man inte kan uppnå. Vi tror mer på att skogsbruket självt klarar upp detta genom certifieringssystemet.

Ann-Kristine Johansson berörde frågan om utländsk arbetskraft. Låt mig ta ett exempel från den tid Socialdemokraterna satt vid makten. I stor utsträckning var det utländsk arbetskraft som röjde upp efter stormen Gudrun. Den förra regeringen hade svårare att klara jobbpolitiken. Alliansregeringen har lättare att få människor i arbete. Jag tror att det även kommer att genomsyra skogsnäringen. Vi har redan sett exempel på det.

När det gäller de som är ledsna för att naturvärden inte klaras upp ska jag vara helt rak och säga att de människor som varit i kontakt med mig är människor som jag inte tror att jag kan göra nöjda på något enda sätt. När jag visar upp bondeskog som i hundratals år har skötts på ett liknande sätt och där biologisk mångfald har stora värden och stor hänsyn tas, och man säger att det inte görs tillräckligt har jag som praktisk utövare svårt att förstå det.

Här gäller det att ha en klok pedagogik, herr talman. Vi ska inte banka folk i huvudet utan föra en rimlig diskussion. Det får inte vara så att en markägare får vänta sju år på utbytesmark. Det är inte rimligt och ansvarstagande. Så har det varit förut, men så ska det inte vara nu. Det

blir ändring med politiken som presenterades på nyheterna i morse. Det är positivt.

Förbättrat växtodlingsmaterial, minskade skador av vilt, ökad röjningsaktivitet, effektivare skogsmarksgödsling och tydligare regler är sådant som kan öka tillväxten i skogen ännu mer. Vi har redan hög tillväxt i skogen, men vi kan öka den ännu mer. Det kan ge oss goda möjligheter i framtiden.

Anf. 22 ANITA BRODÉN (fp):

Herr talman! Att skogen är en enorm tillgång för vårt land rådet det nog ingen tvekan om. Det är en resurs som ger oss alltifrån en enorm bruttonationalinkomst till omistliga naturvärden och förnybar energi. Skogen erbjuder massor av arbetstillfällen; 90 000 arbetar inom skogsnäringen. Den ger en exportintäkt på 122 miljarder kronor. Detta talar sitt tydliga språk.

I den skogsproposition vi i dag debatterar slås ånyo fast att grunderna i skogspolitiken bör ligga fast i två likställda mål: produktionsmålet och miljömålet. Framtida klimatförändringar ska också i högre grad beaktas.

Regeringen skriver i skogspropositionen att miljömålet för skogsbruket innebär att skogsmarkens naturgivna produktionsförmåga ska bevaras. Biologisk mångfald och genetisk variation i skogen ska säkras. Hotade arter och naturtyper ska skyddas. Skogens kulturmiljövärden samt dess estetiska och sociala värden ska säkras. Kan det sägas tydligare?

Herr talman! Det har varit ett ganska högt tonläge från somliga, även från miljörelsen som givetvis har som uppgift att slå vakt om att miljövärden inte hotas. Jag vill därför ta tillfället i akt och ägna en del tid åt att försöka bringa klarhet och en gång för alla slå fast att alliansregeringen menar allvar med de två likställda målen. Det råder alltså ingen tvekan om att det finns en medvetenhet om vikten av att den biologiska mångfalden bevaras. Det bör heller inte råda någon tvekan om att Folkpartiet är en vakthund på detta område.

Att stoppa förlusten av biologisk mångfald är ett av vår regerings viktigaste åtaganden. En ekologisk mångfald och robusthet kan komma att vara avgörande för vår möjlighet att stå emot kommande klimatförändringar.

Det är därför mycket bra att regeringen skriver att man i högre grad kommer att beakta klimatförändringarna där arbetet för bevarande av biologisk mångfald och skogsekosystemens resiliens har en enorm betydelse. Växande skog är ur klimatsynpunkt värdefull, eftersom den motverkar klimatförändringarnas effekter genom upplagring av kol i såväl växande skog som skogsprodukter, något som Bengt-Anders Johansson nämnde i sitt anförande. SLU kommer att forska vidare om detta.

Ett ökat skogligt tillvaratagande av skogens restprodukter för utvinning av bioenergi är positivt, framför allt när vi kommer in på andra generationens bioenergianvändning. Det tål att påpekas att inte heller detta får ske till priset av att den biologiska mångfalden utarmas.

Herr talman! Inriktningen och ambitionen hos alliansregeringen är att miljömålet ska uppnås och att regeringen i första skedet ska klara delmålet Levande skogar. Det innebär ett skydd av 900 000 hektar produktiv skogsmark. Detta skulle inte den tidigare regeringen ha klarat med sin

budget och sina verktyg. Jag vill därför nu gå igenom några punkter där jag konkret visar på vilket sätt vi arbetar från alliansregeringens håll.

Vi arbetar på ett helt annat sätt än tidigare för att hitta lösningar så att Sveaskog kan användas effektivare som utbytesskog. Det öppnar för helt andra möjligheter att lösa reservatsbildningar och andra avsättningar. Utbytesskog innebär att man, om man själv har ett skyddsvärt skogsområde, genom Sveaskogs försorg har möjlighet att växla in det.

Den tidigare regeringen har använt den lösningen, men enbart för privata skogsägare. Nu tittar alliansregeringen på att öppna även för bolag och kyrkans domäner etcetera. Det kan göra att den här möjligheten utökas enormt.

Precis som flera av de tidigare talarna har påpekat har miljöministern i dag informerat om det avtal som slutits mellan Sveaskog och Naturvårdsverket. Ytterligare 70 000 hektar skyddsvärd skog avsätts.

Ett annat viktigt verktyg som vi använder oss av är att ha en helt annan ingång i mötet med skogsägare – det stavas dialog och delaktighet. På så sätt kommer fler avsättningar och fler skötselplaner att bli verklighet. Färre kommer att uppleva sig överkörda och snuvade på den skog som man har brukat och vårdat i generationer.

Genom att regeringen nu förstärker informationen och kunskapsbasen ges bättre möjligheter för skogsägarna att fatta riktiga och långsiktiga beslut. Skogsstyrelsen får dessutom i uppdrag att utveckla sin rådgivning och information i syfte att höja skogsbrukets kunskapsnivå om metoder för ökad skoglig tillväxt som är långsiktigt hållbar. Det krävs kunskap för att vidta rätt åtgärd på rätt plats vid rätt tillfälle.

Betydelsen av ett hållbart skogsbruk, med hänsyn till natur- och kulturmiljövärden och till skogens sociala värden ska betonas i rådgivningen. Detta skriver man i propositionen.

Genom att utöver kvantitetsmålet ställa krav på kvalitet utökar vi detta. Det är en viktig punkt. Då säkerställer alliansregeringen att de frivilliga avsättningarna verkligen är skyddsvärda. De frivilliga avsättningar som skogsnäringen gör, utan ersättning från staten, för att skydda ytterligare 500 000 hektar skog, för bevarande av biologisk mångfald, för bevarande av kulturmiljövärden och sociala värden i skogslandskapet är ett viktigt bidrag. Alla avsättningar ska givetvis vara skyddsvärda.

Skogsstyrelsen får därför tillsammans med SLU i uppdrag att utveckla metoder för en långsiktig uppföljning och utvärdering av de frivilliga avsättningarna. Jag är personligen förvånad att inte den tidigare regeringen tog tag i denna fråga. Jag kan ana att Miljöpartiet som framfört synpunkter på detta nu är tacksamma att vi styr upp det.

Jag utgår ifrån att Vänsterpartiet kan anse att de förslag från alliansen som jag har redovisat är rejäla föreslagna åtgärder för att nå miljömålen. Vänsterpartiet har ju det i sin första reservation.

Sammantaget visar detta med all önskvärd tydlighet att regeringens ambition att arbeta för en uppfyllelse av miljömålen är mycket högt ställd.

Regeringen anser, precis som Socialdemokraterna, att det är nödvändigt att öka tillväxten i den svenska skogen. Forskning, konsekvensbeskrivningar och avvägningar måste göras så att den ökade tillväxten inte sker på bekostnad av omistliga naturvärden. Självklart är detta möjligt.

För att säkerställa detta och visa att det är två likställda mål har regeringen beslutat om en mängd uppdrag och utredningar.

Vad gäller askåterföring och gödning vid lämpliga ståndorter skriver regeringen att det endast får ske om målen för naturvård, friluftsliv och rekreation inte hotas och om negativa övergödningseffekter inte uppstår. Det innebär bland annat att hänsyn måste tas till skogsmarkens biologiska mångfald och det avrinnande vattnets kvalitet samt till rennärning, friluftsliv och andra intressen som kan påverkas av kvävegödsling.

Miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning är särskilt viktigt att beakta i sammanhanget liksom Sveriges åtagande när det gäller minskade kväveutsläpp som vi arbetar med inom ramen för Helcoms aktionsplan för Östersjön.

Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har i sina regleringsbrev uppgiften att tydliggöra tillämpningen av gällande regelverk för dikesrensning – om det är en bra metod för ökad tillväxt och vilka krav och restriktioner som finns. Det handlar alltså inte om några nya tillstånd. Det handlar om att man ska klargöra och tydliggöra de gällande regelverken.

I Klimat- och sårbarhetsutredningens betänkande pekar man på behovet av forskning för att kunna anpassa skogsbruket till ett förändrat klimat. Det krävs ökade kunskaper om skötsel frågor, om biologisk mångfald i skogslandskapet, om möjliga anpassningsåtgärder för skogsekosystemet och om skogens sociala värden. Detta betänkande bereds nu i Regeringskansliet.

Herr talman! Det har sagts en del om vilt i debatten. Kombinationen vilt och lövskog har blivit ett växande problem. Ett uppdrag kommer därför att ges till Skogsstyrelsen om en förbättrad rådgivning för viltanpassad skogsskötsel. Det är bra att regeringen tar tag också i denna fråga. Regeringen kommer för övrigt att lägga fram en viltförvaltning.

Socialdemokraterna skriver att en översyn av älgförvaltningen måste göras och att det krävs ett större engagemang.

Miljöpartiet skriver att man önskar en balans mellan skogens växter, klövvilt och rovdjur.

Till er vill jag säga: Det anser vi också. Därför har regeringen också vidtagit nödvändiga åtgärder med stort engagemang.

Regeringens bedömning är att den generella hänsynen till natur och kulturmiljövärden bör förbättras. Skogsstyrelsen håller på att ta fram en handlingsplan med verktyg för att stärka denna hänsyn. Det handlar i mångt och mycket också här om ökad kompetens.

I november 2007 beslutade regeringen om nya riktlinjer i de statliga företagens årsredovisningar där hållbarhetsfrågor, jämställdhetsfrågor, mångfaldsfrågor och etiska frågor ska ingå. Nu går regeringen vidare i detta arbete. Nu inbjuder man skogsnäringen i syfte att stärka jämställdhet och integration inom skogsnäringen. Vänsterpartiet har efterfrågat detta och torde med tillfredsställelse se att regeringen lyfter in dessa viktiga aspekter också.

Herr talman! Som lärare älskar jag att upprepa saker och att sammanfatta. Jag vill därför avslutningsvis upprepa att de dubbla målen, produktions- och miljömålen, ligger fast. Skogs- och tränäringen har en enorm betydelse för vårt land. Skogsbruket är en grundbult i svensk ekonomi.

Regeringen har pekat på möjliga lösningar för att öka produktionen samtidigt som man poängterat att det inte får ske på bekostnad av miljön. Flera utredningsuppdrag med särskild uppmärksamhet riktad mot naturvärden och biologisk mångfald har därför initierats.

Jag vill också upprepa det som jag inledde med. Miljömålet Levande skogar ligger fast, och det finns nu goda utsikter att vi klarar delmålet Levande skogar till 2010. Vi ser dessutom till att uppfylla inte enbart det kvantitativa målet utan också det kvalitativa.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i dess helhet i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 23 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! Anita Brodén skiljer sig oerhört mycket från de tidigare herrarna i debatten utifrån sitt otroliga engagemang för miljön, skulle jag vilja säga. Jag upplever det verkligen som att du har en uppfattning om att vi kommer att fixa detta och att klara detta. Det gläder mig faktiskt oerhört mycket.

Du säger också att miljövärdena ska säkras, att det inte ska vara någon tvekan, att Folkpartiet kommer att vara en vakthund i dessa frågor och att miljömålen ska uppnås.

Samtidigt har vi under en ganska lång tid läst om hur svårt det är att uppnå dessa miljömål. Regeringen har sagt att miljömålen ska uppnås men att pengarna inte kommer att räcka till.

Då undrar jag hur Folkpartiet ser på prioriteringarna utifrån biologisk mångfald. Finns det tillräckligt med resurser? Anser Folkpartiet att resurserna kommer att räcka? Jag tyckte att Anita nämnde det, men du får gärna förtydliga det.

Anf. 24 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar Tina Ehn för frågorna. Jag är alldeles övertygad om att vi kommer att ordna detta. Det är en utmaning, och den har vi tagit på fullaste allvar.

Det finns en tyngd i det som jag läste upp i mitt anförande direkt ur propositionen.

När det gäller pengar för att uppfylla målen använder sig alliansregeringen också av kreativa och smarta lösningar. Vi har den största budgeten för biologisk mångfald som någon regering hittills någonsin har haft. Vi återförde de 50 miljoner som vi minskade budgeten med förra året. Sedan får vi jobba vidare inför kommande mandatperioder.

Det som är viktigt i sammanhanget och som jag pekade på är bland annat de lösningar som vi kan använda oss av när det gäller Sveaskog och utbytesskog. Där ser vi nu också ett exempel på hur Naturvårdsverket tillsammans med Sveaskog kan besluta om en så stor avsättning av skyddsvärd skog – en areal på 70 000 hektar. 40 procent har vi redan i och med detta klarat av.

Jag ser därför med stor tillfredsställelse fram mot detta arbete, och jag är alldeles övertygad om att vi i alliansregeringen kommer att lösa detta tillsammans.

Miljöministern betonade också i en radiointervju i dag att han såg stora möjligheter att klara miljömålet 2010.

Anf. 25 TINA EHN (mp) replik:

Herr talman! I propositionen kan man läsa att arbetet med ett långsiktigt skydd av skog och skogsekosystems förmåga att bibehålla funktioner och strukturer för biologisk mångfald och för skogsekosystemets motståndskraft och återhämtningsförmåga är viktigt i ett förändrat klimat. Skogen och skogsekosystemen kommer i framtiden att ha en ökad betydelse för naturens förmåga att anpassa och återhämta sig i ett förändrat klimat.

Samtidigt kan vi i förslagen från regeringen läsa att man vill öka produktionen i skogen. Det har väl egentligen inte någon av oss någonting emot. Men det som man föreslår är dikning, gödsling och stubbrytning. Samtidigt säger man att man ska nå miljömålen.

För mig känns det som om man gör en sak men inte riktigt vet vad som händer med den andra delen.

Då kvarstår faktiskt frågan: Hur anser Folkpartiet att man ska kunna klara av dessa miljömål om man har bara produktionsfokus i denna skogspolitiska proposition och inte tar med miljömålen?

Anf. 26 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Herr talman! Först och främst anser jag inte att man enbart har produktionsfokus. Jag vill än en gång betona att detta är två likställda mål som vi hela tiden arbetar med.

I mitt anförande ville jag fokusera väldigt mycket för att tydliggöra detta. Eftersom det har funnits kritik ville jag bemöta den kritiken på ett sakligt sätt och redogöra för hur vi vill arbeta för att det verkligen ska vara två likställda mål.

När oppositionen talar om skogen upplever jag att det väldigt mycket är problembaserat. Det handlar oerhört mycket om vilka problem som finns, medan jag och alliansen ser möjligheterna.

Vi misstänkliggör inte skogsägarna och skogsnäringen, vilket jag upplever att oppositionen många gånger gör. Vi ser ett värde i en skoglig tillväxt om den sker på ett miljömässigt hållbart sätt. Den balansgången anser vi att vi mycket väl kan klara av. Då finns också klimatfrågan med i bilden, där vi vet att det handlar om kolsänkor och vikten av att vi har växande skog.

Vad gäller dikning, gödsling och stubbrytning finns det restriktioner och uppdrag kopplade till detta för att hela tiden säkerställa att tillväxtfrämjande åtgärder inte vidtas på bekostnad av den biologiska mångfalden och de naturvärden som vi vill slå vakt om.

Anf. 27 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med Tina Ehn om att det var intressant att lyssna på Anita Brodén's anförande där hon väldigt mycket tryckte på miljöaspekten.

Men det är tur att vi har en så stor del statligt ägd skog, för annars skulle det vara svårt att nå de uppsatta mål som Anita Brodén här säger att man ska nå – detta sagt utifrån att det dribblats med pengar fram och tillbaka. Ni drog först ned på pengarna. Sedan tillförde ni de 50 miljoner som Anita Brodén här tycker är så bra. Ändå kan det konstateras att det fattas pengar framöver. Men, som sagt, det är tur att vi har en mängd statligt ägd skog.

Anita Brodén pratade om en annan ingång i mötet med skogsägarna och om att en ökad dialog behövs. Det håller jag fullständigt med om. Det är viktigt med en ökad dialog och med lokal förankring. Men vem ska utföra det här?

Skogsstyrelsen har förvisso en viktig roll och utför, precis som Anita Brodén säger, mer uppdrag och ser till att bland annat detta med generell hänsyn följs. Men varför ger ni dem inte mer resurser i stället för att till exempel ta bort en del av uppdragsverksamheten och minska deras möjligheter att utföra sitt uppdrag?

Jag är bekymrad över hur Skogsstyrelsen ska kunna vidta sina åtgärder och över det ökade antalet utredningar som ni vill ska genomföras. Jag tror att det finns 19 utredningsförslag i propositionen. En del av dem gäller Skogsstyrelsen och en del av dem Naturvårdsverket och andra myndigheter. Men en hel del gäller alltså Skogsstyrelsen. Man ska utföra en mängd nya uppdrag med mindre pengar.

Hur ser Anita Brodén på Skogsstyrelsens möjligheter att utföra sitt uppdrag och, inte minst, på de jämställda målen och avvägningen mellan dessa två?

Anf. 28 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! Vad gäller budgeten vill jag återigen konstatera att alliansregeringen har i sin budget på det här området anslagit mer än vad någon tidigare regering någonsin gjort, så det finns budgetmedel. Men hela tiden inför varje budgetomgång kommer vi att noga analysera varje krona och hur mycket som respektive område ska ha.

Vi arbetar kreativt och arbetar på många lösningar och på många sätt. Vi fastnar inte så som den tidigare regeringen gjorde, utan vi är öppnare och mer kreativa. Vi tror på dialog och delaktighet, något som tidigare har missats. Vi vet ju att människor när de känner att de blir delaktiga också känner en glädje i att göra extrainsatser.

Sedan har vi detta med uppdragsverksamhet. Det är inte primärt en statlig verksamhet att konkurrera där det finns andra aktörer som kan utföra saker på precis lika bra sätt.

Målet skrev jag upp här. Självklart arbetar vi för att uppfylla målet Levande skogar. Jag är inte ett dugg bekymrad, utan jag känner stor tillförsikt.

Avslutningsvis: Jag hinner, fru talman, ställa några frågor till Ann-Kristine Johansson. Det är egentligen två frågor som jag skulle vilja bolla vidare:

Ser Ann-Kristine Johansson ett värde i att produktionen ökar, och vilken tilltro har Ann-Kristine Johansson till skogsnäringen och skogsägarna, de enskilda skogsägarna, när det gäller att göra det här på ett långsiktigt hållbart sätt? Och hur upplever Ann-Kristine Johansson att vi från alliansregeringen nu presenterar att vi år 2010 kommer att kunna uppnå målet Levande skogar – är inte detta ett glädjebesked?

Anf. 29 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra Anita Brodéns diskussion om att budgetmedel finns trots att det dribblats fram och tillbaka i samband med den budgethantering som varit.

Varför konstaterar flera instanser att det kommer att bli svårt att nå miljömålet Levande skogar och att det saknas pengar?

Förhoppningsvis är man, vilket jag tycker är jättebra när det gäller den statliga skogen och Sveaskog och den uppgörelsen, på väg att nå miljömålen. Men det är ju tack vare att det finns statlig skog som man kan använda. Det saknas pengar till den biologiska mångfalden.

Hur ser Anita Brodén på Skogsstyrelsens möjligheter att utföra alla de nya uppdragen och det viktiga uppdrag som man redan i dag har för att se till att skogsvårdslagstiftningen efterföljs i skogen? Det skulle jag vilja höra lite mer om.

Anita Brodén hade ett par frågor. Jag tycker att värdet av att öka produktionen är jätteviktigt. I mitt anförande konstaterade jag att vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att öka tillväxten i skogen och ser det som positivt från olika aspekter. Men lika viktigt i sammanhanget är det att prata om miljömål och om just balansen mellan de båda målen – produktion och miljö. Den helhetssynen efterlyser jag i propositionen.

Jag har en stor tilltro till skogsägarna. Jag tror mycket på den satsning som LRF Skogsägarna gör genom Kraftsamling skog. Jag tror också mycket på utbildning och rådgivning och på att ge kunskap till skogsägarna. Man kommer att sköta sin skog väldigt bra. Det ser vi att man historiskt sett har gjort, och det kommer vi också framöver att se. Mer av sådana satsningar behövs. Jag ser väldigt positivt på att man ökar Kraftsamling skog och på att man får med den lokala delaktigheten från skogsägarnas sida.

Anf. 30 ANITA BRODÉN (fp) replik:

Fru talman! På ett gemensamt möte för ett tag sedan, till vilket skogsindustrin inbjöd representanter för samtliga partier, fanns både Ann-Kristine Johansson och jag på plats. Vid det tillfället var vi rörande överens om att den här skogspropositionen egentligen inte i så stor utsträckning skiljer sig från den tidigare skogspolitiken, utan vad vi gör är att vi tydliggör här.

Därför upplever jag att det i debatten har blivit väldigt olyckligt. Vi är ju överens om tagen. Egentligen är det fråga om vissa justeringar. Då är det märkligt att, som tidigare här i debatten, få höra att det här kommer att kantra. Det är viktigt att vi nu tydliggör att det inte är så. Det är här två likställda mål – punkt slut. Vi har nu i uppgift att se till att det här verkställs.

Vad gäller den statliga skogen är jag förvånad. Ann-Kristine Johansson berättar mycket om de möjligheter som finns inom Sveaskog. Där håller jag med. Men varför utnyttjade inte den tidigare regeringen det faktum att man skulle kunna använda Sveaskog som utbytesskog också för bolag och kyrkor? Varför tog man under sina tolv år inte vara på de möjligheterna? I så fall hade vi redan nu kunnat konstatera att målen uppnås 2010 eller kanske långt tidigare? Jag är väldigt förundrad över det.

Vad gäller pengar, medel, för att Skogsstyrelsen ska kunna utföra sitt uppdrag kan jag bara säga att det förs en ständig dialog – ministern sitter ju med här och finns med – mellan myndigheter och berörda departement, så där har vi ständigt en avstämning.

Anf. 31 IRENE OSKARSSON (kd):

Fru talman! En skogsolitik i takt med tiden handlar det här om. Men vilken tid lever vi i? Och vad ska vi gå i takt med? De frågorna kommer naturligen med tanke på den rubrik som den skogsolitiska propositionen har fått.

Genom åren har jag lärt mig att för att förstå sin samtid och för den delen för att kunna ta konstruktiva steg in i framtiden är det viktigt att veta vad som varit haver utan att för den skull fastna i att titta i backspeglarna. Var tid har sina förutsättningar och kräver sina ställningstaganden.

Vi har gått från en tid då skogen inte var värd något och det mest sågs som en belastning, i alla fall i södra Sverige, att vara skogsägare. Vi har gått från en tid då vi odlade upp ny åkermark till att i dag kunna hitta odlingsrör långt in i "storskogen". Vi har gått från en tid då myndigheter och markägare inte fullt ut tog ansvar för att på ett klokt sätt återbeskoga de områden som avverkades.

Vi har gått till att se skogen som en viktig resurs för produktion av skogsråvara och som en omistlig resurs för den biologiska mångfalden.

Utifrån detta tar vi nu klivet framåt i takt. För att låna en bild från musikens värld, som jag ibland rör mig i, underlättas att gå i takt av att det är två eller fyra slag i takten. Det gör det enklare att marschera. Därför är det viktigt att poängtera att det är två jämställda mål i svensk skogsolitik – miljö och produktion.

Regeringen har föreslagit en ändring i portalparagrafen och lagt till en tyngd, en markering – ni som läser noter vet att det blir en liten accent över – tryck till lite extra. Det betyder att det är en nationell tillgång som ska skötas på ett uthålligt sätt så att den ger god avkastning, och det är också en förnybar resurs. Där ligger tyngdpunkten.

Den takt vi nu slår in för den fortsatta marschen och vandringen är hållbar för lång tid framöver. Skogsbruket behöver långsiktiga förutsättningar. Inte minst gäller det politiska beslut som berör skogsbruket. Det i sin tur gör att det krävs mycket utrednings- och analysarbete för att få en stabil och solid grund att stå på när beslut ska fattas.

Fru talman! Jag kan i detta sammanhang inte låta bli att förundras över vad Socialdemokraterna skriver i sin reservation, nämligen "vi vill dock se ett större engagemang från regeringens sida i dessa frågor än det som skogspropositionen ger uttryck för. Vi uppmanar därför till en övergripande helhetssyn på skogen och skogsbruket där bl.a. avvägningen mellan gödsling, dikning och växtförädling för ökad tillväxt och strävan att nå miljömålen och bevara mångfalden måste värderas mer ingående."

Min fråga blir: Vad mer kan göras än vad regeringen gör genom att i var och en av dessa av Socialdemokraterna uppräknade åtgärder konstatera att ett uppdrag ska ges till ansvariga myndigheter för att analysera dessa åtgärder och se vad som måste göras för att inte äventyra något av de två målen?

Vi lever i en tid där klimatfrågan seglat upp som den stora frågan. Senast i lördags kunde den som valde att vistas inomhus konstatera att SVT 2 hade en helkväll på det temat. Skogens betydelse för hur vi ska kunna möta utmaningen kan nog inte överskattas. Men det är en komplex bild som träder fram. Som framgår av propositionen och betänkandet kommer mer av "avverkningsresterna" att behöva användas. Så har vi nog också sett på det som ligger kvar. Det som i dag lämnas kvar behövs

i framtiden för att producera bränsle till våra värmekraftverk och som råvara för andra generationens biodrivmedel.

Det är mycket angeläget att staten satsar resurser på forskning inom dessa områden. Och det gör alliansregeringen, bland annat i form av de satsningar som görs inom klimatmiljarden. Det gäller att få fram de mest effektiva tekniska lösningarna och se hur vi ska kunna ta ut mer råvara utan att för den skull utarma skogen på biologiska värden. Det kommer också att krävas fortsatt forskning på hur askan ska kunna återföras till skogen för att återge den näring som tas bort vid uttag av grot och stubbar. Regeringen har även aviserat att man vill utreda hur ett eventuellt intensivskogsbruk skulle kunna bedrivas på åkermark som i dag inte är i produktion.

Jag välkomnar att den frågan kommer att utredas. Det kommer med all sannolikhet att vara så att vi i framtiden behöver använda den kasserade återmarken. När vi i dag vandrar i landskapet grämer vi oss över hur den sköts, eller rättare sagt definitivt inte sköts. Att använda den för att producera energi som vi har nytta av för att skapa ett hållbart samhälle är lovvärt – om det kan göras på ett hållbart sätt.

Fru talman! Det är inte lätt att få en samlad bild av vad oppositionen vill när det gäller hur en skogspolitik i takt med tiden ska formas. Det verkar gå ganska mycket i otakt. Det finns dock ett gemensamt litet drag i samtliga oppositionspartiernas motioner och reservationer, och det är misstron till vad markägare förmår göra – med ett undantag, staten själv. Den synen är oroväckande. Hur har man tänkt sig att få genomslag för en politik om man misstror ett stort antal av dem som ska genomföra den?

Jag tror att flera av oss som är i kammaren i dag är skogsägare eller har släktingar som är det. För min egen del finns det ett föräldrahem; det har jag nog redan nämnt. Det är alltså dessa över 350 000 skogsägare som utgör den stora kader av förvaltare som ska sköta skogen. Dessa ska tillsammans med skogsbolags och andra juridiska personers personal omsätta lagstiftningen i praktik. Då krävs ömsesidig respekt och tilltro till att den andre vill vara med och vill bidra på ett konstruktivt sätt. Det måste vara utgångspunkten.

Som regeringen skriver, fru talman, reducerar en förändring av styrmedel som påverkar äganderätten, och införs på kort tid, skogsägarnas incitament till långsiktigt hållbart brukande av skogen och skogsmarken. Åtgärder som påverkar fördelningen av ansvar mellan samhälle och skogsägare ska alltid ske först efter en noggrann konsekvensanalys. Om vi ska få en tilltro till de åtgärder som behövs för att bevara den biologiska mångfalden måste det göras med detta för ögonen. Den markägare som tagit vid efter tidigare generationer och vårdat sin skog måste kunna möta respekt och få erkänsla för detta.

Här vill jag parentetiskt nämna att det finns en del gamla skogsägare som i dag är innerligt glada över att de gått efter egen pipa, för i dag är deras skogar mer värdefulla för miljön än någon hade kunnat förutspå i mitten av 60-talet.

Det uppdrag som regeringen gav Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket, att belysa den finska så kallade Metsomodellen, lyfter fram behovet av en tydligare och bättre dialog mellan myndigheter och markägare. I rapporten kommer man också med ett antal förslag på hur staten kan använda den skog som ägs av staten för att uppfylla miljömålen. Vi krist-

demokrater hoppas att många av de förslag som där ges kan realiseras. Vi tror att de på ett konstruktivt sätt kommer att kunna bidra till att uppfylla miljömålet Levande skogar. Därför var det glädjande att i morse kunna slå på telefonen och läsa dagens nyheter – alltså inte tidningen utan just dagens nyheter – i telefonen och se att Sveaskog gjort en uppgörelse med Naturvårdsverket som innebär att 70 000 hektar avsätts till naturreservat.

Slutligen, fru talman, är det glädjande att kunna konstatera att vi nu får en definition av skogsmark som innebär att vi kan göra relevanta internationella jämförelser. Jag har mycket svårt att förstå varför oppositionen motsätter sig detta. Det måste väl vara oerhört bra att kunna se hur vi förhåller oss till andra länder.

Med detta yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på samtliga reservationer samt önskar ledamöterna en skön sommar när vi så småningom lämnaren kammaren för sommarlovet.

(Applåder)

Anf. 32 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Det var spännande att lyssna på Irene Oskarssons anförande. Mycket håller jag med om, men när hon konstaterar att oppositionen har en stark misstro till skogsägare – jag minns inte exakt hur hon formulerade det – vill jag slå fast att jag vet att många skogsägare sköter sig mycket bra. Vi vet emellertid att röjningsberget fortsätter att öka. Vi ser att det brister i röjningsarbetet. Där behöver vidtas åtgärder.

Samtidigt konstaterar Skogsstyrelsen att miljöhänsynen i skogsbruket är på en fortsatt låg nivå. Den generella hänsynen, där man i samband med avverkning tar hänsyn till natur- och kulturvärden, ligger fortfarande på en för låg nivå. Det behöver alltså vidtas åtgärder beträffande miljöhänsynen i skogsvårdslagen. Därför funderar jag på hur Irene Oskarsson ser på att ställa ökade krav. Eller är det frihet under ansvar som gäller? Sedan tappar man bort ansvaret och säger att det får sköta sig självt bäst det kan. Ska vi ställa ökade krav på bland annat röjning och den generella hänsynen? Är det i så fall Skogsstyrelsen som ska kontrollera att det efterlevs och, inte minst, ska de ge ökad rådgivning till hur man sköter sin skog?

Anf. 33 IRENE OSKARSSON (kd) replik:

Fru talman! Egentligen är det rätt retoriskt, det Ann-Kristine sade. Hon svarar till slut på sin egen fråga.

Ann-Kristine Johansson räknar upp vad Skogsstyrelsen ska göra för att få ordning och reda ute i landet. Jag tror att vi behöver se till att Skogsstyrelsen, precis som vi skriver på ett antal ställen i betänkandet och som regeringen har skrivit i propositionen, blir mer fokuserad på att ge adekvat och tydlig rådgivning, stöd och hjälp till de markägare som behöver ökad kunskap. Det är en av Skogsstyrelsens allra viktigaste uppgifter.

Tyvärr är det väl så att den myndighet som genom tiderna har haft det allra bästa renomméet i landet har börjat få det lite naggat i kanten. Jag hoppas nu att den guldstjärnan kan återsättas på sin plats genom de åtgärder som kommer att vidtas i och med denna proposition. Det är Skogsstyrelsen som med råd och dåd till de markägare som finns i vårt land, stora som små, ska se till att det här sköts bättre.

Jag håller fullständigt med Ann-Kristine Johansson om att röjning behövs. Jag har svårt att förstå den markägare som inte skulle röja om vederbörande hade kunskap nog. Där har vi en uppgift: att tillse att så blir fallet.

Anf. 34 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Visst är det Skogsstyrelsen och även, som jag ser det, till exempel LRF Skogsägarna – genom Kraftsamling skog – som ska se till att skogsvårdslagen efterföljs och att skogsägarna får ökade kunskaper. Men det behövs ökade resurser till Skogsstyrelsen för att man ska kunna klara de här uppdragen, den här vanliga miljöhänsynen, plus alla nya uppdrag som ni lägger på Skogsstyrelsen. De får en mängd nya arbetsuppgifter, men inga mer pengar, snarare mindre. Det ser jag som ett problem.

Dessutom: Varför säger man nej till sanktionsavgifter när den generella miljöhänsynen i skogsbruket inte uppnås?

Anf. 35 IRENE OSKARSSON (kd) replik:

Fru talman! För att åter börja där Ann-Kristine Johansson slutade: Sanktionsavgifter innebär misstro. Vi måste komma så långt att vi kan se att markägare har god kunskap.

Vi kan föra detta tillbaka till den debatt som vi hade för någon vecka sedan här om djurskydd och så vidare. Vi ska ge kunskap. Vi ska se till att den finns. Vi ska stötta de organisationer och projekt som finns, som det Ann-Kristine Johansson nämnde, LRF:s Kraftsamling skog. Sedan kanske vi kan börja diskutera hur vi hanterar den eller dem som trots allt inte sköter vad man bör sköta.

Men jag tror att de allra flesta markägare kommer att sköta sin skog på ett adekvat sätt med ökad kunskap när de också känner att de får respekt för att det är det de vill göra.

Anf. 36 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att ge Irene en eloge för hennes stora skogsengagemang, som jag vet att hon har. Jag vet också att hon bor i skogsområden som har varit otroligt hårt drabbade och har kunskaper om detta.

Vad jag inte tycker om i den kritik vi får är att det sägs att vi bara ser problemen. Det var någon som uttryckte att vi var väldigt problembaserade. Det var nog Anita som sade det. Sedan säger du, Irene, att vi har en misstro till vad markägarna kan göra.

Det är inte alls på det viset. Det finns fakta som vi har tagit fasta på och redovisar om hur det ser ut med miljöhänsynen i skogen. Det finns också fakta när det gäller direkta brott mot skogsvårdslagen. Där det är 56 anmälda brott är det sex stycken som har lett till åtal. Det har inte varit bra. Det urholkar hela skogsvårdslagen. Någonstans måste man ha en efterföljande effekt på någonting som inte har fungerat.

Nej, misstänksamheten riktas inte mot markägarna. Misstänksamheten hos oss riktas mot vad regeringen föreslår och inte föreslår. Vi i Miljöpartiet tycker att det är väldigt tråkigt att vi har en massa ord om miljön och miljöhänsynen – vi har hört väldigt mycket fint om det i dag – men

inga förslag för att nå de miljömål som har satts upp. Man vill vidta en massa åtgärder för att öka produktionen, men miljömålen finns inte med.

Prot. 2007/08:129
16 juni

Anf. 37 IRENE OSKARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar Tina för frågorna.

Jag har svårt att se vad det är som skulle komma till, utöver det som står i både propositionen och betänkandet, för att tydliggöra att miljön är en oerhört central faktor i skogspolitiken och att miljöhänsyn ska tas på ett sätt som inte äventyrar miljömålet Levande skogar.

Jag har suttit i bänken och lyssnat till ett antal talare, inklusive Tina Ehn, och kan inte låta bli att säga att miljömålsarbetet är mycket större än skogspolitiken, med förlov sagt. Det är 16 miljömål som ska presenteras i miljöpropositionen. Skulle vi ta in allt annat arbete under den hatten, inklusive skogen, skulle vi nog inte få debattera här över huvud taget den närmaste framtiden, därför att allting har bäring på hur vi hanterar miljömålen i framtiden.

Miljöpartiet och övrig opposition har tydligen inte läst att det bakom varenda åtgärd för att höja produktionen något, precis som jag sade, ska göras gedigna utredningsarbeten för att inte äventyra miljöhänsynen.

Jag kan inte låta bli att ge en kommentar: Tyvärr – eller kanske tack och lov – är det väl så att begreppet ”mörka Småland” inte gäller längre.

Anf. 38 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Inget ont som inte har något gott med sig, brukar man säga ibland. Man kan se saker positivt.

Irene började sitt anförande med att säga att var tid har sina krav. Det är precis det som vi efterfrågade i propositionen. Det går inte att bara ta hänsyn till produktionsökningen. Man måste ha det mer övergripande synsättet. Det är klart att vi då kommer in på miljömålen och miljömålsarbetet.

Nu har vi fått besked. Jag fick besked av miljöminister Andreas Carlgren om att förutsättningarna för att det ska komma en miljömålsproposition till hösten är goda; det ser lovande ut. Jag ser fram emot det.

Samtidigt brister det. Det här med skogen och hur vi hanterar den är en stor del av miljömålsarbetet och miljöarbetet. Det är därför det känns som att det fattas oerhört mycket.

Stolen med två ben har vi pratat om flera gånger i dag. Jag kan känna att det inte är två ben – det är bara ett och ett halvt ben! Det är inte ens två ben på stolen!

Det fattas en hel del. Det som fattas är förslag på åtgärder. Även om man från regeringens sida säger att man tar ansvar, att man har kunskap och åtgärder och tror på det här, finns det inga förslag på åtgärder.

Man ska ta bort Smörredovisningen, för den har inte varit tillräcklig. Den har bara varit en liten del av alltihop. Man avskaffar den i stället för att utveckla den, för den är för dålig.

Skogsbruksplanen gör man ingenting med. Man lägger det här på myndighetsinsatser i stället. Det är myndigheterna som ska informera om hur skogsägarna ska sköta sina skogar.

Det känns som att det fattas väldigt mycket. Jag håller med om att miljömålsarbetet är mycket större än bara det här, men det är en stor del av det hela.

*En skogspolitik
i takt med tiden*

Anf. 39 IRENE OSKARSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag kan väl börja med att ge Tina rätt i att miljömålsarbetet är mycket större än skogen. Det är kanske just därför regeringen väljer att göra ett gediget arbete med miljömålspropositionen.

Jag förstår inte varför vi ska använda förlegade och gamla metoder. Skogsstyrelsen och andra konstaterar själva att det i stället för Smör – vilket inte är något ätbart, utan en form av redovisning – ska kunna finnas digital kunskap om var värden finns och hur de bör skötas. Denna ska både Tina Ehn och jag kunna ta del av på ett mycket enklare sätt. Detta gör naturligtvis också att vi kan förvänta oss att markägare och skogsbrukare tar hänsyn till detta.

Angående skogsbruksplanen kan jag inte förstå varför man ska tvångsbelägga detta. Det är ett instrument som skogsägaren kan använda för att på ett bättre sätt sköta sin skog. Då är det, som Anita Brodén sade, kunskap, kunskap och åter kunskap som gäller. Jag tror att människor förändrar sitt beteende därefter. Det gäller nog även skogsägarna i Sverige.

Anf. 40 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Låt oss först konstatera att skogen är viktig för Sverige, svenska människor och medborgare. Men skogen är också viktig för alla de värden som finns i skogen. I skogen finns nämligen miljövärden, rekreationsvärden, sociala värden men också produktionsvärden som ger oss jobb, utkomst och inkomst i, vågar jag påstå, hela Sverige.

De jobben är många, eftersom skogen bearbetas i många led. Den leder därmed till en spridd sysselsättning och utkomst- och inkomstmöjligheter i stort sett hela Sverige. Skogsråvaran från den svenska skogen är i dag hett eftertraktad. Jag bedömer att efterfrågan sannolikt kommer att öka i fortsättningen.

Traditionellt har sågverken tillsammans med pappers- och massaindustrin varit de stora intressenterna. Men på senare tid har skaran av aktörer ökat inom till exempel bioenergisektorn. Den behöver skogsråvaran för att kunna producera förnybar energi som vi till exempel använder för uppvärmning av våra hus.

Klimatförändringarna och de globala kraven på att minska utsläppen från fossila bränslen gör att skogen också är intressant som råvara för dessa biobränslen och det i ökad omfattning. Forskning och utveckling av cellulosebaserade bränslen och drivmedel pågår som bekant.

Jag hyser stora förhoppningar om att utvinningen av andra generationens biodrivmedel ur skogsråvara snart ska vara kommersiellt gångbar. Genom Energimyndigheten stöder regeringen forskningen i ett antal pilotanläggningar, bland annat i Örnsköldsvik som drivs av företaget Sekab.

Även statens bolag Sveaskog satsar på andra generationens bränslen från skogsråvara. Förra veckan kunde vi läsa om en kvartsmiljardssatsning i ett bolag heter Sunpine och som ligger i Piteå. Det är tänkt att utvinna biodiesel ur råttalolja.

Min inställning är att vi ska bruka skogen så att den blir en del av omställningen till ett hållbart samhälle utan att förbruka den naturresurs som skogen är. Kort sagt och kort uttryckt: Vi ska bruka utan att för-

bruka. Vi har därför lämnat en skogspolitisk proposition till riksdagen döpt till *En skogspolitik i takt med tiden*.

Först och främst slår regeringen fast i propositionen att dagens jämställda miljö- och produktionsmål i skogsvårdslagen ska vara oförändrat. Det finns ett behov av att öka tillväxten i skogen. Men det måste finnas balans mellan produktion och miljö i skogsbruket. Det finns till exempel ett behov av att förbättra den generella hänsynen som skogsbruket ska och måste ta till natur- och kulturmiljövärden i skogen.

För det andra slår regeringen fast att den avreglering av skogsbruket som genomfördes år 1993 på det stora hela har visat sig fungera väl för att inte säga väldigt väl. Skogsbruket ska även fortsättningsvis präglas av uttrycket frihet under ansvar för skogsägaren.

För det tredje framhålls i propositionen skogens viktiga roll för klimatet såväl som dess betydelse för Sveriges ekonomi. I dag är ca 90 000 personer anställda inom skogsbruket och i skogsindustrin. Jobben finns, som jag inledde med att säga, i hela Sverige.

Vår export år 2006 av skogs- och skogsindustriprodukter uppgick till hela 122 miljarder kronor. Med propositionen kommer en hel del möjligheter att öka den skogliga tillväxten. Enskilda skogsägare, skogsentreprenörer och större förvaltare måste få information om vilka tillväxthöjande åtgärder som är möjliga att utföra.

Skogsstyrelsen har en nyckelroll i det arbetet. Åtgärder som kan leda till en ökad tillväxt är till exempel att plantera med så bra plantor som möjligt men också att minska skador från olika typer av vilt, mer och bättre ungskosröjning och en effektivare skogsmarksgödsling.

Dessutom behöver, som jag ser det, reglerna för dikesrensning bli tydligare så att markägare som vill rensa diken ska kunna vara på den säkra sidan så att man följer gällande regler och lagstiftning. Lagstiftningen om användningen av utländska träarter behöver också förtydligas.

Skogens tillväxt är i dag ca 100 miljoner kubikmeter per år. Tillväxten innebär ett upptag av koldioxid som är dubbelt så stort som det totala utsläppet växthusgaser från andra sektorer i Sverige. Det är därför som det är så viktigt att vi även i framtiden brukar skogen aktivt.

Men skogens nettoeffekt styrs också av hur mycket vi avverkar och hur virket används. Skogens roll för klimatet bör enligt regeringens uppfattning inkluderas i ett kommande internationellt klimatavtal.

Målet med propositionen är att visa på möjligheterna som skogsägaren har. Min förhoppning är att skogen ska nyttjas på ett hållbart sätt i hela landet. Då finns förutsättningar för jobb i hela landet och ett skogsbruk som utgör ett positivt bidrag i vårt klimatarbete.

Sveaskog är Sveriges största skogsägare med ett markinnehav som motsvarar hela 15 procent av den produktiva skogsmarken i Sverige. Staten är i och med detta en stor markägare, bland annat för att staten äger Sveaskog. Den måste därför ta ett stort ansvar när det gäller att leva upp till miljömålet Levande skogar.

Det är därför synnerligen glädjande att i dag kunna meddela att Sveaskog och Naturvårdsverket har beslutat att ingå ett avtal om att tidigare inventerade marker med höga miljövärden ska kunna förvandlas till naturreservat utan ytterligare förhandlingar om ekonomisk ersättning för de

enskilda objekten. Berörda länsstyrelser kommer genom avtalet att omgående kunna påbörja inrättandet av naturreservat för utpekade områden.

Totalt kommer nu en sammanlagd yta av, som sagts tidigare i debatten, 70 000 hektar fördelat på hela 431 områden spridda över hela Sverige att bli nya naturreservat. Markägandet i sig kvarstår hos Sveaskog. Detta minskar som jag ser det trycket på det småskaliga enskilda skogsbruket att behöva avstå mark för naturändamål. Samtidigt vill jag betona att detta också är en stark uppmaning till större privata skogsbolag och kyrkan att i motsvarande grad öka sina ansträngningar så att vi kan nå upp till de av riksdagen fastställda miljömålen.

Jag tycker att det som nu sker visar att det är möjligt att uppnå miljömålen om nya vägar prövas, om varje markägare överväger alternativ, om varje bolag har en hög ambition och om samtliga parter tar ansvar för vår framtid.

Genom reservatsbildningen på Sveaskogs marker och med beslutet att i tilläggsbudget föreslå att anslaget för biologisk mångfald tillförs ytterligare 50 miljoner kronor har regeringen tydligt visat på sin miljövårdsambition. Låt det inte råda någon tvekan om att mångfalden är viktig och att regeringarna har högt ställda naturvårdsambitioner. Därtill kan läggas att regeringen för bara någon vecka sedan fick redovisat det uppdrag som Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har haft och som innebär att ta reda på hur vi skulle kunna använda den finska så kallade Metsomodellen på svensk grund och på svensk mark. Regeringen fick nu detta redovisat för sig.

Jag är stolt över att staten nu på ett effektivt sätt kan påskynda arbetet med att nå miljömålen. Med Sveaskogs arealer och med samma takt i reservatsarbetet som på senare år kommer det bara att återstå en femtedel av det uppsatta arealmålet på hela 400 000 hektar att skydda fram till 2010. Det är en tempohöjning, fru talman, som heter duga.

(Applåder)

Anf. 41 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Tack, jordbruksministern, för anförandet! I regeringspropositionen finns ett avsnitt som heter Fortsatt stark äganderätt. Där sägs det att skogspolitikens två jämställda mål, miljömålet och produktionsmålet, förutsätter en tydlig och långsiktig äganderätt. Regeringen skriver vidare att skogsägare bör ges ett stort mått av frihet i valet av brukningsmetoder och att ett avreglerat skogsbruk därmed ger marknadskrafterna möjlighet att effektivt styra vad som produceras och hur den skogliga produktionen sker.

Denna beskrivning i propositionen stämmer bra med vad man kan förvänta sig av en borgerlig regering. Man kan säga att det är ett lovtal till så kallade fria marknadskrafter.

Men, Eskil Erlandsson, ligger det inte en motsägelse mellan skogen, som är ett ekosystem som måste förvaltas hållbart, långsiktigt och på kunskapens grund och tron på fria avreglerade marknadskrafter? Vore det inte bra med ett tydligt ramverk för dessa marknadskrafter till exempel via obligatoriska skogsbruksplaner? Är det inte så att land ska med lag byggas?

Anf. 42 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Den inriktning som regeringen anger i propositionen medför att vi förutom det som Jacob Johnson nämnde även får en mångfald. Det tror jag att både Jacob Johnson och jag eftersträvar vad gäller bland annat brukandet av skog och skogsmark.

När det gäller ett tydligt ramverk har vi en skogsvårdslagstiftning i vårt land som är ett yttre ramverk. Denna lagstiftning anger till exempel att återbeskogning ska ske därest man har gjort en föryngringsavverkning. Det anges också i detta ramverk att skogens produktionsförmåga ska tas till vara – detta beroende på att skogen är så viktig för Sverige. Den är viktig för utkomst och inkomst i många verksamheter i skilda delar av vårt land.

Varför väljer vi då inte att lagstifta om skogsbruksplaner? Det har nämligen visat sig genom historien att vi har haft perioder med den här typen av ingripande samhällsplanering, som dessutom ofta är väldigt rigid. Vid utvärderingar har vi då kunnat finna att vi även vid de här tidpunkterna har haft röjningsberg och liknande. Dessutom riskerar vi att inte få den mångfald som vi får och som jag tror att Jacob Johnson och jag eftersträvar att vi ska ha i vårt brukande av skog och mark i vårt land.

Anf. 43 JACOB JOHNSON (v) replik:

Fru talman! Med tanke på den ökande vikten hos miljöfrågorna och klimatfrågorna tycker vi nog att ramverket bör förtydligas med obligatoriska skogsbruksplaner i enlighet med vad skogsutredaren Maggi Mikaelsson föreslog.

Jag skulle vilja ställa också en annan fråga till jordbruksministern. Den gäller det statliga innehavet av skog och miljömålen. Vänsterpartiet anser att Sveaskog som statlig ägare är strategisk i sammanhanget. Helst vill vi att Sveaskogs ägande av svensk skog ska öka.

Vi välkomnar också dagens uppgörelse mellan Sveaskog och Naturvårdsverket om de så kallade SNUS-objekten. Enligt den utredning från Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen som det har refererats till tidigare här i dag föreslår också utredningen denna åtgärd. Men utredningen kommer till slutsatsen att det medför att anslagsbelastningen kan minska med 400 miljoner kronor per år.

Jag vill fråga jordbruksministern: Tänker regeringen därför lyssna på det här och sänka anslaget till den biologiska mångfalden med anledning av uppgörelsen?

En annan fråga som är kopplad till detta är: Hur ska en regional balans uppnås vad gäller miljömålens levande skogar? Även om ministern sade att SNUS-objekten täcker hela landet har de sin tydliga tyngdpunkt i Västerbotten och Norrbotten. Vilka åtgärder tänker regeringen vidta för att vi ska klara också en regional balans i målet Levande skogar?

Anf. 44 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Vad beträffar anslag till olika saker ber jag och regeringen i sin helhet att få återkomma när regeringen lägger fram budgetpropositionen. Budgetar och penganslag måste behandlas i ett sammanhang; allt annat är fullkomligt orimligt i detta sammanhang såväl som i andra.

Vad beträffar Sveaskog ska dessutom konstateras att det är ett av de bolag som har valt att certifiera sitt skogsbrukande, vilket också borgar

för att det generella hänsynstagandet vid brukandet av skogen är av sådan klass att det väl uppfyller de minimikrav som finns i vår lagstiftning.

För att nå upp till de miljömål som vi är överens om i riksdagen i hela landet är det viktigt att även andra aktörer tar sitt ansvar. Jag har i dag från riksdagens talarstol – och jag vet att min kollega miljöministern har gjort likaledes – uppmanat andra stora aktörer på den skogliga marknaden att ta det ansvar som de måste ta så att vi når upp till de mål som vi är överens om att ha i vårt land.

Anf. 45 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Tack, jordbruksministern, för anförandet! Det var många vackra ord om mångfald. Den biologiska mångfalden är viktig. Naturvärden är viktig. Det är vackra ord i en talarstol, men var är handlingen när det gäller miljöaspekten?

Trycket ökar på skogen. Jag tror att jordbruksministern och jag är helt överens om att det är bra med ökad efterfrågan på skog. Det handlar om pappersindustrin och skogsindustrin. Man ska bygga mer i trä. Man ska också avsätta skog till skyddade områden. Trycket ökar alltså från alla håll på skogen, och vi ökar tillväxten.

Men om vi ska ha jämställdhet och balans i de två mål som jordbruksministern och jag är överens om – miljö och produktion – måste också miljömålet hänga med. Det handlar dels om biologisk mångfald och skyddande av skog, dels om den vanliga miljöhänsynen i skogsbruket.

Skogsstyrelsen konstaterar, som jag sade i ett annat replikskifte, att miljöhänsynen i skogsbruket fortsatt är på låg nivå. Den generella hänsynen måste höjas. Rönjningsberget ökar fortfarande och måste åtgärdas.

Man pratar om att Skogsstyrelsen ska se till att skogsvårdslagen efterföljs. Sedan har man alla de nya utredningsuppdragen plus det uppdrag som man har i dag, men man får inga ökade resurser.

Jag undrar hur jordbruksministern ser på helhetssynen. Vi i oppositionen kritiserar ju detta. Det gäller miljömål och produktionsmål samt hur Skogsstyrelsen ska kunna utföra sina uppdrag och se till att det är en jämställd politik mellan produktion och miljö. Det är ju Skogsstyrelsens uppdrag.

Anf. 46 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det var många frågor i Ann-Kristine Johanssons första replik. Låt mig ta detta med pengarna först. Jag har noterat att det har varit uppe i flera replikskiften. Jag kan glädja Ann-Kristine Johansson och, för att inte prata nästkommande års budget, meddela att regeringen redan i år har skaffat fram pengar till de här angelägna sakerna. Skogsvårdsstyrelsen har fått en förstärkning med 15 miljoner kronor, Lantbruksuniversitetet, SLU, har fått en förstärkning med 10 miljoner kronor och Skogforsk, alltså forskningsinstitutet, har fått 5 miljoner kronor för att kunna svara upp mot de uppdrag som vi lägger här. Vi i den här regeringen gör ingenting utan att anslå pengar också, i motsats till tidigare regeringar. Det ser jag som en självklarhet.

Vad beträffar den generella hänsynen tycker jag att det är viktigt, som jag har angett i propositionen, att vi får en ökad barmarksplanering. Det

är lättare att hitta kulturminnen och se de miljövärden som finns i en skog som man tänker utföra en åtgärd i vid barmarksplanering.

Vi talar också om ett ökat behov av kunskapsförmedling, information och utbildning av entreprenörerna. Det är oftast den enskilda människan i maskinen som väljer eller väljer bort ett träd. Det är viktigt att kunskapen finns ned på entreprenörsnivå.

Därtill kan man konstatera att många skogsägare har valt att certifiera sin produktion i olika typer av certifieringssystem. Jag välkomnar detta. Det är någonting som marknaden efterfrågar. Det finns faktiskt ett tryck inte bara från politiken utan också från marknaden om att man ska väga samman de värden som vi har som portalparagraf i vår proposition.

Anf. 47 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska vara tydlig. Jag frågar hur vi ska nå de två jämställda målen och vilka redskap Skogsstyrelsen har för att nå de två jämställda målen. Vi har produktionsmålet, och det skrivs väldigt mycket i propositionen om hur man ska öka tillväxten på olika sätt. Vi har miljömålet. Vad skrivs i propositionen om det? Jo, att man kommer tillbaka till det längre fram. Finns det några konkreta förslag? Vad är det man ska göra för att också nå miljömålet? Vilka signaler skickar man till Skogsstyrelsen som är den expertmyndighet som ska se till att skogsvårdslagen efterföljs? Vilka redskap har Skogsstyrelsen om en skogsägare inte följer till exempel den generella hänsynen? Vad kan man göra för att öka röjningstakten?

Det handlar om miljöaspekten i skogsvårdslagen, jordbruksministern. Det är den sidan jag är intresserad av. Vi menar att båda målen är lika viktiga. Jag vill ha reda på hur jordbruksministern ser på detta.

Anf. 48 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Låg mig konstatera att bland alla de uppdrag som finns i propositionen finns också den andra delen, nämligen miljödelen, med. Det finns inte något uppdrag som är föreslaget här där vi inte har sagt att den som ska utföra uppdraget också ska ta hänsyn till de två jämställda målen, alltså produktion och miljö, så att vi får ett hållbart skogsbruk och tar hänsyn till natur- och kulturminnesvård. Det ska också tas hänsyn till andra nyttigheter, till exempel ska sociala hänsyn tas i samband med att man eventuellt inför nya brukningsmetoder eller förbättrar produktionen på annat sätt.

Nu är det möjligt att med hjälp av till exempel satellit upplysa människor om att det finns ett röjningsbehov. Jag tror på människor. Jag tror att människor när de blir upplysta om att en åtgärd behöver vidtas också gör det.

Det andra, nämligen att införa väldigt specifika krav, innebär att vi riskerar att få ett väldigt rättsosäkert system. Om vi skulle införa sanktionsavgifter när någon inte tar generell hänsyn i sitt skogsbrukande måste vi ha mycket fasta kriterier för att kunna döma ut de här sanktionsavgifterna. Jag tror att vi riskerar att få ett mycket ensartat skogsbruk i vårt land om vi skulle plocka fram sådana kriterier, och det vill jag inte ha. Jag vill ha mångfald. Jag tror att det bäst gynnar både produktion och miljö i vårt land.

Anf. 49 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Vi har hört jordbruksministerns anförande. Jag upplevde att majoriteten av det som sades hade produktionsmålet för ögonen, precis som den här propositionen har. Det var fokus på produktion.

Sedan har vi också flera gånger i dag fått höra om Sveaskog och att det är många som välkomnar det här initiativet och tycker att det är bra. Det fanns naturligtvis med i Miljöpartiets motion också tidigare. Vi tycker att det är väldigt bra.

Det har sagts många goda ord om miljön här i dag och om alla övervägningar som ska göras utifrån de båda målen som ska vara jämställda. Det är ganska klart vad ett produktionsmål är, men ett miljömål är mer diffust. Det är egentligen otroligt mycket mer. Det omfattar så otroligt mycket. Mångfalden är viktig. Vi har högt ställda mål.

Man säger att nya vägar ska prövas för att uppnå de här målen i skogen. Förutom de vi har hört i dag om Sveaskogs avsättande av skogsmark finns det andra vägar som ska prövas. Då undrar jag vad det är för nya vägar som ligger i pipeline som vi inte har fått höra om. Finns det ytterligare förslag? Eller är det någonting som vi inte riktigt vet hur vi ska lösa?

Anf. 50 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Jag förväntade mig den kommentaren från Tina Ehn. Därför har jag faktiskt räknat rader i mitt anförande och kan konstatera att mitt anförande är väldigt väl avvägt. Det handlar till hälften om produktion och till hälften om den andra delen. Detta sagt apropå att jag bara skulle ha ägnat tid åt produktionen. Så är inte fallet. De andra värdena är också viktiga för mig.

Vad ligger då i pipeline? Vi har tydligt angett i propositionen att vi tycker att den generella hänsynen borde förbättras. Det finns två saker som vi tar upp i propositionen. Det är vikten av barmarksplanering och vikten av att utbilda entreprenörer. I de allra flesta fall i dag är det entreprenörer som utför det praktiska arbetet och, som jag sade i en tidigare replikomgång, väljer eller väljer bort ett träd.

Dessutom är det bara att konstatera att intresset för de certifieringssystem som finns ökar, och det gör också marknadens krav på att skog som används i olika produkter ska vara certifierad så att slutkunden kan försäkra sig om att skogsbruket är bedrivit på ett hållbart sätt.

Anf. 51 TINA EHN (mp) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är trevligt eller inte att vara så förutsägbar. Det var kul att få ett svar på den frågan i alla fall.

Jag tror att det är jätteviktigt och bra med utbildning av entreprenörer och barmarksplanering. Certifieringssystemen har kritiserats, men de är säkert bättre än inga certifieringssystem. Det tror jag absolut.

Vi har också hört talas väldigt mycket om den finska modellen, Metsomodellen, och att det skulle innebära en positiv möjlighet för det svenska skogsbruket att på något sätt överföra den i en svensk modell. Men när man granskar den visar det sig att kostnaden för de olika avtalen inte är lägre, snarare tvärtom. Dessutom finns det ingen utvärdering vad gäller hur mycket värden som man bevarar i de här avtalen, vilket är huvudsaken med hela skyddsbiten.

Jag har ytterligare en fråga, och den gäller skogsmarksbegreppet. Regeringens förslag utesluter inte att man ändrar skogsmarksbegreppet och att det skulle kunna leda till att man räknar in icke produktiv skogsmark i delmålet om att skydda 900 000 hektar mark till 2010. Vad finns det för ytterligare svar på det?

Anf. 52 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Vad beträffar den rapportering som vi nu har fått från Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket om möjligheten att införa den finska Metsomodellen i Sverige ber jag att få återkomma. Det pågår just nu en beredning inom Regeringskansliet, och innan den är avslutad kan jag självklart inte avslöja om vi anammar hela eller delar av de förslag som har kommit in till oss.

Vad beträffar skogsmarksbegreppet är det bara att konstatera att vi i dag inte har någon bra internationell jämförbarhet, vare sig när vi jämför oss beträffande hur mycket skog vi har skyddat i olika delar av världen eller vad för typ av skog det är. Samma sak gäller med annan typ av mark som är föremål för samhällsingripande i form av skydd på olika sätt.

Vi har därför valt att anpassa oss till FAO-systemet, alltså ett FN-system, som vi vet att de flesta stora aktörer i världen använder sig av. Vi har gjort det därför att vi för det internationella samfundet vill visa upp att vi inte är vare sig bättre eller sämre på någonting än vad vi egentligen är. Som det är nu blir det i vissa fall fel därför att vi inte har något internationellt anpassat system.

För den enskilde skogsägaren innebär det här absolut ingenting, men för Sverige i det internationella samfundet innebär det att vi får jämförbarhet.

Tack för den här debatten! En trevlig sommar önskar jag utskottets härvarande ledamöter!

Anf. 53 KARIN ÅSTRÖM (s):

Fru talman! Skogen med sin råvara har på ett väsentligt sätt bidragit till att bygga upp den välfärd vi i dag har i Sverige. Sverige är det land som har den största skogsarealen inom EU, och merparten av denna skog återfinns i Norrland.

Så skriver jag och mina kamrater från skogslänen i början av vår motion, som behandlas i det betänkande vi debatterar här i dag. Tyvärr är det en motion som den borgerliga utskottsmajoriteten har avstyrkt.

Fru talman! Jag vill här från talarstolen passa på att kort sammanfatta några viktiga ståndpunkter som vi har lyft fram i vår motion.

För det första anser vi att ökad tillväxt av skogen är helt nödvändig sett ur perspektivet av den framtida stora efterfrågan på biomassa men också utifrån att den svenska skogen kan motverka vår tids största miljöhot, klimatförändringarna. Vi behöver mer av aktiva insatser vad gäller röjning, gallring och gängse skogsbruksmetoder. Ett sådant intensifierat skogsbruk kräver också att man gör noggranna miljökonsekvensbeskrivningar, allt för att säkerställa att det görs på ett långsiktigt och miljömedvetet hållbart sätt.

För det andra tycker vi att vi ska satsa mer resurser på forskningen för att säkerställa att en ökad skogsproduktion och det naturliga ekosystemet

kan fortsätta leva i harmoni med varandra och bevara en biologisk mångfald.

I mitt hemlän pågår sedan några år tillbaka Sveriges största fullskaliga forskningsprojekt om skogens tillväxtpotentialer, koldioxidbindning och vilka miljöeffekter som kan uppstå i skogsekosystemet. Det är en intressant forskning, och det är med spänning jag väntar på de resultat som kommer att komma i höst.

För det tredje anser vi att produktionsmål och miljömål inte är varandras motsättningar, som tyvärr många ser det i dag. Såväl produktionsmål som miljömål, som varit skogspolitikens kännetecken, tycker vi är bra, och de är ömsesidigt beroende av varandra. Vi brukar säga att tillväxt och miljö går hand i hand. Det ena målet förutsätter naturligtvis det andra, och det är viktigt att de ska vara jämställda.

För det fjärde tycker vi att Skogsstyrelsen ska ha kvar sin uppdragsverksamhet. En avvecklad uppdragsverksamhet gör att myndighetens närvaro i glesbygden minimeras i ett område där också stora skogsinnehav ligger. Det är tyvärr välkänt att det inte är attraktivt för andra aktörer att etablera sig i glesbygden eftersom – det vet vi allihop – det där inte finns någon vinst att hämta från marknaden. Dessutom kommer myndigheten att tappa enormt mycket kompetens genom att detta tas bort.

Skogsstyrelsens uppdragsverksamhet har också inneburit trygghet, framför allt för de små skogsägare som inte är anslutna till någon skogsägarförening. Det har varit en ovärderlig hjälp att ha en oberoende part på virkesmarknaden. Detta har varit väldigt viktigt, åtminstone i mina hemtrakter, där inte så många är med i någon skogsägarförening.

Som sista ståndpunkt, fru talman, vill jag ta upp frågan om reservat. Det är en omstridd och hårt debatterad fråga uppe i Norrland, där stora skogsarealer redan är skyddade i dag. Till exempel är det faktiskt en sjättedel av skogarna i mitt eget hemlän, Norrbotten, som är skyddade. Det är stora arealer med produktiv skogsmark vi pratar om. När man gör jämförelser och tittar på resterande Sverige ser man att det handlar om en tjugondel. Det är alltså klart att den frågan är hårt debatterad i mitt eget hemlän.

Samtidigt vill jag säga att jag är glad att Sveaskog har tagit initiativet att man avsätter 70 000 hektar ytterligare för att nå miljömålet. Nu gick jordbruksministern, vilket jag tycker är synd, eftersom han berättade att 431 områden skulle vara spridda över hela landet. Då hade jag velat säga, med adress till jordbruksministern och till Sveaskog, att jag hoppas att ministern då menar att dessa 431 områden ligger i mellersta och södra delarna av Sverige.

Efterfrågan på skogsråvara växer samtidigt, och det är viktigt att bruka skogen så att man tar hänsyn till såväl naturvård som miljöintressen. Därför anser vi att det krävs en reservstrategi som tar hänsyn till såväl bevarande av den biologiska mångfalden som till en ökad produktion.

Slutligen vill jag bara säga att våra svenska skogar är unika. Det är vår välståndsfabrik med ett av Sveriges högsta exportvärden och högsta naturvärden. Här nämndes siffran 90 000 som är direkt sysselsatta inom skogsbruksnäringarna. Jag har fått lära mig siffran att en skogsarbetare genererar 15 ytterligare jobb från frö till slutproduktion. Det är alltså självklart att detta är en viktig och betydelsefull näring för hela Sverige.

Jag skulle vilja säga att skogen är en av våra guldgruvor, så vi måste fortsätta att värna och bidra till vårt gemensamma välmående.

Slutligen, fru talman, vill jag tacka alla deltagare i denna debatt. Det är tråkigt att jordbruksministern gick, men jag tackar honom så här på avstånd. Det har varit väldigt intressant och spännande att få lyssna till den här debatten, som innehåller så väldigt mycket av framtidstro och hopp för skogsnäringen.

Jag vill också säga att jag står bakom alla socialdemokratiska reservationer.

(Applåder)

Anf. 54 ÅKE SANDSTRÖM (c):

Fru talman! Tack alla för en intressant överläggning! Att skogen betyder mycket är vi säkert överens om. För mig personligen, som har levt hela livet med skogsbruk, är det i hög grad så.

Jag har förmånen att få tala sist. Då får man sitta och värdera och känna skillnaden mellan åsikter och insikter, mellan teori och praktik. Tillsammans med några här deltog jag också i den skogspolitiska utredningen, och det är mycket som är hämtat därifrån också i denna framställning.

Att skogspolitiken har varierat mycket över tid torde alla ni veta som har varit med en del. Det har faktiskt varierat väldigt mycket på de 50 år som har gått sedan jag första gången läste skogslära, som det hette då. Några exempel:

Flera socialdemokratiska regeringar hade under en lång tid beskattning av vedbränsle för användning i egen fastighet. Det gjorde ju att röjningen uteblev helt. Att oljan dessutom kostade 123 kronor kubikmetern var också en bidragande orsak. Den regeln togs bort av första Fälldinregeringen, om jag minns rätt.

Statsbidrag fanns också till skogsdikning, vilket är så våldsamt hemskt just nu, liksom till restaurering av de så kallade skräpskogarna.

Men den verkligt starka grunden för utvecklingen av skogsnäringen och för ekonomin i hela samhället har mekaniseringen stått för. För 50 år sedan producerade ett dagsverke 2 kubikmeter. I dag producerar man 26 kubikmeter per dag.

Visst gjordes det också misstag av storskogsbruket tidigare. Alltför stora hyggen, dålig naturvårdshänsyn, okänslig markberedning och så vidare. Men det har hänt en hel del positiva saker nu, även om det inte är hundra procentigt. Sedan vi införde det så kallade ståndortsanpassade skogsbruket i slutet av 80-talet har den verkligt stora förändringen skett.

Fru talman! Skogsnäringen är omringad av detaljerade bestämmelser och krav. En del av dem är helt rimliga. Den generella hänsynen har berörts här. Den blir allt bättre. Arbetet för ökad produktion har diskuterats en hel del. Det är bra även för miljön. Vi måste så att säga använda fotosyntesen optimalt men även med beaktande av de miljöhänsyn vi ska ta. Det behöver inte vara någon motsättning mellan produktion och miljö med dagens skogsskötselmetoder och avverkningsmetoder.

Fru talman! Karin Åström har också talat om hur omdebatterat kravet på skogliga avsättningar är, inte minst i norra delen av landet. Enligt Miljödepartementet förs den mesta debatten i Västerbottens län. Då det handlar om en stor andel privat mark förstår jag till hundra procent att det

är omdebatterat. Äganderätten sätts ur spel. Det är mycket olyckligt att vi just i det avseendet, då det gäller beaktande av miljöhänsyn, måste ha kvar ett tvångsinstrument.

Massor av de ägare och familjer som jag har varit i kontakt med under åren sedan vi tog beslutet 2000, tror jag att det var, har närmast varit förstörda över tanken att man inte vill sälja. Man vill inte bli av med sin skog, men man blir tvingad. Här är ju frågorna om bemötande från länsstyrelsernas sida jätteviktiga.

Sveaskogs roll är viktig. När vi bildade Sveaskog var jag med i förhandlingar med den dåvarande regeringen, och 10-procentsmålet för skog som ska användas som bytesmark i samband med reservatsavsättningar fastlades av en enig riksdag på den punkten. Då vi hade genomfört åtta debatter i det här ämnet fick jag beskedet av dåvarande regering på våren 2006 att med den medelstilldelning som var planerad skulle det målet nås 2018. Det var det besked jag fick då. Jag har hört att det har varit en hel del debatt om huruvida man i dag anser att man når de här målen, sagt bara som en sakupplysning.

Äganderätten är oerhört viktig. Där tror jag att vi är eniga. Men jag är utomordentligt orolig för den förfoganderätt som håller på att glida ur äganderätten för i första hand privata ägare. Det är ett antal konkreta begränsningar som gör att jag säger på det sättet.

Reservatsbildningar är en sak. Natura 2000-områden är en annan. En tredje är vattendirektivet. En fjärde är nationalparker. Och hänsyn till rennäringens riksintressen är en femte. Vilken skogspolitik vi beslutar om är givetvis viktigt, men om alla de 300 000 privata markägarna får förfoganderätten över sin mark klart justerad och förändrad är det en ytterligt besvärlig situation.

Så, fru talman, till diskussionen om tvånget med skogsbruksplaner. Det behövs absolut inget beslut centralt för att tvinga skogsägare att ha skogsbruksplaner. I dag är de kopplade till certifieringen, och det är närmast en konkurrensfördel att ha certifiering. Nästan alla har det i dag också.

Gränsen för fjällnära skog kom till i slutet av 50-talet för att underlätta skogsbruk. Bland annat svarade staten för stämplingskostnaden ovanför den gränsen. Denna gräns har fullständigt överlevt sig själv. Med de kunskaper och metoder som finns i dag för återbeskogning saknar den helt och hållet biologisk betydelse.

Skogens sociala värden – inte kan vi skapa dem i centrala dokument med nya ryggsäckar med detaljregler. Skogens sociala värden skapas lokalt. Vår unika allemansrätt är ju grunden för detta.

Fru talman! Slutligen har det varit en omfattande diskussion om de så kallade jämställda målen – hur man nu kan vara jämställd i skogen. Men det är någonting som antogs av den förra regeringen så vi får leva med det. Det ska vara jämställt, och det är väl bra.

Min personliga uppfattning är att dagens skogsbruk och ett vant skogsöga klarar den här balansen väldigt bra. Vi är väl många som har varit engagerade under de år som regeln har gällt och som sett att Skogsstyrelsen tidigare kanske mer har haft en inriktning åt miljöhållet än åt produktionshållet. Men det är som sagt bara en subjektiv uppskattning.

När det gäller Skogsstyrelsen, som nämndes i föregående inlägg, kan jag konstatera att den förändring i uppdragsverksamheten som nu sker ju är att man slopar stämplingsverksamheten. Det är en mycket marginell del av uppdragsverksamheten, i varje fall i norra delen av landet.

Med detta, fru talman, vill jag tacka för en trevlig debatt och dels yrka bifall till förslaget, dels önska alla ledamöter i miljö- och jordbruksutskottet en trevlig sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

5 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn

*Utvecklingen inom den
kommunala sektorn*

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2007/08:FiU19

Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 2007/08:102).

Anf. 55 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Betänkandet behandlar regeringens redovisning av ekonomin och verksamheterna i kommuner och landsting. Redovisningen sker årligen och avser i huvudsak förhållandena till och med verksamhetsåret 2007. Finansutskottet har berett socialutskottet, utbildningsutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelsen. Ingenting har utnyttjat den möjligheten.

Skrivelsen tar bland annat upp kommunernas och landstingens resultat, nettokostnader och sysselsättning samt behandlar också utvecklingen av de statliga bidragen till kommunerna.

I första hand omfattar redovisningen obligatoriska verksamheter som skola, vård och omsorg. Av redovisningen framgår att 90 procent av landets landsting och kommuner har ett positivt resultat. Kommunernas skatteintäkter och kostnader ökade liksom de generella statsbidragen, vilket betonar vikten av uppföljning och utvärdering inom en rad sektorer.

Finansutskottet konstaterar att skrivelsen har utvecklats genom åren men betonar också vikten av att arbetet med att ta fram ett förbättrat underlag för uppföljning och utvecklad analys av den kommunala verksamheten, där hänsyn tas till grunderna för den kommunala självstyrelsen. Det finns inga reservationer i detta betänkande.

Anf. 56 TOMMY TERNEMAR (s):

Fru talman! Redovisningen av de kommunala verksamheterna avser i huvudsak förhållanden till och med verksamhetsåret 2007, alltså under den tid då vi hade en i huvudsak socialdemokratisk regering. Under denna tid kan man se att kommunernas och landstingens ekonomi förbättrades år efter år och nådde ett mycket gott plusresultat på ca 15 miljarder kronor år 2006.

Försämringen av kommunernas och landstingens ekonomi ser vi nu för år 2007 med en försämring på 2,6 miljarder jämfört med år 2006. Det är kanske inte en försämring att vara så bekymrad över, men det vi ser framöver i de olika rapporterna är att kommuner och landsting kommer

att få ett samlat underskott på 12–13 miljarder de närmaste åren. Det innebär att överskottet på ca 15 miljarder byts mot ett underskott på nästan samma summa på en så kort tid som tre år.

Vad gör den borgerliga regeringen framöver, som givetvis också ser prognoserna och rapporterna? Regeringen skriver själv ned tillväxttakten. Rapporterna kommer om att sysselsättningsökningen bromsas upp. Antalet lediga jobb minskar. Vi ser också att varslen ökar. Det har inte undgått någon att vi har en mycket hög inflation. På det kommer också med all sannolikhet räntan att stiga ytterligare.

Kommunerna rapporterar om att antalet socialbidragstagare ökar på grund av försämrade a-kassa och försämrade sjukförsäkring. 450 000 människor står nu utan a-kassa och saknar helt försäkringsskydd. Skulle för dessa människor arbetslösheten slå till återstår för deras försörjning endast socialbidrag.

I detta läge säger den moderate finansministern Anders Borg till kommunerna och landstingen, underförstått, att de nu får klara sig själva. I vårpropositionen finns inga nya generella pengar. Ingen påfyllning 2009. Inte förutskickas några pengar 2010 eller 2011 till kommuner och landsting.

Den borgerliga regeringen säger i finansplanen till kommunerna att de måste ytterligare rationalisera och effektivisera verksamheterna. Då vet vi som har varit kommunalpolitiskt aktiva att det innebär för kommunernas verksamhet större barngrupper i barnomsorg, fler elever i klasserna, färre anställda i äldreomsorgen och uppsägningar av personal inom sjukvården.

Sveriges Kommuner och Landstings moderate ordförande Anders Knappe sade i Svenska Dagbladet den 12 maj att ekonomin i kommunsektorn försämras i snabb takt, särskilt landstingen kommer mycket snart att redovisa stora underskott om inte statsbidragen värdesäkras och skrivs upp med flera miljarder kronor om året. Han sade också att de har fått besked – med all sannolikhet från Finansdepartementet och den borgerliga regeringen – om att statsbidragen ligger stilla de närmaste åren, och det är inte rimligt.

Fru talman! Jag vill avsluta med två frågor till de borgerliga ledamöterna i finansutskottet. Kommer ni att höja de generella statsbidragen till kommuner och landsting i höstens budget? Nu när nästan hälften av landets kommuner rapporterar att socialbidragskostnaderna ökar beroende på försämringar i a-kassa och sjukförsäkring, kommer ni att kompensera kommunerna för dessa kostnadsökningar?

Anf. 57 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Fru talman! Det går bra för kommunerna. Trots stora investeringar och extra stora avsättningar till pensioner blir det totala resultatet 12 miljarder, eller kanske till och med 25 miljarder beroende på hur man räknar. Som vi just hörde är det 90 procent av kommunerna som går med överskott.

Jobbpolitiken, fru talman, har fungerat. Fler och fler arbetar och betalar skatt. Det har betytt att man har fått in ytterligare 21 miljarder under förra året. Statsbidragen höjdes med 7 miljarder, och de kommer nu att höjas igen. Kommunerna får också tillskott på beräknat 1,2 miljarder när

de får inkomster från fastighetsskatten, som nu kommer att föras över till kommunerna.

Jobbpolitiken har också inneburit att kommunerna kan rekrytera. Fyra femtedelar av de 1,1 miljonerna anställda i kommunsektorn är kvinnor. Sjuksystrar, undersköterskor, lärare, förskolepersonal och alla andra har fått betydligt mer i plånboken med jobbvdrag. Tusen kronor mer kvar betyder betydligt mer än löneökningar, till och med de löneökningar de strejkar för.

Skola, barnomsorg och äldreomsorg är kanske 85 procent av den kommunala verksamheten, men där staten ger uppdrag och formulerar reglerna för kommunerna. Det är de verksamheterna som rapporten ska utvärdera. Rapporten visar också, förutom att den själv har förbättrats i utvärderingen, hur man ute i verksamheter på ett helt annat sätt tagit sig an kvalitets- och utvärderingsarbete.

Det finns stora skillnader, kan vi läsa. Det finns mycket att lära av varandra för att välfärdstjänsterna ska bli bättre och få bästa kvalitet. Det är glädjande: Bara den sista veckan har vi fått läsa att svensk sjukvård framstår som en av de bästa och effektivaste. I ett avseende är den emellertid sämre, nämligen tillgängligheten särskilt i primärvården. Här arbetas det systematiskt på förbättringar. Ett exempel, fru talman, är vårdvalet i Stockholm. Patientens val får styra. Patienten väljer sin läkare, inte landstingsrådet. Bara här i Stockholm har 14 nya vårdcentraler öppnats. Patienterna har betydligt lättare att komma till doktorer och sjuksystrar.

Alliansregeringen har gett förutsättningar för bättre reda i klassrummen i våra skolor. Skillnaden i resultat är fortfarande stora.

När man läser rapporten frågar man sig vad vi kan göra för att våra söner ska klara sig lika bra som våra döttrar, för att de med utländsk bakgrund ska klara sig lika bra som övriga elever och för att svenska elever i framtiden ska klara sig lika bra som till exempel de finska. Här har vi den ordentliga utmaningen inför framtiden.

Kunskaper och betygssättning kan nu följas upp betydligt bättre, vilket är den första förutsättningen för att skolan ska bli den investering för framtiden som kommer att vara avgörande för att vårt land ska stå sig starkt i den globaliserade världen.

Fru talman! Det kanske mest glädjande i rapporten är att antalet barn i förskolan har ökat med 20 000. Det är förvisso en större andel i barnomsorgen, men vi har många fler barn. Detta ställer naturligtvis krav på omställning i kommunerna, men det ger oss ett verkligt hopp inför framtiden.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 58 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Jag tycker också att det är glädjande att antalet barn i barnomsorgen har ökat, Anna Lilliehöök. Men varför inför ni vårdnadsbidrag, när du står och gläds över att antalet barn i barnomsorgen ökar? Nu kommer det kanske att minska inom barnomsorgen i stället med tanke på vårdnadsbidraget och öka kommunernas kostnader.

Anna Lilliehöök hade en förklaring till att människor har fått mer i plånboken, och det var att man hade sänkt skatten. Men då kan vi titta på två siffror.

Reporäntan låg för ett par år på bara 1 ½ procent, och i dag är den uppe på 4,25 procent. Både du och jag har fått information om hur läget ser ut i landet, och det är mycket som talar för att räntan kommer att stiga ytterligare. Vi kan titta på en familj som har ett bostadslån. Räkna bara på vad den familjen får betala mer för sitt bostadslån! Då räcker inte Moderaternas skattesänkning.

Lägg därtill den andra siffran: Det är 4 procents inflation, som också berör kommunerna. Det är den högsta på 15 år! Ja, då blir det back i den delen när det gäller den sänkta skatten.

Jag ställde i mitt anförande en fråga om ni från moderat håll kommer att höja de generella bidragen till kommuner och landsting i höstens budgetarbete.

Anf. 59 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! För att börja med det sista kan jag bara konstatera att vi just nu inte har en budgetdebatt, vilket gör att jag har lite svårt att svara på de här frågorna som är inriktade på framtiden. Den debatten kommer vi att ha dels på onsdag, dels framför allt i september.

Som jag påpekade fortsätter statsbidragen att höjas. Dessutom tillkommer det helt nya pengar i form av fastighetsskatten som tillförs kommunerna. Det får vi inte glömma – det verkar som att man ofta överser med det.

När det gäller frågan om hur det ser ut i plånboken kan jag möjligen vilja ställa frågan tillbaka, om Socialdemokraternas skattepolitik innebär att de här pengarna delvis kommer att tas tillbaka: Betyder det att sjuk-systrar och lärare får mer i plånboken? Hur tänker Socialdemokraterna kompensera för att man inte har ställt upp på jobbavdraget fullt ut?

När vi är inne på det här vill jag kommentera den andra frågan som Tommy Ternemar ställde i talarstolen, och det gäller socialbidragen. Här har vi ytterligare ett glädjeämne, och det är att socialbidragen minskar. I ett avseende ökar de, och det är väldigt sorgligt. Det gäller utrikes födda och introduktionsstöd, där de tyvärr ökar ganska ordentligt. Men när det gäller övriga delar går de ned, vad gäller både belopp och antal mottagare.

Men det lämnar många frågor, och det är mycket vi kan fortsätta att göra. Tyvärr har inte jobbpolitiken nått fram i alla delar, framför allt inte till dem i förorten, där väldigt många kommer från andra länder. Det andra är att många ungdomar tyvärr fortfarande får socialbidrag, och det är väldigt sorgligt.

Anf. 60 TOMMY TERNEMAR (s) replik:

Fru talman! Vi har tidigare haft principen att försöka ge besked till kommuner och landsting så att de ska få tidig information om hur de generella statsbidragen ser ut. Eftersom det inte lämnades något sådant besked i vårpropositionen trodde jag att man skulle kunna ge någon form av indikation om hur det blir i höstens budget. Våra kommunala politiker och landstingspolitiker sitter just i dag och budgeterar för 2008 och tittar också på 2009 och 2010. Jag konstaterar att vi inte får något besked om det.

Sedan gällde det försörjningsstödet. Vi har fått rapporten från SKL, och vi har till och med ställt frågor i finansutskottet – och du har varit

närvarande. Man säger samlat i rapporten att försörjningsstödet ökar i minst hälften av landets kommuner. Men vad jag förstår kommer Moderaterna ändå inte att ge någon kompensation till dessa kommuner.

Prot. 2007/08:129
16 juni

Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Anf. 61 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik:

Fru talman! Det finns vissa kommuner där det ökar, till exempel i Söderköping, där det ökade väldigt kraftigt, liksom i Åtvidaberg och några fler, enligt den senaste rapporten. Om vi tittar på länsnivå är det bara två län där det är lika eller minskar.

Det viktiga kanske framför allt är att vi ser på vilka grupper det är. Det är ungdomar, och det behövs mer av alliansens insatser för att ungdomar mellan 18 och 24 år ska komma till arbete. En väldigt stor del av dem som uppstår socialbidrag gör det därför att de inte har kommit in på arbetsmarknaden. Det är uppåt en fjärdedel på vissa håll som kännetecknas av att ungdomar behöver ekonomiskt bistånd därför att de ännu inte har kommit in på arbetsmarknaden.

Därför är vad som behövs, Tommy Ternemar, mer av alliansens jobbpolitik och mer av alliansens undervisningspolitik, som skapar förutsättningarna för framtiden och framför allt ser till att vi gör strukturella förändringar på arbetsmarknaden inom arbetsmarknadspolitiken som leder till att fler kommer i arbete och att det blir fler jobb på arbetsmarknaden.

Anf. 62 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Fru talman! Kommuner och landsting står för huvuddelen av det som befolkningen upplever som välfärd och trygghet. Situationen i våra kommuner och landsting är därför viktig, och den årliga debatten om den sektorns verksamhet är då viktig för att göra en avstämning av hur situationen ser ut i dagsläget. Oavsett utfallet i debatten är det en signal om hur dagstemperaturen är i våra kommuner och landsting.

Fru talman! Jag konstaterar att kommuner och landsting har två goda år bakom sig. Under förra året uppvisade 90 procent av sektorn positiva resultat. Skatteintäkterna ökade. Statsbidragen ökade. Samtidigt ökade också verksamhetens kostnader, det senare beroende på bland annat den demografiska förändringen och ändrade riktlinjer för beräkning av pensionerna.

Återhämtningen inom den kommunala sektorn de två senaste åren har inneburit att nästan alla har klarat kravet om en god ekonomisk hushållning. Avgörande för den positiva utvecklingen är tveklöst ökningen av antalet arbetade timmar och därmed också ökade skatteintäkter. Under 2007 ökade antalet arbetade timmar med 3 ½ procent. Aldrig tidigare har en så omfattande sysselsättningsökning uppmätts.

Det här har inneburit att skatteunderlaget har ökat, och förutsättningarna för att bedriva en bra verksamhet har därmed också stärkts.

Fru talman! Givetvis finns det frågetecken och orosmoln framöver. Så har det alltid varit, och så kommer det alltid att vara. Det är en naturlig följd av vårt system, där vi ska anpassa skatteunderlag och verksamhet till de behov som finns. Att överfinansiera systemet är lika fel som att underfinansiera det. Här krävs avvägningar som är svåra men ändå nödvändiga.

I finansieringsavvägningen påverkas allt vi sysslar med av de förhållanden som råder i vår omvärld. Den finansiella oron i vår omvärld på-

verkar oss, vilket påverkar sysselsättningen, som i sin tur påverkar skatteunderlaget för kommuner och landsting och därmed också deras förmåga att bedriva en bra verksamhet.

För att klara detta krävs vid sidan av ett bra ledarskap i kommuner och landsting några år med bra resultat för att uppnå kravet om en god ekonomisk hushållning. Det handlar alltså ytterst om att utföra en kostnadseffektiv och ändamålsenlig verksamhet för skattebetalarnas pengar. Jag vill därför än en gång betona vikten av en minimering av utanförskapet och därmed mer arbetade timmar för att åstadkomma och säkra välfärdsproduktionen.

Fru talman! Enligt alla siare förväntas nu en dämpad konjunktur som samtidigt förväntas återgå till nuvarande nivåer redan nästa år, då antalet arbetade timmar beräknas öka ytterligare. Utifrån det perspektivet kan vi se positivt på framtiden. Vi får hoppas att siarna har rätt. Trots det aviserar man på kommun- och landstingssidan – kanske speciellt på landstingssidan – att man väntar problem under kommande år. Att det skiljer mellan kommuner och landsting beror dels på att den kommunala sektorn faktiskt har stabiliserat sin verksamhet, dels på att den demografiska utvecklingen inte får samma genomslag som i landstinget. Att det här får genomslag på landstingssidan beror på ökade medicinkostnader, ökade vårdbehov och på att – jag sticker som gammal landstingspolitiker ut hakan här – uppföljningen knappast är lika träffsäker i landstingen som i den primärkommunala sektorn. Detta får konsekvenser.

När man nu ser problemen framför sig är statsbidragen det första man sneglar på, och man väntar sig också en uppskrivning från staten. Det är ju alltid lättare om någon annan löser problemen. Vi kan konstatera att statsbidragen är en liten del av sektorns intäkter, men de har ändå en rätt stor betydelse. Det är ganska naturligt att man oavsett regeringsfärg bevakar frågan utifrån de krav som finns på ekonomiska resurser i samhället som helhet och utifrån den situationen anpassar bidragsutvecklingen.

Skatteintäkternas utveckling i kommun- och landstingssektorn är den mest prioriterade frågan. Statens satsningar på andra områden som bidrar till sysselsättningsutvecklingen är därför det som måste prioriteras. Vid sidan av detta krävs – och det tål att sägas många gånger – ett aktivt ledarskap i kommuner och landsting för att hantera situationen. Det gäller att i goda tider se till att det blir ordning i ekonomin, samtidigt som det gäller att hänga med i konjunktursvängningar och förändringsvindar.

Jag är övertygad om att alla inser att vi ska bygga välfärden utifrån ett bidragstänk, ett gemensamt bidrag till utvecklingen i landet. Om välfärden är i fara måste givetvis till slut staten gripa in och se till att verksamheten fungerar. Det är ett ansvar som en regering har oavsett vilken färg den har.

Fru talman! Lönerörelsens utfall för något år sedan var förhållandevis stort, och kostnaderna börjar nu få genomslag. Trots den stora ökningen var det en ökning som var nödvändigt: Omkring 80 procent av de 1 115 700 personer som är anställda i kommuner och landsting är kvinnor. Det är också kvinnorna som har de låga lönerna. Kvinnolönerna inom sektorn har i decennier legat lågt, och en höjning var behövlig. Den höjning som nu får genomslag har, tillsammans med jobbskatteavdragets effekter, gett kvinnor i vården, äldreomsorgen och socialtjänsten – för att

nämna några områden – den största höjningen som har varit under decennierna, för många någonsin.

Det är intressant att notera fackens kommentarer. Man säger att det är den bästa uppgörelse som man någonsin har gjort. Detta har skett samtidigt som vi har en alliansregim i SKL.

Vårdförbundets strejk under våren har skapat många missnöjda sjuksköterskor. Mot den bakgrunden ser jag ett systemfel i arbetet med att ge kvinnor högre löner inom landstingen, och då framför allt på sjuksköterskesidan. Det här är knappast en fråga som vi löser genom konfliktåtgärder. Vi behöver se fler aktörer inom vården.

Vårdsektorn är fortfarande en oligopolliknande sektor. Ska vi förändra effektivitet och måluppfyllelse och ge aktörerna högre löner är det genom att skapa mer av mångfald i vården. I det arbetet har landstingspolitikerna ansvaret för att ta på sig ledartröjan och driva frågan framåt. Samtidigt måste vi från riksdagen se till att skapa upphandlingsformer som är verklighetsnära vid avknoppningar av verksamhet.

Genom fler aktörer på arbetsmarknaden uppnår vi bättre de mål som Vårdförbundet eftersträvade i sin strejk. Jag tror inte att konfliktvapnet är det mest målinriktade i den här typen av förändringsarbete.

Fru talman! Alla bygder ska ges samma förutsättningar att bedriva sin verksamhet. Det kommunala utjämnningssystemet är därför viktigt och har ett berättigande såväl i dag som i framtiden. Utjämnningssystemet är krångligt och har inte uppraderats fullt ut. Det behöver därför ses över för att man ska uppnå de målsättningar som riksdagen har avsett med systemet.

Jag ser därför fram emot att den parlamentariska utredning som riksdagen beslutat om snabbt kommer i arbete och att uppgradering av systemet kan komma i gång så att det uppfyller dagens förhållanden och krav.

Med den slutkommentaren yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 63 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Ärade åhörare – i singularis! Den kommunala sektorn spelar som Jörgen Johansson och övriga talare alldeles nyss sade en mycket stor roll för enskilda medborgare. Det är den sektorn i den offentliga sektorn som man kommer mest i kontakt med, möjligen med undantag för dem som har mycket att göra med polisen och så vidare.

Under de senaste åren har vi haft en intressant utveckling i den kommunala sektorn. Jag har de två senaste gångerna då vi har haft motsvarande debatter först talat om den demografiska utmaningen. Den är betydande, och det framgår också av skrivelsen i år, när man ser till utfallet av den skuld som vi har till de kommunalanställda och till de ökade kostnaderna. Det är väldigt intressant. Förra året talade vi i motsvarande debatt om de ökade skatteintäkterna, som ju var betydande och som för många kommuner har betytt något mycket positivt, nämligen att man har blivit mindre beroende av olika sorters statliga bidrag.

Jag tror att det finns skäl att betona att de ökade skatteinkomsterna är det allra viktigaste. Det som nu kommer till för många kommuner och som Anna Lilliehöök talade om är att man också genom en god bostadspolitik kan påverka intäkterna framöver. För nästa år, 2009, räknar vi

med att ungefär 1,6 miljarder kommer att tillföras den kommunala sektorn på den vägen. Det kan bli mycket mer.

Icke desto mindre finns det oroande saker. Vi har framför oss något som liknar ett kostnadsproblem för kommuner och landsting. Som Jörgen Johansson sade har vi haft ett förnämligt avtal för de kommunanställda, men baksidan av detta är att väldigt många kommunpolitiker – jag ser många som har varit kommunpolitiker här framför mig – är bekymrade över kostnadsutvecklingen i kommuner och landsting.

Vi har redan sett de första tendenserna till detta, och inte bara det. I Södermanlands läns landsting har man varslat om betydande uppsägningar inom vårdsektorn. Det är samma sak i Västernorrland, och vi kommer förmodligen att få se samma saker runt om i landet. Det är mycket oroande eftersom vårdbehovet samtidigt håller på att öka. Detta måste man hantera från regeringens sida. Här kan man kanske inte säga att landstingen själva kommer att kunna klara detta.

Jag var med, alldeles nyligen, i en överläggning där Folkpartiets kommunalpolitiska råd var sammankallat för att diskutera just den bekymmersamma kostnadssituationen i kommuner och landsting. Jag tror för min del att detta är någonting som vi alla kommer att vara pressade av framöver.

En viktig sak som har inträffat sedan vi hade den här debatten senast gäller inte bara de demografiska förändringarna utan också beräkningen av pensionsskulden på grund av det nya pensionsavtalet som heter någonting, fru talman, så fint som KAP-KL 2006. Det är förmodligen inte många som känner till detta, och det är många ute i kommunerna och landstingen som kommer att tvingas revidera hur man för upp kostnaderna för framtida pensionsutbetalningar. Där har nämligen, uppriktigt sagt, rått något av vilda västerns lag. Det har varit väldigt olika på olika håll i kommunerna. En del har tagit upp det här fullt ut. Andra har skjutit hela saken på framtiden.

Det är viktigt, för att få full jämförelse mellan olika kommuner, att man har ungefär samma sorts redovisning runt om, och det här är bakgrunden till detta.

Antalet sysselsatta i kommunerna har under 2007 ökat med några tusen personer. Under de senaste åren, sedan den förra mandatperioden började, har det ökat med ungefär 2–3 procent, och det är ganska mycket. Det kan motiveras med demografiska förändringar och ökat vårdbehov på många håll.

Det finns ändå en sak som jag, fru talman, vill avsluta med och som är väldigt bekymmersam. Det gäller rekryteringen av personal till den kommunala sektorn, inte minst landstingen.

Det finns också en könsaspekt på detta som vi över alla partigränser måste vara uppmärksamma på. Inom den kommunala sektorn och särskilt i en del delar är det en väldigt stark kvinnodominans. När det gäller förskollärare är det upp till 94 procent, och vi vet att det på många andra områden är en väldig snedbalans. Detta måste man, oavsett vem som reglerar i olika landsting och kommuner, arbeta intensivt med för att få till stånd en förbättring. Det är en uppgift att arbeta med för oss alla, med lönepolitik och så vidare.

Tommy Ternemar ställde avslutningsvis två frågor. Det gällde de generella statsbidragen, om de kommer att räknas upp. Detta har att göra

med, måste man säga, också hur skatteunderlaget utvecklas. Det är det som är det viktigaste. Att bara säga som så att vi ska räkna upp de generella statsbidragen, beroende på hur skatteskalor och så vidare ser ut, är ju att gå händelserna i förväg. Det måste man absolut ta hänsyn till.

Socialbidragen har inte ökat i alla kommuner. Om man ska kompensera vissa kommuner kan man väl diskutera, så att säga. Men en motsvarande sak gäller de kommuner där socialbidragen har sjunkit. Ska man då minska statsbidragen till de kommunerna? De kommuner som har skött sig väl på det här området tror jag inte skulle vara särskilt intresserade av det. Man får verkligen fundera på om man ska säga att man ska kompensera detta för hela kollektivet. Det är nämligen väldigt olika mellan olika kommuner.

Jag skulle vilja fråga Tommy Ternemar: Är det Socialdemokraternas mening att man ska minska statsbidraget i de kommuner som får sänkta socialbidragskostnader? Är det det som är avsikten?

Anf. 64 EMMA HENRIKSSON (kd):

Fru talman! Mycket har redan lyfts fram i debatten. Kommunerna och landstingen har under 2007 klarat sig bra. Skatteintäkterna har ökat, och det är tack vare regeringens politik.

Vi har också hört att den kommunala skattebasen, som den nya fastighetsskatten eller fastighetsavgiften innebär, är någonting mycket positivt för kommunerna som nu inte blir beroende av enbart inkomstskatten. Men det är också viktigt att se resultatet i plånböckerna hos alla de kommunalanställda, inte minst kvinnorna. Den nuvarande regeringens skattepolitik gynnar dem också direkt där.

Jag skulle ändå vilja lyfta fram några saker i den här skrivelsen som visar på brister, brister som visar att det finns mer att göra. Då skulle jag vilja börja med barnen.

Trots att vård, skola, omsorg har varit ett mantra för ledande politiker i årtal kan vi konstatera att var tionde elev fortfarande går ut grundskolan utan att ha fullständiga betyg. Det var mer än var tionde elev förra året, och här står vi i år igen och konstaterar samma sak.

De barn som gick ut skolan förra året var de barn som föddes när Göran Persson var skolminister. Thomas Östros, Ibrahim Baylan och Ingerd Wärnersson hade chansen att se till att göra skolan bra för de eleverna, men de lyckades inte. De lyckades inte göra skolan till den spetsverksamhet som varje barn förtjänar.

Nu har vi äntligen en regering som tar tag i flumskolan, som ser till att det kommer att bli bättre ordning och reda och att alla barn får den undervisning de har rätt till. Det är glädjande.

Tyvärr är jag rädd för att effekterna av den skola som har varit kommer att synas under många år framöver, eftersom barnen, som gick ut skolan förra veckan och som går ut skolan under de kommande åren, faktiskt har haft den största delen av sin skolgång i en skola som inte har givit dem de möjligheter de har rätt till.

Jag hoppas verkligen att jag har fel på den punkten, att skolorna ska ha möjligheter att ta igen det som har brustit. Framför allt hoppas jag det därför att vi kan konstatera att det gäller de barn som har de största behoven. Enligt Skolverkets utbildningsinspektion är det barnen med särskilda behov som inte får den hjälp de behöver och som de har rätt till.

Innan jag går vidare till de äldre skulle jag vilja lyfta fram skolbarnsomsorgen. Vi kan nämligen i år igen se att grupperna ökar och personaltätheten minskar.

33,5 barn i genomsnitt – jag tror inte att det är någon skolbarnsomsorg som har halva barn – finns det i varje grupp. Och för varje personal finns det 19,5 barn.

Som förälder med barn i sådan här verksamhet känner jag att det är oacceptabelt. För alla landets kommunpolitiker borde det också vara oacceptabelt.

Så till omsorgen och vården om de äldre med de stora vårdbehoven.

Alla vi som har varit i kontakt med den här verksamheten någon gång, oavsett om det är som politiker eller som anställd eller som anhörig, vet att det är en väldigt komplex verksamhet. Därför är det väldigt glädjande att vi, enligt Socialstyrelsen, kan konstatera att förutsättningarna för att utveckla vården och omsorgen för äldre kvinnor och män har förbättrats både i snabb takt och i positiv riktning.

Stimulansmedlen på 1,3 miljarder, som regeringen sköt till för 2007, har kommit till sin rätt. Vi kan också se att investeringsstödet för byggandet av särskilda boenden har fått effekt. Det infördes den 1 juni 2007, och från det och fram till årsskiftet har det kommit in ansökningar om 3 100 lägenheter. Det tycker jag är glädjande för alla som hoppas på ett tryggt boende på ålderns höst.

Något annat som är glädjande är regeringens politik för att få fler i arbete. Det har gett effekt i den kommunala ekonomin, förutom för den enskilda. Oppositionen har i ganska hårda ordalag beskrivit farhågorna, men vi kan se att det inte är så att utgifterna för ekonomiskt bistånd har ökat.

Tommy Ternemar sade förra året: Nu kommer signalerna från kommunföreträdarna om att den positiva kurvan bryts och att fler får bistånd.

Men det blev inte så. Utfallet för 2007 är att biståndet är på samma nivå.

Men orosmolnen finns ändå där, och det gäller, som tidigare nämnades, åldersgruppen 20–24 år. Var tionde person i den åldersgruppen är någon gång under året beroende av ekonomiskt bistånd. Det är oroväckande, framför allt eftersom det här sker samtidigt som arbetslösheten i den gruppen har minskat med 35 ½ procent. Arbetslösheten har minskat med 10 000 personer, och fortfarande behöver var tionde någon gång under året ekonomiskt bistånd.

Det är någonting som vi alla gemensamt behöver ta tag i för att kunna klara utmaningen med demografin, att vi blir alltfler äldre, att kostnaderna inom sjukvården ökar, för att vi alla ska ha möjlighet att få en trygg och tillgänglig vård när vi blir äldre och för att vi ska kunna ha en skola och en barnomsorg av världsklass.

Då måste vi vända trenden med ett allt senare inträde på arbetsmarknaden.

Slutligen, herr talman, vill jag poängtera att mycket bra görs i våra kommuner och landsting, inte minst tack vare den kompetenta personal som verksamheten hålls upp av. Men utvecklingspotentialen är ändå tydlig, och jag är glad över att vår alliansregering med kraft och engagemang åtagit sig den uppgiften.

Anf. 65 HELENA LEANDER (mp):

Herr talman! Mycket av det som vi kallar välfärden sker ute i kommuner och landsting, i skola och sjukvård, på dagis och fritids, i äldreomsorgen. Det är frågor som berör de flesta människor, och vi i den här salen är inget undantag. Det är klart att vi blir engagerade när vi ser brister, när vi ser potential, när vi ser vad som händer ute i den offentliga verksamheten.

Ibland blir vi till och med så engagerade att vi glömmer bort vad som är vår roll i det hela. Vi ska ge ramarna. Sedan är det upp till kommuner och landsting att fylla de ramarna med innehåll, att välja hur man organiserar verksamheten och hur man gör prioriteringar mellan verksamheter.

Men det är inte lätt att alltid hålla fingrarna borta när vi sitter här och gör våra budgetar. Om vi till exempel ser ett behov av resurser i skolan är det klart att vi vill ge pengarna direkt dit i stället för att ge dem till kommuner i största allmänhet och hoppas att de ska lägga pengarna i skolan.

Så med tiden har det vuxit fram en hel del sådana öronmärkta statsbidrag. 39 miljarder i specialdestinerade statsbidrag var det förra året. Det kan säkert finnas goda skäl för det ibland. Jag skulle ändå önska att man kunde vara lite återhållsam ibland.

För trots allt ser verkligheten väldigt olika ut runt om i landet. Det kanske finns kommuner som har satsat stenhårt på skolan men som ser stora behov i äldreomsorgen. Kommer vi då uppifrån och talar om var de behöver pengarna bäst blir det bara fel.

Nåväl, den största delen av statsbidragen går fortfarande som fria bidrag att användas på de sätt som kommuner och landsting finner bäst. Hur de används varierar förstås. Jag ska inte ge mig in i någon djupdykning i hur kvaliteten i den offentliga verksamheten varierar runt om i landet men kan i alla fall konstatera att om vi ser till det ekonomiska resultatet går det ändå bra. 90 procent av kommuner och landsting går plus. Så långt är allting ljust.

Vi kan också se moln torna upp sig på himlen. Det har skett ett trendbrott där allt fler kommuner faktiskt går back.

En sak är att konjunkturen börjar mattas av. Det ska vi faktiskt inte skylla regeringen för. Däremot bör regeringen inte ducka för att de förändringar den gör i socialförsäkringen får konsekvenser för kommunerna.

Det har diskuterats väldigt mycket om försörjningsstödet nu. De siffror jag har sett från Socialstyrelsen är att nästan hälften av kommunerna ser att socialbidragen ökar. Det är klart att inte det är kul när man tidigare tvärtom har sett att det har sjunkit flera år i rad.

Det är heller inte konstigt. Om de statliga försäkringssystem blir glesare är det inte konstigt om människor faller igenom. Ska man nödvändigtvis skära i socialförsäkringarna, vilket inte jag är något stort fan av, får man i alla fall vara beredd att se över om det behövs kompensation för kommunerna.

Än så länge ser det, som sagt, fortfarande ljust ut för kommunerna. Men jag tror att vi gör klokt i att följa utvecklingen noga.

Anf. 66 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Den borgerliga regeringen pratar om välfärd och håller presskonferenser om PR-mässigt namngivna satsningar samtidigt som de

i tysthet fryser kommunernas statsbidrag. Vänsterpartiet har i en rapport, *Statsbudgeten och kommunerna*, redovisat detta förhållande. Den borgerliga regeringen håller inne omkring 6 miljarder kronor från kommunsektorn redan 2010 utan att det uppmärksammas.

Jag lyssnade på interpellationsdebatten i fredags mellan Vänsterpartiets Ulla Andersson och biträdande finansminister Mats Odell. Han redogjorde gång på gång för att hans regering inte hade skurit ned några statsbidrag till kommunsektorn. Han ville inte kännas vid det beslut som finns i 2007 års budgetproposition under utgiftsområde 25, 48:1, Kommunalekonomisk utjämning. I 2008 års budgetproposition finns ingen ändring av detta.

Det är riktigt att för åren 2007 och 2008 är regeringens nivå på statsbidragen lika hög som den som s-v-mp-konstellationen kom överens om förra mandatperioden. Men för år 2009 och 2010 aviserar regeringen att nivån på anslaget till den kommunalekonomiska utjämningen fryses på oförändrad nivå. Det innebär att uppräkningsdelen av statsbidragen uteblir.

Hur många gånger debatterade vi inte detta föregående mandatperiod, då framför allt Kristdemokraterna och Centerpartiet talade sig varma för en indexering, det vill säga en uppräkningsdel av statsbidragen till kommunsektorn. Men det har man tydligen glömt när man hamnar i regeringsställning.

Herr talman! Statsbidragen skulle vid en uppräkningsdel ha ökat med 3,1 miljarder kronor 2009 och 5,9 miljarder kronor år 2010. Det blir tillsammans 9 miljarder kronor.

Jag hoppas att inte svenska folket låter sig duperas av den borgerliga regeringens vackra tal och utspel ju närmare vi kommer valet. Reinfeldt har ju redan varit ute och lovat miljarder till äldreomsorgen. Vem står på tur nästa gång att lova pengar från den uteblivna uppräkningsdelen?

Herr talman! Jag har åtskilliga gånger diskuterat i denna kammare om den så kallade finansieringsprincipen. Där har, vill jag minnas, Kristdemokraterna varit de mest aktiva i att hålla fanan högt för att finansieringsprincipen ska gälla. Det handlar i korthet om att beslut som riksdagen fattar och som påverkar kommunsektorn ska efterföljas av beslut som neutraliserar de effekterna.

Regeringsförslag som inte har reglerats är försämringar i a-kassa och aktivitetsstöd, sänkt beräkningsgrund för sjukpenninggrundande inkomst och sänkt tak i sjukförsäkringen. De besluten försämrar kommunsektorns ekonomi per år med mellan 1,5 och 1,6 miljarder. Då talar jag om 2008, 2009 och 2010. Kommunsektorn har alltså inte blivit kompenserad för dessa statliga beslut som reducerat kommunsektorns inkomster.

Avslutningsvis finns det ytterligare kostnadsökningar som kommunsektorn drabbas av och i framtiden i ännu större grad kommer att drabbas av. Det är de ökade socialbidragskostnaderna. När man stryker socialförsäkringssystemen ökar antalet människor som måste gå till socialen för att få försörjningsstöd, speciellt när konjunkturen avmattas. Det blir alltså kärvare tider för kommunsektorn, och mer problematiskt kommer det att bli.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2007/08:FiU22
Statens upplåning och skuldförvaltning (skr. 2007/08:104).

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

7 § Utvärdering av penningpolitiken

*Utvärdering av
penningpolitiken*

Föredrogs
finansutskottets betänkande 2007/08:FiU24
Utvärdering av penningpolitiken.

Anf. 67 ANNA LILLIEHÖÖK (m):

Herr talman! Nu ska vi debattera betänkandet om utvärdering av penningpolitiken. Penningpolitiken och räntesättningen görs av vår fristående riksbank. I betänkandet redovisas en utvärdering av penningpolitiken och en uppföljning som två professorer, Francesco Giavazzi och Frederic Mishkin, gjorde över perioden 1995–2005.

Den bedömning som görs i betänkandet är att Riksbanken fört en väl avvägd penningpolitik där inflationen successivt har stigit under perioden, vilket ganska väl har fångats upp av Riksbankens prognoser och korresponderande fastställande av räntan.

Utskottet konstaterar dock att den snabba stegringen av inflationen i slutet av 2007 inte fångats upp i årets prognoser, vilket naturligtvis borde ha föranlett åtgärder från Riksbanken. Utskottet pekar också på att inflationshöjningen till stor del berott på kraftigt stigande priser på energi och livsmedel, vilka torde ha varit svåra att förutse under 2005 och 2006.

Riksbanken har i likhet med så gott som alla prognosmakare under perioden gjort felbedömningar av tillväxt- och sysselsättningsutvecklingen, bland annat på grund av att man har underskattat den starka ökningen av produktiviteten. För Riksbankens del bör det innebära att nästa års underlagsrapport bör kompletteras med en analys av bedömningarna inför prognoserna.

Den gjorda utvärderingen av penningpolitiken mellan 1995 och 2005 har inneburit att såväl riksdagen som Riksbanken har genomfört en rad åtgärder som bidrar till att öka öppenheten och den offentliga diskussionen om penningpolitiken.

Riksbanken har enligt utskottet befast sin position som en av de bästa centralbankerna i världen, men utskottet konstaterar samtidigt att det finns ett behov av regelbundet återkommande externa utvärderingar. Utskottet har därför i betänkandet föreslagit att externa experter vart fjärde år ska ges i uppdrag att utvärdera den svenska penningpolitiken.

Till betänkandet har fogats en reservation. Härmed överlämnar jag ärendet för debatt!

Anf. 68 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

I november 1992 övergick Sverige till en penningpolitisk regim med flytande växelkurs. Kort därefter, i januari 1993, beslutade Riksbanken att penningpolitiken i fortsättningen skulle styras av ett inflationsmål. Denna politik preciserades och lagreglerades i och med att Riksbanken från och med 1999 blev lagfäst oberoende gentemot riksdagen och regeringen.

Enligt riksbankslagen ska Riksbanken upprätthålla ett fast penningvärde. Det innebär att inflationen ska hållas låg och stabil. Riksbanken har sedan definierat detta som att penningpolitiken ska vägledas av ett inflationsmål på 2 procent med ett toleransintervall på ± 1 procentenhet. Detta är i princip det enda mål Riksbanken har att rätta sig efter.

I arbetet med att ta fram riksbankslagen diskuterades det om målet om fast penningvärde borde kompletteras med mål till exempel för bnp-tillväxten eller sysselsättningen. Under riksdagsbehandlingen ansågs det att det inte behövdes kompletterande mål. Man ansåg att kompletterande mål skulle vara svåra att förena med regelverket inom EU och olämpliga med tanke på att penningpolitiken inte kan påverka tillväxt och sysselsättning.

Det är ett resonemang som vilar på ekonomerna Edmund Phelps och Milton Friedman som i slutet av 60-talet lanserade en teori om att ekonomin strävar mot en ”naturlig arbetslöshetsnivå” och att försök att pressa ned arbetslösheten under denna nivå bara leder till ökad inflation. Man antar att den naturliga arbetslöshetsnivån, eller som den också kallas, jämviktsarbetslösheten, bestäms av arbetsmarknadens funktionssätt. Något förenklat kan man säga att ju mer avreglerad arbetsmarknaden är desto bättre tror man att den fungerar.

Vänsterpartiet menar att resonemanget om en jämviktsarbetslöshet som arbetsmarknaden hela tiden strävar mot vilar på en teoretiskt bräcklig och empiriskt svag grund. Vi anser inte att det är korrekt att beskriva arbetsmarknaden som en marknad som hela tiden konvergerar mot ett jämviktsläge. Vi anser att arbetsmarknaden i själva verket består av en mängd olika delmarknader med skiftande prisvillkor och olikartade utbuds- och efterfrågeförhållanden. Det är bättre att beskriva arbetsmarknaden som en fortlöpande och dynamisk process som det blir alldeles för förenklat att beskriva i en enkel jämviktsmodell. Arbetsmarknaden är inte som vilken marknad som helst.

Det finns ett antal empiriska omständigheter som teorierna bakom jämviktsarbetslösheten och framför allt dess bestämningsfaktorer har svårt att förklara. En sådan är det faktum att Sverige under stora delar av efterkrigstiden fram till krisens 1990-tal hade en betydligt lägre arbetslöshet än USA, detta samtidigt som Sverige hade högre lönstälöner, högre ersättningar i arbetslöshetsförsäkringarna och starkare anställningsskydd – något som enligt den nämnda teoribildningen skulle resultera i att Sverige skulle ha högre arbetslöshet än USA.

Ett annat exempel är hur arbetslösheten utvecklats i Sverige. I lönebildningsrapporten för 2007 bedömde Konjunkturinstitutet jämviktsarbetslösheten under 1980-talet till ca 3,5 procent. Numera ligger den på ca 6 procent. Utvecklingen rimmar illa med Phelps och Friedmans teorier. Det har ju skett betydande förändringar på arbetsmarknaden sedan i sl-

tet av 1980-talet. Det är förändringar som till exempel att ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen har sänkts och att antalet tidsbegränsade anställningar har ökat. Det är faktorer som enligt teorin om jämviktsarbetslösheten borde sänka arbetslöshetsnivån, inte öka den som det blivit i verkligheten.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att den beskrivna utvecklingen av Riksbankens nuvarande ställning och formuleringen av målen för den svenska penningpolitiken är ett uttryck för det ekonomiska och politiska systemskifte som inleddes på 1980-talet. Den svenska penningpolitiken och dess regim baseras på nyliberal nationalekonomisk teori. Ansvaret för att stabilisera ekonomin under rörlig växelkurs ligger framför allt på penningpolitiken. Som jag tidigare nämnt styrs penningpolitiken i princip enbart av inflationsmålet. Det är Riksbanken som har huvudansvaret för stabiliseringspolitiken. Riksbanken kan ta hänsyn till ekonomins reala utveckling men bara om det är förenligt med inriktningen att hålla inflationen på 2 procent.

Problemet är att en penningpolitik som enbart vägleds av ett inflationsmål saknar mekanismer för att styra ekonomin mot fullt resursutnyttjande. Det kan ofta uppkomma situationer där den ekonomiska utvecklingen behöver en annan penningpolitik än vad som följer av inflationsmålet. Forskning av till exempel Kenneth Rogoff visar att det i allmänhet inte är önskvärt att penningpolitiken bedrivs utifrån en strikt prisstabiliseringsnorm. En sådan norm påverkar jobben och produktionen. Enligt Vänsterpartiets uppfattning är det orimligt att penningpolitiken saknar mål som tar hänsyn till jobben och produktionen. Priset för dagens inflationspolitik är högt. Vi betalar med en högre arbetslöshet än vad vi hade behövt.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att styrningen av Riksbanken måste demokratiseras. Kombinationen av ett ensidigt mål om prisstabilitet och en oberoende riksbank innebär att finanspolitiska åtgärder för att öka sysselsättning ofta riskerar att motverkas av Riksbankens räntehöjningar. Riksbankens motiv är att ökad sysselsättning riskerar att hota inflationsmålet. Det här leder till ett olyckligt dubbelkommando i den ekonomiska politiken. Vänsterpartiet anser att besluten om räntan måste underställas riksbanksfullmäktige så att man får till stånd en samverkande finans- och penningpolitik som understöder det övergripande målet om full sysselsättning.

Enligt Vänsterpartiets mening är det en bra utvärdering av Sveriges penningpolitik 1995–2005 som har blivit genomförd. Utvärderingen och finansutskottets behandling av den har på ett förtjänstfullt sätt ökat den nödvändiga debatten om den svenska penningpolitiken.

Utvärderingen lyfter fram såväl riksbanksorganisationens kompetens och förtjänster som en del konkreta problem med dagens penningpolitik. Men den utelämnar helt de samhälleliga maktförhållandena i analysen av penningpolitiken.

Vi kan än en gång konstatera att möjligheterna för riksdagen att konkret påverka penningpolitiken är små. Enligt riksbankslagen får direktionen i Riksbanken varken söka eller ta emot instruktioner, och enligt regeringsformen får ingen myndighet bestämma hur Riksbanken ska besluta i penningpolitiska frågor.

Det leder till en mycket märklig situation. Å ena sidan är det viktigt att det förs en penningpolitisk debatt. Å andra sidan får debatten inte påverka inriktningen av de penningpolitiska besluten.

Herr talman! Avslutningsvis och utifrån Vänsterpartiets grundläggande kritik avstår vi från att framföra konkreta synpunkter på finansutskottets ställningstagande vad gäller uppföljning av utvärderingen 1995–2005 och utvärderingen 2005–2007.

Anf. 69 STEFAN ATTEFALL (kd):

Herr talman! När vi här i riksdagen diskuterar penningpolitik handlar det om människors jobb och om deras boende och privatekonomi. En penningpolitik som leder till hög inflation och stora produktionssvängningar slår rakt in i enskilda människors plånböcker. Det blir färre jobb. Det straffar den som sparar och investerar, premierar den som lånar, gör den rike rikare och drabbar dem med små marginaler hårt. Därför är en sund och stabil penningpolitik tillsammans med ordning och reda i statsfinanserna två fundamentala hörnstenar i ett anständigt samhälle. Därför är också lättsinne på det här området oerhört farligt och förödande.

När vi gör utvärderingar av svensk penningpolitik är det lätt att fastna i olika delar där vi ser brister eller behov av förbättringar. Men även om sådana självklart alltid finns, ingen mänsklig verksamhet är fullkomlig, är det viktigt att slå fast att den övergripande bilden av den svenska riksbankens sätt att sköta penningpolitiken är mycket god. Låt mig citera ur betänkandet:

”Riksbanken har enligt utskottet befäst sin position som en av de bästa centralbankerna i världen.” Jag vill gärna stryka under just den meningen, den är viktig. Det är viktigt att notera att bakom den formuleringen står sex av riksdagens sju partier, mer än 90 procent av kammarens ledamöter.

I och med detta betänkande gör vi två saker. Dels genomför vi den löpande årliga utvärderingen av de tre senaste årens penningpolitik, dels lägger vi fast vilka åtgärder som vidtagits och vilka beslut som tagits med anledning av den omfattande utvärdering vi gjort av perioden 1995–2005 och som vi haft utomstående experter till vår hjälp att göra och som vi diskuterade i ett betänkande förra året. I och med detta har vi påbörjat en väg där riksdagens och finansutskottets roll som utvärderare och uppföljare av penningpolitiken stärks.

Det är också värt att notera att de två internationellt erkända professorerna Francesco Giavazzi och Frederic Mishkin, som gjorde en omfattande utvärdering av penningpolitiken 1995–2005, konstaterade att Riksbanken och den svenska penningpolitiken tillhör de mest framgångsrika i ett internationellt perspektiv. Det är inte bara inom idrott och vetenskap som Sverige ligger i världstoppen. Vi har anledning att vara stolta över det som fungerar bra.

Vi har i det här betänkandet granskat inflationsutvecklingen och penningpolitiken under perioden 2005–2007. Granskningen fokuserar på utfallet just 2007. Utskottets grundläggande bedömning av utvecklingen är att Riksbanken under perioden fört en väl avvägd penningpolitik. Sammantaget steg inflationen mätt som kpi under perioden med i genomsnitt 1,4 procent per år. Inflationen har därmed legat inom det så kallade toleransintervallet på 2 procent \pm 1 procentenhet. Det är ett intervall inom

vilket inflationen ska variera. Undantaget var 2005 då kpi-inflationen steg med endast 0,5 procent i genomsnitt under året, det vill säga ½ procentenhet under toleransintervallets nedre gräns. Mätt med det underliggande inflationsmålet kpix steg inflationen med i genomsnitt med 1,1 procent, vilket är inom toleransintervallet.

Trots den låga inflationen har tillväxten i svensk ekonomi varit relativt hög. Genomsnittligt steg bnp med drygt 3 procent per år under perioden, samtidigt som sysselsättningen ökade kraftigt under 2006 och 2007 efter en svagare utveckling 2005.

Prognosen för 2007 har under en stor del av perioden legat relativt nära det slutliga genomsnittliga utfallet trots att inflationen under perioden påverkats av kraftigt varierande priser på till exempel energi. Både utskottets och Riksbankens egna jämförelser med andra prognosmakare visar dessutom att Riksbankens inflationsbedömningar under perioden varit jämförelsevis träffsäkra.

Vi gör den bedömningen att genomgången av räntehöjningar och underlaget vid beslutstillfällena visar att höjningarna genomförts i takt med att banken justerat sina bedömningar av inflations- och kostnadsutvecklingen. Utskottet konstaterar att inflationen började stiga kraftigt under andra halvan av 2007 och i början av 2008 på ett sätt som inte fångats upp i de prognoser som Riksbanken presenterat under utvärderingsperioden.

Med facit i hand innebär detta att Riksbanken möjligtvis borde ha höjt reporäntan lite snabbare under kanske framför allt 2006 för att motverka den snabbt stigande inflationstakten under senare delen av 2007. Möjligtvis borde Riksbanken inte ha genomfört de relativt kraftiga sänkningar av reporäntan som direktionen beslutade i juni 2005. Men utskottet kan konstatera att den snabba inflationsuppgången 2007 till en betydande del beror på kraftigt stigande priser på energi och livsmedel, vilket var svårt att förutse när man tog dessa beslut. Det är också de faktorerna som ligger bakom dagens oro för stigande inflation. De här faktorerna, energi och livsmedel, har också fått sällskap av de räntehöjningar som blivit effekten av den finansiella oro i omvärlden som vi upplever just nu.

Utskottets genomgång av Riksbankens prognoser visar att Riksbanken i likhet med så gott som alla övriga prognosmakare underskattade tillväxten i den svenska ekonomin under 2006 och överskattade den under 2007. Det beror framför allt på att man underskattade produktivitetstillväxten 2006 och kanske överskattade den 2007. Det här är någonting där andra prognosmakare har gjort ungefär samma misstag.

Men utskottet vill i sammanhanget erinra om att professorerna Francesco Giavazzi och Frederic Mishkin i sin utvärdering av den svenska penningpolitiken föreslog att Riksbanken med anledning av de prognosmissar man gjort under de senare åren borde lägga mer resurser på att analysera utvecklingen i realekonomin, särskilt när det gäller produktivitetstillväxten och arbetsmarknaden. Här kan vi konstatera att Riksbanken under senare år ökat sina ansträngningar på dessa områden. Där emot saknar utskottet i Riksbankens underlag för utvärdering av penningpolitiken en djupanalys av orsakerna till att Riksbanken missbedömt till exempel produktivitets- och sysselsättningsutvecklingen. Här efterlyser finansutskottet i betänkandet en mer utvecklad analys i kommande rapporter från Riksbankens sida.

Får jag också kort kommentera två andra väsentliga områden – kommunikationen gentemot omvärlden från Riksbankens sida och öppenheten. Riksbankens kommunikation har varit föremål för en stundtals intensiv debatt, och kritik har riktats mot Riksbankens beslut att inte ge penningpolitiska signaler mellan de penningpolitiska mötena. Dagens penningpolitik kräver en starkt utvecklad öppenhet. Samtidigt är det utskottets mening att de penningpolitiska besluten ska följa riksbankslagens intentioner. Diskussioner och beslut om räntan ska ske kollektivt på direktionens penningpolitiska möten. En alltför detaljerad information inför beslutssammanträdena riskerar att föregripa direktionens diskussioner och beslut och leda till att de verkliga besluten fattas före och utanför direktionens möten. Det skapar ett problem. På de penningpolitiska mötena har också riksbanksfullmäktige rätt att vara närvarande via sitt presidium. De bör kunna följa hur de fullständiga diskussionerna går. Men Riksbankens nya kommunikationspolicy som presenterades i maj förefaller tillgodose Riksbankens och marknadens behov av att ge och få information mellan mötena utan att viktiga principer för det kollektiva penningpolitiska beslutsfattandet åsidosätts.

Sveriges riksbank är också en av de mest öppna riksbankerna av alla. Den utvecklingen har förstärkts under senare år. Protokollen presenteras två veckor efter de penningpolitiska mötena. Alla ledamöters åsikter och röster offentliggörs. Direktionsmedlemmar är ute i det svenska samhället och diskuterar penningpolitiken. Riksdagen har offentliga och interna utfrågningar med Riksbanken, och vi har ett parlamentariskt sammansatt organ, riksbanksfullmäktige, som både kontrollerar och följer Riksbankens ageranden. Det är viktigt och bra.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag kommentera de reservationer som finns. Vi kunde höra Siv Holma från Vänsterpartiet, det parti som inte står bakom betänkandet, ha en lång vetenskaplig föreläsning där hon ifrågasatte själva grundvalarna för den svenska penningpolitiken och det svenska penningpolitiska ramverket. Siv Holma säger att den svenska penningpolitiken vilar på en teoretiskt bräcklig och empiriskt svag grund. Jag tror att många skulle kunna säga detsamma om Vänsterpartiets ekonomiska politik.

Det som är intressant är den oerhört grundläggande kritik som Vänsterpartiet riktar mot det penningpolitiska ramverket och penningpolitiken i Sverige. Man undrar hur Siv Holma ska få ihop det tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som står bakom det ramverk vi har.

Det skulle också vara intressant att höra Sonia Karlsson, och Helena Leander från Miljöpartiet, utveckla hur de tänker hantera Vänsterpartiets grundläggande kritik mot detta. Det är ju ingenting som man lätt kan kompromissa om, eftersom Siv Holma kallar dagens penningpolitik för ett ekonomiskpolitiskt systemskifte och en nyliberal nationalekonomisk teori.

Jag tror att det är intressant för kammaren och för många på marknaden att veta vad det är som händer om det skulle bli en annan majoritet i riksdagen så småningom. Det är ju inte småsaker man ska försöka komma överens om. Det kanske är så att Vänsterpartiets åsikter i detta fall inte kommer att prägla en sådan eventuell majoritet, vilket jag själv hoppas på. Men då blir frågan till Siv Holma: Vad grundar ni er kraftiga kritik på? Är det bara ord som inte kommer att få någon som helst ver-

kan? Jag är tacksam för tydliga besked i de här frågorna. De är viktiga för svensk penningpolitikens framtid.

I övrigt vill jag bara yrka bifall till förslaget till beslut i finansutskottets betänkande FiU24 i dess helhet.

Anf. 70 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att säga så här som ett svar på Stefan Attefalls fråga vad gäller Vänsterpartiets kritik av Riksbanken och penningpolitiken. Först och främst är inte kritiken speciellt ny. Den har vi haft sedan Riksbanken fick sin självständiga ställning 1999. Jag tycker, utan att slå mig alldeles för mycket för bröstet, att den kritik som Vänsterpartiet har framfört här i riksdagen och även den debatt och kritik som har funnits utanför riksdagen har gjort Riksbanken öppnare och att man i viss mån även gått i rätt riktning när det gäller demokratisering. Nu får Riksbanksfullmäktiges ordförande vara med i direktionen och höra när direktionen resonerar om inflationen. Det är halva inne, så att säga. Nu går man så långt att jag tror att det blir med nödvändighet, som vi förespråkar, som Riksbanksfullmäktige ska ha avgörandet i de här frågorna. Jag tror att det inte ligger så långt bort i framtiden.

Vi har samarbetat med både Socialdemokraterna och Miljöpartiet sedan 1999, även när detta beslut fattades, och vi har visat att vi kan göra två saker samtidigt. Vi kan ha en kritik och vara oerhört konstruktiva i kritiken och också föra de ekonomiskpolitiska förutsättningarna framåt.

Anf. 71 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Min poäng är att Vänsterpartiet inte längre har ambitionen att vara ett stödparti i riksdagen vid en eventuell annan majoritet utan vill vara en del av regeringen, vill göra det norska exemplet till verklighet i Sverige. I Norge sitter faktiskt Vänsterpartiets ledare som finansminister.

I en sådan medverkan går det inte att spela på två planhalvor samtidigt, utan man måste välja. Deltar man i en regering och fattar kollektiva beslut innebär det självklart plus och minus. Ni kan inte bara säga att en så grundläggande och allvarlig kritik som ni riktar mot hela det penningpolitiska ramverket inte betyder någonting i ett regeringssamarbete. Antingen står ni fast vid detta – då kommer det att skapa problem, och jag hoppas verkligen att de andra inte lyssnar på er – eller också är det bara ord ni kastar ur er i opposition men som ni inte tänker driva. Ni måste ju bestämma er. Är det verkligen en grundläggande ideologisk kritik mot svensk penningpolitik detta med en nyliberal nationalekonomisk teori, ett ekonomiskpolitiskt systemskifte och er mystifiering av några Riksbanksdelegationsledamöter som några märkliga människor som sitter i sina kammare och sätter sig över vanliga människors vardag? Tänker ni driva det? Står ni för det? Då måste ni också veta hur det ska ske i samverkan med eventuella samarbetspartner i en eventuellt kommande regering.

Jag hoppas att Socialdemokraterna står fast vid sitt ramverk – än så länge har de gjort det – men då tror jag faktiskt att Siv Holmas inlägg här mest är till för att tillfredsställa några partiaktivister på hemmaplan men att det i sak inte betyder någonting. Jag skulle vilja veta vad det är som gäller, Siv Holma.

Anf. 72 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna borde väl veta lika väl som alla andra att man inte upphör som parti för att man ingår i en regering, inte ens Kristdemokraterna som ingår i en fyrpartiregering. När man ingår i en regering innebär det inte att man har bildat ett nytt parti, ett alliansparti.

Vår kritik tycker jag är tydlig. Vi har varit väldigt konsekventa. Vi har hela tiden också varit konstruktiva i att hitta förändringar som kan vara i linje med vad vi i grund och botten tänker och tycker.

Det är ganska självklart och inte alls något märkvärdigt att man när det är fler än en måste resonera sig fram till det som gäller i en regering. Det borde också Stefan Attefall ha goda erfarenheter av. Det innebär ju inte att ni har lämnat er grundinställning i olika frågor, för jag kan tänka mig att Stefan Attefall inte kommer att få igenom ett nej till könsneutrala äktenskap. Men det betyder väl inte för den sakens skull att ni har ändrat uppfattning i grunden?

Min erfarenhet av att vara en del av samarbetet förra mandatperioden under åtta år är att det var ett väldigt bra samarbete. Det blev bara bättre och bättre klimat för varje år som gick. Jag tror att det är ganska naturligt att det blir ett samverkande regeringsarbete.

Jag förstår att Attefall är orolig för detta. Men om man ska vara riktigt ärlig gick det hyggligt under de åtta åren, och det kommer säkert att gå hyggligt i framtiden också.

Anf. 73 STEFAN ATTEFALL (kd) replik:

Herr talman! Skillnaden är bara att en regering kan ha olika ingångar i frågor där man kanske kan hitta en kompromiss, exempelvis om hur höga ersättningsnivåer ska vara, hur exakt man ska utforma ett regelverk, men nu pratar vi om en grundläggande syn på hur den ekonomiska politiken ska utformas.

Jag vill påstå att inget av de fyra nuvarande allianspartierna hade kunnat ingå i regeringen om vi inte hade haft en grundläggande samsyn om vilken ekonomisk politik och penningpolitik vi ska bedriva. Det innebär inte att vi är överens om alla detaljer. Men den grundläggande samsynen måste finnas, annars kan man inte bilda regering. Om man försöker vara *en* regering och bedriva opinion *mot* samma regering i ekonomiskpolitiska avseenden blir det kaos för den regeringen.

Jag skulle vilja påstå att vi har en bra penningpolitik i Sverige. Vi har också andras ord på att vi har en av de bästa riksbankerna i världen. Vi har ett bra penningpolitiskt regelverk som har tjänat svenska folket väl. Det ska vi vara rädda om. Därför vill jag inte ha en norsk situation i Sverige med en vänsterpartist som finansminister.

Anf. 74 SONIA KARLSSON (s):

Herr talman! Har Riksbanken fört en bra penningpolitik? Ja, i finansutskottets granskning för treårsperioden 2005–2007 är utskottets grundläggande bedömning att Riksbanken fört en väl avvägd penningpolitik under perioden. Men innan jag kommenterar det ytterligare vill jag redovisa några av de förändringar som skett till följd av utvärderingen av den svenska penningpolitiken 1995–2005 som tidigare talare har nämnt här.

Till följd av utvärderingens resultat och rekommendationer har såväl Riksbanken som riksdagen under de senaste åren genomfört en rad åtgärder som ytterligare bidrar till att öka öppenheten, insynen och den offentliga diskussionen om den svenska penningpolitiken och dess utformning.

Exempelvis offentliggör Riksbanken från och med *Penningpolitisk rapport nr 1 2007* sin egen prognos över reporäntans utveckling. Riksbanken går längre än vad utvärderingen rekommenderade genom att Riksbanken redovisar såväl den specifika ränteprognosen som ett osäkerhetsintervall.

I linje med utvärderingens förslag infördes den 1 januari 2008 en ny ledningsorganisation i Riksbanken, vilken innebär att direktionen i högre grad än tidigare delegerar den dagliga operativa verksamheten till riksbankschefen.

I ambitionen att ytterligare öka öppenheten och tydligheten beslutade Riksbanken i maj 2007 att hålla presskonferens efter varje penningpolitiskt möte, det vill säga även efter möten där reporäntan inte har förändrats. Beslutet innebär också att direktionsledamöterna i tal och anföranden inte längre ska ge några signaler om ränteförändringar mellan de penningpolitiska mötena.

Riksbankens kommunikation gentemot allmänheten och marknaderna har under det senaste året varit föremål för en tidvis intensiv debatt. Den kritik som framförts har bland annat handlat om att Riksbanken blivit otydligare och svårare att förutse. Exempelvis blossade debatten upp i februari 2008 då Riksbanken höjde reporäntan med 0,25 procentenheter medan marknaden förväntade sig en oförändrad räntenivå.

I början av maj i år presenterade direktionen en ny kommunikationspolicy för Riksbanken. Som svar på kritiken ska nu direktionsledamöterna mellan de penningpolitiska mötena till exempel i tal kunna redogöra för viktiga penningpolitiska frågeställningar. De ska även, efter att protokollet offentliggjorts, kunna redogöra för sina personliga avvägningar. För att inte störa den penningpolitiska beslutsprocessen ska dock Riksbanken vara återhållsam med information nära ett penningpolitiskt möte.

En av rekommendationerna i utvärderingen var att dialogen mellan Sveriges riksdag och Riksbanken behövde förbättras, precis som Stefan Attefall nämnde, samt att finansutskottet borde överväga att i sin utvärdering anlita externa experter.

Dessa synpunkter har utskottet tagit till sig. Den offentliga utfrågningen sker nu ungefär två veckor efter att den penningpolitiska rapporten har blivit offentlig och protokollet från direktionens penningpolitiska möte har offentliggjorts. Som det tidigare sagts bjuds externa experter också in för att kommentera den penningpolitiska rapporten. Sammantaget innebär detta att utskottet har fått mer tid och bättre underlag för att kunna genomlysna rapporten och ställa relevanta frågor till riksbankschefen vid de offentliga utfrågningarna.

En annan mycket viktig del som nu vidareutvecklas är kontakten mellan finansutskottet och riksbanksfullmäktige. Finansutskottet har beslutat att hålla interna utfrågningar med riksbanksfullmäktiges presidium två gånger per år eller vid behov för att utveckla informationen mellan utskottet och fullmäktige och för att föra en dialog med fullmäktige om fullmäktiges kontrollfunktion. Det är enligt utskottets mening viktigt för

insynen och granskningen av Riksbankens verksamhet att fullmäktige fyller och vidareutvecklar sin kontrollerande funktion, bland annat vad gäller den penningpolitiska processen, att underlagen och metodvalen i den penningpolitiska processen utvecklas.

Den uppföljning som är gjord visar att det finns behov av regelbundet återkommande externa utvärderingar. Utskottet har därför beslutat att vart fjärde år ge externa experter i uppdrag att utvärdera den svenska penningpolitiken.

Herr talman! I utskottets betänkande om utvärderingen av penningpolitiken mellan 1995 och 2005 delade utskottet utvärderarnas allmänna omdöme att Riksbanken och den svenska penningpolitiken tillhör de mest framgångsrika i ett internationellt perspektiv. Utskottet instämde också i utvärderarnas slutsats att inflationen under de senaste åren konsekvent underskridit inflationsmålet, vilket sannolikt bidragit till att arbetslösheten varit högre och produktiviteten lägre än den annars skulle ha varit.

Jag vill återkomma till utvärderingen av penningpolitiken den senaste treårsperioden. Som det har sagts innan har inflationen varit låg under större delen av perioden och legat under inflationsmålet men inom det så kallade toleransintervallet. Den låga inflationen beror bland annat på ett lågt resursutnyttjande i periodens inledning samt på en snabb produktivitetstillväxt 2005. Inflationen har stigit successivt under perioden och utvärderingen visar att Riksbankens prognoser ganska väl fångat upp den stigande inflationstrenden. Dessutom har Riksbankens inflationsbedömningar under perioden varit jämförelsevis träffsäkra.

I början av 2007 räknade Riksbanken med en fortsatt stark konjunktur, stigande sysselsättning och en snabbt ökad produktivitet. Inflationen bedömdes dock stiga långsammare än vad man förväntat i tidigare prognoser, bland annat till följd av lägre energipriser och en starkare krona.

Vid mötet i maj 2007 förändrades Riksbankens syn på utvecklingen. Bilden av ett stigande kostnadstryck hade förstärkts under de gångna månaderna enligt underlagsrapporten. Bland annat såg finanspolitiken ut att bli mer expansiv än vad man tidigare antagit – alltså regeringens skattesänkningar – samtidigt som arbetslösheten sjönk snabbare än förväntat.

Mot slutet av 2007 och inledningen av 2008 börjar dock inflationen stiga på ett sätt som inte fångas in i Riksbankens prognoser.

Utvärderingen visar vidare att Riksbanken, i likhet med så gott som alla prognosmakare, under perioden gjort felbedömningar av tillväxt- och sysselsättningsutvecklingen.

Utskottet konstaterar, vilket också sagts tidigare, att det i underlagsrapporten saknas djupare analyser av orsakerna till att man felbedömt produktivitets- och sysselsättningsutvecklingen. Utskottet anser därför att nästa års rapport bör kompletteras med denna typ av lärande analyser. Sammantaget är dock utskottets grundläggande bedömning att Riksbanken under perioden 2005–2007 fört en väl avvägd penningpolitik.

Vi har nu inflationssiffror som är över 4 procent. Det är den högsta inflationen på 15 år. Det är allvarligt, inte minst eftersom inflationsförväntningarna också är historiskt höga. Men det är inte bara Riksbankens sak att hantera. Det krävs att även finanspolitiken är väl balanserad. Ska man få goda resultat måste alla delar av den ekonomiska politiken fun-

Anf. 75 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (m):

Herr talman! Jag satt och lyssnade på debatten om skogspolitik i förmiddags. Att göra sig en bild av hur det känns att promenera i en skog är kanske lite lättare än att förklara penningpolitik. Därför är det kanske bra att vi repeterar efter varandra vad vi tycker i frågan.

När finansutskottet debatterade penningpolitik här i kammaren för ett år sedan kunde vi konstatera att den externa granskningen, som initierats av det tidigare finansutskottet och som genomfördes av professorerna Francesco Giavazzi och Frederic Mishkin för åren 1995–2005, sågs som mycket värdefull.

Därför har det nuvarande finansutskottet beslutat att även framöver komplettera de egna utvärderingarna av Riksbanken med en extern granskning av den svenska penningpolitiken vart fjärde år. Det är enligt utskottets mening viktigt för öppenheten och för utvecklingen av penningpolitiken att det med viss regelbundenhet sker en oberoende genomgång av penningpolitikens ramar och resultat.

Herr talman! Efter de rekommendationer som framkom i den första externa granskningen har såväl Riksbanken som riksdagen under de senaste åren genomfört en rad åtgärder i riktning mot att öka öppenheten, insynen och den offentliga diskussionen om den svenska penningpolitiken och dess utformning.

Vilka förändringar har då skett? Vi har redan tidigare hört dem, men jag repeterar dem ännu en gång. En av de mer genomgripande förändringarna, som fått effekter på såväl Riksbankens eget interna arbete som marknadens analyser, är att Riksbanken sedan början av 2007 publicerar egna prognoser över den kommande ränteutvecklingen. Eftersom dessa prognoser bara verkat drygt ett år kommer det framöver att se dem i full effekt. Prognoserna för den så kallade räntebanan ger en tydligare och mer sammanhållen bild av Riksbankens syn på ekonomins och räntans utveckling.

En andra viktig åtgärd är att öppenheten gentemot allmänheten har vuxit då beslut tagits om att publicera ledamöternas namn i protokollen från de penningpolitiska mötena. Det är en åtgärd som har fått internationellt erkännande och som visar på demokratisk insyn i verksamheten. Det skapar förtroende och tilltro till penningpolitiken. Riksbanksfullmäktige har som en följd av åtgärderna påbörjat ett arbete med att vidareutveckla fullmäktiges roll att kontrollera Riksbankens verksamhet, den så kallade kontrollfunktionen. En av de viktigaste delarna i denna är uppföljningen av direktionens verksamhet, bland annat genom att ordförandens och vice ordförandens rätt att närvara vid direktionens sammanträden.

I finansutskottet har vi sett positivt på fullmäktiges utvecklingsarbete. Vi har beslutat att i utskottet hålla interna utfrågningar med fullmäktiges presidium två gånger per år eller vid behov för att utveckla dialogen.

Herr talman! Med den nya ordningen att inte längre ge några signaler om ränteförändringar mellan de penningpolitiska mötena följde att Riksbanken fick en del kritik från den analyserande omvärlden utanför ban-

ken där upplevelsen var att det fanns en otydlighet och svårighet i att förutse vad som skulle komma. En förväntning på oförändrad räntenivå gav i stället en höjd reporänta med 0,25 procentenheter.

Övergången till den nya redovisningsformen var med andra ord inte glasklar för omvärldsanalytikerna. Utskottet har poängterat vikten av att Riksbanken tydligt och begripligt redovisar och informerar om varför olika räntebeslut tagits. Efter debatten om huruvida räntehöjningen var fel eller rätt kan vi nu med facit i hand konstatera att det var en alldeles korrekt åtgärd av Riksbanken.

Vi kan efter den externa utfrågningen konstatera att det förändringsarbete som nu pågått i två års tid fortsatt kommer att leda till en än mer väl fungerande svensk penningpolitik. Vi får en levande debatt, en process med ständiga förbättringar som arbetssätt och en större förståelse. Utskottet konstaterade, liksom utvärderingarna av Giavazzi och Mishkin, att Riksbanken befäster sin position som en av de bästa och mest transparenta centralbankerna i världen.

Herr talman! Då Riksbanken är en myndighet under riksdagen granskar finansutskottet den förda penningpolitiken; så även denna gång. Denna granskning omfattar de tre senaste åren, då det finns en fördröjning från det att penningpolitiska beslut tas till dess att de slår igenom fullt ut i samhället. Beslut om räntenivån måste därför bygga på prognoser om framtiden. Riksbanken tittar på vad som sker i Sverige och i länderna runt omkring oss. Man skulle kunna likna det vid en väderleksrapport där man tittar på konjunkturläge, arbetsutbud, hur arbetsmarknaden fungerar, hur produktiviteten utvecklas, tillgångspriser och mycket annat. Sammantaget görs sedan en bedömning av hur detta förändras och hur det påverkar inflationstrycket, precis som meteorologerna följer vindar, molnutveckling samt hög- och lågtryck för att göra det till veckovisa, månadsvisa och årsvisa utsikter. Man kan ju tänka på detta inte minst i klimatdebatten.

Väderleken i Sverige har gått från ett läge i slutet av 2002 och början av 2003 med en konjunkturuppgång med hög efterfrågan, stigande företagsvinster och låga räntor med investeringar som steg snabbt och en starkt ökad privat konsumtion till följd av stigande löner och ökad sysselsättning. Skillnaden i tillväxt mellan olika regioner var till en början stor. Drivande i uppgången var Förenta staterna och länderna i Asien, med framför allt den starkt expanderande kinesiska ekonomin, medan till exempel tillväxten i Europaområdet var relativt svag i början. Efter hand steg dock tillväxten även här.

I slutet av 2006 och under 2007 mattades konjunkturen av, och Förenta staterna var den del av världen där man märkte förändringarna först med en dämpad marknad på grund av den finansiella oron och krisen på den finansiella bostadsmarknaden. Här i landet har Riksbanken höjt räntan för att motverka den importerade inflationen. Den senaste tiden har många människor gått i tankar på att lämna en rörlig ränta på sina lån och binda sina räntor.

Herr talman! Utskottets grundläggande bedömning av utvecklingen 2005–2007 är att Riksbanken under perioden har fört en väl avvägd penningpolitik. Riksbankens inflationsbedömningar under perioden visar att man ganska väl har fångat upp den stigande inflationstrenden. Jämfört

med andra prognosmakare visar det sig också att Riksbankens inflationsbedömningar under perioden har varit jämförelsevis träffsäkra.

Det går att se ett tydligt samband mellan den syn på inflations- och konjunkturutvecklingen som Riksbanken presenterat vid olika tillfällen och direktionens tagna räntebeslut. Däremot har Riksbanken inte lyckats fånga att inflationen började stiga kraftigt under andra halvan av 2007 och i början av 2008 i prognoserna för perioden. Nu när vi sitter med facit i hand kan vi konstatera att Riksbanken möjligen borde ha höjt räntan och att man kanske inte skulle ha haft en så snabb sänkning 2006. Riksbanken kanske inte heller skulle ha genomfört den sänkta reporäntan under 2005.

Det ska också sägas att den snabba inflationsuppgången 2007 till betydande del berodde på kraftigt stigande priser på energi och livsmedel, vilket torde ha varit svårt att förutse under 2005 och 2006. Inte ens Riksbanken har en glaskula att skåda i.

Herr talman! Den förda penningpolitiken har totalt sett tjänat Sverige mycket väl. Det kan inte nog understrykas att det är min och Moderaternas fasta övertygelse att politiken med en självständig och oberoende riksbank är riktig och bra.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 76 PER ÅSLING (c):

Herr talman! Den självständiga Riksbanken med målet om en låg och stabil inflation har varit bra för Sverige. Det har varit bra för hushållen och bra för företagen. Hushållen har sedan inflationen pressades tillbaka under 90-talet fått se reala ökning av köpkraften. Så var det inte under 80- och 70-talen.

Företag, långivare och låntagare kan nu bedöma den framtida ekonomiska situationen lättare och fatta bättre beslut om investeringar och finansieringar. Det ger goda förutsättningar för fler jobb och fler investeringar.

Inflationsbekämpningen skapar förutsättningar för riktiga löneökningar som inte äts upp av stigande priser. Det skapar också förutsättningar för fler i arbete genom en långsiktigt hållbar och låg jämviktsarbetslöshet. Tillsammans med den ansvarsfulla finanspolitik som nu förs som syftar till att sänka arbetslösheten utgör alltså penningpolitiken en del i ett ramverk som tjänar Sverige mycket väl.

Inflationsmålet har bidragit till en större stabilitet i de offentliga finanserna och underlättat för regeringar att föra en sund ekonomisk politik. Till detta har också den förändrade budgetprocessen bidragit. Överskottsmålet och utgiftstaket är viktiga för att kontrollera att utgifternas utveckling är hållbara i relation till inkomsterna. Statskulden sjunker och vi skapar oss en säkerhetsmarginal inför framtiden. Det behöver ett litet land som Sverige om det skulle börja blåsa kallt.

När vi nu utvärderar Riksbankens agerande under åren 2005–2007 är det viktigt att bära med sig detta för att inte tappa fokus på vad det är vi utvärderar. Det är ett starkt och väl fungerande ramverk för en sund ekonomisk politik.

Den svenska Riksbanken är en av världens bästa. Det framgår både av dagens utvärdering och av tidigare. Inflationen har varit låg och legat inom toleransintervallet under den aktuella perioden. Riksbankens egna

inflation prognoser håller hög kvalitet även om man underskattade inflationsutvecklingen under slutet av 2007. Det här var banken dock inte ensam om, utan man var i sällskap med de flesta andra bedömare. Få personer kunde förutse de snabbt stigande priserna på bland annat energi och livsmedel som låg bakom detta.

Som flera har konstaterat i debatten gjorde Riksbanken, som många andra, dessutom en missbedömning av sysselsättningsutvecklingen och produktiviteten under 2007. Återigen var de i gott sällskap. Den historiskt starka ökningen i sysselsättningen under 2007 förvånade nästan alla ekonomiska bedömare. Samtidigt är det svårt att göra prognoser för produktivitet; att detta gäller även Riksbanken är knappast ägnat att förvåna.

Den starka produktivitets- och sysselsättningsökningen talar för att politiska beslut har spelat en roll. Regeringens tydliga inriktning på fler i arbete har gett resultat och har därmed också underlättat Riksbankens uppgift att hålla tillbaka inflationen samtidigt som ekonomin växer.

Herr talman! Ränitebesluten som fattas av bankens direktion är gemensamma. Det innebär att direktionens bedömningar ska vägas samman och slutligen landa i ett enda ränitebeslut. Det här innebär så klart att förutsättningarna för en väldigt tydlig kommunikation från Riksbanken hämmas.

Riksbanken har dock tagit kritiken mot dess kommunikation på allvar. Den kommunikationspolicy man antog för några månader sedan är den tydligaste och klaraste hittills. Direktionens medlemmar ger nu sin syn på hur händelser och statistik påverkar bedömningarna av det ekonomiska läget även mellan de penningpolitiska mötena. Det skapar en större öppenhet och förståelse, vilket är grunden för det förtroende som är så centralt för att Riksbanken ska klara sin uppgift.

Om inte allmänheten tror att Riksbanken klarar att hålla inflationen inom det uppsatta intervallet ökar risken för ett misslyckande. Utan förtroende hos allmänheten blir det svårt för Riksbanken att påverka inflationsförväntningarna. Kompensatoriska krav på löneökningar och prisökningar kommer då att bli vanligare, och onda prisstegringsspiraler kan uppstå.

Riksbanken publicerar sedan 2007 en egen prognos för räntebanan. Det ger marknaden och hushållen en tydlig signal om vart räntan enligt Riksbanken är på väg. Det skapar större förutsägbarhet och förankrar förväntningarna om ränteutvecklingen i linje med Riksbankens egen bild. En större samsyn kring vart räntan är på väg är bra eftersom det minskar osäkerheten om ekonomin bland hushåll och företag. Precis som konstateras i utvärderingen är det också viktigt att man från bankens sida är tydlig med att räntebanan inte är ett löfte utan just en prognos.

Slutligen finns det fortfarande de som riktar kritik mot själva inflationsmålet och Riksbankens självständighet. De längtar tillbaka till en tid då löneökningar helt och hållet försvann på grund av att priserna ökade mer eller lika mycket som lönen. De längtar tillbaka till den tid då vi hade en skenande inflation och ohållbara kostnadsökningar för företagen som på sikt leder till hög arbetslöshet.

Man ska vara helt på det klara med en sak, nämligen att det är precis detta som man önskar om man vill avskaffa inflationsmålet. Om inflationen tillåts stiga för att man försöker pressa ned arbetslösheten genom stora utgiftsökningar kommer arbetslösheten förr eller senare att klättra till en ännu högre nivå. Den hårda läxan har vi i Sverige och många andra länder redan gjort, så varför ska vi ta den vägen igen?

Fru talman! Den självständiga Riksbanken och det tydliga inflationsmålet har tjänat Sverige väl. Fler har kommit i arbete. Levnadsstandarden har ökat genom reala löneökningar, och förtroendet för den svenska ekonomin är stort, både inom landet och utomlands. Det är med stor tillförsikt som jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 77 HELENA LEANDER (mp):

Fru talman! Vi politiker säger ofta att vi är i en förtroendebransch. Det gäller i högsta grad för Riksbanken också, för inflation handlar så oerhört mycket om förtroende och om förväntningar. Litar inte folk på att Riksbanken kommer att klara av att hålla inflationen nere börjar inflationsförväntningarna att skjuta i höjden. När folk förväntar sig hög inflation märks det också när löner och priser drivs upp, och så är inflationsspiralen i gång.

Då krävs det en riksbank som vågar ta i med hårdhandskarna, och klarar den inte det snurrar spiralen bara ännu fortare. Alternativet är en inbromsning som blir hårdare än vad den hade behövt vara.

Den riksbank som däremot lyckas bygga upp ett grundmurat förtroende om att man verkligen kommer att klara av att hålla inflationen på den nivå där den ska vara har väldigt mycket vunnet. En ränta som höjs eller sänks med säg 0,25 procentenheter vid behov, lagom ofta och lagom mycket för att aktörerna ska lita på att Riksbanken begränsar inflationen, ger goda förutsättningar för en ekonomi som utvecklas i en lugn och stabil takt i stället för med ständiga inbromsningar och gasningar.

Att en låg och stabil inflation i sig är gynnsam för den ekonomiska utvecklingen borde man inte behöva påminna om. Men det kan ändå vara värt att säga det och att fördelarna är stora med att slippa de snedvridningar och den osäkerhet som följer av en hög och oförutsägbar inflation.

Mot den bakgrunden är det väldigt kul att kunna konstatera att vår svenska riksbank är just en sådan riksbank som har lyckats uppnå ett grundmurat förtroende för att man tar inflationsmålet på största allvar genom en kompetent och en konsekvent penningpolitik.

Utan att försöka sno åt oss äran för det tror jag ändå att det spelar in att vi har en så pass bred uppslutning här i riksdagen kring inflationsmålet och kring den självständiga Riksbanken. Sedan har vi Vänsterpartiet som sticker ut genom att hålla fast vid ekonomiska teorier som de flesta andra övergav någon gång på 70-talet. Men ledamöterna från Vänsterpartiet har hunnit gå nu. Jag ska därför vara lite försiktig med kritiken eftersom de inte har någon möjlighet att bemöta den. Men jag kan säga till Stefan Attefall att det är klart att det inte är någonting som man önskar sig av en framtida regeringspartner, men jag tror nog att det ska gå att hantera.

Den breda uppslutningen ger ändå en stabil grund för penningpolitiken och minskar risken för ryckighet i det penningpolitiska ramverket med minskat förtroende som följd.

Att Riksbanken åtnjuter ett stort förtroende innebär förstås inte att Riksbanken aldrig fattar beslut som i efterhand framstår som mindre lyckade, men det innebär att man fattar beslut som vid beslutstillfället framstår som kloka. Det är vitalt för förtroendet för Riksbanken. Här kan vi konstatera att utvecklingen går mot än större öppenhet. Bland annat har de penningpolitiska rapporterna kompletterats med Riksbankens egen prognos för den räntebana som man lägger till grund för sina inflationsprognoser. Numera har man också presskonferenser efter varje penningpolitiskt möte, även om man beslutat att inte förändra reporäntan. På så sätt tydliggör man för aktörerna hur man resonerar.

Givetvis spelar prognosernas kvalitet en stor roll för möjligheten att fatta beslut som även i efterhand framstår som kloka. Att göra prognoser är svårt, särskilt om framtiden, brukar man säga, och penningpolitiken är inget undantag.

Så här i efterhand kan man konstatera att Riksbanken har missbedömt produktivitet utvecklingen och därmed dragit felaktiga slutsatser om tillväxt- och sysselsättningsutvecklingen. Detta är visserligen ett misstag som Riksbanken delar med i stort sett alla andra prognosmakare, men det vore ändå värdefullt med en djupare analys från Riksbanken om hur den ser på bakgrunden till felbedömningen.

Man kan också konstatera att Riksbanken har underskattat inflationsökningen i slutet av förra året, med en möjligen något för låg ränta och därmed kraftigare ökning av inflationen som följd. Nu är vi uppe i 4 procent, och det är klart att det inte känns bra i magen. Samtidigt ska man vara medveten om att dessa kraftiga prisökningar på mat och energi inte var lätta att förutse.

Någonting som har varit omdiskuterat är Riksbankens ledamöters signaler, alltså om de före besluten vid tal och liknande ska kunna pysa ut lite grann om vad de tror om eventuella ränteförändringar framöver. Det något som de beslutade att upphöra med i maj 2007. Det är klart att det kan upplevas som olyckligt om man på förhand binder upp ledamöterna inför direktionmötena så att man inte kan föra en förutsättningslös diskussion. Om man å andra sidan signalerar i förväg är risken för att marknaden tas på sängen vid en ränteförändring som man inte alls hade väntat sig mindre.

Det är mycket möjligt att den kommunikationspolicy som Riksbanken nu har antagit är en bra kompromiss. Men jag tror att det kan finnas anledning att följa denna fråga noga.

Sammantaget tycker jag ändå att Riksbanken lever upp till det omdöme som den har fått i denna oberoende utvärdering som en av de bästa centralbankerna i världen. Därmed är det inte sagt att vi kan luta oss tillbaka. För att behålla den positionen krävs det fortlöpande debatt och uppföljning av penningpolitiken. Det är också någonting som utskottet föreslår. På så sätt kan vi försäkra oss om en penningpolitik som ger goda förutsättningar för en sund ekonomisk utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU24
Godkännande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet
(prop. 2007/08:144).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

9 § Godkännande av rådets beslut om åtkomst till VIS för brottsbekämpande ändamål

*Godkännande av
rådets beslut om
åtkomst till VIS för
brottsbekämpande
ändamål*

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU27
Godkännande av rådets beslut om åtkomst till VIS för brottsbekämpande
ändamål (prop. 2007/08:132).

Anf. 78 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till den reservation som vi har gemensamt med Vänsterpartiet.

Det gäller justitieutskottets betänkande *Godkännande av rådets beslut om åtkomst till VIS för brottsbekämpande ändamål*. Vi är djupt kritiska till byggandet av ”Fästning Europa”, varav det gemensamma viserings-systemet utgör en del. Vi vänder oss också mot en ökad harmonisering av asyl- och invandringsspolitiken som leder, menar vi, till en ännu restriktivare migrationspolitik och till en urholkning av asylrätten.

Det är mot den bakgrunden som vi kan tycka att hanteringen av den här typen av beslut som leder till överstatlighet och till att murar byggs kring Europa omöjliggör för människor att ta sig in i Europa på ett normalt sätt. Det är därför vi ser de överfulla båtarna och hur människor riskerar sina liv för att kunna komma in och söka asyl – en rättighet som i grunden faktiskt slås fast i olika konventioner.

Om det förslag som vi i dag diskuterar begränsades endast till mycket allvarliga brott hade vi haft en något större förståelse för själva texten. Listan över brott som anges i rambeslutet om den europeiska arresteringsordern är väldigt lång och omfattar brott som inte i alla fall är mycket allvarliga. Dessutom lämnas ett alltför stort tolkningsutrymme. Oklarheter kring vad som menas med att sökningar i VIS ska avse ett specifikt ärende och att det inte ska vara nödvändigt för att förebygga, utreda eller upptäcka brott är inte acceptabelt enligt oss.

Fru talman! Vi kan också hävda att beredningen av ärendet har varit bristfällig. Några förslag till en nödvändig följdlagstiftning har inte tagits fram. Vi har inte heller sett att det begränsade antal myndigheter som getts tillfälle att yttra sig har kunnat göra det på grund av den väldigt korta remisstiden.

Trots att det är ett väldigt integritetskänsligt förslag, att karaktären är sådan, vill regeringen – tycker vi i Miljöpartiet som tillsammans med Vänsterpartiet har reserverat oss – stressa igenom förslaget. Själva grun-

den för våra grundlagsfästa fri- och rättigheter är i det här hänseendet också i fara. Därför står vi bakom vår reservation och yrkar avslag på utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 79 ANDERS HANSSON (m):

Fru talman! Samarbetet mellan de brottsbekämpande myndigheterna inom EU blir, till vår glädje, allt bättre. Möjligheterna till snabba registerslagningar och till utbyte av information om misstänkta är en viktig funktion för att kunna förhindra, upptäcka och utreda brott.

Med min bakgrund inom brottsbekämpningen har jag stor insikt i och förståelse för hur viktigt det är att snabbt kunna få information om misstänkta och om eventuella medmisstänkta. I de ärenden jag tidigare arbetade med rörde det sig oftast om grov narkotikasmuggling, något som ju också ingår i det här betänkandet.

Mycket elände följer i spåren av ett narkotikaberoende. Varje gång man lyckas förhindra att narkotika når ut i vårt samhälle känns det som en seger, speciellt när det gäller unga som ju ofta drabbas.

Det finns dock brott som till sin grund är avsedda att urskillningslöst skada eller döda personer och även att förstöra olika länders demokratiskt uppbyggda samhällen. Det gäller då terrorism, ett ord sprunget ur latinets *terror* som betyder skräck eller ångest.

Skräcken fick ett namn då vi såg bilderna från USA den 11 september 2001, från bombdådet i Madrid 2004 och från bombdådet i London 2005. Vanliga medborgare på väg till sina arbeten, till skolan eller hem till sina familjer skadades eller dödades. Vi i Sverige kan knappt föreställa oss vilka personliga tragedier som blev följden av att barn förlorade sina föräldrar, föräldrar förlorade sina barn och vänner förlorade sina vänner i dessa dåd. Må vi själva aldrig utsättas för något liknande i Sverige!

När det gäller detta betänkande ska vi godkänna ett utkast till rådsbeslut om att brottsbekämpande myndigheter ska få tillgång till uppgifter ur informationssystemet för viseringar, det så kallade VIS. Systemet innehåller uppgifter om personer som söker visum till något EU-land.

Syftet med hela förslaget är att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott samt andra särskilt definierade grova brott. Med ”andra särskilt definierade grova brott” avses de brott som innefattas av den europeiska arresteringsordern, såsom människohandel, narkotika- och vapenhandel, korruption, penningtvätt, mord, grov misshandel, människorov, våldtäkt, mordbrand och handel med nukleära och radioaktiva ämnen för att nämna några brott på den digra listan.

Personer som ansöker om visum ska bland annat uppge namn, medborgarskap, destination, färdväg, syfte, ankomst och avresa, bostad och vem som har bjudit in. Dessa uppgifter är självfallet till stor hjälp för brottsbekämpande myndighet när det gäller att kunna koppla ihop olika misstänkta personer med varandra och därmed kunna förhindra att till exempel terroristbrott eller andra grova brott kan ske.

För att få ut uppgifter från registret ska dessa vara nödvändiga i ett specifikt ärende för att förebygga, upptäcka eller utreda terroristbrott eller andra grova brott. Det ska även finnas rimliga skäl – att uppgifterna väsentligen ska bidra till att brott förebyggs, upptäcks eller utreds.

Myndigheter som vill få ut uppgifter måste lämna en motiverad skriftlig begäran till en så kallad central åtkomstpunkt. Den centrala åtkomstpunkten ska därefter kontrollera att samtliga villkor för tillgång till uppgifterna inom VIS är uppfyllda. Om så är fallet har den centrala åtkomstpunkten rätt att ge ut uppgifterna till den myndighet som begärt in uppgifterna. Några slagningar slentrianmässigt i registret kan således inte göras.

Varje form av brottsbekämpning innebär en inskränkning av den misstänktes integritet. Som lagstiftare värnar vi såväl om en effektiv brottsbekämpning som om ett skydd för den personliga integriteten. Härmed måste en avvägning ske av vad som kan anses vara ett skäligt intrång i den personliga integriteten i förhållande till vad uppgifterna i VIS kan leda till inom brottsbekämpningen.

- Genom att vi ställer höga krav på vilka brott som måste komma i fråga för att man ska få ut uppgifterna från VIS förhindrar vi just slentriansökningar i registret.
- Genom att kretsen personer som arbetar med VIS begränsas genom bestämmelser om att endast bemyndigad och särskilt utbildad personal är berättigad till åtkomst till VIS säkerställer vi där ett skydd för integriteten.
- Genom att ha en särskild central åtkomstpunkt till registret kan hög säkerhet hållas mot att uppgifterna hamnar i orätta händer.

Skyddet mot att uppgifterna i VIS används på ett felaktigt sätt är således stort och starkt. Därmed får vi anse att det förslag som vi i dag ska ta ställning till är väl avvägt och väl balanserat avseende skyddet av personlig integritet och en effektiv brottsbekämpning.

Fru talman! I dagens betänkande återfinns inga lagförslag, utan regeringen ämnar återkomma med förslag i denna del. I den bästa av världar skulle vi självfallet i dag även vilja ha ett lagförslag, men det är synnerligen tidskrävande och skulle medföra att även antagandet av själva VIS-förordningen ytterligare försenades. En försening av driftsättningen av VIS är definitivt inte önskvärd.

Att någon följdlagstiftning inte presenteras vid detta tillfälle är heller inte något nytt utan har praktiserats i svensk politik under ett antal år. Våra brottsbekämpande myndigheters arbete underlättas mycket genom att de får tillgång till viseringsregistret. Det är min övertygelse att vi därmed ännu effektivare kan bekämpa brott.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis upprepa vikten av att våra brottsbekämpande myndigheter får tillgång till uppgifterna inom informations-systemet VIS. Uppgifterna kommer att vara mycket värdefulla i arbetet för att förhindra, upptäcka och utreda så hemska brott som terroristbrott samt annan grov brottslighet som vi verkligen inte vill ska drabba svenska medborgare.

Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 80 KARIN NILSSON (c):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka Anders Hansson för en utomordentlig redovisning av ärendet. Det känns som att det finns väldigt lite kvar att säga. Det mesta var absolut med i hans redovisning.

Jag vill trots allt kort säga något. Centerpartiet vill ha ett smalare och vassare EU. Vi vill ha ett EU som är vassare i de stora globala frågorna; det gäller sådana frågor som Sverige självt inte rör på och kan hantera. Vi vill ha ett EU som avstår från att blanda sig i frågor som vi klarar av att hantera på nationell nivå. Terroristbekämpning måste betraktas som något som kräver att vi tar gemensamma tag via EU för att kunna klara av det. Det gäller även den grova kriminella gränsöverskridande brottsligheten.

Dagens debatt om ett rådsbeslut för att få åtkomst till informationssystemet för viseringar gäller ett i en lång rad av förslag till åtgärder som vi haft att ta ställning till under våren med syfte att förhindra, upptäcka och utreda terroristbrott och andra grova brott. Definitionen av vilka brottstyper som ska anses utgöra grova brott räknade Anders Hansson till stora delar upp. De är desamma som återfinns i rambeslutet för den europeiska arresteringsordern och i rambeslutet om bekämpande av terrorism och får anses vara vedertagna.

I ett par stycken är regeringen dock kritisk till några vagt definierade begrepp som kan ge utrymme för olika tolkningar, men regeringen ser trots detta en möjlighet att vi i Sverige på nationell nivå klarar ut det i den egna lagstiftningen och reder ut begreppens tillämpning och innebörd. Övriga detaljer av mer nationell karaktär som vi till följd av rådsbeslutet får ta hand om kommer vi att få brottas med i riksdagen vid fler tillfällen då regeringen måste återkomma med ett förslag till följdlagstiftning samt definiera vilka myndighetspersoner inom det svenska rättsväsendet som ska bemyndigas rätten att ha åtkomst till uppgifter i viseringssystemet.

För att värna den personliga integriteten och rättsskyddet, eller rättstryggheten, och garantera att polisen inte missbrukar informationssystemet för viseringar som ett rutinmässigt redskap har det kringgärdats med en mängd försiktighetsåtgärder, precis som Anders Hansson nämnde. Dels måste den som efterfrågar information vara vederbörligen bemyndigad och tillhöra en särskild enhet som finns med på en nationell förteckning över myndigheter som är berättigade att få tillgång till informationen. Dels måste orsaken till förfrågan om information från viseringssystemet uppfylla vissa fastställda villkor. Sökningarna i viseringssystemet ska vara begränsade till ett fåtal uppgifter. De olika myndighetspersonerna kommer endast att få tillgång till informationen genom en central åtkomstpunkt vid vilken det ska kontrolleras att samtliga villkor för åtkomst verkligen är uppfyllda.

Fru talman! Jag anser att rådet för rättsliga och inrikes frågor, RIF-rådet, har haft ambitionen att hitta en så rättssäker lösning som det bara går att åstadkomma för att klara ett informationsutbyte mellan EU:s medlemsländer för att komma till rätta med den riktigt stora EU-problematiken.

Jag instämmer i justitieutskottets förslag och yrkar bifall till utkastet till rådsbeslut om åtkomst till VIS för brottsbekämpande ändamål.

Prot. 2007/08:129
16 juni

Anf. 81 OTTO VON ARNOLD (kd):

Fru talman! Vi har i dag att godkänna ett utkast till rådsbeslut om åtkomst till ett informationssystem för viseringar. Det är ett godkännande av ett förslag till rådsbeslut i likhet med den ramlagstiftning som vi ett flertal gånger behandlat och något relativt nytt i den svenska lagstiftningen. Samtidigt är det ett effektivt sätt för Europeiska unionen att lägga fram idéer och tankar om hur man vill att den nationella lagstiftningen ska vara och framför allt harmonisera den mellan olika länder. Det är ett sätt som vi accepterat. Vi tycker att det fungerar bra, och därför ska vi fortsätta med det. Det ger en effektivitet i den relativt komplicerade beslutsprocess som finns inom Europeiska unionen och dess medlemmar.

I dag står vi inför att vi måste fatta dessa rambeslut. Det är viktigt att göra en avvägning mellan den eventuella tidsnöd som det varit och angelägenhetsgraden hos beslutet. Det är ett mycket angeläget beslut som i dag föreligger.

Europa strävar mot öppna gränser. Europa strävar mot en in- och utvandring. Europa vill ha säkerhet för sina medborgare. Europa vill inte ha terrorism och brottslighet inom sina gränser. Man vill så långt möjligt stoppa den. Mina kolleger i alliansen har redan föredragit vilka regler som gäller. Jag tänker inte upprepa dem. Däremot är det viktigt att titta på ifall integritetsskyddet är uppfyllt.

Man kan säga att endast vissa myndigheter, under vissa speciella villkor, har tillgång till informationen. Det finns dessutom definitioner av vilka brott som är föremål för utlämnande och misstanke. Det är ett rigoröst system som byggts upp kring säkerheten och den personliga integriteten. Nu återstår för våra lagstiftare i Sverige att se till att det blir en så fullgod lagstiftning som möjligt. Vi kommer att behöva lagstifta om regler om skadestånd, om vilka tjänstemän som har tillgång etcetera. Jag ser fram emot att lagstiftningen kommer. Det brådskar.

Lite konstig är emellertid Miljöpartiets och Vänsterpartiets motion. Man talar om "Fästning Europa". Europa är ju det öppnaste som finns i världen. Vi har en väldig öppenhet mot vår omvärld, och vi vill ha goda relationer. Man talar också om stigmatisering. Det är ett politiskt ganska laddat ord. En majoritet av världens befolkning behöver ha visum för att komma in i Europa. Det är lite märkligt att de ska känna sig stigmatiserade eller brännmärkta.

En tredje punkt jag vill ta upp gäller det som sägs om antalet brott, att för många brott är definierade, att det finns oklarheter och så vidare. Vilka brott vill man plocka bort? Är det terroristbrotten som inte ska omfattas av detta? Är det människosmuggling? Eller vad är det? Med andra ord: Jag tillstyrker utskottets förslag och avstyrker motionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

*Godkännande av
rådets beslut om
åtkomst till VIS för
brottsbekämpande
ändamål*

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU31
En modernare rättegång – några ytterligare frågor (prop. 2007/08:139).

Anf. 82 THOMAS BODSTRÖM (s):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till våra reservationer 1 och 2 om prövningstillstånd i familjemål och utvärdering av vårdnadsreformen.

När det gäller dessa frågor är vi överens om mycket. Vi anser alla att man bör modernisera processen. Rättegångsbalken känns ganska förlegad och har av naturliga skäl inte följt med den utveckling som skett med till exempel videoupptagning. Där är vi överens. Vi genomförde de förändringar som nu träder i kraft i slutet av den förra mandatperioden.

Det finns två frågor som jag vill ta upp där vi har olika uppfattningar.

Den första är prövningstillstånd i familjemål. Jag kan börja med att säga att jag arbetade på advokatbyrå mellan 1990 och 2000. År 1990 fick jag ett mål som handlade om en sjuårig pojke i en vårdnadsprocess. När jag lämnade uppdraget år 2000 var pojken 17 år, och processen pågick fortfarande, ett år innan pojken skulle bli myndig. Anledningen till det var att det går att processa om och om igen.

Man kan tycka att vi ska stoppa detta. Men det går inte om vi ska beakta barnens bästa. Det är det som skiljer de här tvistemålen från andra. I normala fall ska man ur rättssäkerhetssynvinkel och ekonomisk synvinkel vara säker på att en process som har slutförts ska gälla. Man ska inte behöva uppleva att motparten gång på gång stämmer, såtillvida det inte finns resningsgrunder. Därigenom är domen det man kallar för res judicata – den går inte att pröva igen. Det är slutfört.

Men om man följer principen om barnens bästa går inte det. Om det framkommer en omständighet som gör att den dom som just har avdömts inte längre är förenlig med barnens bästa måste det finnas en möjlighet att väcka talan igen. Det är därför det har funnits möjligheter att komma tillbaka. Även i dag finns möjligheter att ansöka om stämning igen när det gäller vårdnad och umgänge. Man hävdar en omständighet som, rätt eller fel, innebär att någonting har hänt som gör att tingsrätten bör döma i en annan riktning för att det ska vara förenligt med barnens bästa.

Det går alltså inte att förena de här två principerna; det är omöjligt. Jag tror att vi alla är överens om att vi inte ska göra avkall på barnens bästa. Det vore orimligt om en domstol dömde på ett sätt och det sedan var uppenbart att någonting har hänt och man inte kan komma tillbaka igen.

Det här innebär att det inte går att jämföra med andra tvistemål där vi har gjort förändringar och begränsningar av möjligheten till överklaganden. De har redan funnits tidigare, men vi har skärpt dem ytterligare. Men när det gäller familjerättsmål är det alltså annorlunda. Det är ofrånkomligt att människor ska ha en möjlighet att komma tillbaka.

Vi kan ha två olika situationer. Antingen har man den nuvarande, där man överklagar från tingsrätt till hovrätt och sedan har prövningstillstånd till Högsta domstolen. Eller också sänker man prövningstillståndet, så att det gäller redan mellan tingsrätten och hovrätten.

Vad får då det för konsekvenser? Vi ska vara ärliga och inse att oavsett vilken väg vi väljer kommer vissa fall att fortsätta att processas. Skillnaden är att man trots allt har en viss respekt för hovrätten med det sätt som vårt rättssystem är uppbyggt på, med tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen. Det gör, vilket jag vet av egen erfarenhet, att det trots allt är många som känner ett hinder mot att börja om en process i tingsrätten efter att hovrätten har dömt. Då måste man gå ned en domstol och säga att överinstansen har fel. Det finns ett motstånd mot det – inte för alla, långtifrån, men för vissa. Om man nu inför ett prövningstillstånd, så att betydligt färre får saken prövad i hovrätten, kommer i stället situationen att uppstå att flera väljer att processa om i tingsrätten gång efter annan. Då hamnar man på samma nivå. Det är det som är det olyckliga.

Vi ska inte överdriva konsekvensen av att det nu eventuellt införs ett prövningstillstånd för hovrätten. Men den som tror att det blir färre processer menar jag har fel. Så kommer det inte att bli. Intentionerna kan vara goda, men resultatet kommer inte att bli så. Eftersom vi inte kommer att släppa principen om barnens bästa kommer det inte heller att bli någon skillnad i möjligheten att processa gång efter annan. Man kan göra begränsningar i rättshjälpen, rättsskyddet och så vidare; det finns redan i dag. Men den som vill processa vidare kommer att kunna göra det oavsett om vi väljer det här eller det tidigare systemet.

Det är därför vi socialdemokrater har en egen motion om att det inte ska vara prövningstillstånd i familjerättsmål. De skiljer sig alltså från andra.

Den andra fråga där vi har en avvikande mening är utvärderingen av vårdnadsreformen. Jag tror att vi alla var överens om att det behövde göras en förändring. Barnens möjligheter att komma till tals skulle bli bättre. Det skulle bli en skärpning när det gäller möjligheten att se om barn har farit illa.

Det fanns i den tidigare lagen en gräns på tolv år, enligt praxis från Högsta domstolen elva år, för när barnen skulle få komma till tals. Vi sade i den nya lagen att vi inte ska ha någon särskild åldersgräns. Det handlar om barnens mognad. Vi lade också till ett särskilt stycke – och där tror jag att alla sju partier var överens – om att man särskilt skulle beakta barnens vilja.

Men det som har hänt är att man tolkar det här väldigt olika. Barnens mognad tolkas på olika sätt. De prejudikat som bör finnas finns inte. Den riktlinje på tolv år som tidigare fanns har suddats ut.

Det här var inte vad någon av oss tänkte och hade för avsikt. Därför är det viktigt att vi får en utvärdering för att se om vi ska lägga till en ålder som utgångspunkt. Vi ska aldrig ha en fast ålder; det var det inte då heller. Det kan vara fruktansvärda missförhållanden som gör att inte heller en 15- eller 16-åring ska anförtros att vårdas av den som 15- eller 16-åringen vill. Men i dag är det en osäkerhet.

Det handlar också om de krav vi ställer på myndigheter för att våld ska beaktas. Hur är det med de fall där ärenden och anmälningar om misshandel har lagts ned? Vilken betydelse ska de få i vårdnadsprocessen? Vi vet att det inte är samma beviskrav. Men också här finns en osäkerhet, har jag märkt när jag har tagit del av olika domar eller själv som advokat deltagit i processer. Man märker att det finns en osäkerhet. Därför är det viktigt.

På vissa områden måste man göra en utvärdering snabbt. Det gällde sexualbrottslagen, och det gäller vårdnadsreformen. Det är därför det är viktigt att vi får en snabb utvärdering. Vi vet alla att en utvärdering inte görs på nolltid. Vi vill att man påbörjar arbetet, så kanske det blir klart 2010 eller 2011. Men det är inte nu förenligt med barnens bästa att vänta. Låt oss se till att den här utvärderingen kommer till stånd. Sedan följer vi utvecklingen och gör de förändringar som behövs. Då får vi en analys som vi behöver och som vi saknar i dag.

Anf. 83 LENA OLSSON (v):

Fru talman! När det gäller våra motioner och reservationer kan jag bara säga att Thomas har tagit upp det mesta. Jag tycker inte att jag behöver stå här och tjata om det hela. Jag instämmer i det som Thomas har sagt.

Anf. 84 MEHMET KAPLAN (mp):

Fru talman! Tidigare talare, Thomas Bodström från Socialdemokraterna, tog i allt väsentligt upp det vi har att säga i frågan.

Jag yrkar bifall till de två reservationer vi har tillsammans med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Anf. 85 HELENA BOUVENG (m):

Fru talman! Till skillnad från föregående talare måste jag föra min egen talan här.

Med dagens proposition permanentas användningen av videokonferenser i de allmänna förvaltningsdomstolarna. Lagändringen träder i kraft samtidigt som de beslutade förändringarna sker i de allmänna domstolarna, det vill säga den 1 november 2008. Domstolsverket i Jönköping har under en längre tid arbetat mycket hårt för att detta ska vara möjligt i hela vårt land, inte minst ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Om dessa lagändringar torde vi vara överens. Det är ett klart steg framåt. Med teknikens hjälp underlättar vi inte minst för vittnen och brottsoffer, som vid eventuell överklagan till hovrätt eller kammarrätt inte lika frekvent ska behöva gå igenom en arbetsam process igen. Vi vet också att minnet är en färskvara. Ju längre tiden går, desto sämre kommer vi ihåg.

Men i propositionen föreslås också att systemet med prövningstillstånd även ska omfatta tingsrätternas avgörande i familjemål, något som tidigare inte varit möjligt. Detta har i praktiken inneburit att mål beträffande vårdnad, boende och umgänge efter avkunnad dom i tingsrätten utan prövning kunnat gå vidare till hovrätten om en part så önskar.

Jag välkomnar införandet av prövningstillstånd inte minst utifrån vad Vårdnadskommittén kom fram till redan år 2005. Det var ett utredningsbetänkande som fick namnet *Barnets bästa, föräldrars ansvar*. Exakt på dessa grunder landar också jag på att utdragna processer varken är för barnets bästa eller att föräldrar tar sitt ansvar.

Vi vet alla att de allra flesta fall i familjemål är omfattande eller kan pågå under en mycket lång tid. Det är normalt med fyra–sex månader men kan ta upp till ett–ett och ett halvt år i vissa fall. Det är inte heller ovanligt att mamma och pappa bråkat under en lång tid innan det ens kommit till att bli ett mål.

Separationer med många uppslitande bråk och gräl tillhör vardagen för många av de barn som sitter i kläm mellan sina föräldrar. Argumenten handlar sällan om vad som är bäst för barnen. Meningsutbyten går i mycket högre grad ut på att smutskasta den andra.

I vissa fall har det gått så långt att barnen helt har tagit avstånd från den ena parten, inte helt ovanligt från pappan. Det finns ingen hejd på beskyllningarna trots att båda parterna i grund och botten är fullt kapabla föräldrar med fel och brister som alla vi föräldrar ändå har. Att förlänga en sådan process kan inte jag se är för barnets bästa.

Fru talman! Jag blir därför lite förvånad när jag läser reservationen från s, v och mp. Man är inte med på att systemet med prövningstillstånd ska införas vad gäller mål om vårdnad, boende och umgänge. Antingen tycker man att det är bra att processen förlängs, eller så har man helt enkelt inte förstått hur det faktiskt fungerar.

Ett införande av krav på prövningstillstånd i hovrätt innebär inte att parterna förhindras att överklaga tingsrättens dom. Det innebär inte heller att felaktiga domar ska kunna rättas till i hovrätten eller att hovrätten kan låta bli att ta ställning till överklagandet.

Vad det innebär är att hovrätten vid en inledande prövning tar ställning till att meddela prövningstillstånd. Det är en inledande prövning som i sig själv är en överprövning. Finns det de minsta oklarheter, eller om det inte går att bedöma riktigheten, går målet vidare till hovrätt. Dessutom kvarstår möjligheten till en ny prövning i tingsrätten vid förändringar.

Fru talman! Vidare kan jag inte nog understryka föräldrarnas ansvar. Oavsett hur domen lyder eller hur många domar det blir är det ändå hur vi föräldrar agerar som avgör om barnen får en trygg vardag. Många domare tar god tid på sig att understryka detta, och det är väldigt bra.

Som föräldrar är vi skyldiga våra barn att se bortom våra egna behov av vedergällning till förmån för våra barns väl och ve. De flesta av oss är trots allt världens bästa mamma och pappa för just våra barn.

Att som barn få höra hemsgheter från ena föräldern om den andra måste vara oerhört svårt för barnet och dessutom mycket skadligt under en lång tid framöver. Att förlänga denna process i onödan kan inte vara för barnets bästa.

Jag välkomnar därför det förslag som regeringen nu lägger fram. Det är ett förslag som gör att vi föräldrar använder vår kraft för att vara just föräldrar och att våra barn slipper utdragna och plågsamma processer. Det är för både föräldrars och barns bästa.

I detta anförande instämde Krister Hammarbergh (m).

Anf. 86 MILDRED THULIN (c):

Fru talman! Barn och ungdomar har rätt till en trygg och säker uppväxt i en miljö som främjar barnens utveckling och bevakar deras rättigheter. Det tror jag vi alla är överens om. Vi vet att långvariga vårdnadstvister är uppslitande för alla inblandade och inte minst barnen.

Barn får alltför ofta utgöra spelbrickor i föräldrars smutskastning av varandra. Det är barn som kan känna sig utlämnade, utnyttjade och stämplade när och om de tvingas att välja den ena eller den andra av sina

föräldrar. Är detta en utveckling vi vill ska fortsätta och som domstolarna ska vara ett led i att förstärka?

Fru talman! Det förslag som vi har att ta ställning till i dag innehåller som vi nyss har hört flera frågor. Det handlar bland annat om att permanenta bestämmelserna om användning av videokonferens i de allmänna förvaltningsdomstolarna och att tillämpa dessa bestämmelser även i förvaltningsprocessen. Denna fråga lämnar jag här med inlägget att Centerpartiet är positivt till denna förbättring.

Fru talman! I justitieutskottets betänkande finns två reservationer. Dessa berör frågan om prövningstillstånd i hovrätten för prövning i vård om vårdnad, vård och umgänge samt frågan om utvärdering av vårdnadsreformen. Det framförs i reservationerna att det inte skulle vara förenligt med barnets bästa att införa ett sådant prövningstillstånd.

Mot bakgrund av vad jag inledningsvis sade om den splittring och press som barnen ofta får utstå vid långvariga vårdnadstvister ser jag det som både rimligt och riktigt att vi försöker göra vad vi kan för att denna process ska bli så kort och så bra som möjligt för de inblandade med bibehållen rättsäkerhet. Felaktiga domar ska givetvis kunna ändras. Detta ändrar inte kravet på prövningstillstånd.

Fru talman! Hänsyn till barnens bästa talar därför i sig starkt för att införa ett prövningstillstånd. Dessutom kan införandet av ett sådant leda till att det blir ett snabbare avslut på processen i mål där prövningstillstånd inte meddelas. Det ger i sin tur såväl föräldrar som barn möjlighet att snabbare kunna lägga processen bakom sig och gå vidare.

Utrymme kan också frigöras för att de mål där prövningstillstånd beviljas får en effektivare och snabbare prövning än i dag. Det är också ett led i det som är för barnets bästa i de mål som går vidare för prövning i hovrätt. Jag kan därför säga att hela kedjan kan komma att bli bättre anpassad till behovet av prövning i dessa mål men också till barnets bästa. Förslaget ger en balanserad avvägning mellan dessa behov.

Jag vill betona att det fortfarande kommer att vara möjligt med de särskilda regler som gäller i fråga om vårdnad, boende och umgänge att på nytt ta upp frågan i tingsrätten till en ny förhandling. Ett avgörande i dessa frågor vinner inte rättskraft på samma sätt som i andra mål.

I fråga om utvärdering av vårdnadsreformen har jag inte någon annan inställning än den som utskottet förmedlat i betänkandet, nämligen att regeringen kontinuerligt ska följa upp och utvärdera utvecklingen på området utan att detta särskilt måste regleras.

Fru talman! Med detta inlägg yrkar jag bifall till regeringens förslag i propositionen *En modernare rättegång*.

Anf. 87 JAN ERTSBORN (fp):

Fru talman! Inledningsvis yrkar jag bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna. Jag ska också ta en kort version med tanke på vad klockan är just nu.

Jag är liksom Thomas Bodström advokat. Vi har båda sysslat med familjemål. Förmodligen har jag kanske haft några fler med tanke på att jag har varit verksam några år mer än Thomas. Vi har kommit till olika uppfattningar om hur vi ska tolka begreppet barnets bästa och om man ska få lov att få ett mål prövat i hovrätten eller ej.

Nu är det inte fråga om att man inte ska få ett mål prövat. Man ska få ett mål prövat även om vi inför prövningstillstånd. Vi gör det på de villkor som Thomas Bodström själv lade fram när det gäller övriga tvistemål. De tyckte jag efter att ha funderat mycket noga på detta med prövningstillstånd var fullt acceptabla och att de i huvudsak kommer att ta bort okynnesöverklagandena. Dem tycker jag att vi har all anledning att försöka få bort.

Jag kom till samma uppfattning som Vårnadskommittén hade att man kan införa prövningstillstånd i familjemål. Jag vet inte vad det är som Socialdemokraterna har som bakgrund. Men Vårnadskommittén har gjort en ordentlig genomgång och konstaterat att tingsrätternas domar i allt väsentligt fastställs av hovrätten i vårt nuvarande förfarande.

Fru talman! Jag stannar vid detta och yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 88 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Alla verksamheter måste följas upp – även en sådan verksamhet som det ärevärdiga domstolsväsendet. Det har gjorts en del reformer under de senaste åren som har moderniserat rättegångarna. Det här är ytterligare steg i den riktningen. Vi är överens om vissa delar, och dem tänker jag inte gå in på.

Jag vill ändå säga några ord om de delar där det råder delade meningar mellan oss. Det handlar om vad som är barnets bästa. Är det att man har ett prövningstillstånd eller ska man klara sig det förutan?

Det är en svår fråga; jag tycker att vi alla måste medge det. Vi kommer fram till olika slutsatser, och det är inte så helt enkelt att säga vilken som är den rätta. Det visas bland annat av att även barnrättsorganisationerna kommer till olika slutsatser. Vi brukar ha ganska lätt här i riksdagen att komma överens när det gäller frågor om barnets bästa, men i det här fallet drar vi olika slutsatser.

Framtiden får utvisa om vi ändå kommer ett steg på väg genom att införa prövningstillståndet, vilket jag tror. Det kan säkert leda till att en del omprövningar inte blir av och att barnen på det sättet slipper ytterligare en utdragen rättsprocess. Det är det vi alla egentligen syftar till. Vi vill inte ha utdragna plågsamma processer för barnen. Thomas Bodström tog själv upp ett exempel där det hela hade pågått i sju eller kanske till och med tio år.

Det här vill vi komma ifrån, och jag tror alltså att detta är ett steg på vägen. Vi tar ju inte bort prövningsrätten. Vi säger att prövningen kan få äga rum, men den gör det inte automatiskt. Det blir en kontrollstation, skulle man kunna kalla det för, som ändå hejdar processen något. Min uppfattning är att vi gör det till barnens bästa.

Jag håller med om att det behövs en utvärdering. Det har gjorts flera vårdnadsreformer, och de har efter hand utvärderats och förnyats. Det behöver också den här göra. Jag utgår från att regeringen kommer att ta ett sådant initiativ. Det behövs inget tillkännagivande från regeringen för att det ska komma till stånd.

Jag är inte själv jurist. Men jag har haft många kontakter med föräldrar som inte har lyckats komma överens i vårdnadstvister. Därför kan jag nog säga att jag tror att familjemål är något av det svåraste som man kan hantera i en domstol. Därför behövs det rent generellt bättre barnkunskap

Prot. 2007/08:129
16 juni

*En modernare
rättegång – några
ytterligare frågor*

hos alla inblandade för att processerna ska bli så rättssäkra som möjligt och för att barnen ska få komma till tals på ett bra sätt. Alla ska verkligen sätta barnet i centrum i alla dessa mål. Det hör inte riktigt till debatten, men jag tycker ändå att det är viktigt att framhäva det.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.53 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 juni

KU9 Regeringens beredning av förslag om försäljning av sex bolag

1. utskottet

2. res. (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

135 för res.

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd

För res.: 101 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

KU20 Granskningsbetänkande

Utrikesminister Carl Bildts agerande i fråga om en europeisk Kosovostrategi (avsnitt 1.1)

Godkännande av

1. utskottets anmälan

2. anmälan i res. 1 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

135 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd
För res. 1: 101 s, 18 v, 16 mp
Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Handläggningen av presstödsfrågan (avsnitt 1.2)

Godkännande av
1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 2 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

135 för res. 2

68 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd
För res. 2: 101 s, 18 v, 16 mp
Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Anslaget 24:2 i 2007 års budgetproposition (avsnitt 4.2)

Godkännande av
1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 3 (v)

Votering:

262 för utskottet

18 för res. 3

69 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd, 16 mp
För res. 3: 18 v
Frånvarande: 30 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Beredning av ärendet om försäljningar av vissa statligt ägda bolag efter valet 2006 (avsnitt 5.1)

Godkännande av
1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 4 (s, v, mp)

Votering:

143 för utskottet

134 för res. 4

72 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 21 c, 18 fp, 18 kd,
För res. 4: 100 s, 18 v, 16 mp
Frånvarande: 30 s, 11 m, 8 c, 10 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Beredningen av ärenden om försäljning av statligt ägda bolag före valet 2006 (avsnitt 5.3)

Godkännande av

1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 7 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

135 för res. 7

68 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd

För res. 7: 101 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Utbildningsminister Jan Björklunds uttalande om att Forum för levande historia ska samarbeta med en organisation (avsnitt 6.2)

Godkännande av

1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 8 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

135 för res. 8

68 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd

För res. 8: 101 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Statsminister Fredrik Reinfeldts ansvar för krishanteringen i Statsrådsberedningen (avsnitt 7.1)

Godkännande av

1. utskottets anmälan
2. anmälan i res. 10 (s, mp)

Votering:

163 för utskottet

118 för res. 10

68 frånvarande

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd, 17 v,

För res. 10: 101 s, 1 v, 16 mp

Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Övriga i betänkandet upptagna frågor

Kammaren godkände utskottets anmälan.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

MJU18 En skogspolitik i takt med tiden

Punkt 1 (Avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

261 för utskottet

20 för res. 1

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd, 16 mp

För res. 1: 2 s, 18 v

Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Rose-Marie Carlsson och Veronica Palm (båda s) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Behov av ny kunskap)

1. utskottet

2. res. 5 (s)

Votering:

163 för utskottet

100 för res. 5

15 avstod

71 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 85 m, 21 c, 20 fp, 18 kd, 18 v

För res. 5: 100 s

Avstod: 15 mp

Frånvarande: 29 s, 12 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 4 mp

Punkt 9 (Skogs- och miljöredovisning)

1. utskottet

2. res. 13 (s, v)

Votering:

146 för utskottet

120 för res. 13

16 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd
För res. 13: 102 s, 18 v
Avstod: 16 mp
Frånvarande: 28 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 16 (Ökat uttag av biobränsle)

1. utskottet
2. res. 25 (v)
Votering:
148 för utskottet
21 för res. 25
112 avstod
68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 2 s, 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd
För res. 25: 3 s, 18 v
Avstod: 96 s, 16 mp
Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 17 (Skogens vatten)

1. utskottet
2. res. 27 (mp)
Votering:
266 för utskottet
16 för res. 27
67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 102 s, 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd, 18 v
För res. 27: 16 mp
Frånvarande: 28 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 19 (Skydd av skogsmark)

1. utskottet
2. res. 30 (s)
3. res. 31 (v)
4. res. 32 (mp)
Förberedande votering 1:
22 för res. 31
16 för res. 32
243 avstod
68 frånvarande

Kammaren biträdde res. 31.

Staffan Danielsson (c) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Förberedande votering 2:

104 för res. 30

18 för res. 31

157 avstod

70 frånvarande

Kammaren biträdde res. 30.

Huvudvotering:

145 för utskottet

102 för res. 30

34 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 m, 21 c, 20 fp, 18 kd

För res. 30: 102 s

Avstod: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 28 s, 11 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU19 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU22 Statens upplåning och skuldförvaltning

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU24 Utvärdering av penningpolitiken

Punkt 1 (Uppföljning av utvärderingen 1995–2005)

1. utskottet

2. res. (v)

Votering:

261 för utskottet

18 för res.

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 100 s, 87 m, 21 c, 20 fp, 17 kd, 16 mp

För res.: 18 v

Frånvarande: 30 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 7 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU24 Godkännande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU27 Godkännande av rådets beslut om åtkomst till VIS för brottsbekämpande ändamål

1. utskottet

2. res. (v, mp)

Votering:

247 för utskottet

34 för res.

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 101 s, 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd

För res.: 18 v, 16 mp

Frånvarande: 29 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

JuU31 En modernare rättegång – några ytterligare frågor

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Prövningstillstånd i familjemål)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

136 för res. 1

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd

För res. 1: 102 s, 18 v, 16 mp

Frånvarande: 28 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 3 mp

Punkt 3 (Utvärdering av vårdnadsreformen)

1. utskottet

2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

146 för utskottet

134 för res. 2

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 21 c, 20 fp, 18 kd

För res. 2: 102 s, 18 v, 14 mp

Frånvarande: 28 s, 10 m, 8 c, 8 fp, 6 kd, 4 v, 5 mp

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU5

Sveriges politik för global utveckling (skr. 2007/08:89).

*Sveriges politik för
global utveckling*

Anf. 89 KENT HÄRSTEDT (s):

Fru talman! Det nalkas sommar, och det utgör också halvtid för den här mandatperioden. Vi gick till val 2006 på två helt olika synsätt vad gäller utvecklingspolitiken. Egentligen finns det en stor samsyn mellan huvuddelen av partierna i riksdagen. Men det finns ett parti som skiljer ut sig, och det är Moderaterna. Därför man kan med utgångspunkt i utvecklingspolitiken säga att det var en nitlott att det just var Moderaterna som fick ta hand om utvecklingspolitiken. Det är då inte heller konstigt, när Moderaterna gick till val på att minska biståndsbudgeten med 25 procent, att också Gunilla Carlsson, vår biståndsminister, vid olika tillfällen har gett uttryck för att ställa sig frågande inför huruvida just Gunilla Carlsson ska vara ansvarig för politik för global utveckling. Det blev ändå Gunilla Carlsson som blev ansvarig. Nu när vi för andra gången har en debatt om politik för global utveckling är det intressant att se vad det har blivit av den här politiken.

Den senaste tiden har jag gjort resor och träffat enskilda medborgare som på olika sätt har gett uttryck för konsekvenserna av vår politik för global utveckling, även kallad PGU. Häromveckan besökte jag Angola. Det är ett av de länder där vi har valt att fasa ut biståndet, men det är också ett av de länder där vi valt att lägga ned ambassaden. Det är ganska intressant att just politik för global utveckling som inte är okomplicerad, det måste vi alla inse, går ut på att försöka koordinera alla olika delar av svensk politik så att de verkar åt samma håll och att inte andra delar av den svenska politiken är motsägelsefull mot den linje vi vill ha i utvecklingspolitiken.

Angola blev ett ganska intressant exempel för oss som reste runt i landet. Å ena sidan är Angola det land i världen som har snabbast växande ekonomi. Samtidigt är det ett land som har stora skillnader mellan dem som har och dem som inte har. Angola har världens största barnadödlighet. Det finns ingen självklarhet mellan att länder har stora ekonomiska intäkter, som i form av olja i Angola, och att människor får det bra ställt. Tvärtom finns det många gånger exempel på att skillnaderna växer, i alla fall under en viss period.

I fallet Angola är det kanske särskilt intressant att se konsekvenserna av vår politik och hur det ska leda vidare när vi drar oss ur både med biståndet och med ambassaden. Vi som var på plats fick via FN klart för oss hur den humanitära situationen ser ut i landet, som har, som jag nämnde, världens högsta barnadödlighet. Å andra sidan har landet en kraftigt ökande ekonomi, stora intäkter från oljan och många företag, även svenska, som vill vara på plats och ta del av utvecklingen.

Sverige har länge varit på plats i Angola. Vi har ett gott anseende hos den angolanska regeringen, och vi har mycket gott anseende hos befolkningen. Vi har särskilt goda förutsättningar att föra över den politik som vi drivit genom aktiv biståndspolitik riktad till Angola i annan form av verksamhet genom aktivt handelsutbyte.

Därför är detta ett bra exempel där vi kan reflektera över hur politiken går ihop. Å ena sidan har vi bedrivit bistånd och nu drar oss ur och kanske på andra sidan säger att dialogen, samtalet, relationerna mellan våra länder ska gå över i någonting annat, till exempel handel. Det får ett kraftigt avbräck när man bryter av båda delarna av våra relationer.

Det räcker inte med att man förstärker med export där nere. Kanske var det också därför som Ericssons chef skrev till regeringen i form av en debattartikel i Dagens Industri och andra företagsledare mer eller mindre blev vansinniga över att vi har lagt ned ambassaden i Angola. Det minskar våra förutsättningar att påverka utvecklingen i landet. Det minskar våra förutsättningar att fortsätta ha en dialog om demokrati och mänskliga rättigheter i landet, och det minskar våra förutsättningar att bedriva handel och ge svenska företag förutsättningar att utvecklas i landet. Vi som var på plats häromveckan vet hur vansinnigt ABB, Ericsson och andra företag tyckte det var.

Man kan fundera på hur politik för global utveckling hänger ihop. Det finns flera exempel på detta. Nicaragua är ett annat exempel, och vi har Manila. En medborgare från mina trakter ringde häromveckan och sade: Min fru kommer från Manila i Filippinerna. Hon är en av 17 000 med filippinsk bakgrund som bor i Sverige. Vi vet att Filippinerna är det land i världen som kanske har mest inflöde av resurser från filippiner som bor i andra länder och skickar tillbaka till sitt eget land och på så sätt hjälper till att bygga upp Filippinerna – återflöde, eller vad vi nu vill kalla det för.

På det här sättet försvårar vi för filippinier att kunna stödja utvecklingen i Filippinerna. I dag får filippinier som ska besöka Sverige vända sig till ambassaden i Bangkok. När jag pratade med ambassaden i Bangkok i går eller i förrgår sade de att det är två och en halv månads väntetid för att få visum till Sverige.

Politik för global utveckling är många olika saker. I årets debatt om politik för global utveckling är vi i oppositionen mer eniga än någonsin. Vi är det i biståndspolitikerna i stora stycken, och som ni ser är vi i mycket stor utsträckning eniga om dagens reservationer. Vi har fördelat de olika områdena som tas upp till debatt här i dag, och Hans och Bodil kommer att ta upp en del andra områden. I grunden är vi eniga om skillnaderna mellan oppositionens politik och den moderata biståndspolitikerna och politik för global utveckling.

Vi ställer oss bakom reservationerna 1, 4, 5 och 10. Bodil och Hans kommer att göra ytterligare kompletteringar med en del andra reservationer.

Vi tycker att det är djupt olyckligt när politik för global utveckling får de konsekvenser som jag nämnde för länder, för demokrati och mänskliga rättigheter, för våra relationer till olika delar av världen när vi skär av våra relationer så abrupt som vi har gjort, till exempel med Angola.

När vi satt på en middag under det veckolånga besöket i Angola och Sydafrika berättade flera företagare att de inte längre var aktuella för några huvudkontrakt i Angola. Det förutsatte land-till-land-relationer. Det finns också skrivet i Dagens Industri i ett flertal artiklar av både ABB-chefen och Ericssonchefen. Bara det är märkligt, eftersom mycket av förflyttningen i årets politik för global utveckling har satt fokus på handels- och näringsfrämjande insatser.

Hur hänger det här ihop egentligen? Om man skär ned biståndet och hänvisar till att man i stället vill stödja näringslivsrelationer och tillväxt och samtidigt beskär det området, hur hänger då helheten ihop? Det skulle vara intressant att få besked om det i dag.

Samma tillkortakommande ser vi inom demokratiområdet. Samtidigt som man pratar vitt och brett om demokrati och mänskliga rättigheter skär man ned på andra områden. Ett exempel som vi tagit upp här tidigare är stödet till journalister i Ryssland. Det är inte det enda exemplet, utan det finns flera sådana exempel. Vi vill i stället ha en proaktiv politik för demokrati och mänskliga rättigheter där den formen av relationer främjas och stöds.

Under första hälften av den här mandatperioden har vi återkommande sett hur politik för global utveckling undermineras genom kontinuerliga urgröpningar av biståndet. Det kanske inte är konstigt utan tvärtom det som vi kan förvänta oss när vi har en moderat biståndminister. Det här är ingen folkpartistisk, centerpartistisk eller kristdemokratisk utvecklingspolitik. Det här är en moderat utvecklingspolitik. Det här är moderatmärkt.

För att krydda det hela får vi höra ”ny” och ”nya” i nästan var och varannan presentation. Det är nästan så att det ger ett löjets skimmer. Från oppositionens sida kallar vi det för de nya orättvisorna. Den röda tråden i påminnelsen som vi kommer att ge medborgarna i det här landet ända fram till nästa val är att man inte kan säga att man tycker att vi har för mycket pengar till utvecklingspolitik, att vi har för mycket pengar till dem som behöver dem mest i världen, och samtidigt med trovärdighet hävda att man tar nya kliv framåt mot en bättre värld. Det ligger liksom något bristfälligt i den trovärdigheten.

Avslutningsvis vill jag säga att jag ändå tycker att det är bra att vi får en ordentlig diskussion och debatt om politik för global utveckling. Vi hoppas på att vi återkommande, år efter år får den här formen av diskussion.

Det krävs inte några magiska slag med något trollspö utan ett gnetande år efter år och över mandatperioderna för att vi ska få till stånd en ordentlig, genomtänkt politik för global utveckling som präglar samtliga politikområden. Jag förstår att det inte är lätt att få det att fungera när det ska prägla hela politiken och alla politikområden, som försvar, jordbruk, näring, bistånd och så vidare, och få det att hänga ihop.

Att den politiken får sina maskor är ingen överraskning. Samtidigt kan inte politiken bara präglas av bristande insikt om konsekvenserna av den politiken. I vissa avseenden bör man kunna förutse hur orättvist utfallet blir när man till exempel försöker förändra biståndsvillkoren eller regelverken för bistånd för att öppna för säkerhetsinsatser. Det är inga positiva steg utan steg som vi djupt motsätter oss.

Anf. 90 HANS LINDE (v):

Fru talman! Vi har att debattera regeringens skrivelse *Sveriges politik för global utveckling* och utrikesutskottets betänkande med samma namn.

Sverige avsätter i år, 2008, 32 miljarder i bistånd. Det är pengar som ger nödvändiga krediter åt småbönderna i Matagalpa, Nicaragua, som ger kondomer till ungdomarna i Dar es Salaam och utbildar poliser i Liberia. Som biståndsvänner ser vi vänsterpartister att det svenska biståndet förändrar liv och räddar liv, men att vi samtidigt skulle kunna göra så mycket mer. Därför behöver biståndet en fördjupande och ifrågasättande debatt och diskussion.

Tyvärr kan vi konstatera att det gångna året varit ett förlorat år för biståndsdebatten i Sverige. Vi kan lägga ett år av oseriös och ohederlig biståndsdebatt bakom oss.

”Det är en korrupt röra, High Chaparral. Man orkar inte förfalska.” Det sade Riksrevisionen efter att ha granskat 15 av de 6 000 projekt som drivs av frivilligorganisationer och finansieras med svenska biståndspengar. När den oberoende revisionsbyrån Allegretto väl fann att detta High Chaparral bestod i att bara drygt 44 000 kronor använts felaktigt hade mediedrevet redan dragit vidare och lämnat misstänkliggjorda svenska frivilligorganisationer bakom sig.

Från nyliberala tankesmedjor har släppts rapport efter rapport där biståndet svartmålas. Tyvärr har även den svenska biståndsministern hängt på attackerna och talat om enprocentsförbannelsen och om alla miljarder som kunde ha använts så mycket bättre.

Bakom debatten om Riksrevisionens rapport och enskilda uttalanden finns en grundläggande ideologisk skillnad, som tydliggörs genom regeringens skrivelse, i hur vi i den här kammaren ser på utvecklingspolitik. Attackerna utgår från ett nyliberalt synsätt där marknadskrafterna ska lösa världens utmaningar och där biståndet i bästa fall blir ett andra rangens verktyg.

De som verkligen har fått betala priset för en havererad svensk biståndsdebatt har varit världens fattiga. Det är bara att konstatera att biståndet och världens fattiga och maktlösa förtjänar en så mycket bättre debatt än den vi sett under det gångna året.

Fru talman! Enligt politik för global utveckling ska utvecklingsarbetet utgå från ett rättighetsperspektiv och de fattigas perspektiv på utveckling. Men när det kommer till vad som utgör de fattigas perspektiv och vilken politik som bidrar till en rättvis och hållbar utveckling skiljer sig Vänsterpartiets och regeringens syn åt i flera avseenden.

Regeringens resultatskrivelse och planering för det kommande PGU-arbetet handlar i princip enbart om att öka marknadstillträden, frihandel och avregleringar inom handelspolitiken. De fattigas perspektiv blir förvillande likt det svenska näringslivets perspektiv.

Budskapet är att ekonomisk tillväxt bekämpar fattigdom och att höga tillväxtsiffror otvetydigt indikerar utveckling. Så kanske det ser ut i de liberala ekonomihandböckerna, men så ser det inte ut i kåkstäderna runt Nairobi, för de anställda i de bangladeshiska textilindustrierna eller för de bolivianska småbönderna. Ekonomisk tillväxt som ett vapen mot fattigdom blir intressant först när resurser omfördelas och satsningar på samhällsnyttig infrastruktur, fattigdomsbekämpning och välfärd görs.

För att utveckling ska komma alla till del krävs ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Vi vet att det inte räcker med pliktskyldiga bisatser om kvinnor. Ska biståndet på allvar bidra till jämställdhet krävs att dagens två perspektiv kompletteras med ett tredje – ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Detta, menar Vänsterpartiet, är grundläggande för en modern politik för en rättvis och hållbar global utveckling.

Man kunde hoppas att biståndsministrarnas retorik om kvinnors rättigheter i denna skrivelse skulle omsättas till praktisk politik. Så har inte skett. När regeringen, till skillnad från samtliga våra nordiska grannländer, beslutat att dra ned på bidraget till FN:s fond för kvinnor, Unifem, blir det inte svårt att ifrågasätta om retoriken om jämställdhet var just bara retorik.

Fru talman! Effektivitet är ett av de stora modeorden inom biståndsdebatten. Men den största kvalitetsbristen i biståndet finns inte ute i fält eller hos frivilligorganisationerna. De största kvalitetsbristerna i biståndet finns i finansdepartementen i Paris, Wien och Stockholm.

Enligt en rapport från Diakonia ökade det globala biståndet med 60,2 miljarder dollar mellan 2001 och 2005. Men av denna ökning gick bara 24 miljoner dollar till att uppfylla millenniemålen och fattigdomsbekämpning. Resten gick till skuldavskrivningar, till det så kallade kriget mot terrorismen och till ökat tillfälligt humanitärt stöd.

I många länder går stora delar av biståndet genom budgettekniskt tricksande till helt andra saker än just bistånd. I Österrike försvann 59 procent av biståndet genom urholkningar. I Frankrike försvann 50 procent på liknande sätt och i Italien 44 procent. Sverige är som vi alla vet tyvärr inget undantag. I år går 3 miljarder av det svenska biståndet till skuldavskrivningar och till flyktingmottagande här i Sverige.

I Monterrey 2002 lovade en lång rad länder, inklusive Sverige, att biståndet skulle öka och att skuldavskrivningar skulle ske men att detta inte fick ställas emot varandra. Om den rika världen, inklusive Sverige, hållit sitt löfte hade det inneburit miljarder mer till skolor, vårdcentraler och mikrokrediter till småbönder. Men den borgerliga regeringen inte bara bryter detta löfte, utan den låtsas som om det inte fanns när man använder biståndsmedel till skuldavskrivningar.

Det här är det stora kvalitetsproblemet i svenskt bistånd och den utmaning som borde stå högst upp på dagordningen under det kommande mötet om Parisagendan i Accra. Vi behöver inte fler överenskommelser, åtaganden eller löften från länderna i nord. Vi behöver få länderna i nord, inklusive Sverige, att leva upp till de löften man redan gett.

Regeringen ska i vår presentera sin skrivelse om biståndets resultat. Det är en välkommen resultatredovisning. Men man väljer aktivt att inte utvärdera sina avräkningar i 3-miljardersklassen för flyktingmottagande och skuldavskrivningar. I stället fortsätter jakten på de svenska frivilligorganisationerna. Det är kanske en utvecklingspolitik som tillfredsställer tankesmedjehögern, men den förändrar inte de stora kvalitetsbristerna i svenskt bistånd. Jag yrkar därför bifall till reservation 10.

Fru talman! Den kanske mest centrala för politik för global utveckling är att det ska råda samstämmighet mellan alla politikområden. Arbetet på alla områden ska bidra till fattigdomsbekämpning. Det behövs. I alltför många fall har biståndets insatser ointetgjorts av handels-, närings- och jordbrukspolitiken i nord. Därför är dagens debatt inte bara en

debatt om bistånd utan också om alla de verktyg vi har för att minska fattigdomen i världen. Ett av de verktygen är handeln.

För oss vänsterpartister är det centrala inte vilka ekonomiska teorier som finns bakom handelsavtalen; det centrala är resultaten i verkligheten. För oss är det inte främst en fråga om handeln ska vara fri eller inte utan om handeln leder till ökad rättvisa eller inte.

Just nu förhandlar EU med en lång rad stater i framför allt Afrika om de så kallade EPA-avtalen, ekonomiska partnerskapsavtal. Liknande avtal förhandlas med Centralamerika och Andinska gemenskapen i Sydamerika. Efter att EU tvingades backa i WTO-förhandlingarna är det nu uppenbart att EU lagt om strategin. Globala avtal har ersatts med regionala avtal. Utvecklingsländerna ska splittras så att deras förhandlingspositioner försvagas.

I en tid då partnerskap har blivit det stora modeordet har just partnerskapet lyst med sin frånvaro i dessa förhandlingar. Genom forcerade förhandlingar där EU använt biståndet som maktmedel och utnyttjat motpartens svagare förhandlingsposition och bristande förhandlingskapacitet har man kunnat påtvinga syd handelsavtal man aldrig velat ha.

Avtalens grundtanke är att företag och jordbruk ska konkurrera på lika villkor. Men i regeringens retorik är lika villkor att en småbonde från Ghana ska konkurrera med hårdsubventionerat europeiskt industrijordbruk och att ett nystartat företag från El Salvador ska tävla om marknadsandelar med multinationella jättar med obegränsad tillgång till resurser.

Inom två år ska 86 procent av industrin i Botswana och Swaziland ställa om för att konkurrera med europeiska multinationella företag. Det är inte svårt att förstå alla de afrikanska stater och ledare som kraftfullt protesterat.

Jag är inte förvånad över att den svenska regeringen inte har lyssnat på Vänsterpartiet, på frivilligorganisationer i Europa, Afrika och Latinamerika eller på de många regeringar i syd som med kraft motsätter sig avtalen. Det brukar regeringen aldrig göra.

Jag är mer förvånad över att man inte lyssnar på Internationella valutafonden och EU-kommissionen som har visat att EPA-avtalen riskerar att få katastrofala konsekvenser för Afrika. När man analyserade EPA-avtalens konsekvenser för Kenya fann man att 65 procent av den kenyanska industrin riskerade att slås ut, 12 procent av statsinkomsterna riskerade att utebli, och miljontals arbetstillfällen inom det kenyanska jordbruket riskerade att försvinna.

Avtalen innehåller även de så kallade Singaporefrågorna som omfattar regler för investeringar, konkurrens och offentlig upphandling. Skulle avtalen gå igenom skulle det kraftigt försvåra de berörda ländernas möjligheter att ställa krav på social och miljömässig hänsyn vid utländska investeringar och upphandling. Det skulle innebära ytterligare en maktförskjutning från befolkningen i syd till de multinationella företagens stängda styrelserum. Det är en utveckling som Vänsterpartiet aldrig kan acceptera.

Att den borgerliga regeringen trots allt kallar dessa avtal för utvecklingsvänliga kan inte ses som något annat än en flirt med den så kallade ironiska generationen. Jag yrkar därför också bifall till reservation 19.

Fru talman! En så stor och viktig budgetpost som biståndet, som har så långtgående konsekvenser för miljoner av världens fattiga och maktlösa, förtjänar granskning och debatt. Men biståndsministrarnas ständiga angrepp, de nyliberala attackerna och Riksrevisionens oseriösa granskning har omöjliggjort all form av hederlig och balanserad debatt i Sverige.

I dagens betänkande har en samlad opposition en lång rad gemensamma reservationer. Vi tar gärna en debatt om hur svenskt bistånd kan utvecklas och om hur kvaliteten kan höjas så att vi ännu mer effektivt än i dag kan bekämpa fattigdomen och stärka respekten för de mänskliga rättigheterna. Vår förhoppning är att en sådan seriös debatt om biståndet inleds i dag.

Anf. 91 BODIL CEBALLOS (mp):

Fru talman! Som Kent tidigare talade om har vi i dag försökt samordna våra inlägg lite grann. Vi är väldigt eniga i många frågor som har med politik för en global utveckling att göra.

I världen talas det i dag om två riktigt stora problem, klimatpåverkan och livsmedelskrisen. På flera håll i världen har det varit upplopp på grund av höjda livsmedelspriser och på andra håll på grund av höga bensin- och dieselpriiser. Vi har skapat en värld där människor är helt beroende av oljepriset för att kunna fungera normalt. Det är en värld där människor inte längre producerar sin egen mat eller där maten på bordet tryter på grund av torka och översvämningar men också på grund av transportstrejker och annat. Det är en värld där normala grödor bytts ut mot genmodifierade och där det på grund av klimatpåverkan inte längre går att odla det som tidigare odlades.

Menar vi allvar med vår politik för global utveckling måste vi se till både vad vi själva gör och vad som görs i andra länder.

Risken är annars att vår PGU snarare ses som bara ett verktyg i vårt biståndsarbete, trots att global utveckling omfattar hela världen inklusive oss. Utveckling kan ha olika betydelse i olika delar av världen.

En politik för global och rättvis utveckling bör innehålla ett antal frågor, bland annat hur vi utvecklar hållbara konsumtionsmönster, inte minst våra egna, hur vi kan främja en hållbar förvaltning av ekosystemtjänster och naturresurser, hur vi kan främja en god samhällsstyrning, hur vi kan främja konflikthantering byggd på icke-våld och förebyggande och hur vi skapar en global fördelningspolitik.

Fru talman! I lördags kväll satt många och tittade på fotboll – inte jag. Jag tittade i stället på ett program om människans ekologiska fotavtryck. Programmet visade bland annat att ett tvåårigt barn i ett av de rika länderna redan under sina första två år på jorden har släppt ut lika mycket koldioxid som en person från Tanzania gör under hela sitt liv.

Lite senare på kvällen var det en film. Den handlade om jorden år 2075 och byggde på klimatpanelens rapport och de antaganden som har gjorts i den. Den visade en resa från öknens Mali och den långa färd över Sahara som två unga pojkar tvingades till för att nå ett Europa där endast de allra duktigaste släpptes in. Nästa stopp visade en vingård i Frankrike, utan vindruvor och med en olidlig hetta och därefter regnperiod. Skulle man göra ett sista försök att odla apelsiner i stället, eller var det kanske

rent av dags att ge sig av till Oslo där det var relativt behagligt? Det hade någon talat om.

I Hamburg spolades bron över floden Elbe bort då tornadon svepte förbi. En isbjörn skymtades i Arktis, trots att man trott att de, precis som många andra djur, var utdöda sedan 20 år tillbaka.

Så gott som alla skyddade naturområden hade exploaterats för utvinning av energi. Bilar var förbjudna. Små flyg drevs med vätgas. Medeltemperaturen var fyra grader högre och speglade klimatpanelens medelscenario där vi gör en del för att komma till rätta med klimatpåverkan men i huvudsak låter marknadskrafterna bestämma takten.

Fru talman! EU menar att vi inte får låta temperaturen stiga mer än två grader om vi ska klara anpassningen. Man kan ju undra hur vi ska klara det när flera av medlemsländerna inte bryr sig nämnvärt. Hur ska vi klara det när G 8-ländernas slutsatser vid varje möte är att metoden att ta sig ur den ekonomiska krisen är en ökning av oljeproduktionen, eller utvinningen ska man väl kalla det med tanke på att oljan producerades för så många miljoner år sedan? Hur kan någon tro att världens onda botas av mer av det onda? Hur ska vi klara omställningen om vi nu ska ta ett steg tillbaka och börja räkna utsläppen i förhållande till 2008 års nivå i stället för 1990, vilket bland annat USA driver för att över huvud taget gå med på ett avtal?

Jag tror inte att de som deltar på G 8-möten har sett vare sig filmerna *En obekväm sanning*, *Planeten* eller den film jag såg i lördags, så det vore kanske en bra investering att vika en del av biståndsbudgeten till informationsinsatser bland makthavare i den rika delen av världen när vi nu har tagit bort det på hemmaplan. Om inte G 8-ländernas ledare tänker om blir allt så mycket svårare.

Klimatpåverkan är ett påhitt, tycks de mena, eller också bryr de sig kanske inte eftersom de själva redan har så många år på nacken att de slipper uppleva de värsta konsekvenserna. Med mer fossila bränslen och mer konsumtion löser vi alla problem, verkar de tänka, precis som det alltid har varit. Om den därmed genererade tillväxten sedan är jämnt fördelad är tydligen inte så noga.

Vi medborgare stimuleras att konsumera mer så att vi får fart på hjulen. Vi stimuleras att vilja bräcka grannen. Vi stimuleras att köpa större och starkare bilar. Det är tur att det finns några länder i världen där det finns en vilja att fasa ut de fossila bränslena och en medvetenhet om att tillväxt som inte är hållbar kan ställa till mer skada än nytta – åtminstone mer eller mindre vilja. Sverige gör mycket men skulle kunna göra ännu mer.

Jag såg också ett annat program i helgen. Det handlade om en utanpengarrörelse i Spanien. Anhängarna gör det till en livsstil att inte förorena, att inte konsumera, att återanvända och odla sin egen mat i till exempel balkonglådor mitt i Madrid. Man har inga bilar, bara cyklar. Maten tillagas i hemsnickrade solugnar etcetera. En av dem berättade att det går att leva på 400 euro i månaden utan att behöva ge avkall på nästan någonting.

Trots att de i utanpengarrörelsen nu i vuxen ålder släpper ut så mycket mindre än vad det stora flertalet av oss andra gör har de under sin livstid släppt ut oerhört mycket mer än personen i Tanzania gör under hela sitt liv.

Fru talman! Det vi i dag känner till om orsakerna till klimatpåverkan och vilka det är som drabbas stämmer till eftertanke. Det är vi i den rika delen av världen som genom vår ständigt ökande konsumtion förstört klimatet, och det är människor i den fattiga delen av världen som drabbas allra värst. Vi har en mycket stor skuld att betala tillbaka, och vi måste börja nu.

Frågan är också hur de ökade ekonomiska resurserna fördelas globalt. Vår uppfattning är att en jämn fördelning är ett mål i sig. För att nå en rättvisare fördelning måste vi både se över vår egen konsumtion och skapa ekonomisk utveckling som inte bygger på ohållbara metoder. Det finns alltid valmöjligheter.

Fru talman! Som jag tidigare sade pågår det i flera länder protester mot höjda bensinpriser. I Spanien har två personer fått sätta livet till, och en fick svåra brännskador då någon tuttade eld på hans lastbil där han låg och sov. I affärerna har det varit tomt på hyllorna. Beredskapen att leva i en fossilsnål värld har inte prioriterats av transportsektorn trots att frågan om de fossila bränslenas negativa inverkan på vårt klimat är känd sedan lång tid tillbaka och trots att ekonomin har varit god i Europa under många år och våra länder borde ha haft tid att anpassa sig till en fossilfriare tillvaro. I stället har vår tillväxt fortsatt att gå hand i hand med förbränning av fossila bränslen som om det var en naturlag.

Tillväxt i traditionell mening är ju inte ett av Miljöpartiets favoritbegrepp, men ekonomisk tillväxt är naturligtvis nödvändig för att fattiga länder ska kunna lyfta sig ur sin fattigdom. Men om vi grundar en global tillväxt på samma industriella bas som den som har gjort västvärlden rik kommer vi att förgöra jordens ekologiska resurser och dra undan mattan för en hållbar utveckling. Det gäller att göra rätt i stället för fel när vi ska bistå fattigare länder att bygga upp sina ekonomier.

Världen behöver ställa om till förnybara energilag, och Sverige arbetar i dag för att Världsbanken ska öka stödet till förnybar energi i utvecklingsländerna. Frågan är om det går tillräckligt snabbt. Enligt siffror från Naturskyddsföreningen går i dagsläget 95 procent av Världsbankens energiinvesteringar till fossilsektorn. 82 procent av detta går till projekt som först och främst exporterar energi till nord, vilket inte ökar energitillgången för fattiga människor. Världsbankens nya klimatstrategi som ska bli klar till årsmötet i oktober har i dagsläget inga formuleringar om hur man ska minska stödet till fossilenergi. Frågan är om det finns en strategi för hur energin ska kunna stanna kvar i ursprungslandet och bidra till utvecklingen där.

I stället för att kritisera Världsbanken för detta beslutade Sverige att öka stödet till Världsbankens utvecklingsfond till 8,5 miljarder under den kommande treårsperioden.

Fru talman! Ju mer skog som avverkas, desto värre klimatpåverkan, och ju större klimatpåverkan, desto större svårigheter att odla. I dag har det varit skogspolitisk debatt här i riksdagen. Vi tillhör de lyckligt lottade som både har skog att bruka och pengar att köpa mat för. Urskogarna är dock få och andelen skyddad skog liten. Fattiga länder vill naturligtvis också använda sin skog och bygga upp sitt välstånd. Ett problem är att de riktigt stora urskogarna finns just i de fattigare länderna och att världen behöver skydda större områden än i dag. Något som fler länder ber om är ekonomisk hjälp att faktiskt kunna skydda sina naturområden.

Jag yrkar därför bifall till reservation 27.

Fru talman! För några månader sedan var jag i Argentina där det sedan tre månader tillbaka pågår ett bondeuppror på grund av höjda skatter på jordbruksprodukter. Argentina producerar bland annat stora mängder GMO-soja för export till Asiens boskapsuppfödare. Mat produceras till djuruppfödning i stället för till människoföda – dessutom till djuruppfödning som också ger ett stort och ökande bidrag till klimatpåverkan. Bondeupproret har fått en hel del ödesdigra konsekvenser. Det var bland annat en bidragande orsak till den storbrand som paralyserade all trafik till och från delar av landet i april.

Själv skulle jag ha besökt kommunen Gualeguaychú där medborgarna protesterar mot ett finskt pappersbruk på Uruguays sida av floden, men jag stoppades av brandröken. Konflikten är så djup att medborgarna på eget bevåg har stängt av riksvägen till Uruguay. Läget är, på grund av pappersbruket, spänt mellan de båda länderna och mellan medborgarna och den egna regeringen.

Nu i helgen var militärpolisen där för att häva böndernas vägspärrar. Om de också öppnade vägen till Uruguay framgick inte av nyhetssändningen, men det gick enligt tv-bilderna inte särskilt fredligt till när bondeledarna greps.

I skrivelsen lägger regeringen stort fokus på näringslivets roll i vår politik för global utveckling. Visst kan näringslivet spela en mycket stor roll, men exemplet med det finska pappersbruket förskräcker när det har lett till att två grannländer hamnar i en så djup konflikt med varandra. Frågan ligger nu i domstolen i Haag.

Men inte bara finska bolag är i blåsväder. Skanska var för inte så länge sedan inblandat i en korruptionsskandal i Argentina. De europeiska gröna och de latinamerikanska gröna har nu kommit överens om att göra en gemensam uppföljning av de europeiska bolagens uppförande när de verkar utomlands.

Det är naturligtvis av yttersta vikt att näringslivet alltid agerar ansvarsfullt men i synnerhet då de agerar med finansiering via multilateralt eller bilateralt bistånd. Liksom Kent Härstedt yrkar jag bifall till reservation 4.

Fru talman! Miljöpartiet stöder i grunden politiken för global utveckling och är också av uppfattningen att alla politikområden, inte bara biståndet, måste inkluderas för att Sverige på ett trovärdigt sätt ska kunna tala om en rättvis och hållbar utveckling i världen. Med risk för att låta som en papegoja eftersom jag tar upp samma fråga om och om igen är det så att de mänskliga rättigheterna innefattar såväl politiska och medborgerliga som ekonomiska, kulturella och sociala rättigheter. Det oroar därför mig och mitt parti och mina oppositionskolleger att den svenska regeringen i allt högre grad utesluter de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna när det talas om mänskliga rättigheter. Det tycks som om Sveriges regering har tagit ställning för att ge dem en lägre status och därmed inte prioritera dem. Jag yrkar bifall till reservation 5.

Regeringen nämner inte på vilket sätt vår politik för global utveckling ska hjälpa fattiga människor att faktiskt få äta sig mätta varje dag. Även om många av utvecklingsländerna visar positiva tillväxtsiffror innebär det inte att fler får mat. Regeringen verkar blunda för det faktum att den

ojämna fördelningen av resurser i sig innebär såväl ett grundläggande utvecklingshinder som en global orättvisa.

I en tid då röster världen över höjs på grund av ökande livsmedelspriser är det av stor vikt att skapa förutsättningar för hållbar produktion på lokal nivå så att fattiga länder i första hand kan täcka det egna behovet. Det som vi i dag ser på många håll är i stället att dessa länder vill avsätta jordbruksmark eller skogsmark, inklusive regnskog, till biobränsleproduktion för export till oss i nord eller för livsmedelsexport till oss.

Nyligen hölls ett FN-möte i Rom för att man skulle diskutera livsmedelskrisen. Det utmynnade i en gemensam deklARATION med gemensamma åtaganden. En viktig slutsats var att uttala att det är ett akut behov att hjälpa utvecklingsländer att utöka sin jordbruks- och livsmedelsproduktion, att öka investeringarna i jordbruket, jordbruksföretag och landsbygdsutveckling både i privat och i offentlig regi.

Kopplingen mellan livsmedelskris och bioenergi tas upp, och jag vill också påminna om sojan som jag tidigare nämnde och som går till boskapsuppfödning i Asien, där den växande medelklassen i dag äter mer kött än tidigare. Mat går till djur, som släpper väder och ökar klimatpåverkan, i stället för till människor som inte har råd att äta sig mätta varje dag. Jag vill återkomma till att det är hållbara konsumtionsmönster som vi i hela världen är i allra störst behov av i dag.

Livsmedelspriserna är höga i dag och kommer att vara höga under flera år framöver. Det uttalades också vid mötet. Åtgärder på kort och lång sikt föreslås i FN-deklarationen. Omedelbar hjälp till jordbruksproduktion och handel efterfrågas. Jag vill därför helt kortfattat återkomma till en fråga som Hans Linde tog upp tidigare, det vill säga EPA-avtalen. Det är av yttersta vikt att inte pressa länder att gå med på breda EPA-avtal. EPA-avtalen ska inte tillåtas gynna i huvudsak Europa. Jag yrkar bifall även till reservation 18.

Jag minns inte om jag yrkade bifall till reservation 27, men jag gör det nu.

Anf. 92 CHRISTIAN HOLM (m):

Fru talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Som vanligt är det kul att stå här i talarstolen och få möjlighet att tala om PGU, Sveriges politik för global utveckling och den uppdatering, eller nystart, som nu görs av den politiken.

Riksdagen fattade beslut om politik för global utveckling första gången redan i slutet av år 2003. Sverige har fått mycket beröm internationellt för detta initiativ och de intentioner som finns i politik för global utveckling. Men det har också framförts kritik i efterhand mot brister i genomförandet.

Det som vi politiker gör är viktigt, så att det inte bara blir ord och fina pappersprodukter utan att det också blir verklighet och handling, att vi omsätter våra idéer i praktiken och att vi ser till att de människor som lever under knappa förhållanden och har det svårt faktiskt får en bättre vardag.

Därför konkretiseras nu arbetet inom PGU:n till sex globala utmaningar för att man ska kunna nå upp till målen inom PGU:n. Det är också områden där Sveriges möjligheter att bidra bedöms vara relativt goda.

De sex globala utmaningarna är förtryck, ekonomiskt utanförskap, klimatförändringar och miljöpåverkan, migrationsströmmar, smittsamma sjukdomar och andra hälsohot och konflikter och sviktande situationer. Jag kommer att säga lite grann om vart och ett av dessa områden – lite mer om vissa och lite mindre om andra.

Fru talman! Politik för global utveckling omfattar inte bara den politik som vi behandlar i utrikesutskottet eller det arbete som görs på Utrikesdepartementet. Inte heller handlar den bara om biståndspolitik.

Politik för global utveckling handlar om att alla politikområden måste dra sitt strå till stacken. Alla måste bidra. Det är det som är PGU:n. Hur kan var och en av oss på olika sätt bidra till att förbättra? Hur kan vi påverka fattigdom? Hur kan vi påverka och se till att kvinnors rätt till sina egna kroppar blir verklighet i andra länder där kvinnor inte har det i dag? Hur kan vi påverka klimatet och så vidare?

Förtryck – den första punkten – och bristande frihet är tyvärr vardagen i alltför många länder runt om i världen. I förra veckan debatterades här i kammaren en skrivelse om mänskliga rättigheter, där vi från riksdagen, och även regeringen, har tagit ett bredare grepp om de frågor som rör mänskliga rättigheter och demokrati. Förtrycket innebär inte enbart en ofrihet och ett politiskt förtryck, utan det bidrar också långsiktigt till fattigdom och en allmän negativ utveckling i de länder som är ofria.

Vi behöver bara titta på Zimbabwe eller Burma. Men vi behöver inte ens gå så långt bort. Bara ca 80 mil från oss, bakom EU:s östra gräns, ligger Europas sista diktatur Vitryssland där frihet hindras och mänskliga rättigheter kränks varje dag. Jag har själv i det närmaste daglig kontakt med vänner i Vitryssland och får rapporter som inte är trevliga och som tyvärr i nuläget inte heller förefaller att gå i rätt riktning.

I sådana här situationer är det inte heller sällan just kvinnor och barn som far allra mest illa och hamnar i de mest utsatta situationerna.

Den andra punkten handlar om ekonomiskt utanförskap. Det är också en grundläggande del. Att öppna länders gränser för handel är viktigt för att utvecklingsländerna ska ges möjligheter att komma in på våra marknader. Det är också en grundläggande förutsättning för att bryta det ekonomiska utanförskapet.

Behovet av ekonomiska reformer och genomförandet av dem är kanske något av det viktigaste för världens fattiga länder.

Införande av marknadsekonomi och frihandel och strukturer som bejakar äganderätten är också av yttersta vikt. Det handlar om att kunna få äga den mark som man bor på och som man brukar – mark där fattiga bönder i dag kanske odlar sin jord. Det spelar roll för utvecklingen. Då kan man öppna möjligheter för att utveckla länderna och det lilla samhället.

Har man äganderätten till marken kan man belåna den, och förutsättningarna för ett bankväsen förbättras. Äganderätten handlar inte bara om mark, men det är en grundläggande del. Om man får äganderätten kan man välja att behålla marken eller att sälja den. Om man säljer den får man förhoppningsvis en peng för den. Om man kan belåna den kan man utveckla den. Man kan köpa grannens mark för att få skalfördelar. Möjligheterna blir många, och inte minst öppnas möjligheterna för den lilla människan och de människor som har det allra svårast.

Jag tycker att detta är värderingar – jag vet att det är lite kontroversiellt i vissa sammanhang – som bör präglade den svenska utvecklingspolitiken och ligga till grund för de beslut som vi fattar. Vi vet nämligen att frihet och öppenhet är bra på det politiska området. Men vi vet också genom ganska mycket fakta att ekonomisk frihet också behövs för utveckling. Ekonomisk frihet innebär inte per automatik politisk frihet. Däremot krävs det ekonomisk frihet när man talar om politisk frihet och bejakandet av mänskliga fri- och rättigheter.

Fru talman! Nästa punkt gäller klimatförändringarna och miljöpåverkan – ingen har undgått de senaste årens debatt om miljön och klimatet – som på olika sätt får följder för utvecklingen. Tillgången till vatten samt livsmedelsförsörjningen påverkas. Livsmedelsförsörjningen har under den senaste tiden mycket varit på tapeten. Där står vi framöver inför utmaningar.

Det gäller också möjligheten att bruka land samt olika naturtillgångar som påverkas av de naturkatastrofer som vi ser bland annat till följd av klimatförändringarna. Därför har alliansregeringen tidigare tagit initiativ till en kommission för att klimatsäkra biståndet.

När det gäller utvecklingspolitiken handlar det om att våra insatser görs på ett miljömässigt så hållbart sätt som bara är möjligt.

En annan del är migrationen och de migrationsströmmar runt om i världen som vi ser. Migration förknippar jag personligen med någonting som är positivt, men det finns också en annan sida. Sverige är ett land som gör mycket på migrationsområdet, inte minst vad gäller flyktingar. Vi tar emot många flyktingar. Det tycker jag att vi ska fortsätta med och även förbättra och göra det på ett ännu värdigare sätt.

Vi har också en frivillig migration. Där finns det inte så många dörrar till Sverige. Men det kommer nya initiativ som vi senare i år kommer att diskutera här i kammaren. Det gäller då arbetskraftsinvandringen och möjligheten att komma till Sverige på andra sätt än enbart som flykting.

Migrationen kan bidra till mycket som är positivt också för utvecklingsländerna. Det handlar om att människor kan åka ut, bilda sig och sedan återkomma till sitt hemland. Det handlar också om alla de pengar som personer som redan har lämnat sina länder återsänder till sina forna hemländer – enorma belopp.

När det gäller smittsamma sjukdomar och hälsohot har vi malaria, tbc, kolera och, inte minst, den stora hiv/aids-epidemin som det är viktigt att komma till rätta med eftersom de utgör enorma humanitära utmaningar för alla som är drabbade och bidrar till försämrade möjligheter till utveckling i de länder som är väldigt drabbade.

Förra veckan deltog jag i FN i New York på ett högnivåmöte om hiv/aids. Där påtalade vi svenskar i väldig enighet vikten av SRHR, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt kvinnors rätt till sin egen kropp och till sin egen sexualitet. Enligt dem som tidigare hade varit på sådana möten var intrycket att de värderingar som vi propagerar för när vi är där i dag diskuteras mycket mer omfattande även från andra länders sida än för bara två år sedan när ett liknande möte hölls.

När det gäller konflikter och sviktande situationer är Sverige, och måste fortsatt vara, aktivt i områden med konflikter och sköra demokratier. I morgon kommer vi att diskutera fortsatt svensk närvaro i Tchad där

unga svenska tjejer och killar från försvaret varje dag gör goda insatser för att i möjligaste mån förbättra situationen för Tchads befolkning.

Ett antal av oss ledamöter här i kammaren var för ett par veckor sedan på besök i Liberia, ett land som har gått från brutalt inbördeskrig till att ha en folkvald demokratisk regering och dessutom den första demokratiskt folkvalda kvinnliga presidenten i Afrika. Men landet befinner sig samtidigt i situationen att relativt lite krävs för att kaos återigen ska ta över. Därför behöver vi och övriga vara med och stötta inte minst uppbyggnaden av samhällsinstitutioner.

Fru talman! Många av världens länder står inför enorma utmaningar, men samtidigt finns det väldigt många framgångssagor och möjligheter. Jag är optimist. Jag är övertygad om att det inte var bättre förr, och lika övertygad är jag om att förutsättningarna för att det ska vara mycket bättre i morgon är mycket goda.

Jag tror och hoppas att den svenska politiken för global utveckling kan vara ett litet strå till denna stack.

Anf. 93 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Christian Holm sade att Sverige fått kritik för sin politik för global utveckling. Jag skulle vilja fråga Christian Holm av vem och när vi fått det.

Anf. 94 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag kan ta upp min fusklapp. Jag sade att vi har fått mycket beröm. Men vi har fått kritik när det gäller genomförandet, att det inte genomförts i tillräckligt stor omfattning. Det är väl bland annat från OECD och från två olika oberoende instanser. Men det är kanske inte det viktigaste, utan det är att vi granskar vad som har skett, vad vi har gjort och hur vi kan se till att vi i framtiden gör det mycket bättre. Politik för global utveckling daterad år 2003 var en bra produkt, men också en bra produkt kan göras bättre.

Anf. 95 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra. Jag har själv varit nere hos OECD och träffade då ordföranden i DAC i Paris. Jag vet inte om de har kommit med kritik mot Sverige för att vi inte med tillräcklig kraft har genomfört PGU; det känner i varje fall inte jag till. Jag känner alltså inte till att OECD har kommit med sådan kritik. Christian Holm kan kanske vid ett annat tillfälle precisera sig. Jag tror nämligen inte att lämnad uppgift är korrekt. Tvärtom tycker man att vår politik är framåtsyftande och intressant. Bland annat har vi fått beröm för det beslut vi har fattat här i riksdagen.

Vi ska göra det hela lite mer komplext. Det här ska inte bara få bli Christian Holms årliga hallelujatal till regeringens PGU-politik där allt är jättebra och roligt och där det blir ännu bättre i morgon, som Christian Holm sade. Jag tror inte att det är riktigt så enkelt.

I årets PGU har vi sett en förflyttning mer åt tillväxt- och näringslivshållet. Det kan finnas bra delar där, men det är inte okomplicerat. Det här är en viktig del av politiken för global utveckling. Vi vet också att det i flera utvecklingsländer när näringslivet från den utvecklade världen med kraft ger sig in där oftast blir väldigt ojämlika villkor. Ofta skapas stora

klyftor under åtminstone en omställningsperiod. Sådant ser vi i flera länder.

Jag skulle vilja fråga Christian Holm: På vilket sätt vill ni medverka till att minska de sociala klyftorna i utvecklingsländerna? Ni lyckas ju inte med det i vårt eget samhälle. Här ökar ni klyftorna. Hur kan ni då med trovärdighet försöka motverka klyftor i utvecklingsländerna?

Anf. 96 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag ska försöka hålla mig borta från en diskussion om socialförsäkringar och arbetsmarknadspolitik i Sverige. Där kan vi väl se att tidigare regeringar skapat stora utanförskap. Det är vår förhoppning att inte skapa det vare sig i Sverige eller i något annat land.

När det återigen gäller kritiken mot PGU är det som jag sagt, nämligen att vi har fått mycket beröm. Det är kanske inte fråga om direkta klagomål. Men om man följer upp vad som står om det vi ska göra kan man se att det kanske inte har gått så fort. Vi har inte lyckats omsätta i praktiken vad vi i talarstolar sagt. Det är den kritiken som jag avsåg.

Tillväxt är viktigt. Jag tror att det fokuset är helt korrekt.

Vad gäller klyftor och liknande tror jag, som jag nämnde i mitt anförande, exempelvis på landreformen, på möjligheten för den lilla människan att få en lagstiftad äganderätt. Möjligheten att äga och att göra den sociala resan – från att inte äga någonting till att få möjlighet att utveckla och öka sina tillgångar – är grundläggande när det gäller att minska klyftorna.

Absolut viktigast är att se till att de som har det allra svårast får det bättre, inte att se till att de som har det bra får det sämre. Det är där fokus måste ligga.

Visst, om några blir jätterika på hederligt sätt ska de kunna bli det. Men det viktiga är att de som är riktigt fattiga kommer högre upp på den sociala stegen och får en värdigare tillvaro.

Anf. 97 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! Christian Holm sade att det inte bara handlar om bistånd eller om det vi vanligtvis talar om i utrikesutskottet. Det håller jag fullständigt med om. Global utveckling ska handla om alla områden. Det var det som var meningen.

Christian Holm nämnde migration. I skrivelsen på s. 96 står: ”Regeringen bedömer att Sveriges nationella politik för migration respektive vår utvecklingspolitik kan inte i alla delar och sammanhang ha gemensamma intressen.” Jag som också arbetar med migrationspolitik vet att principen om reglerad invandring gör att vi inte i alla delar kanske kan ha dessa gemensamma intressen, även om jag inte håller med om att det ska vara så.

Jag skulle vilja höra Christian Holms syn på vad det är som gör att inte även migrationspolitiken ska inrymmas i vår svenska politik för global utveckling, alltså hela migrationspolitiken, inte endast det som handlar om arbetskraftsinvandring.

Christian Holm talade också om klimatförändringar, vilket även jag var inne på i mitt anförande. Vi har en situation där Sverige går i bränschen för att försöka få en förändring också i internationella sammanhang. När det gäller Världsbankens stöd till energinvesteringar berättade

jag att enligt Naturskyddsföreningen går 95 procent av det stödet till just fossilbränsle, och 82 procent av det går till energi till nord i stället för till länderna i närområdet. Jag skulle vilja höra hur Christian Holm menar att Sveriges regering bör arbeta för att nå de mål man sätter upp.

Anf. 98 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Vad gäller migration nämnde jag båda kategorierna av migrationen. Det ena är flyktingmottagandet, det andra invandringen. Beträffande arbetskraftsinvandringen tycker jag att det känns bra att vi har en bred uppslutning i riksdagen för en förändring av lagstiftningen för arbetskraftsinvandring. Där är den borgerliga alliansen och Miljöpartiet överens. Det tror jag kommer att vara bra för migrationen framöver.

Vad gäller flyktingmottagandet tror jag att vi har mycket att göra även på det området. Vi tar emot många flyktingar. Vi behöver arbeta för att göra flyktingmottagandet mer effektivt också i andra sammanhang där vi är aktiva, exempelvis inom EU. Där finns mycket att göra. Vidare måste vi se till att de personer som kommer till Sverige får möjlighet att komma in i det svenska samhället.

Beträffande klimatförändringar kan jag bara hålla med Bodil. Sverige går, och har gått, i bräschen. Jag tror att det finns mycket att göra på det området; det går att utveckla väldigt mycket. Här har svensk industri stora möjligheter att bidra eftersom miljöteknikföretagen i Sverige ligger i framkant. Genom kloka beslut kan även politiken spela stor roll. Jag hoppas att Klimatkommissionen ska komma med många konkreta och bra förslag, och där har ju Sverige en nyckelroll.

Anf. 99 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Fru talman! När det gäller flyktingmottagandet fick vi just i dag ett nytt vägledande beslut från Migrationsverket som inte var särskilt upplyftande. Det innebär att även ensamkommande barn utan föräldrar i hemlandet ska skickas tillbaka. Det tycker jag inte är värdigt en generös och human flyktingpolitik, vilket vi brukar säga att den svenska flyktingpolitiken är. Jag vet att det egentligen inte hör till denna fråga, men jag tycker att migrations-, asyl- och flyktingpolitiken är en del av vår politik för global utveckling, alltså inte bara det som gäller arbetskraftsinvandring. Asylfrågan är mycket viktig.

Ja, svensk industri kan naturligtvis ha en stor roll att spela i många av de länder som vi nu agerar tillsammans med. Men då gäller det att de är med från början och söker stöd från Världsbanken för förnybara projekt. De kanske också behöver hjälp från svenska myndigheter. Sedan gäller det att de betar sig korrekt när de väl är i det andra landet. Vi ska inte behöva höra talas om korrupsionsskandaler med svenska bolag inblandade, varken i Latinamerika eller någon annanstans. Sådant vill jag inte höra när jag besöker länderna.

En fråga som inte tagits upp men som är mycket viktig och som jag vill passa på att ta upp med Christian Holm har även den med industrin att göra, nämligen vapenexporten. Som jag förstått det hela finns det förslag om att vi i Sverige ska öppna upp för att sälja vapen till krigförande länder. Vi motsätter oss starkt att man ska kunna göra det. Jag tycker inte att det ska vara lättare att exportera krigsmateriel till krigförande länder, till exempel USA eller Storbritannien, och vi ska inte heller

skicka vapen till Indien eller Pakistan, som är i konflikt med varandra. Vi borde inte sälja vapen till länder där det finns en stor del fattiga som dessa länder inte kan försörja.

Prot. 2007/08:129
16 juni

*Sveriges politik för
global utveckling*

Anf. 100 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Om vi börjar där Bodil Ceballos slutade, med frågan om vapen, vill jag säga att jag inte ska föra någon vapendiskussion. Det är inte något av mina specialområden. Vi har olika synpunkter på vapenexporten, det är helt klart. Det finns reglerat till vilka vi kan och inte kan sälja vapen. Att bedöma om vi ska sälja vapen till länder där det finns fattiga – om jag uppfattade det rätt – blir väldigt konstigt, alltså om vi ska göra en sådan bedömning. Däremot kan man tycka att de gör korkade prioriteringar, men då kommer vi in på det som vi kallar ägarskapet för de olika länderna. Man kan naturligtvis diskutera om vi ska bestämma hur de använder sina pengar. Det finns en hel del länder som vi inte säljer vapen till, vilket kan vara befogat.

Vad gäller korruption tror jag att alla sju partier i riksdagen är ganska eniga; någon får rätta mig om jag har fel. Jag tror inte att någon av kammarrens ledamöter vill se svenska företag, eller några andra, inblandade i korruption. Det är också ett prioriterat område i svensk biståndspolitik.

Anf. 101 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! I den nya moderata biståndspolitikerna står de utländska investeringarna och den ökande tillväxten i centrum. Vi har alla hört de ganska abstrakta resonemangen; de ligger på ett tämligen högt teoretiskt plan. Det kanske vore intressant att bryta ned den nya regeringens politik för global utveckling till konkreta fall.

I Fungurume i Demokratiska republiken Kongo bedriver det svensk-kanadensiska gruvbolaget Lundin Mining sedan mer än tio år ett gruvprojekt. År 1996 utlovade man en donation till den dåvarande diktatorn Mobutu. När denne störtades i ett inbördeskrig betalade man ut 25 miljoner kronor till ett företag som ägdes av den nye ledaren Kabila. Invånarna har tvingats flytta från sina hem runt gruvan i Fungurume. Husen har rivits. De har tvingats lämna sina åkermarker utan att få fullgod ersättning. Lundin Mining har avsatt 0,3 procent av sina vinster till en social fond som ska gynna befolkningen runt Fungurume.

Ofta målas det svenska näringslivets verksamhet utomlands i något slags rosa skimmer, men i Fungurume förekom i januari upplopp och till och med kravaller när folk protesterade mot det svensk-kanadensiska företaget Lundin Mining och dess framfart i bygden.

När det gäller den nya moderatmärkta politiken för global utveckling, som vi diskuterar i kväll och ska rösta om i morgon, skulle det vara intressant att få veta på vilket sätt den leder till att befolkningen i Fungurume får en större del av vinsterna från Lundin Mining och på vilket sätt politiken för global utveckling, såsom den presenterats av den borgerliga regeringen, leder till att mer pengar går till Demokratiska republiken Kongos skolor, sjukvård och infrastruktur i stället för till Lundin Minings stängda styrelserum.

Anf. 102 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Jag kan inte detaljfrågorna när det gäller vartenda företag, men vi kan väl tala övergripande om dem. Det finns företag som gör bra saker, och det finns företag som gör fel. Så är det definitivt. Något som vi ofta diskuterar, inte minst i utskottet, gäller just CSR, *corporate social responsibility*. Det är en viktig del. Givetvis ska svenska företag, och även andra företag, bete sig väl både i andra länder och här hemma.

Hur kommer det folk till godo? Givetvis är det så att om ett företag eller ett entreprenörskap skapas i ett land innebär det att fler kan komma i arbete och få en inkomst. Sedan fungerar det på samma sätt som i Sverige: Har vi många i utanförskap kommer det mindre pengar till folket, men också mindre pengar till statskassan.

Det gäller för vår del som partner och samarbetsland eller i vissa fall biståndsgivare respektive biståndsmottagare att vi är med och bygger upp samhällsstrukturer som ser till att man bejakar folks intressen.

Anf. 103 HANS LINDE (v) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon i befolkningen i Fungurume följer den här debatten, dels eftersom de inte pratar svenska, dels därför att man i Demokratiska republiken Kongo under en lång period har haft en politik som har omöjliggjort för människorna att ta del av utbildning och infrastruktur och följa omvärlden genom till exempel Internet.

Men jag tror knappast att befolkningen i Fungurume skulle vara nöjd med Christian Holms svar.

Det första han säger är att den stora lösningen för Fungurumes befolkning är att de ska bli entreprenörer. Det är lätt att säga det, att peka på världens fattiga och säga: Ta er i kragen! Lyft upp er! Fixa till er situation!

Det andra Christian Holm lyfter fram är CSR-frågorna. Det är visserligen viktigt att vi här i Sverige ställer krav på vårt svenska näringsliv ute i världen. Men det centrala är inte att vi ska ta ansvar för svenska företags verksamhet, utan att det finns möjligheter, verktyg och makt för länder runt om i Afrika, Asien och Latinamerika att ställa krav på de företag som är verksamma i deras länder, på samma sätt som vi här i Sverige kan utforma vår lagstiftning och ställa krav på de företag som är verksamma i vårt land.

Genom de pågående EPA-förhandlingarna ställer den svenska regeringen krav på att de så kallade Singaporefrågorna ska inkluderas. Det handlar om utländska investeringar. Genom den svenska regeringens handelspolitik kommer man att göra det betydligt svårare för regeringen i Demokratiska republiken Kongo att ställa krav på social och miljömässig hänsyn. Några av de verktyg man har i dag, som är ytterst bristfälliga för att kräva att ett företag som Lundin Mining ska ta hänsyn till befolkningens behov, minskar och försvinner med den här regeringens politik.

Den brittiska regeringen har valt att kräva att de så kallade Singaporefrågorna ska lyftas ut ur EPA-avtalen, men den svenska regeringen håller hårdnackat fast vid att man ska ha kvar de här frågorna, som ingen i Afrika vill ha. Ingen vill ha de här regelverken, som försvarar för Demokratiska republiken Kongo och övriga afrikanska stater att ställa krav på social och miljömässig hänsyn.

Anf. 104 CHRISTIAN HOLM (m) replik:

Fru talman! Som jag sade är inte entreprenörskap och företagande en garanti för att man får en bra politik. Det är inte heller så att jag har sagt att alla ska bli entreprenörer. Däremot hoppas jag att det är fler som blir det. Men entreprenörskap är ingen garanti för att man inte har en korkad politik. En dålig politik kan försvåra på andra sätt, även om man har ett entreprenörskap. Det är ett problem i sig.

Om man får i gång ett entreprenörskap behöver man ändå även andra samhällsinstitutioner. Man behöver skolor och sjukhus. Alla kommer inte att behöva vara entreprenörer. Men det handlar till syvende och sist om att jobben ska skapas någonstans, så att man kan finansiera övrig verksamhet.

För svensk del kan vi givetvis påverka på olika sätt genom att ställa krav. Men alla vi konsumenter kan också påverka genom att undersöka vad det är vi köper. Du kan när du går och handlar ta reda på vad det är du köper. Jag kan göra det när det är jag som handlar. Miljö- och klimatdebatten hade absolut inte blivit så här stor om det inte hade funnits ett folkligt engagemang kring frågorna. Politik i all ära, men det är engagemang hos gräsrotter som är det grundläggande och viktiga.

Anf. 105 KERSTIN LUNDGREN (c):

Fru talman! Politiken för global utveckling har ett mycket starkt stöd här i riksdagens kammare och har haft det genom åren. Som framgått av debatten togs det första beslutet 2003. Sverige har på det sättet varit lite grann av ett föregångsland för att försöka se möjligheterna till utveckling genom en politik över hela fältet, inte bara när det gäller biståndsområdet. Det har varit en politik som handlat om samstämmighet för en rättvis och hållbar global utveckling.

Fru talman! Den grund som riksdagen har lagt fast ligger fortfarande fast. Det finns inga förändringar därvidlag.

Vi har nu att behandla en skrivelse som regeringen har presenterat.

Fattigdomsbekämpningen med individen i centrum är central, precis som ett starkt rättighetsperspektiv och utveckling för frihet. Under de år som gått har utvecklingen visat bristande politiskt ägarskap för politiken, bristande förståelse för vad politiken betyder i praktiken samt avsaknad av strategier för politiskt genomförande. Det, fru talman, leder till en och annan slutsats i den skrivelse som ligger på vårt bord.

Hur ska samstämmighet och samverkan bidra till hållbar utveckling med insikten om att biståndet är en del, men inte hela politiken? Hur ska vi jobba för att tydliggöra målkonflikter? De finns; det är alldeles klart. Hur ska vi tydliggöra dem för att få medvetna och övervägda politiska beslut? Med det underlag som nu finns från utskottet på kammarens bord hoppas jag att regeringen ska ha en bra grund att arbeta utifrån.

Fru talman! En viktig del i detta handlar om att fokusera. Det finns 65 mål med i redovisningen från regeringen. Det är ett mycket brett spektrum över en mängd olika målområden. Jag kan förstå att det inte är så lätt att se hur broarna går mellan de olika målen och hur samstämmigheten verkligen når framgång när det gäller de fattigas perspektiv och att nå utveckling.

Det är bra att regeringen fokuserar. Här handlar det om sex globala utmaningar, som regeringen väljer att uttrycka det, utmaningar som var

för sig har olika fokusområden under sig, sammantaget 18 uttalade områden. De är valda därför att Sverige kan göra skillnad, därför att vi har erfarenhet, därför att vi har jobbat inom ett antal fält sedan tidigare och därför att vi kanske har större möjligheter än andra som vi verkar tillsammans med att åstadkomma en förändring, inte bara här i kammaren, utan ute i fält, ute hos de enskilda människorna, med individen i centrum.

Det handlar om att följa ett antal frågor under ett antal år. Det handlar om att klara av att åstadkomma mål som går att utvärdera och följa upp. Här, fru talman, tror jag att regeringen har en del kvar att göra. Det kan också utskottet notera. Det krävs en del fortsatt utvecklingsarbete för att komma i mål på det området.

Fru talman! Utmaningarna handlar om att man analyserar hoten mot utvecklingen. Christian Holm har tidigare berört de sex områdena. Låt mig bara peka på förtrycket. Det handlar om mänskliga rättigheter, inte styckvis och delat, utan helt. De mänskliga rättigheterna har nu 60 år på nacken, är föremål för mycket diskussion och utmanas av många, inte minst i FN-systemet. Det är viktigt att vi klarar att hålla fokus.

Det finns naturligtvis också en insikt om att där mänskliga rättigheter förtrycks, där yttrandefrihet inte finns, där kommer man inte heller att kunna nå fram till att förändra de fattiga och mest utsatta människornas situation. Där kommer ekonomisk tillväxt inte att leda till en förändring, utan bara till att berika ett fåtal.

När det gäller frågan om ekonomiskt utanförskap tycker jag att utskottet gjort en bra utfrågning. Vi hade en utfrågning om politik för global utveckling innan vi lade fast texten i betänkandet i utskottet.

Vi hade bland annat de Soto på besök hos oss här i riksdagen och diskuterade hur politik för global utveckling fungerar sett utifrån ett helt annat perspektiv. Det var ett oerhört intressant inslag. Just att se på utveckling med andra ögon än våra nordiska svenska från väst är väldigt viktigt för att få en bild.

En tydlig signal var att människor inte själva som individer får makt och möjligheter att förändra sin situation därför att de lever i ett rättslöst samhälle. Bortåt fyra miljarder människor bor i ett rättslöst samhälle.

Där skapas inte heller möjlighet till förändring. Där lämnas människor utanför. Där når utvecklingsinsatserna inte fram och leder inte till en politik för global utveckling som når den enskilde individen och klarar fattigdomsperspektivet. Det är därför viktigt att arbeta på det området.

Det handlar självklart också om klimatförändringarna och miljöpåverkan. Vi ska göra rätt när det gäller vårt bistånd oavsett om det är bilateralt eller multilateralt, om det är inom EU eller hur vi nu jobbar. Det är även här en fråga om en politik för global utveckling och samstämmighet mellan många områden.

Det är de fattiga människorna som kommer att drabbas hårdast om vi inte klarar klimatfrågorna. Det handlar om en fortsättning på Kyotoprocessen som verkligen kan göra skillnad. I annat fall kommer all politik för global utveckling att förödas på grund av klimatförstöring. Det leder i sin tur till migrationsströmmar, sjukdomar och hälsohot och naturligtvis nya konflikter som vi redan har sett alltför många av för att kunna nå verklig förändring och millenniemålen.

Fru talman! Det är en bra ansats också från regeringens sida när man markerar att det inte handlar om att se från en dag till en annan och ut-

värdera, utan det krävs ett längre tidsperspektiv. Utifrån de bilder som vi har sett i utskottet saknas just det perspektivet. Vi tittar ofta från ett år till ett annat men vi ser inte till de långa linjerna och vad våra insatser leder till i verkligheten.

Jag hoppas att regeringen när den återkommer år 2010 har gjort bruk av sitt PGU-ansvar och gjort konsekvensbedömningar, jobbat med PGU-forum och verkligen använt hela regeringen också i EU-rollen för att åstadkomma en förändring.

Jag hoppas också att man då har sett det som jag tycker att den här kammaren ibland missar. Det är insikten om att det inte handlar om att diskutera enskilda budgetområden utifrån enbart ett svenskt perspektiv. Det handlar om politik för global utveckling och helhet och inte den svenska ensidigheten.

Fru talman! Vi jobbar utifrån grundläggande värden. Det handlar om respekt för mänskliga rättigheter, demokrati, god samhällsstyrning, jämställdhet och hållbar utveckling.

Det var lite spännande att höra här tidigare att oppositionen aldrig någonsin tidigare varit så enig. Det finns 30 reservationer, och man står bakom 13 samlat i oppositionen. Det är möjligen det mått som man ser på den strålande enigheten.

Fru talman! När man tittar på de 13 reservationerna som den samlat sig bakom funderar man: Vad står den för? Vad är alternativet? Jag känner verkligen att det vore spännande att bjuda på den soppan så att alla skulle kunna smaka, för jag tycker lite grann att det handlar om att koka soppa på en spik.

Ta bara reservation 1 där man uttrycker oro över att vår minister inte riktigt skulle vilja vara ansvarig för PGU. Det verkar vara huvudkärnan i reservationen. Det andra som står där är att man vill ha en stark samstämmighetspolitik.

Fru talman! Det är spännande, men hur ser den politiken ut? Hur är alternativet? Det sägs ingenting om det i reservation 1. Men man kan läsa lite vidare i de andra reservationerna. Jag saxar ur dem.

Det handlar om alkoholens roll, enskilda svenska organisationers informationsverksamhet i Sverige, att Sveriges regering ska se till att stänga skatteparadis och att vi ska problematisera relationen mellan tillväxt och fattigdomsbekämpning.

Det finns en reservation om SRHR som för mig utifrån utskottets beskrivning i texten blir helt obegriplig. Vad är alternativet till det som står i utskottets text?

Det finns en reservation om att utskottet utelämnar rätten till mat. Varifrån får man det, fru talman? Om oppositionen läser utskottets betänkande ser den att utskottet skriver om detta som en mänsklig rättighet. Är det inte just det som vi pratat om, att de mänskliga rättigheterna är odelbara? Har inte regeringen agerat både före mötet med FAO i Rom och på Rommötet?

Fru talman! När man läser de 13 av 30 reservationer som den strålande oppositionen enat sig bakom begrundar man hur alternativet ser ut. Hur ser den alternativa, samstämmiga politiken ut?

Fru talman! Jag landar bara i en slutsats. Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationerna.

Anf. 106 BIRGITTA OHLSSON (fp):

Fru talman! I dag skriver vi den 16 juni 2008. Utanför denna kammare vilar ett soligt, skimrande och vackert Stockholm. Vi alla som är samlade i denna riksdag är oerhört privilegierade individer.

Vi hör till de 46 procent av världsbefolkningen, det vill säga tre miljarder individer i totalt 90 länder, som lever i stater där man kan tycka, tänka och tro fritt. Vi är privilegierade för att vi lever i ett av de 75 länder i världen där pressfriheten, yttrandefriheten och tryckfriheten respekteras.

Vi lever i ett land där vi kan välja vem vi vill älska och leva våra liv med oavsett om vi älskar någon av samma kön eller motsatt. I resten av världen är homosexualitet förbjudet i över 80 länder.

Vi är privilegierade för att vi lever i en värld där vi har förmånen som folkvalda att i våra egna beslut representera den ideologi, de väljare och de människor som har röstat fram oss i fria och demokratiska val.

Även om många utmaningar återstår i svensk politik för global utveckling för att just försvara grundläggande mänskliga fri- och rättigheter är världen utanför denna kammare betydligt mindre solig och somrig.

Som flera talare nämnt under debatten var det sannerligen inte bättre förr. Frihandeln, demokratin och friheten har gjort nya segrar varje dag på detta jordklot. De tar människor ur fattigdom. Men samtidigt är svält, förtryck och naturkatastrofer samt diktatur en vardag för alltför många miljarder människor på denna jord.

I morse och vid lunchtid när jag skrev ihop detta gick jag in på några av de humanitära sajter som finns på nätet för att se vad som just händer denna dag, måndagen den 16 juni 2008. Det var en ganska krass verklighet som breddade ut sig.

Det kommer in nya rapporter om den svältkatastrof som breder ut sig på Afrikas horn. Miljoner barn i Etiopien och Somalia riskerar att dö svältdöden.

Vi har elva dagar kvar till valet i Zimbabwe. Det är elva dagar av tortyr, terror och lidande men också ett outsläckt hopp om att diktaturen ska falla och att det zimbabwiska folket ska få sin välförtjänta demokrati. Oavsett hur det valet går kommer vi alla att behöva reflektera över hur vi ska skapa och bygga upp en solid post-Mugabe-fond.

Vi har sett hur naturkatastrofer under våren i Burma och Kina har släckt tusentals liv. Vi har sett hur korrupta diktatoriska regeringar på plats ofta struntar i sina lidande befolkningar för att diktaturfasaden inte ska rämna. De säger nej till att släppa in utländska hjälparbetare. Skyldigheten att skydda borde omvärderas och uppvärderas i global politik.

Denna debatt handlar mycket om att främja frihet och demokrati. Den handlar om att bekämpa fattigdom och svält. Den handlar om att inte vika en tum när mänskliga fri- och rättigheter kränks. Den handlar om att sträva efter en biståndspolitik som både är glasklar värderingsmässigt och modig i handling. Det kanske är den viktigaste utmaningen som alla parlamentariker har i en värld i dag där knappt hälften av världsbefolkningen lever i fria stater.

Som liberal är jag noga med att betona att bistånd aldrig kan krossa världsfattigdomen. Det är den fria handeln, den öppna marknaden utan tullar och hinder, som är det bästa sättet att bekämpa klyftan mellan rika och fattiga länder. Däremot är bistånd rätt använt ett mycket effektivt smörjmedel för att främja demokrati och rättsstat och skapa de tydliga

reglerna för en fungerande marknad med privat ägande. För att uttrycka det med den amerikanske presidenten John F. Kennedys ord: Om det fria samhället inte kan hjälpa de många som är fattiga kan det aldrig rädda de få som är rika. Jag tycker att världsutvecklingen är ett ganska spännande exempel på det.

Men frihandeln i sig räcker inte som metod vare sig för att bygga upp Irak igen, ge bromsmediciner åt hivsjuka barn i södra Afrika eller stärka kvinnors rätt till fri abort i u-länder. Därför behöver vi också ett generöst solidariskt men också kravinriktat bistånd.

Att ställa krav är att bry sig, brukar vi säga i mitt eget folkparti. Det stämmer också på detta fält. Enprocentsmål är inte heller i sig ett politiskt mål, men det är en viktig garant för att världens fattiga inte ska svikas som en temporär budgetregulator. Därför ska det kraftfullt vara kvar.

All politik består av tre stycken utgångspunkter – principer, prioriteringar och pengar. I denna debatt om biståndets vara brukar vi häfta oss fast vid pengaaspekten. Visst är den oerhört viktig, men i de bröstoner som hörs framför allt i socialdemokratin, Vänsterpartiet och Miljöpartiet tycks ofta distans saknas.

Om man räknar bort alla avräkningar från biståndsramen – jag talar om skuldavskrivningar, flyktingmottagande, EU-bistånd, administration med mera, ökade biståndsanslaget med 2 miljarder kronor från 2007 till 2008. Totalt sett har avräkningarna denna gång minskat från biståndsramen med 100 miljoner kronor jämfört med 2007. Vi kan ha synpunkter på avskrivningar, EKN med mera. Ibland förlorar man strider. Det är jag den första att ödmjukt skriva under på. Vi är fyra partier i en borgerlig alliansregering – fyra partier med ibland olika högt tonläge i olika frågor och olika prioriteringar när det gäller vad vi väljer att lyfta fram. Men över lag har det svenska biståndet ökat, och det ska man vara stolt över.

Totalt kan man räkna ut att ökningen blir 7 miljarder under mandatperioden. Det är en höjning med 25 procent jämfört med Socialdemokraternas sista budget på biståndsfronten.

I genomsnitt uppnådde Socialdemokratiska regeringar under sina tolv år vid makten med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet 0,8 procent av bnp eller bni i bistånd. Borgerliga regeringar i början av 1990-talet och nu under alliansregeringen har däremot konsekvent uppnått 1 procent. Skillnaden mellan 0,8 procent och 1 procent i bistånd under tolv år handlar om hela 41 miljarder kronor. 41 miljarder kronor är vad fattiga människor gick miste om under tolv år av socialdemokratiskt styre med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Man tycker att Socialdemokraterna kanske borde notera bjälken i det egna ögat innan man påtalar alla brister hos andra.

Jag är inte helnöjd på alla punkter; det är jag den första att erkänna. Det är ganska sorgligt att inte kunna ägna sig åt ett uns av självkritik. Men självkritik av sund art har väl aldrig varit socialdemokratins främsta gren politiskt sett.

Många av oss härinne skänker regelbundet pengar till olika biståndsorganisationer. Min favorit på området är Läkare utan gränser, vars fantastiska arbete jag har bevittnat på fält i alltifrån folkmordets Darfur till arbetet för att hjälpa hivsjuka i södra Afrika eller andra konfliktzoner.

Det som är unikt med Läkare utan gränser är att i deras arbete vet jag konkret vad mina pengar går till. 1 000 kronor kan betala fyra kirurgiska

kit för behandlingen av splitterskador. 500 kronor kan behandla 100 personer för hjärnhinneinflammation. 250 kronor kan rädda livet på ett mycket svårt undernärt barn. 150 kronor kan rädda 15 personer från att dö i kolera. 70 kronor kan ge tre barn ett livslångt vaccinations skydd mot mässlingen.

Visst är bilateralt och multilateralt bistånd och bistånd till enskilda organisationer från staten mycket mer komplext och komplicerat än så. Det handlar ofta om processer som kan vara oerhört svåra att mäta. När blir ett land demokratiskt? Vad bidrog svenska miljoner med för att kunna påverka detta i rätt riktning? Vet vi exakt hur mycket en svensk stödinsats kan ha hjälpt för att förhindra ett folkmord i ett konfliktområde? Ibland är det inte enkelt att veta exakt. Men det är oerhört viktigt att pengarna redovisas tydligt och att vi ser att de gör nytta.

Det ska självfallet vara nolltolerans mot korruption i biståndet. Inte en krona ska få gå till diktatorers fickor. Men vi måste också en gång för alla i denna kammare få vara stolta över att Sverige är ett av de få länder i världen som står upp för den globala solidariteten på ett bra sätt. Glöm inte detta! Sverige är ett av ett fåtal länder som lever upp till ett enprocentsmål, och tillhör de endast fem länder som lever upp till FN:s mål om 0,7 procent i bistånd. Det är något som jag tycker alla ska uppmärksamma.

Miljoner barn världen över i fattiga länder får gå i skolan tack vare svenskt bistånd. Om inte Sverige hade funnits exempelvis i Sri Lanka eller Tanzania skulle man inte i dag ha haft en läskunnighet bland barn, vuxna och ungdomar på uppemot 95 procent.

Oppositionspartier i många av världens svåraste diktaturer skulle inte heller överleva utan svenskt stöd. De insatser vi gör på Kuba, i Zimbabwe, i Vitryssland och i många andra länder är otroligt viktiga. De spelar roll. De gör skillnad.

Tusen och åter tusen kvinnor skulle också stå utan rättigheter, mödravård och preventivmedel utan svenska insatser. Jag skulle vilja säga att många länder, inte minst i södra Afrika, knappast skulle ha över 25 procent kvinnliga parlamentariker i sina parlament om det inte hade gjorts ambitiösa biståndssatsningar där vi har tryckt på och försvarat kvinnors rättigheter.

Jag tror att det är skönt för vår biståndsminister Gunilla Carlsson att känna ett starkt stöd från denna kammare både när det gäller inriktning och andra aspekter av biståndet.

Den mest positiva utvecklingen med alliansregeringens biståndspolitik för mig som folkpartist är inriktningen på värderingar. Demokrati är inte kompromissbart, och marknadsekonomi är det enda sunda ekonomiska system som fungerar. Man kan aldrig avvika från de punkterna.

Vi ser också för första gången i svensk historia att just demokrati och mänskliga rättigheter ses som en absolut huvudprioritering i utvecklings-samarbetet. Det är en stor framgång för oss i Folkpartiet. För första gången ser vi också hur jämställdhet och kvinnors roll i utvecklingen läggs sida vid sida med demokrati och miljö, som är det tredje spåret. Det är också väldigt glädjande.

Jag ser fram emot att tillsammans med er i utrikesutskottet och tillsammans med regeringen, förstås, längre fram arbeta fram en skrivelse för just demokratibistånd och bistånd för demokrati och se hur vi ska

kunna förankra detta. Jag tror att det finns många spännande åsikter både från höger och vänster på hur det arbetet ska kunna bli bättre.

En av de absoluta hjärtefrågorna för oss i Folkpartiet är yttrandefrihet. Vi tycker att det är jätteviktigt att regeringen en gång för alla öronmärker mer pengar till detta arbete.

Jag vill avsluta med att rikta en uppmaning till vår duktiga biståndsmminister Gunilla Carlsson. Det gäller förstås Rysslandsbiståndet, som har debatterats i denna kammare tidigare, i interpellationer, skriftliga frågor och annat. Jag vet att biståndsmministern tillsammans med utrikesminister Carl Bildt med flera nu försöker söka vägar för hur vi återigen ska kunna se till att detta stöd kommer upp och blir starkt och stabilt. Våra ryska vänner lever i en knagglig demokrati i dag. Kerstin Lundgren från Centerpartiet är en av dem som har valövervakat på plats, och vet att det inte går i rätt riktning. Därför måste vi ha ett starkt stöd för oberoende journalister och för våra kamrater i oppositionspartier på olika sätt. Det är något som jag hoppas att biståndsmministern tar med sig från denna debatt. Jag tror att vi har en enig kammare i dessa frågor. Allt det här måste prioriteras och flyttas fram starkare.

Anf. 107 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande UU5 och avslag på alla motioner.

Vi lyckades hålla ihop utredningen om biståndspolitiken här i riksdagen. Vi var också eniga om det beslut som riksdagen fattade 2003 om Sveriges politik för global utveckling. Om vi ser bakåt på det sättet kan vi se att vi har haft en ganska sammanhållen syn på riksdagens biståndspolitik.

I dag är situationen lite annorlunda. Den samlade oppositionen har delat upp politiken för att vara slagkraftig. Jag är lite besviken. Nu är inte Kent Härstedt här inne. Jag tänkte att jag skulle bemöta honom lite grann.

Vi står inför en situation där vi ekonomiskt sett bibehåller enprocentsmålet. Den ekonomiska tillväxt som har varit de senaste åren har gjort att den summa pengar som ska hitta rätt mottagare har ökat väldigt mycket eftersom bni ökar. Med lite distans kan vi se att det har ökat från 20 till 30 miljarder på några år. Dessa pengar ska hanteras på ett bra sätt.

Vi var också överens om att vi skulle göra en koncentration för att bli mer effektiva. Vi skulle samla ihop stödet till färre länder. Det är precis detta som vi nu diskuterar här, nämligen politikens genomförande. Jag måste erkänna att jag blir en aning besviken på oppositionen i det här läget. Ni skulle kunna bidra ganska mycket, men när jag läser reservationerna blir jag mer imponerad av utskottets stilister som lyckas göra en reservation av de jättesmå skillnader som egentligen finns.

Det ni begär i reservationerna är lite mer av regeringens och majoritetens politik. Det finns inga alternativ. Det finns inga nya svar. Vi behöver inte fundera på om vi kan hitta någonting som är bättre här. Jag hade hoppats att det skulle vara det.

Jag är mycket imponerad av Kent Härstedts engagemang för bistånd och har stor respekt för det. Han har tydligen varit i Angola på en av resorna, och det är jättebra. Han har dessutom träffat dem som får minskat bistånd. Det är klart att då är man inte så glad, men vi har varit över-

ens om koncentrationen till färre länder. Jag har också varnat regeringen och sagt att man får sköta det på ett bra sätt när man trappar ned. Att trappa upp är lätt, men att trappa ned är mycket svårare.

Det är också kul att se att Härstedt frotterar sig med de svenska företagsledarna. Det är bra inför framtiden. De var kritiska till att vi inte har någon representation kvar, och det är vi många som är. Vi skulle vilja ha fler sådana. Vi vill också ha med Svensk Näringsliv i sammanhanget. Det är bättre att de är kritiska än att de är passiva. Låt oss fortsätta att jobba med dem.

Jag skulle ha velat se en lite tuffare och lite starkare opposition i dagens debatt. Hans Linde säger att han gärna vill se en debatt om de här frågorna framöver. Ja, den är här i dag. Den kunde ha varit för länge sedan. Då kunde vi ha tagit mer hänsyn till Vänsterns goda politik och hittat den. Nu är det passerat för den här gången, men det blir väl fler tillfällen.

Det finns 18 fokusområden med speciella mål i vart och ett. Hur ser ni på de målen? Är de bra eller dåliga? Det skulle ha varit kul att höra en uppfattning om detta och inte bara att det är svagt. Härstedt pekar på en kil mellan Moderaterna och oss övriga partier. Jag vill säga att vi är överens om den politik som är framlagd. Vi har olika uppfattningar i olika frågor. Vi har tuffa diskussioner ibland, men när vi lägger fram det på bordet är vi överens om det. Vi är inte alltid nöjda. Vi kanske får ändra på det i framtiden. Vi kommer självfallet att förhandla med vår biståndsminister. Men det som ligger här står vi för tillsammans.

Vi ska söka länder med bra mottagningsförmåga där vi också kan etablera en resultatstyrning. Jag tycker att vi ska vara ödmjuka gentemot revisionen som hittar fel och brister. Då kan vi förbättra oss i framtiden. Det är vår uppgift att hitta de länder som kan ta emot biståndet på ett klokt och bra sätt och där vi också kan begära att vi får följa upp resultatet. Låt oss ha en diskussion om hur vi kan göra det på bästa sätt! Det är naturligtvis regeringens uppgift i första hand, och man använder sig av Sida och så vidare, men goda tankar är värdefulla.

När det gäller effektivisering och uppföljning av resultatet har vi ett gott stöd i Parisagendan. Den vill vi i majoriteten gärna jobba med. Effektivitet är minst lika viktigt som nivån på 1 procent. Det tycker jag att vi ska vara helt klara över. Det handlar om vad som händer på marken, hur det når fram och hur den långa kedjan från regeringen via Sida och alla olika organisationer hela vägen ut fungerar. Det finns mycket att titta på där för att vi ska få veta vad som händer på marken hos de människor som är i nöd och behöver våra pengar. Det handlar inte om att det ska passa våra argument utan om att det ska passa deras vardag.

Vi arbetar i en korrump miljö. Det är sagt att vi tillhör världens bästa på att agera och inte acceptera det. Det är möjligt att det är så, men samtidigt måste vi arbeta i en sådan miljö därför att nöden är som störst där. Vi måste även gripa oss an de svåra miljöerna. Vi kan aldrig försvara att korruption förekommer. Det vill vi inte göra, men vi måste vara på den platsen eftersom det är där vi behövs och det är där det behövs humanitär hjälp.

Ett annat område för politikens genomförande som jag tycker är angeläget att diskutera framöver är budgetbistånd. Jag tycker att det är en jättesvår fråga. Ska vi lita på pedagogiken och lägga pengarna hos rege-

ringarna som får göra sin egen biståndspolitik med våra pengar? Det är naturligtvis det allra bästa om det fungerar. Men vi har också ett ansvar gentemot svenska folket som vill ha en garanti för att pengarna inte försvinner till andra områden. Vi måste verkligen kunna ha en biståndspolitik där vi följer pengarna ut till den som behöver dem. Jag tror att man kan utveckla det här verktyget på ett bra sätt så att det kan fungera framöver, men det är sannerligen inte enkelt. Det är lätt att säga att vi ska ha ett budgetbistånd, men det är svårare att genomföra.

Låt mig också beröra några av rubrikerna som mina kolleger har tagit upp tidigare här. Det gäller demokrati och mänskliga rättigheter under rubriken Förtryck. För oss är mänskliga rättigheter självfallet universella. Vi kan inte acceptera att man tummar på detta. Jag tycker att om vi spenderar skattepengar har vi också rätt att ha synpunkter på vilka värderingar som ligger till grund för hur de här pengarna ska användas. Vi tycker att värdet av de mänskliga rättigheterna ska vara likadant runt om på jorden.

Fru talman! Brist på grundläggande utbildning och yttrandefrihet är andra områden som är en stor utmaning för oss. Det handlar om bristande förmåga, att inte kunna läsa och skriva. Då kan man inte. Då har man inga förutsättningar. Att dessutom komma till tals i yttrandefrihet är ett stort steg. Vi måste arbeta för detta på alla sätt.

I dag finns det ett organiserat kvinnoförtryck i världen som vi måste och vill bekämpa. Det handlar om religiöst förtryck och kulturellt förtryck. Det spelar ingen roll vilka förtecken det har. Det är ett organiserat kvinnoförtryck som vi måste arbeta emot. Det är viktigt att vi gör det på de villkor som finns i de här länderna. Vi ska inte ta de problem som vi står inför här utan möta deras bekymmer i den situation som de befinner sig i.

Vi vet också att det finns en organiserad brottslighet med människohandel som det yttersta och sämsta vi kan få uppleva människor emellan. Det handlar om ren moral och etik. Det handlar om att människor förstår att andra har samma värde som de själva. Det kan vi främja genom att hantera vår biståndspolitik på ett bra sätt.

Jag ser också rätten att organisera sig som oerhört viktig. Det handlar om att man får rätt att organisera sig fackligt på arbetsplatser och att kunna organisera sig ideellt efter de intressen man har. Det kan vi bidra till. Vi har mycket erfarenhet på det området att ta med oss ut i världen.

Låt mig också säga något om ekonomiskt utanförskap. Livsmedelsförsörjningen har seglat upp som ett jätteproblem som vi måste försöka hantera. Människor svälter mer i dag än för ett år sedan. Det var ju meningen att det skulle bli tvärtom med FN:s målsättningar. Vad beror det på? Ja, det beror i och för sig på enkla saker, nämligen att många länder har fått det bättre och kräver mer livsmedel. Det handlar om dem som har kommit upp från den allra sämsta situationen, framför allt i Asien. Man kräver bättre mat och mer mat, och det har man all rätt att göra. Dessutom använder vi markerna till energiproduktion. Det är för att vi ska kunna åka i våra stora, tuffa, höga bilar.

Det där handlar om moral och etik. Vi måste försöka engagera oss i de här frågorna så att människor får mat för dagen. Det får inte gå baklänges när det gäller FN:s millenniemål.

Jag tror också att vi måste vara beredda att ge möjlighet att skydda den egna marknaden och den egna livsmedelsproduktionen. Jag är myck-

et för frihandel, men det har funnits tider för oss, efter kriget, då det var nödvändigt att skydda vår egen livsmedelsproduktion för att skapa en produktion och en marknad tills man blev konkurrenskraftig. Jag tror att vi ska vara öppna för den möjligheten under en temporär tid också för de länder som är så fattiga att de inte har någonting att erbjuda på världsmarknaden.

Handel globalt är vi för, men vi vet också att de länder som tar emot vårt bistånd framöver framför allt handlar med närmaste grannen, och det är det vi måste hjälpa dem med. Det är fråga om ganska enkel handel, men den är oerhört viktig, och den påverkar deras situation.

Förutsättningar för investeringar är viktiga. Ja, det är rättssystemen, institutioner som kan ge det stöd som utlänningar vill ha för att stabilt etablera sig i länderna och skapa arbetstillfällen och välfärd.

Skuldavskrivningar har också nämnts här i debatten tidigare, och det är en viktig och bra möjlighet. Jag tycker inte att vi ska underskatta vikten av skuldavskrivningar. Vi kan diskutera i den här kammaren var vi ska ta pengarna i budgeten och i vilken budget vi ska ta det. Men på samma sätt som vi skriver av svenska folkets skulder för dem som har kommit i den situationen att de inte har en chans att klara av sina skulder och ger dem en chans att börja om på nytt ska vi självklart ge denna chans till våra biståndsländer.

Men vi ska inte göra det rakt upp och ned. Det finns ett pedagogiskt värde i att skilja på lån och bidrag. Ska man arbeta med lån måste man använda de pengarna till saker som förräntar sig så att man också kan betala tillbaka. Då kommer man in i en ekonomi där man själv kan klara sig så småningom.

Migrationsströmmar talar vi om i dag. Det gäller asylflyktingar, och det handlar om arbetskraftsinvandring för oss här i Sverige i vår debatt. I biståndssammanhang tycker jag att det är oerhört angeläget – jag vet att vi delar den uppfattningen i både opposition och majoritet – att vi tar hand om asylflyktingar. Det är viktigt att vi gör det och att vi är överens om det. Sedan kan vi naturligtvis diskutera vilken budget vi ska ta detta ifrån, men det får inte överskugga möjligheten att hjälpa människor i nöd.

Jag tror också att vi ska vara noga med möjligheten till återflyttning. Vi har sett att det finns ett intresse för detta. Jag tror att vi kanske ibland har underskattat vikten av att människor får flytta tillbaka dit där de har sina sociala rötter, där de har släkt och vänner och där de har sin kultur som de känner sig hemma i. Att ge möjligheter till dem som vill det är angeläget.

Jag tycker att vi ska fortsätta engagera oss i en gemensam EU-politik på området, där vi delar de ekonomiska bördorna. Det kommer att finnas stora sådana bördor i framtiden. Jag tror att det är viktigt opinionsmässigt att vi delar på det ansvaret.

Jag vill också säga något om klimatförändringar och miljöpåverkan. Det är en av våra största gränsöverskridande utmaningar, och här behöver vi verkligen en djup, intensiv diskussion och självklart forskning för att göra rätt. Bara det utvecklingsbistånd som vi diskuterar här i dag måste placeras på ett sätt som är så klimatsäkert som möjligt.

Fattiga områden drabbas alltid värst, och det handlar om humanitära insatser. Det är viktigt att vi också får en hållbar statsutveckling så att

länderna själva kan ta ansvar för den här utvecklingen med vårt benägna bistånd.

Slutligen vill jag beröra konflikter och sviktande situationer. Vi har en diskussion i Sverige i dag om hur vi ska hantera de sviktande situationerna. Får vi vara där med bistånd? Får vi vara där med militärer? Får vi vara där samtidigt?

Vi ska öka militära insatser när FN så påkallar, har vi sagt. Vi har ett riktmärke på ett par tusen soldater. Men i den här kammaren är vi inte riktigt överens om hur vi ska komma dit. Får vi vara där samtidigt? Får vi ha samma kostymer på militärerna och de civilarbetande?

Är detta så viktigt? Det handlar om människor i nöd som ska ha hjälp i en svår situation. Vi kanske får dressa om lite grann, eller vi kanske får plocka pengarna i den budget där de finns. Jag vill bara peka på att det måste vara människors behov som styr och inte våra budgetdiskussioner. Då har vi hamnat på en för låg nivå.

Anf. 108 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m):

Herr talman! Det här är en dag som jag har sett fram emot. Det är med stolthet som jag står här som biståndsminister och ansvarig för regeringens sammanhållna utvecklingspolitik. Regeringen presenterar nu en modern utvecklingspolitik som sätter ekonomisk tillväxt, miljö och mänskliga rättigheter samt demokrati i centrum. Med denna skrivelse formulerar regeringen det som vi uppfattar vara de viktigaste globala utmaningar som vi står inför, hur Sverige kan bidra till att hantera dessa och hur vi avser att arbeta för att göra just det. Vi tar nu steget från ord till handling.

Den svenska politiken för global utveckling, PGU, är en unik politik som vi i brett samförstånd fattade beslut om i december 2003. Fyra och ett halvt år har nu passerat. När jag tillträdde som biståndsminister hade politiken gått i stå. Det fanns ett tydligt behov av nystart, ny energi och konkretion. Jag citerar: ”Den huvudsakliga slutsatsen är ... att samtidigt som politiken för global utveckling både nationellt och internationellt betraktas som en ytterst innovativ och prestigefylld strävan efter en samstämmig politik för utveckling har bristen på en tydlig operationalisering och ett tydligt politiskt ledarskap hindrat effektiviteten i genomförandet och lett till olika tolkningar inom olika delar av förvaltningen.” Citatet kommer från en utvärderingsstudie som ECDPM har gjort, *Evaluation Study on The EU Institutions & Member States' Mechanisms for Promoting Policy Coherence for Development*. Även OECD-Dac gjorde en *peer review* 2006, där man just påtalade att orden var viktiga och rätt, men handlingen saknades.

All politik – det vet ju ni som sitter i den här kammaren – handlar ju om att hantera målkonflikter. Utvecklingspolitiken är inget undantag. PGU handlar om att formulera tydliga och gemensamma mål, identifiera vad Sverige kan göra och tillsammans verka för ökad samstämmighet i det svenska agerandet. I detta ligger att i tid identifiera möjliga synergier och våga synliggöra potentiella målkonflikter.

Med den nystart regeringen nu gör skapas förutsättningar för detta. Vi går från att arbeta i stuprör som handel, miljö, migration, klimat och så vidare till att hantera globala utmaningar där flera politikområden möts.

Vi går från retorik till politisk handling. För första gången formuleras nu mål för politikens genomförande. Vi går från bistånd å den ena sidan och samstämmighet å den andra till en helhetssyn på utvecklingspolitiken som inkluderar biståndets katalytiska roll. Vi går från en allomfattande politik med begränsat styrvärde till en mer fokuserad och genomförbar politik med möjlighet till resultatstyrning, och vi går från att politiken är en fråga för bistandsministern och UD till att den är en strategisk fråga för hela regeringen och Regeringskansliet.

Herr talman! Regeringen har formulerat sex globala utmaningar som utgångspunkt för politiken.

För det första: Förtryck. Det handlar om ofrihet, om avsaknad av mänskliga rättigheter och demokrati. I länder som Burma, Vitryssland, Zimbabwe, Nordkorea och Kuba är det fullständigt uppenbart hur förtrycket fullständigt omintetgör förutsättningar för utveckling.

På dessa och andra ställen i världen bidrar ofrihet till fattigdom i bred bemärkelse. Regeringen avser att arbeta för att främja demokrati och mänskliga rättigheter och de politiska och medborgerliga rättigheterna i synnerhet, inte minst kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.

För det andra: Ekonomiskt utanförskap. Det handlar om vårt ansvar för att bidra till tillväxt genom bland annat en öppen handel och ett gott investeringsklimat. Utmaningen är att skapa utrymme för enskilda kvinnor och män att fatta beslut och göra val för att förbättra sina och sina barns levnadsvillkor. Här har EU:s handels- och jordbrukspolitik en särskild betydelse. Det är angeläget att pågående handelsförhandlingar leder till verkliga marknadsöppningar och att Sverige och andra rika länder tar sitt ansvar och reformerar bland annat jordbrukspolitiken så att vi inte slår ut konkurrenskraftigt jordbruk i framför allt Afrika. Den nu pågående livsmedelskrisen är en smärtsam påminnelse om hur illa ställt det är.

För det tredje: Migrationsströmmar. Det handlar om att utnyttja den utvecklingspotential som frivillig utvandring innebär. När vi i Sverige nu reformerar vårt eget regelverk för arbetskraftsinvandring är det för att se till att vi utformar systemet så att vi maximerar de positiva effekterna och minimerar de negativa för ursprungsländerna. Vi kan och ska göra mer för att stimulera utlandsfödda i Sverige att engagera sig och bidra till utvecklingen i sina hemländer bland annat genom att uppmuntra till handel och investeringar.

Ibland är dock migrationen ofrivillig. Människor flyr från konflikt, politiskt förtryck, miljökatastrofer med mera, och i samband med detta riskerar människor att utnyttjas. Vi har ett särskilt ansvar för att bidra till att skydd kan erbjudas i Sverige eller på annan plats.

För det fjärde: Klimatförändringar och miljöpåverkan. Det handlar om att bidra till en miljömässigt hållbar utveckling och se till att våra ansträngningar bidrar till utveckling och inte kompromissar med miljöhänsyn. Det handlar också om att bromsa klimatförändringarna och bidra till att hantera effekterna. Jag leder själv den internationella kommissionen för klimat och utveckling som regeringen inrättat. Vi har redan hunnit ha två möten, det senaste i Kambodja. Det finns mycket som denna kommission kan bidra med när det gäller att göra rätta insatser, inte minst för anpassningsåtgärder i utvecklingsländerna.

För det femte: Konflikter och sviktande situationer. Jag tror på helhetsgrepp om konfliktsituationer – att förstå såväl de säkerhetspolitiska som de utvecklingspolitiska dimensionerna av en instabil situation före en konflikt, under en konflikt liksom efter en konflikt. Endast med ett sådant helhetsgrepp kan vi bidra till att långsiktigt stabilisera sviktande situationer. Sveriges engagemang i exempelvis Afghanistan kännetecknas av detta synsätt. Sverige har en stor militär närvaro samtidigt som vi bedriver ett mycket aktivt utvecklingssamarbete. Nu ska vi se till att det blir en tydligare samverkan kring detta.

För det sjätte: Smittsamma sjukdomar och andra hälsohot. Det handlar om att hantera de hot som utgörs av den globala ohälsan. Vi har allt att vinna på att lyckas hantera smittspridning och se till att öka tillgängligheten på nödvändiga läkemedel. Ett växande problem är resistens mot antibiotika där följderna blir särskilt kännbara i utvecklingsländer eftersom tillgången till nyare mediciner där är begränsad. Här avser vi att fortsätta vårt arbete i WHO liksom engagera oss på hemmaplan för att öka kapaciteten att hantera dessa frågor.

Vi har valt sex utmaningar och precis som Kerstin Lundgren beskrev inom dessa sedan försökt tydliggöra hur vi mer konkret avser att verka. Man skulle ha kunnat välja en mängd andra utmaningar, men det var viktigt för regeringen att nu skapa en strategi för hur vi tar oss an den här mäktiga uppgiften att på riktigt genomföra politik för global utveckling.

Herr talman! Det är nu som arbetet börjar. Skrivelsen är ett resultat av ett mycket intensivt arbete såväl politiskt som bland tjänstemän över departementsgränser, och det har varit väldigt konstruktivt och givande.

Vi tar nu nästa steg och ser till att Regeringskansliet på olika sätt skapar instrument och arbetsformer för att våra beslutsunderlag ska bli bättre på att fånga utvecklingskonsekvenser av olika handlingsalternativ, att regeringen etablerar beredningsformer som fångar upp synergier och hanterar målkonflikter och inte minst att vi höjer vår kunskap om utveckling och dess förutsättningar. Det är det den här skrivelsen handlar om.

Men politikens genomförande förutsätter också ett brett engagemang. Förutom mitt och mina regeringskollegers agerande och många riksdagsledamöters handlar det om att våra myndigheter där så är relevant integrerar ett utvecklingsperspektiv. Utöver detta är det angeläget att engagera icke-statliga aktörer, såväl organisationer som företag. De har mycket att bidra med både i form av erfarenhet och kunskap som vi kan ha nytta av och i form av konkret handling i fält.

Sist men inte minst hoppas jag på och förväntar mig ett starkt engagemang från riksdagen. Har jag då fått någon vägledning i dag? Jag tror att jag delar lite grann av min tidigare kollega Holger Gustafssons besvikelse. Socialdemokraternas biståndspolitiska talesman är mycket bekymrad tillsammans med näringslivet över att vi lägger ned ambassaden i Luanda och i Manila. Samtidigt säger han ingenting om att vi öppnar i Minsk, Khartoum och Kabul. I Minsk förbereder vi och skulle gärna vilja se en *transition* mot demokrati och en ökad respekt för mänskliga rättigheter. I Khartoum i ett av Afrikas nyckelländer med en post-konfliktsituation finns det oerhört mycket som Sverige kan och bör bidra med även diplomatiskt. I Kabul är säkerhet och utveckling så uppenbart viktiga att samverka i. Jag kan inte begripa hur Socialdemokraterna så

länge valde att inte ha diplomatisk närvaro där när vi sänder omfattande truppbidrag och har ett så framgångsrikt samarbete via Svenska Afghantankommittén. De är värda att stöttas med diplomatisk närvaro.

Jag kan hålla med om att omfattande ambassadnedläggningar på grund av Socialdemokraternas misskötsel av UD kan utgöra ett avbräck i genomförandet av politik för global utveckling. Men det handlar också om att prioritera.

Samtidigt som den biståndspolitiska talesmannen från Socialdemokraterna är upprörd tillsammans med näringslivet över uteblivna möjligheter för land-till-land-kontakter varnar hans kollega, och i detta fall samskrivande reservant, Vänsterns Hans Linde för marknadsekonomi. Jag kan bara konstatera att marknadsekonomi har haft en förmåga att lyfta miljontals människor ur fattigdom de senaste åren. Men den borgerliga regeringen nöjer sig inte bara med marknadsekonomi, utan vi vill se en utveckling som är både rättvis och hållbar.

Det är därför som vi nu formulerar en utvecklingspolitik som går bortom biståndet. Detta har mina borgerliga kolleger mycket väl på många olika sätt illustrerat i dag. Jag ska tacka Birgitta Ohlsson, som jag tycker nu satte punkt för den lite larviga diskussion vi har haft om biståndets urholkning givet de sifferexempel hon tog men också, kära vänner, det vi nu gör. Vi går bortom biståndet till en reell utvecklingspolitik där samstämmighet och biståndsvolymer har betydelse. Biståndet har en katalytisk roll i detta men är inte huvudpoängen. Nu handlar det om att få alla politikområden att samverka. Regeringen är beredd att anta utmaningen. Frågan är bara om oppositionen orkar vara med och höja biståndets legitimitet och se till att Sverige gör rätt för att spela sin roll i världen.

Anf. 109 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Herr talman! Att försöka förminska sina motdebattörer är väl ett gammalt knep, men det är kanske inte så imponerande att en minister måste ta till ett sådant knep.

Jag tror att vi har väl på fötter. Det är nog inte tack vare Moderaterna vi har 1 procent i bistånd i Sverige i dag. Det är tack vare de andra partierna som sitter här. Hade det varit för er hade vi haft 0,75 procent. Det var väl det ni gick till val på.

Tiden bjuder inte att jag går in på alla olika delar. Jag vill ta bara två exempel. I Afghanistan är det en imponerande närvaro, som biståndsmministern hävdar. Det är alldeles riktigt. Vi har 350 personer uppe i ett område som är fyra gånger så stort som Kosovo. Till Kosovo skickar vi 16 000 poliser och ungefär lika många soldater, inte bara från Sverige utan i den samlade insatsen.

Det säger kanske någonting om storleksordningen på den militära insatsen. Samtidigt är det korrekt. Vi är en stormakt biståndsmässigt i Afghanistan, inte tack vare den borgerliga regeringen utan tack vare insatser av Svenska Afghantankommittén. Jag har följt deras arbete i ungefär 20 år. Jag känner Anders Fänge väldigt väl. Han är chef för Afghantankommittén och är från min hemstad Helsingborg. Jag har följt deras arbete länge, och jag var nyligen på besök och reste runt i Afghanistan.

Afghanistan är ett intressant exempel på politik för global utveckling. Vi har inte haft mycket av bistånd till det område där den svenska militära närvaron finns. Problemet för regeringen, och jag har försökt att göra

det lite komplext i dag, är att när man ger direktiv om att 15–20 procent av det svenska biståndet till Afghanistan ska gå just till det här området, bryter man samtidigt mot Parisagendan om det lokala ägandeskapet. Det underminerar Karzairegeringen. Jag skulle vilja höra vad biståndsmministern har att säga om den motsägelsen.

Prot. 2007/08:129

16 juni

*Sveriges politik för
global utveckling*

Anf. 110 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Det svarar jag gärna på, eftersom vi just har tittat på hur vi kan få utveckling och säkerhet att samspela, inte minst i Afghanistan. Jag tror att alla vi seriösa bedömare inser att här behöver vi ha tålamod, lång närvaro och också mycket av respekt för landets utsatthet. Detta förutsätter, enligt mitt och regeringens sätt att se det, en diplomatisk närvaro som gör att vi kan göra de rätta bedömningarna och avvägningarna.

Vi har redan nu beslutat oss för att använda bland annat UNDP:s olika regionala fonder för att försöka kanalisera biståndet på ett effektivt sätt. Därmed strider inte alls de beslut som vi har fattat mot Parisagendan, tvärtom. Detta beslut som regeringen har fattat om att ändra i landstrategin har föregåtts av mycket noggranna konsultationer, och jag har själv träffat både finansministern och utrikesministern för att just diskutera detta. Vi vill gärna se även Svenska Afghanistankommittén i denna del av landet, där vi skulle kunna göra mycket mer för att visa det svenska engagemanget både konkret och i alla våra ord. Därför tycker jag att det här är ett bra beslut som borde välkomnas. Det stärker förutsättningarna för säkerhet och därmed för utveckling. Och vi använder alla instrument samspelt i enlighet med Parisagendan och i enlighet med prioriteringar gjorda av den afghanska regeringen.

Anf. 111 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Herr talman! Om det är på det sättet är det utmärkt. Det var inte riktigt vad jag hörde när jag var på plats i Afghanistan.

Tre av de fyra provinser som svensk militär närvarar i är de mest utvecklade, trygga och framgångsrika provinserna. Sari-Pul är det kraftigt eftersatta området. Det är viktigt att biståndet till Afghanistan går till de områden som är mest eftersatta och inte de som är mest utvecklade.

När det gäller Angola har det raljerats en del här kring detta med kontakterna med näringslivet. Men jag tycker att det är viktigt att se det här som en helhet. Om vi drar oss ur biståndsmässigt och vill se kontakter på ett annat sätt, måste det väl ändå ske en avlämning på ett sätt som gör att de nya kanalerna och förbindelserna mellan länderna fungerar. När vi drar oss ur biståndsmässigt, vilket indikerats av regeringen, måste det väl vara i allas intresse att ett samarbete sker i nya former. Och nya former inkluderar ofta näringslivskontakter.

Näringslivet som finns på plats i till exempel Angola har särskilt goda förutsättningar för kontakter och affärsverksamhet, och vi har tre utsända svenska diplomater där, och till exempel Ericsson bedömer att situationen är katastrofal, så katastrofal att Ericsson erbjuder sig att stå för kostnaderna för hela ambassaden och all personal där i fortsättningen. Då vill jag fråga biståndsmministern, eftersom hon ofta pratar om hur samarbetet ska övergå i nya former, hur detta ska ske. Det är väl ingen oförsäkamd

eller otrevlig fråga. Jag ställer frågan för att jag vill ha reda på hur detta ska fungera.

Anf. 112 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Det var absolut inte min mening att göra ledamoten upprörd eller att på något sätt förminska problemet. Jag bara noterade att vi, när vi nu diskuterar hur vi ska genomföra politik för global utveckling, igen hamnar i en diskussion om ambassadnedläggning. Mig veterligt har inte Kent Härstedt motionerat om att vi ska återöppna ambassaden i Luanda eller anslagit så värst mycket mer pengar till UD:s budgetunderskott som hans regering åsamkade.

Angola är en relativt rik nation i dag tack vare oljeinkomster. Vi fasar ut biståndet, eftersom vi har sagt att vi ska fokusera på fattigdomsbekämpning där den blir mest effektiv, och det är många gånger i de absolut minst utvecklade länderna.

Vi väljer också att prioritera de fortsatta kontakterna och att bygga ut handelskontakter. Vi etablerar mer närvaro av Exportrådet i landet. Vi är från den borgerliga regeringens sida inte beredda att gå lika långt som Socialdemokraterna indikerar, nämligen att låta näringslivet göra en del ambassadåtaganden eller finansiera sådana. Jag tror att det är väldigt viktigt att skilja på rollerna. Därför är jag som sagt var väldigt glad att vi nu i stället fokuserar på tre viktiga ambassadöppningar i närtid.

Herr talman! Jag vill också nämna något om Afghanistan. Det är inte så att vi nu styr hela biståndet till de delar där vi har militär närvaro. Jag sade att ungefär 15–20 procent – eller jag tror rentav att det var ledamoten Härstedt som sade det – nu ska gå till de delar där vi har militär närvaro. Det är för att jag vill se ett samlat svenskt grepp som levererar resultat. Det är för att vi ska lära oss av varandra. Jag tror att den svenska militära närvaron har väldigt mycket att vinna på att umgås mer med Anders Fänge med flera.

Jag hoppas nu att vi ska kunna ha ett helt annat förhållningssätt som gör att vi har en samlad Afghanistanstrategi.

Anf. 113 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Att den moderata biståndsministern inte är imponerad av Vänsterpartiets biståndspolitik är väl inte direkt någonting som gör mig sömnlös.

Om man jämför Vänsterpartiets budgetmotion med den borgerliga regeringens budgetproposition och om man jämför vår motion när det gäller PGU och regeringens skrivelse ser man att det finns tydliga skillnader, både ideologiska skillnader och i den praktiska politiken.

En av de tydliga skillnader som jag trots allt ser mellan regeringens och Vänsterpartiets biståndspolitik är hur vi prioriterar och flyttar fram positionerna för jämställdhetsarbete. Vi har lagt fram förslag om att jämställdhetsperspektivet ska bli ett tredje perspektiv inom hela politik för global utveckling. I vår budget föreslog vi att 10 procent av biståndet skulle öronmärkas till sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi gör det därför att vi är feminister men också därför att vi inser att utveckling kräver att kvinnor är delaktiga. Vi vet att fattigdomsbekämpning kräver att de 50 procent av jordens befolkning som är kvinnor också

finns med. Och vi vet att demokrati kräver att det finns möjligheter för kvinnor att göra sina röster hörda.

Jag har flera gånger stått i den här kammaren och berömt biståndsmministern för hennes engagemang i kvinnors rättigheter och jämställdhetsfrågor, men nu är det dags att omsätta engagemanget i praktisk handling. Man ska gå från ord till handling, precis som biståndsministern sade.

Jag måste erkänna att jag blir besviken när jag läser PGU-skrivelsen. Där finns två tydliga perspektiv. Inget av dem är ett jämställdhetsperspektiv. Där finns sex utmaningar som man säger är de viktigaste globala utmaningarna. Ingen av dem är jämställdhet. Där finns 18 fokusområden. Två av dem berör kvinnor. Kvinnorna dyker i bästa fall upp först i bisatserna. I synnerhet på de områden som handlar om ekonomi, handel och investeringar blir det väldigt skralt när det kommer till skrivningar om kvinnors rättigheter. Då är frågan: Vart tog retoriken vägen? När är det dags för biståndsministern att gå från ord till handling just när det gäller jämställdhetsfrågorna?

Anf. 114 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Vi har från regeringens sida valt att låta de gamla formuleringarna i politik för global utveckling ligga kvar just för att vi tyckte att de var så banbrytande och just för att borgerligheten stod så mycket bakom både det arbete som lades ned i förväg och sedan betänkandet som vi beslutade om här i riksdagen. Fattiga människors perspektiv och rättighetsperspektivet – det är möjligtvis inom rättighetsperspektivet som man kan väga in detta med kvinnors och flickors roll i utvecklingsarbetet och allmänt i utvecklingspolitiken.

Ett tredje ben om jämställdhet är ingenting som jag direkt vill avfärda. Men jag vill förklara för kammaren varför vi har valt att inte peta i den grundläggande retoriken och i utgångspunkterna som vi faktiskt antog 2003.

Jag tycker att Hans Linde har ett äkta engagemang och en stark trovärdighet i den här frågan och är glad för att han jagar regeringen i frågan. Det som blir så viktigt nu är att riksdagen använder detta dokument för att granska om regeringen verkligen genomför en utvecklingspolitik värd namnet.

Nu har vi också gett verktyget till riksdagen. Vi har också, herr talman, lovat att återkomma med en riktig resultatskrivning som gör att man kan göra en uppföljning. Vi har till exempel under punkten 2.1 Förtryck tidigt definierat till exempel sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter och kvinnors betydelse som ett av 18 områden som är centrala för oss. Vi skulle säkert kunna göra mer, och jag tycker att det är väldigt viktigt med den ansats som ledamoten har.

Får jag också säga, när jag nu har tillfälle att återgälda den vänlighet som visades mig genom att erkänna mitt engagemang i dessa frågor, att jag inte håller med Hans Linde om att vi har haft en oseriös och ohederlig debatt om biståndet. Jag tror att man i denna kammare under det senaste året har haft väldigt bra diskussioner om utvecklingspolitik och svenskt bistånd, mycket tack vare Hans Lindes engagemang.

Anf. 115 HANS LINDE (v) replik:

Herr talman! Jag får tacka för berömmet, men berömmet till trots efterfrågar jag inte ord utan politisk handling och att det retoriska engagemanget för kvinnors rätt ska omsättas i handling. Man har två perspektiv och där saknas jämställdhetsperspektivet. Man har sex utmaningar. De är helt nya och där har regeringen, enligt biståndsministern, valt de sex viktigaste globala utmaningarna i dag. Ingen av dem är kvinnors rättigheter och ingen är jämställdhetsfrågor. Det är bara att beklaga att det är så skralt med kvinnors rättigheter i denna skrivelse.

I detta sammanhang vill jag också ta upp något som gjorde mig genuint ledsen och bedrövad under den gångna veckan, nämligen nyheten att regeringen för andra året i rad väljer att dra ned på bidraget till Unifem, FN:s fond för kvinnors rättigheter och arbete med kvinnor. Unifem har en unik roll globalt sett i dag. Man har en central roll när det handlar om den operativa verksamheten, att omsätta retoriken om kvinnors rättigheter till handling. Man jobbar med kvinnors möjligheter att lyfta sig ur fattigdomen, att slippa få hiv och att få bromsmediciner vid aids. Man bekämpar våld mot kvinnor och lägger grunden för kvinnligt ledarskap. Trots det väljer regeringen att för andra året i rad dra ned på pengarna till Unifem. Norge och Danmark fördubblar i år och Finland ökar med 25 procent, men den svenska regeringen väljer att skära ned bidraget till Unifem.

Ofta hör vi biståndsministern säga att det finns så kopiöst mycket pengar att man knappt vet vad man ska göra med dem. Jag har ett bra tips: Ge dem till Unifem! Har man så mycket resurser att man knappt vet vad man ska göra med dem, varför väljer man då att dra ned på bidraget till Unifem? För mig är det obegripligt, i synnerhet när vi har en biståndsminister som brukar prata ofta och mycket om kvinnors rättigheter. Nu är det dags att gå från ord till handling.

Anf. 116 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Det är det här som är skillnaden. Vi går från en utbetalningspolitik till en utvecklingspolitik. När vi nu diskuterar bistånd och vad vi ska stötta för olika multilaterala insatser är det oerhört viktigt att man verkligen kan visa på legitimitet. Det gör man genom att visa på resultat och inte på hur mycket pengar man har använt. I vår granskning av de olika bilaterala åtagandena, som nu uppgår till närmare sjuttioalet, har vi tittat på vilka insatser och organisationer som är relevanta och effektiva med de svenska skattebetalarnas pengar. Tyvärr har Unifem inte kommit ut tillräckligt väl i den granskningen. Därför ökar vi inte medlen till Unifem, men vi är fortfarande en av de större givarna.

Fråga gärna RFSU, Kvinna till kvinna och Kvinnoforum om det är så att Sveriges engagemang för kvinnors rättigheter i världen har blivit tystare med en moderat biståndsminister! Fråga vad de tycker att vi gör konkret varje dag för att ständigt lyfta fram kvinnors roll i utveckling, både som ett mål och som ett medel! Det är så grovt försummat i dag att hälften av mänskligheten inte får vara med i utvecklingen.

Det är därför vi på område efter område i dessa utmaningar inte har definierat bristen på jämställdhet som sådan utan låter det genomsyra samtliga utmaningar, till exempel under Förtryck där vi talar om yttrandefrihet. Vem är det som hörs minst i världen? Det är kvinnor. Vi har

identifierat sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Under Migrationsströmmar tittar vi på hur man förhindrar trafficking. På område efter område har vi fokus på sådant där kvinnor och barn är mest utsatta.

Prot. 2007/08:129
16 juni

Vi kanske väljer att inte använda den typ av ordmärkningar som Hans Linde är ute efter. Det kanske snarare handlar om en retorisk felbedömning. Men jag kan lova att svenskt engagemang för bilaterala och multilaterala insatser för kvinnors rättigheter i världen ökar. Det ökar både politiskt och ekonomiskt.

Anf. 117 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Jag vill komma tillbaka till samma tema, nämligen att ord är viktiga men handling viktigare. Är biståndsministern lika glad över att vi miljöpartister jagar på alla ministrar när det gäller klimatfrågan som över Hans Lindes jakt för att ni ska tala jämställdhet och lägga vikt vid det?

Det här med Klimatkommissionen är mycket bra. Biståndsministern berättade att man arbetar mycket med anpassningsåtgärder. Det är oerhört viktigt att vi anpassar oss till det förändrade klimatet. Det får inte stanna vid att vi bygger vallar mot höjda havsnivåer. Vi måste också se till att vi reducerar utsläppen som orsakar klimatpåverkan. Hur arbetar ministern rent konkret, både i Klimatkommissionen och när det gäller Världsbanken och det stöd som till 95 procent fortfarande ges till fossilberoende energiprojekt? Hur arbetar ministern för att minska att stödet i så stor utsträckning går till fossilbränslen och i stället går till alternativa bränslen? Sverige borde dra ned sitt stöd till Världsbanken i det läget i stället för att höja det. Vad gör regeringen konkret?

Det talades också miljö- och klimatflyktingar. Vi kommer att se en ökad mängd människor som lämnar sina hemländer på grund av ett förändrat klimat. De gröna i världen har en idé om hur vi kan lösa detta. Ministern kunde kanske använda det för att åtminstone skrämna USA och andra. Man ska ta emot människor i förhållande till den mängd utsläpp som varje land har gett upphov till. Det skulle innebära att USA måste ta emot väldigt många.

Anf. 118 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag diskuterar gärna ett ökat gemensamt ansvarstagande för flyktingproblematiken i världen med Miljöpartiet. Sverige drar ett tungt lass, och det finns många länder som skulle kunna göra mycket mer.

Jag nämnde anpassningsåtgärderna för att tydligare berätta vad den svenska kommissionen för klimatförändringar och utveckling gör. Senast i dag satt jag och Andreas Carlgren i en timme för att samköra våra agendor, diskutera vad vi gör på olika möten och hålla oss uppdaterade.

När det gäller att reducera klimatpåverkan är det viktigt att vara beredd att jobba med både kunskaps- och kapitalöverföring till utvecklingsländerna. De rika länderna, inte minst EU, inser inte behoven av att när gamla löften att uppnå tillräckligt mycket i bistånd i världen inte uppfylls och vi dessutom står inför en ny utmaning, nämligen att anpassa oss själva men även överföra den rätta typen av ny modern energiteknik till utvecklingsländerna, har man en förmåga att springa ifrån den omvandling av kunskap och kapital som behöver ske.

För att kunna göra detta på ett trovärdigt sätt måste vi göra den svenska hemläxan. Det är därför vi utvecklar den svenska klimatpolitiken, inte minst i utvecklingssamarbetet, för att på bästa möjliga sätt påverka bland annat Världsbanken. Jag tycker att Världsbanken har goda och kunniga personer. Frågan som sådan växer i betydelse dag för dag. Men det blir inte bättre än vad alla samlade länder är beredda att göra. Här lyssnar man på Sverige, just för att vi har en förmåga att se att vi måste göra mycket hemmavid men att vi kan göra allra mest ute i världen för att på sikt kunna komma till rätta med de obalanser som finns.

Anf. 119 BODIL CEBALLOS (mp) replik:

Herr talman! Biståndsministern nämnde en viktig aktör i detta sammanhang och det är EU. Där är Sverige medlem, och vi borde kunna få de andra EU-länderna att ändra sin politik när det gäller fossila bränslen. Många av dem vill inte göra särskilt mycket eller har inte gjort särskilt mycket för att minska sina utsläpp trots Kyotoavtal och alla andra avtal som skrivs och allt vi kommer överens om. Vi har ett stort arbete framför oss när det gäller att få våra kamrater i EU att förändra sitt beteende och få dem att förstå innebörden av det som faktiskt håller på att ske. Jag upplever att det är en liten kunskap om klimatförändringen i många delar av Europa. Där har biståndsministern, miljöministern och alla andra en stor uppgift.

Även om vi från Sveriges sida gör mycket, enligt ministrarna, undrar jag hur mycket gehör vi får för det vi gör – apropå det jag sade tidigare om ord eller handling.

Många kan tycka att det är jätteviktigt och så skriver man många fina dokument men sedan blir det ändå ingenting. Jag ser en väldigt mörk framtid om vi inte får fart på länderna i den rika delen av världen så att vi kan hjälpa dem i den fattiga delen att bygga upp nya ekonomier utan att de ska drabbas på grund av det som vi ställer till med.

Jag är rädd för att det är den utvecklingen vi kommer att se. Det kommer att vara mycket svårt att få de rika länderna att ändra beteende. Hur ska biståndsministern lyckas med det?

Anf. 120 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik:

Herr talman! Som jag sade tidigare tror jag att det är viktigt att Sverige kan visa att det går att leva som man lär och att vi i vårt land har kunnat förena en ökad tillväxt med en minskning av utsläppen av koldioxid och visa att ny teknik, marknadsekonomi och annat spelar roll. Vi ska ha ett starkt åtagande i de globala utvecklingsfrågorna där vi måste vara beredda att göra mycket mer insatser både när det gäller kunskap och kapital i utvecklingsländerna.

Miljöpartiet är väl nu framme vid samma slutsats som många andra har sedan tidigare, nämligen att det inte räcker med Sverige. Framför allt kan EU med sin politiska kraft göra skillnad i världen om alla gör rätt.

Det betyder inte att bara för att vi samarbetar kommer alla att förstå det geniala i hur Sverige agerar. Vi lär kämpa som i all politik.

Jag väljer att inte vara pessimistisk. Jag tror att det går att påverka. Jag tror att Sverige har goda exempel att komma med. Frågan är bara hur man lyckas att i nationella valrörelser och på andra sätt få med sig medborgarna och visa att vi har en gemensam uppgift. Jag tror att klimatfrå-

gan och diskussionerna om vår gemensamma miljö, vårt klot, kan vara den nya typen av uppgift som enar oss i visioner. Jag tror att för många utvecklingsländer kan kampen för en bättre miljö och en möjlighet i miljöpolitiken verka nationellt enande, bort från krig och konflikter in i en ny period av förening. Det kan också visa hur man går vidare med många av de ödesfrågor som vi står inför.

Jag väljer därför att vara optimist. Jag tror inte alls att det blir enkelt att ena EU inför Köpenhamn eller att se till att man gör de rätta sakerna med anpassningsåtgärder för utvecklingsländerna, men att inte försöka vore att svika sina ideal.

Herr talman! Jag vill passa på att tacka ärade kolleger i utrikesutskottet. Vi har slitit på varandra hela det här året. Jag vill tacka så mycket. Oseriös eller seriös debatt – jag har i alla fall haft väldigt roligt och jag har haft stor nytta av granskningen och de diskussioner som vi har haft.

Glad sommar!

Anf. 121 OLLE THORELL (s):

Herr talman! Vi socialdemokrater står förstas bakom alla våra reservationer i betänkandet, men låt mig för tids vinnande bara yrka bifall till nr 1, 4, 5 och 10.

Det har varit en intressant debatt i dag. Jag ska inte ge mig på att sammanfatta hela den. Jag ska i stället lyfta fram två aspekter som vi socialdemokrater anser är dåligt belysta i regeringens skrivelse.

När politiken för global utveckling först beslutades hade vi socialdemokrater all anledning att vara stolta. Det var en världsunik produkt som en enig riksdag stod bakom. Många parlament i världen har med stort intresse studerat PGU. Det är en politik som vi socialdemokrater känner ett särskilt ansvar för eftersom det var vår regering som tog fram den.

Det är därför med intresse som vi nu har tagit del av regeringens skrivelse och majoritetens texter i betänkandet.

Låt mig först och främst säga att det är bra att man har kommit med en skrivelse som tar ett rejält grepp på hela politiken. Det uppskattar vi. Det finns delar där vi är överens, men där kommer jag av naturliga skäl inte att uppehålla mig. Jag vill i stället peka på ett par områden där jag anser att regeringen – i dessa EM-tider – skjuter över målet eller helt missat att komma in på planen.

Den första gäller synen på marknaden och arbetstagarnas rättigheter. Regeringen lägger starkt fokus på ekonomisk tillväxt, företagande och näringslivets viktiga roll för global utveckling. Vi socialdemokrater är naturligtvis inte emot något av detta, men vi har en mer nyanserad bild av hur man bäst uppnår goda hållbara resultat.

Marknaden är inte allena saliggörande. Ekonomisk tillväxt är inte det enda måttet på ett framgångsrikt samhälle. Företagande är inte den enda faktor som skapar sysselsättning. Alla dessa faktorer är förstas viktiga och nödvändiga och får inte glömmas bort. Det finns områden som också är viktiga och som regeringen väljer att knappt alls lägga fokus på. Det gäller arbetstagarnas rättigheter, möjligheter att organisera sig i fria fackföreningar – det nämnde Holger – och arbetet med att skapa drägliga arbetsförhållanden globalt. Man nämner pliktskyldigt arbetet med ILO:s konventioner, men engagemanget för arbetstagarnas rättigheter tycker vi är för svagt.

Vi socialdemokrater menar att om man vill ha en ekonomisk, social och miljömässigt hållbar tillväxt måste man ha båda dessa perspektiv. Man måste vara medveten om den roll som en rättvis fördelning spelar för en långsiktigt effektiv fattigdomsbekämpning. Vi anser att majoriteten alltför ensidigt sjunger marknadens lov.

Av världens 100 största ekonomier är hälften företag. Vi menar att regeringen inom ramen för FN, Världsbanken och ILO starkare måste driva fram regler om företags ansvar för mänskliga rättigheter, arbetsvillkor och en bättre miljö. Sverige bör också starkare hävda arbetstagares rättigheter i organisationer som IMF och Världsbanken samt i bilaterala kontakter med upphandlingsregler på alla samhällsnivåer nationellt och globalt.

Det andra området som jag tänkte nämna är nedrustning i allmänhet och klustervapen i synnerhet.

Sverige har sedan många år en stolt tradition i att vara en föregångare i det internationella arbetet med nedrustning. Många är de initiativ som tagits av Sverige på den globala arenan sedan många årtionden tillbaka.

Det kalla kriget är sedan länge slut, men man kan med oro se hur världens militärutgifter ökar varje år. Det internationella nedrustningsarbetet behöver ta ny fart och mer behöver göras. Här har dock den borgerliga regeringen varit förvånansvärt passiv.

Ett exempel på denna passivitet som har varit aktuellt under riksdagsåret är det internationella förbudet mot klustervapen. Det är ett initiativ taget av den norska regeringen, som har en socialdemokratisk statsminister och utrikesminister. Det går under namnet Osloprocessen.

Klusterbomber är fruktansvärda vapen som drabbar civilbefolkningen i mycket hög grad. Det är också en vapentyp som lämnar efter sig blindgångare som kan orsaka ändå mer skada åratals efter det att de en gång har använts.

Offren kan räknas i tusental i Afghanistan, Laos och inte minst senast i Libanon där Israel bara under de sista tre dagarna av kriget öste ut hundratusentals substridsdelar över södra Libanon.

Osloprocessen har nu lett fram till att man i Dublin häromveckan kom fram till en avtalstext som över hundra länder har ställt sig bakom. Jag var där och kunde se den glädje som fanns över att man äntligen har kommit till skott med ett avtal som, om det implementeras, kommer att förbjuda över 90 procent av världens klustervapen.

Vad har regeringens hållning varit i denna process? Ett enigt utrikesutskott har ju hela tiden krävt att regeringen ska verka för ett heltäckande internationellt förbud – ett förbud som också kan omfatta den svenska bombkapsel 90 som ingår i JAS Gripens arsenal. Vi menar att bombkapsel 90 hör till ett inhumant, föråldrat och onödigt vapensystem som inte borde få finnas i något lands arsenal, inte heller i Sveriges.

Vad har då regeringens hållning varit? Först var man passiv, sedan var man aktivt obstruerande, sedan verkade man motvilligt rätta in sig i ledet. I dag vet ingen riktigt var regeringen står. Man deltog inte i det första mötet som hölls i Lima i Peru, och man agerade inte åt något särskilt håll i det följande mötet i Wien. Sedan gjorde man ett lappkast inför mötet i Wellington på Nya Zeeland där man plötsligt började verka för undantag för vissa typer av klustervapen. Dessa undantag råkade då om-

fatta även bombkapsel 90, en händelse som onekligen ser ut som en tanke.

I Dublin i maj i år verkade regeringen inse att loppet var kört. En överväldigande majoritet av länderna var emot att undanta klustervapen av BK 90:s typ, och man sågs krypa till korset och motsatte sig inte den slutgiltiga avtalstexten som röstades fram med acklamation.

Så långt är det gott och väl. Men det som oroar oss nu är de kommentarer som har kommit från bland andra statsministern och försvarsministern efter Dublinmötet. Signalen som har gått ut är att man får vänta och se vad man nu ska göra och om man verkligen kommer att skriva på avtalet i Oslo i december.

Det vore en skam om regeringen lät militära och kommersiella intressen gå före vad en enig riksdag anser och vad över 100 länder har kommit överens om. Vi kräver att regeringen klart deklarerar att man kommer att ratificera avtalet och genast sätter i gång med att skrota bombkapsel 90.

Sammanfattningsvis uppskattar vi att man har kommit till riksdagen med en skrivelse men har förstås även kritik. Det finns delar som vi är överens om, men det finns också delar där det är ideologiska skillnader.

Marknaden är inte allena saliggörande, och sambandet mellan en långsiktigt hållbar utveckling och en rättvis fördelning är för svagt belyst.

Slutligen: Ratificera förbudet mot klustervapen, skrota bombkapsel 90, och se till att Sverige återupptar sin roll som ledare i det internationella nedrustningsarbetet!

Som siste talare i debatten önskar jag talmannen och mina meddebattörer en trevlig sommar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)

14 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Finansutskottets betänkande
2007/08:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Skatteutskottets betänkande
2007/08:SkU32 Redovisning av skatteutgifter

Finansutskottets betänkanden
2007/08:FiU21 Tilläggsbudget 1 för 2008
2007/08:FiU25 Årsredovisning för staten 2007

Konstitutionsutskottets betänkande
2007/08:KU24 Indelning i utgiftsområden

Sammansatta utrikes- och försvarsutskottets betänkande
2007/08:UFöU5 Fortsatt svenskt deltagande i Europeiska unionens militära insats i Tchad och Centralafrikanska republiken

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 13 juni

2007/08:1308 Repression mot österrikiska djurrättsaktivister

av *Helena Leander* (mp)

till utrikesminister Carl Bildt (m)

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 juni.

16 § Kammaren åtskildes kl. 19.01.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdet början till och med 4 § anf. 27 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 5 § anf. 64 (delvis),

av talmannen därefter till och med 7 § anf. 76 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.53,

av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 107 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
3 § Förnyad bordläggning.....	1
4 § En skogspolitik i takt med tiden	1
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2007/08: MJU18	1
Anf. 1 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s)	1
Anf. 2 JACOB JOHNSON (v)	4
Anf. 3 TINA EHN (mp)	8
Anf. 4 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m)	11
Anf. 5 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	15
Anf. 6 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	16
Anf. 7 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	16
Anf. 8 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	16
Anf. 9 JACOB JOHNSON (v) replik	17
Anf. 10 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	17
Anf. 11 JACOB JOHNSON (v) replik	18
Anf. 12 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	18
Anf. 13 TINA EHN (mp) replik	19
Anf. 14 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	19
Anf. 15 TINA EHN (mp) replik	20
Anf. 16 BENGT-ANDERS JOHANSSON (m) replik	20
Anf. 17 ERIK A ERIKSSON (c).....	21
Anf. 18 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	24
Anf. 19 ERIK A ERIKSSON (c) replik	24
Anf. 20 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	25
Anf. 21 ERIK A ERIKSSON (c) replik	25
Anf. 22 ANITA BRODÉN (fp).....	26
Anf. 23 TINA EHN (mp) replik	29
Anf. 24 ANITA BRODÉN (fp) replik	29
Anf. 25 TINA EHN (mp) replik	30
Anf. 26 ANITA BRODÉN (fp) replik	30
Anf. 27 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	30
Anf. 28 ANITA BRODÉN (fp) replik	31
Anf. 29 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	31
Anf. 30 ANITA BRODÉN (fp) replik	32
Anf. 31 IRENE OSKARSSON (kd).....	33
Anf. 32 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	35
Anf. 33 IRENE OSKARSSON (kd) replik	35
Anf. 34 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik	36
Anf. 35 IRENE OSKARSSON (kd) replik	36
Anf. 36 TINA EHN (mp) replik	36
Anf. 37 IRENE OSKARSSON (kd) replik	37
Anf. 38 TINA EHN (mp) replik	37
Anf. 39 IRENE OSKARSSON (kd) replik	38
Anf. 40 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c)	38
Anf. 41 JACOB JOHNSON (v) replik	40

Anf. 42 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	41
Anf. 43 JACOB JOHNSON (v) replik.....	41
Anf. 44 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	41
Anf. 45 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik.....	42
Anf. 46 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	42
Anf. 47 ANN-KRISTINE JOHANSSON (s) replik.....	43
Anf. 48 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	43
Anf. 49 TINA EHN (mp) replik.....	44
Anf. 50 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	44
Anf. 51 TINA EHN (mp) replik.....	44
Anf. 52 Jordbruksminister ESKIL ERLANDSSON (c) replik.....	45
Anf. 53 KARIN ÅSTRÖM (s).....	45
Anf. 54 ÅKE SANDSTRÖM (c).....	47
(Beslut fattades under 12 §.).....	49
5 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn.....	49
Finansutskottets betänkande 2007/08:FiU19.....	49
Anf. 55 ULF SJÖSTEN (m).....	49
Anf. 56 TOMMY TERNEMAR (s).....	49
Anf. 57 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	50
Anf. 58 TOMMY TERNEMAR (s) replik.....	51
Anf. 59 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik.....	52
Anf. 60 TOMMY TERNEMAR (s) replik.....	52
Anf. 61 ANNA LILLIEHÖÖK (m) replik.....	53
Anf. 62 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	53
Anf. 63 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	55
Anf. 64 EMMA HENRIKSSON (kd).....	57
Anf. 65 HELENA LEANDER (mp).....	59
Anf. 66 SIV HOLMA (v).....	59
(Beslut fattades under 12 §.).....	60
6 § Statens upplåning och skuldförvaltning.....	61
Finansutskottets betänkande 2007/08:FiU22.....	61
(Beslut fattades under 12 §.).....	61
7 § Utvärdering av penningpolitiken.....	61
Finansutskottets betänkande 2007/08:FiU24.....	61
Anf. 67 ANNA LILLIEHÖÖK (m).....	61
Anf. 68 SIV HOLMA (v).....	62
Anf. 69 STEFAN ATTEFALL (kd).....	64
Anf. 70 SIV HOLMA (v) replik.....	67
Anf. 71 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	67
Anf. 72 SIV HOLMA (v) replik.....	68
Anf. 73 STEFAN ATTEFALL (kd) replik.....	68
Anf. 74 SONIA KARLSSON (s).....	68

Anf. 75 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (m).....	71
Anf. 76 PER ÅSLING (c).....	73
Anf. 77 HELENA LEANDER (mp).....	75
(Beslut fattades under 12 §.).....	76
8 § Godkännande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet	77
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU24.....	77
(Beslut fattades under 12 §.).....	77
9 § Godkännande av rådets beslut om åtkomst till VIS för brottsbekämpande ändamål	77
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU27.....	77
Anf. 78 MEHMET KAPLAN (mp).....	77
Anf. 79 ANDERS HANSSON (m).....	78
Anf. 80 KARIN NILSSON (c).....	80
Anf. 81 OTTO VON ARNOLD (kd).....	81
(Beslut fattades under 12 §.).....	81
10 § En modernare rättegång – några ytterligare frågor	82
Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU31.....	82
Anf. 82 THOMAS BODSTRÖM (s).....	82
Anf. 83 LENA OLSSON (v).....	84
Anf. 84 MEHMET KAPLAN (mp).....	84
Anf. 85 HELENA BOUVENG (m).....	84
Anf. 86 MILDRED THULIN (c).....	85
Anf. 87 JAN ERTSBORN (fp).....	86
Anf. 88 INGER DAVIDSON (kd).....	87
(Beslut fattades under 12 §.).....	88
Ajournering.....	88
Återupptagna förhandlingar	88
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 juni.....	88
KU9 Regeringens beredning av förslag om försäljning av sex bolag	88
KU20 Granskningsbetänkande.....	88
KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser till regeringen.....	91
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	91
MJU18 En skogspolitik i takt med tiden	91
FiU19 Utvecklingen inom den kommunala sektorn.....	93
FiU22 Statens upplåning och skuldförvaltning	93
FiU24 Utvärdering av penningpolitiken.....	93
JuU24 Godkännande av rambeslut om kampen mot organiserad brottslighet.....	93
JuU27 Godkännande av rådets beslut om åtkomst till VIS för brottsbekämpande ändamål	94
JuU31 En modernare rättegång – några ytterligare frågor	94
13 § Sveriges politik för global utveckling.....	95
Utrikesutskottets betänkande 2007/08:UU5.....	95

Anf. 89 KENT HÄRSTEDT (s)	95
Anf. 90 HANS LINDE (v)	98
Anf. 91 BODIL CEBALLOS (mp)	101
Anf. 92 CHRISTIAN HOLM (m)	105
Anf. 93 KENT HÄRSTEDT (s) replik	108
Anf. 94 CHRISTIAN HOLM (m) replik	108
Anf. 95 KENT HÄRSTEDT (s) replik	108
Anf. 96 CHRISTIAN HOLM (m) replik	109
Anf. 97 BODIL CEBALLOS (mp) replik	109
Anf. 98 CHRISTIAN HOLM (m) replik	110
Anf. 99 BODIL CEBALLOS (mp) replik	110
Anf. 100 CHRISTIAN HOLM (m) replik	111
Anf. 101 HANS LINDE (v) replik	111
Anf. 102 CHRISTIAN HOLM (m) replik	111
Anf. 103 HANS LINDE (v) replik	112
Anf. 104 CHRISTIAN HOLM (m) replik	112
Anf. 105 KERSTIN LUNDGREN (c).....	113
Anf. 106 BIRGITTA OHLSSON (fp).....	115
Anf. 107 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	119
Anf. 108 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m)	123
Anf. 109 KENT HÄRSTEDT (s) replik	126
Anf. 110 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	127
Anf. 111 KENT HÄRSTEDT (s) replik	127
Anf. 112 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	128
Anf. 113 HANS LINDE (v) replik	128
Anf. 114 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	129
Anf. 115 HANS LINDE (v) replik	129
Anf. 116 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	130
Anf. 117 BODIL CEBALLOS (mp) replik	131
Anf. 118 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	131
Anf. 119 BODIL CEBALLOS (mp) replik	132
Anf. 120 Statsrådet GUNILLA CARLSSON (m) replik	132
Anf. 121 OLLE THORELL (s)	133
(Beslut skulle fattas den 18 juni.)	135
14 § Bordläggning	135
15 § Anmälan om skriftligt svar på fråga	136
16 § Kammaren åtskildes kl. 19.01.....	136

Prot. 2007/08:129
16 juni

Tryck: Elanders, Vällingby 2008